

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Godišnji Izveštaj 2021

P R I Š T I N A , J U N 2 0 2 2

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVO
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Godišnji izveštaj 2021

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

SADRŽAJ

Predgovor predsednika odbora	13
Uvodna reč Guvernera	15
Odbor Centralne banke i Izvršni odbor	17
Organizaciona struktura CBK-a, 31. decembar 2021.	19
1. Izvršni rezime	20
2. Eksterno ekonomsko okruženje	26
2.1. Evrozona i Zapadni Balkan	26
2.2. Zapadni Balkan	28
3. Ekonomija Kosova	31
3.1. Realni sektor	31
3.2. Fiskalni sektor	35
3.3. Spoljni sektor	36
3.4. Finansijski sektor	38
3.5. Makroekonomske projekcije za 2022. godinu	53
4. Licenciranje i regulisanje finansijskog sistema	54
4.1. Licenciranje	54
4.2. Regulisanje	59
5. Nadzor nad finansijskim sistemom	65
6. Usluge koje se pružaju vlastima, finansijskoj zajednici i javnosti	70
6.1. Operacije i upravljanje gotovinom	70
6.2. Sistem plaćanja	76
6.3. Upravljanje sredstvima	83
6.4. Informaciona tehnologije	88
6.5. Kreditni registar Kosova	88
6.6. Aktivnosti u oblasti ekonomskih analiza i finansijske stabilnosti	89
6.7. Glavne aktivnosti u oblasti statistika tokom 2021. godine	90
6.8. Razmatranje zahteva finansijskih institucija pod nadzorom od strane CBK-a	92
7. Unutrašnja kretanja	93
7.1. Unutrašnja revizija	93
7.2. Ljudski resursi	94
7.3. Pravne aktivnosti CBK-a	94
7.4. Funkcija upravljanja rizikom	95
8. Spoljni odnosi i međunarodna saradnja	97
8.1. Međunarodni odnosi	97
8.2. Komunikacija i finansijsko obrazovanje	98

8.3. Tehnička pomoć.....	99
8.4. Evropska integracija.....	100
9. Finansijski izveštaji.....	103
10. Statistički dodatak	155

LISTA SKRAĆENICA

ACH	Automatski sistem individualnih plaćanja (Automated Clearing House)
ARS	Sistem registra računovodstva
ASK	Agencija za statistiku Kosova
ATM	Bankomat (engl. Automated Teller Machine)
ATN	Agencija za transfer novca
BDP	Bruto domaći proizvod
BEC	Široke ekonomske kategorije (engl. Broad Economic Categories)
BEEP	Projekat poboljšanja poslovnog okruženja (engl. Business Environment Enhancement Project)
BIC	Business Identifier Code
BIS	Banka za međunarodna poravnanja (engl. Bank for International Settlements)
BKT	Banka Kombëtare Tregtare
BPB	Banka për Biznes
CBK	Centralna banka Republike Kosovo
CEFTA	Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini (engl. Central European Free Trade Agreement)
DJI	Dow Jones Industrial Average
DRZ	Odeljenje za rad i zapošljavanje
DSI	Strane direktne investicije
EBRD	Evropska banka za obnovu i razvoj
ECB	Evropska centralna banka
EFSE	Evropski fond za Jugoistočnu Evropu (engl. European Fund for Southeastern Europe)
EU	Evropska unija
EULEX	Misija vladavine prava Evropske unije
EUROSTAT	Generalna direkcija za evropske statistike
FMN	Međunarodni monetarni fond
GBP	Funta Velike Britanije (Great Britain Pound)
HHI	Herfindahl-Hirschman indeks
IAIS	Međunarodno udruženje supervizora osiguranja (engl. International Association for Insurance Supervisors)
ICAAP	Proces procene adekvatnosti internog kapitala (engl. the Internal Capital Adequacy Assessment Process)
ICU	Indeks cena uvoza
IECS	Međubankarski sistem elektronskog kliringa

IIP	Međunarodna investiciona pozicija
IOPS	Međunarodna organizacija penzionih supervizora (engl. International Organisation of Pension Supervisors)
IPK	Indeks potrošačkih cena
JIE	Jugoistočna Evropa
KAP	Kosovska agencija za privatizaciju
KBO	Kosovski biro osiguranja
KEDS	Kosovska kompanija za distribuciju i snabdevanje električnom energijom A.D.
KEK	Kosovska energetska korporacija AD
KMB	Komercijalna banka
KPŠF	Kosovski penzioni štedni fond
KRK	Kreditni registar Kosova
MFI	Mikrofinansijske institucije
MFRT	Ministarstvo finansija, rada i transfera
MRSZ	Ministarstvo rada i socijalne zaštite
MTPL	Osiguranje od autoodgovornosti
NLB	Nova Ljubljanska Banka
NPISH	Neprofitne institucije koje opslužuju domaćinstva
NPL	Nekvalitetni krediti
NSA	Neto spoljna aktiva
NSP	Nacionalni savet za plaćanja
ODC	Ostale depozitne korporacije
PAK	Pokazatelji adekvatnosti kapitala
PAK	Poreska administracija Kosova
PCB	Procredit Bank
PDV	Porez na dodatu vrednost
POS	Mesto prodaje (engl. Point of Sale)
pp	Procentni poeni
PPI	Indeks proizvođačkih cena
PPV	Posebna prava vučenja
PTK	Pošta i telekomunikacije Kosova
RBK	Raiffeisen Bank of Kosovo
REER	Realni efektivni kurs razmene
ROAA	Povraćaj na prosečnu imovinu
ROAE	Povraćaj na prosečni kapital
RTGS	Bruto poravnanje u realnom vremenu (engl. Real Time Gross Settlement)

RWA	Aktiva ponderisana rizikom
SB	Svetska Banka
SEBQ	Evropski sistem centralnih banaka (engl. European System of Central Banks)
SEPA	Jedinstveno područje plaćanja u evrima (engl. Single Euro Payment Area)
SFR	Švajcarski franak (Swiss Franc)
SKPF	Slovenačko-kosovski penzioni fond
SWIFT	Društvo za međunarodne finansijske telekomunikacije (Society for Worldwide International Financial Telecommunication)
TEB	Türk Ekonomi Bankasi
TPL	Odgovornost treće strane (engl. Third Party Liability)
UNMIK	Misija Ujedinjenih nacija na Kosovu (engl. United Nations Mission in Kosovo)
USAID	Američka agencija za međunarodni razvoj (engl. United States Agency for International Development)
VPN	Tehnologija šifrovanja i virtuelnog povezivanja

LISTA GRAFIKONA

1.	Stopa inflacije u Evrozoni	27
2.	Godišnji rast BDP-a u Zapadnom Balkanu	28
3.	Realna stopa rasta BDP-a	31
4.	Stopa inflacije	32
5.	Stopa inflacije	32
6.	Indeksi cena potrošnje, proizvodnje i uvoza	33
7.	Indeks prometa industrijske proizvodnje	33
8.	Indeks trgovine na malo	33
9.	Poslovni registar	34
10.	Struktura novih preduzeća	34
11.	Izvoz, uvoz i trgovinski bilans	36
12.	Struktura uvoza po kategorijama	36
13.	Struktura izvoza po kategorijama	37
14.	Doznake	37
15.	Struktura stranih direktnih investicija po komponentama	37
16.	Vrednost aktive kosovskog finansijskog sistema	38
17.	Aktiva komercijalnih banaka	39
18.	Godišnja stopa rasta kredita	40
19.	Kreditni preduzeća i domaćinstava	40
20.	Kreditni po ekonomskim sektorima	40
21.	Stanje kredita po ekonomskim sektorima	40
22.	Struktura depozita	41
23.	Prosečna kamatna stopa na kredite i depozite	42
24.	Prosečna kamatna stopa na kredite domaćinstava i preduzeća	42
25.	Prosečne kamatne stope na kredite po ekonomskim sektorima	42
26.	Prosečne kamatne stope na depozite	42
27.	Prosečna kamatna stopa na depozite preduzeća	43
28.	Prosečna kamatna stopa na depozite domaćinstava	43
29.	Neto dobit bankarskog sektora	43
30.	Prihodi i rashodi bankarskog sektora	43
31.	Pokazatelji profitabilnosti bankarskog sektora	43
32.	Pokazatelji kvaliteta kreditnog portfelja i stope rasta NPL-a	44
33.	Aktiva penzionog sektora	45
34.	Investicije KPŠF-a	45
35.	Investicije SKPF-a	45
36.	Aktiva sektora osiguranja	46
37.	Otpisane premije i potraživanja	49

38.	Imovina mikrofinansijkog sektora -----	50
39.	Vrednost kredita domaćinstvima i preduzećima i godišnji rast kredita -----	50
40.	Stopa rasta kredita preduzećima po ekonomskim sektorima-----	50
41.	Lizing mikrofinansijskog sektora -----	50
42.	Prosečna kamatna stopa na kredite u sektoru mikrofinansiranja-----	51
43.	Prosečna kamatna stopa na kredite po ekonomskim sektorima-----	51
44.	Prihodi i rashodi u sektoru mikrofinansiranja -----	51
45.	Pokazatelji profitabilnosti sektora mikrofinansiranja -----	51
46.	Pokazatelji kvaliteta kreditnog portfelja -----	52
47.	Struktura finansijskog sistema na Kosovu-----	55
48.	Mreža banaka prema broju filijala / kancelarija -----	55
49.	Raspodela stanovništva na Kosovu, po regionima-----	55
50.	Mreža osiguravača -----	56
51.	Snabdevanje gotovinom -----	70
52.	Prijem gotovine-----	70
53.	Snabdevanje gotovinom -----	70
54.	Prijem gotovine-----	70
55.	Snabdevanje novčanicama u EUR po apoenima-----	71
56.	Snabdevanje EURO kovanicama, po apoenima-----	71
57.	Primljene novčanice u EUR prema apoenima-----	71
58.	Primljene EUR kovanice, po apoenima -----	71
59.	Izvoz gotovine -----	72
60.	Uvoz gotovine-----	72
61.	Zastarele novčanice povučene iz opticaja-----	72
62.	Zastarele novčanice povučene iz opticaja od ukupno primljenih -----	72
63.	Nove novčanice puštane u opticaju -----	73
64.	Odnos novih novčanica puštenih u opticaj i ukupno isporučenih novčanica -----	73
65.	Obim domaćih odlaznih transakcija -----	74
66.	Vrednost domaćih odlaznih transakcija -----	74
67.	Obim domaćih dolaznih transakcija -----	74
68.	Vrednost domaćih dolaznih transakcija -----	74
69.	Obim međunarodnih odlaznih transakcija -----	75
70.	Vrednost međunarodnih odlaznih transakcija -----	75
71.	Obim međunarodnih dolaznih transakcija -----	75
72.	Vrednost međunarodnih dolaznih transakcija -----	75
73.	Broj transakcija u IPS-----	76
74.	Vrednost transakcija u IPS -----	76
75.	Godišnji obim IPS transakcija, prema njihovoj vrsti -----	77
76.	Godišnja vrednost IPS transakcija, prema njihovoj vrsti -----	77

77.	Dnevni prosek broja transakcija u IPS -----	77
78.	Dnevni prosek vrednosti transakcija u IPS -----	77
79.	Broj transakcija u IPS-u, po sesijama -----	78
80.	Vrednost transakcija u IPS-u, po sesijama -----	78
81.	Broj debitnih kartica prema vrsti -----	79
82.	Broj kreditnih kartica prema vrsti -----	79
83.	Broj ATM terminala -----	80
84.	Broj POS terminala -----	80
85.	Godišnji obim elektronskih instrumenata plaćanja -----	80
86.	Godišnja vrednost transakcija elektronskih instrumenata plaćanja -----	80
87.	CBK portfelj rezervi -----	83
88.	Završni bilans uložениh sredstava prema njihovom stanju zaključno sa 31. decembrom odgovarajuće godine -----	84
89.	Završni bilans uložениh sredstava u USD -----	84
90.	Odnos distribuciji investicija pfortelja u EUR CBK-a -----	85
91.	Raspodela pfortelja investicija, kraj godine -----	85
92.	Struktura državnih hartija od vrednosti po ročnosti -----	86
93.	Struktura investitora na aukcijama -----	86
94.	Prosečna godišnja stopa povraćaja za 2020. i 2021. -----	87
95.	Aukcije državnih hartije od vrednosti u 2021 -----	87
96.	Broj istraživanja u CRK sistemu -----	88
97.	Broj kredita odobrenih u sistemu CRK -----	89
98.	Broj zahteva za izveštajima o kreditu -----	89
99.	Struktura po obrazovanju -----	94

LISTA TABELA

1.	Osnovni makroekonmski pokazatelji u Evrozoni-----	26
2.	Podaci o makroekonomskim i bankarskim pokazateljima za zemlje Zapadnog Balkana -----	29
3.	Broj finansijskih institucija-----	38
4.	Struktura aktive bankarskog sektora-----	39
5.	Struktura pasive bankarskog sektora -----	41
6.	Aktiva sektora osiguranja -----	47
7.	Pasiva i kapital sektora osiguranja -----	47
8.	Bruto zaračunate premije prema poslovnoj klasi -----	48
9.	Isplaćena odšteta, po poslovnim klasama-----	48
10.	Finansijski rezultat-----	49
11.	Geografska raspodela filijala i kancelarija banaka -----	56
12.	Geografska raspodela filijala osiguravača-----	56
13.	Mreža MFI-a, prema geografskoj distribuciji-----	57
14.	Mreža NBFI-a (kancelarije i agenti), prema geografskoj distribuciji-----	57
15.	Struktura zahteva za finansijskim sistemom koje je odobrila/odbila CBK -----	58
16.	Broj pregleda banaka-----	65
17.	Broj pregleda u MFI-ovima i NBFI-ovima -----	66
18.	Broj pregleda sektora osiguranja -----	66
19.	Broj pregleda-----	67
20.	Broj pregleda-----	68
21.	Broj žalbe po godinama -----	69
22.	Broj žalbi prema statusu -----	69
23.	Iznos transakcija prema glavnim vrstama plaćanja -----	73
24.	Nivo depozita glavnih klijenata -----	75
25.	Pokazatelji koncentracije IPS-u za započete/isporučene transakcije -----	78
26.	Slučajevi obrađeni u RLLB -----	78
27.	Broj računa -----	81
28.	Broj računa elektronskog novca -----	81

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

Predgovor predsednika odbora

Na osnovu Zakona o Centralnoj banci Republike Kosovo i u cilju informisanja javnosti o ispunjavanju zadataka i ciljeva CBK-a, uz kontinuirano poštovanje standarda transparentnosti i odgovornosti, Centralna banka Republike Kosovo (CBK) je pripremila Godišnji izveštaj za 2021. Ovaj izveštaj sadrži sveobuhvatan rezime aktivnosti CBK za 2021, fokusirajući se na najvažnije podatke i pokazatelje finansijskog sektora zemlje za dotičnu godinu. Izveštaj uključuje i najznačajnija kretanja u ekonomiji zemlje, regionalnim ekonomijama i globalnim ekonomijama.

Uprkos okolnostima globalne pandemije COVID-19 koje su karakterisale veći deo 2021. godine, CBK je uspešno uspela da ispuni svoju ustavnu i zakonsku ulogu kroz profesionalno donošenje odluka zasnovanih na standardima i principima korporativnog upravljanja, nezavisnosti i odgovornosti.

Iako Odbor CBK-a (Odbor), kao najviše telo za donošenje odluka, nije bio u funkciji do kraja 2021. godine zbog nedostatka kvoruma (tri mesta neizvršnih članova su upražnjena), ostatak odbora je pratio praksu održavanja sastanaka u redovnim vremenskim intervalima, kako bi se održao kontinuitet i pružile adekvatne informacije o aktivnostima CBK-a u ispunjavanju njenih zadataka i ciljeva. Ovi sastanci su održani u skladu sa zakonima na snazi i u skladu sa preporukama međunarodnih finansijskih institucija, konkretno MMF-a, što je rezultiralo trenutnim nastavkom sastanaka Odbora CBK-a nakon njegove funkcionalizacije krajem 2021. godine. Gore-pomenuti sastanci i slični sastanci preostalih članova Odbora CBK-a sa internom revizijom su takođe osigurali i uticali na efikasan i potpuni nastavak funkcionisanja Odbora CBK-a nakon perioda od godinu i po nefunkcionisanja zbog nedostatka kvoruma. U gore navedenim okolnostima i u skladu sa zakonima na snazi, CBK je, pored svojih zadataka i ciljeva, uspešno uspela da ispuni dodatne aktivnosti neophodne za sprovođenje politika, jačanje saradnje sa sestrinskim institucijama, međunarodnim finansijskim institucijama. i ispunjavanje njihovih preporuka, doprinos prevazilaženju izazova evropskih integracija, kao i efikasna koordinacija aktivnosti sa relevantnim lokalnim institucijama u cilju ispunjavanja svoje ustavne i zakonske agende.

Shodno tome, zahvaljujući aktivnostima CBK-a u 2021. godini, uspeli smo da imamo stabilan, održiv i konkurentan finansijski sektor, kao i sa trendom rasta u svim njegovim komponentama kao što su kapital, likvidnost, pozajmice, depoziti, finansijski akteri, proizvodi i finansijske usluge, kao i korisnici finansijskih usluga. Ova kretanja doprinela su efikasnoj podršci ekonomiji zemlje od strane finansijskog sektora, kontinuiranom smanjenju troškova finansijskog posredovanja, povećanju poverenja građana i povećanju interesovanja stranih i domaćih investitora za ovaj sektor.

Konačno, gore navedeni uspesi i rezultati, kao i oni predstavljeni u ovom izveštaju, zajednički se pripisuju osoblju i telima za donošenje odluka CBK-a, kojima sam zahvalan što su čak i u ovim okolnostima uspeali uspešno da završe svoje zadatke i odgovornosti kako posebne i tako i na nivou CBK.

Flamur MRASORI

Predsednik Odbora

Centralne Banke Republike Kosovo

Uvodna reč Guvernera

Ekonomija Kosova je zabeležila visok rast tokom 2021. godine, nakon kontrakcije kojom je okarakterisana 2020. Preliminarne procene ASK-a sugerišu da je ekonomija Kosova porasla za 10,5 odsto u 2021. Visok rast ekonomske aktivnosti pripisan je poboljšanju zdravstvene krize i finansijskim i fiskalnim politikama podržavanja.

Komponente koje su doprinele visokom rastu privredne aktivnosti tokom 2021. godine bile su povećanje potrošnje za 7,8 odsto, povećanje investicija za 10,2 odsto, ali i sporiji rast deficita neto izvoza (1,9 odsto).

Povećanje agregatne tražnje kao rezultat ekonomskog oporavka, kao i dinamike cena ključnih roba na međunarodnim tržištima odrazili su se na inflatorne pritiske na Kosovu. Prosečna godišnja stopa inflacije u 2021. godini, izražena kroz indeks potrošačkih cena (CPI), iznosila je 3,4 odsto, pri čemu su glavni doprinos dali troškovi transporta i cene hrane.

Kao rezultat visokog rasta ekonomske aktivnosti, fiskalni sektor karakteriše veći rast budžetskih prihoda u odnosu na rashode. Budžetski prihodi u 2021. godini dostigli su neto vrednost od 2,20 milijardi evra, što predstavlja godišnji porast od 27,1 odsto, dok su budžetski rashodi dostigli vrednost od 2,27 milijardi evra, što predstavlja godišnji porast od 2,3 odsto. Shodno tome, primarni budžetski deficit iznosio je samo 0,9 odsto BDP-a, dok je 2020. bio 7,6 odsto BDP-a. Javni dug je dostigao 1,7 milijardi evra, što je godišnji porast od 13,1 odsto u odnosu na 2020. U procentima BDP-a, javni dug je dostigao 23,3 odsto, sa 22,4 odsto u 2020. godini.

Spoljni sektor Kosova karakteriše povećanje deficita tekućeg računa od 42,5 procenata, dostižući 480,7 miliona evra (8,6 procenata BDP-a). Ovo povećanje deficita tekućeg računa je rezultat povećanja robnog deficita za 38,3 odsto. S druge strane, pozitivan saldo usluga bio je veći za 176,7 odsto, a sekundarni i primarni prihodi za 5,9 odnosno 5,5 odsto. Primljene doznake na Kosovu dostigle su vrednost od 1,15 milijardi evra, što predstavlja godišnji porast od 17,7 odsto, dok su direktne strane investicije (DSI) na Kosovu dostigle vrednost od 415,3 miliona evra, što predstavlja povećanje od 20,1 odsto.

Finansijski sistem je karakterisao ubrzani rast aktivnosti tokom 2021. godine, uprkos stalnim neizvesnostima u vezi sa pandemijom Covid-19 i primenom nekih restriktivnih mera tokom većeg dela godine. Doprinos bankarskog sektora podršci ekonomiji bio je veoma važan u smislu nastavka kreditiranja, a istovremeno i održavanja visokog nivoa likvidnosti i adekvatnosti kapitala. Bankarski sektor nastavlja da ima dobar kvalitet kreditnog portfolija sa nivoom nekvalitetnih kredita od 2,3 procenta. Sektor mikrofinansijskih i nebankarskih finansijskih institucija takođe je nastavio da ima značajan uticaj na kreditiranje domaćinstava i malih preduzeća. Vrednost stanja kredita u 2021. godini dostigla je 239,2 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 17,1 odsto (godišnji pad od 7,1 odsto u 2020. godini).

Penzioni sektor u 2021. godini karakteriše ubrzani rast aktive od 18,2 odsto (rast od 1,2 odsto u 2020.), dok je njihova ukupna vrednost dostigla 2,4 milijarde evra. Ovo povećanje aktivnosti sektora pripisuje se visokom povraćaju investicija kao i povećanju naplaćivanja od doprinosioca. Povećanje stope vakcinacije i ekonomski oporavak na globalnom nivou uticali su na poboljšanje performansi globalnih tržišta, što je uticalo na povećanje povraćaja investicija za penzioni sektor Kosova.

Nivo posredovanja sektora osiguranja, tačnije zaračunate bruto premije u odnosu na BDP zemlje, je na niskom nivou od 1,52 odsto. Aktiva sektora osiguranja koja predstavlja 2,7 odsto ukupne aktive finansijskog sistema dostigla je vrednost od 238,8 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 9,3 odsto (povećanje od 11,2 odsto u prethodnoj godini). U 2021. godini, vrednost zaračunatih premija osiguravača dostigla je 117,4 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od

18,2 odsto (godišnji porast od 0,1 odsto u 2020. godini), dok su štete koje su platili osiguravači i Kosovski biro za osiguranje (KBO) zabeležili godišnji porast od 24,4 odsto, dostižući vrednost od 61,0 miliona evra.

Slično kao i prethodnih godina, i tokom 2021. godine, u okviru operacija upravljanja gotovinom, CBK je obezbedila snabdevanje lokalne ekonomije odgovarajućom količinom i kvalitetom evro novčanica i kovanica.

CBK igra ključnu ulogu u osiguranju finansijske stabilnosti i ima uticaj na ključne parametre ekonomskog razvoja. Da bi to postigao, CBK je uz pomoć međunarodnih partnera nastavio da unapređuje i razvija svoje tehničke i ljudske kapacitete, kao i da usklađuje regulatorni okvir sa praksom i standardima razvijenih zemalja.

Stoga, dozvolite mi da predstavim godišnji izveštaj CBK-a za 2021. godinu, koji pruža detaljan pregled ekonomskog i finansijskog razvoja, kao i detaljan opis aktivnosti različitih funkcija unutar CBK-a. Izveštaj takođe sadrži izveštaj nezavisnog revizora i revidirane finansijske izveštaje, koji potvrđuju dobro upravljanje i efektivno i efikasno upravljanje aktivom CBK.

Fehmi MEHMETI

Guverner Centralne Banke

Republike Kosovo

Odbor Centralne banke i Izvršni odbor

Odbor Centralne banke

Proces donošenja odluka u odboru CBK vođen je načelima zakonitosti, profesionalnosti, nezavisnosti i transparentnosti. Aktivnosti Odbora Centralne Banke su orijentisane ka ispunjavanju nadležnosti i zadataka definisanih Zakonom o Centralnoj Banci Republike Kosovo.

Odbor Centralne banke do 6. decembra 2021. godine nije imao kvorum za redovan rad zbog odsustva (kao rezultat prestanka mandata) 3 (tri) neizvršna člana, pa je rad Centralne banke tokom 2021. godine nije bilo moguće vršiti kao u drugim godinama.

Nezavisno od toga, u skladu sa zakonima na snazi i preporukama Međunarodnog monetarnog fonda, predsednik Odbora Centralne banke je nastavio da redovno održava informativne sastanke sa guvernerom/Izvršnim odborom i šefom interne revizije. Na ovim sastancima, predsednik Odbora je obavešten o operacijama i administraciji CBK-a, uključujući internu reviziju.

Nakon izbora od strane Skupštine Republike Kosovo, dana 6. decembra 2021. godine, predsednica Republike Kosovo je dekretovala imenovanje gđe. Nora Latifi Jashari i g. Bashkim Nurboja neizvršnim članovima odbora Centralne banke. Nakon toga stvoren je kvorum za rad, odnosno za redovnu aktivnost Odbora Centralne banke.

Tokom 2021. godine Odbor Centralne banke održao je 1 (jednu) sednicu na kojoj su donesene 2 (dve) odluke i to: usvajanje Budžeta Centralne banke za 2022. godinu; kao i usvajanje Finansijskih izveštaja za treći kvartal za 2021. godinu.

Tokom 2021. godine, svi poslovi u vezi sa sprovođenjem procesa nominacija i imenovanja u okviru nadležnosti definisanih Zakonom o CBK-u su završeni na vreme;

Dana 31. decembra 2021. godine, Odbor Centralne banke Republike Kosovo sastojao se od sledećih članova:

Fljamur Mrasori, predsednik Odbora Centralne banke;

Fehmi Mehmeti, guverner - član;

Nora Latifi Jashari - članica i

Bashkim Nurboja - član.

Komisija za reviziju

U skladu sa članom 62. Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo i Statutu Komisije za reviziju, radi i Komisija za reviziju.

Ciljevi Komisije za reviziju su da pomogne Odboru Centralne Banke u ispunjavanju njegovih odgovornosti u vezi sa operacijama unutrašnje i spoljne revizije, unutrašnjim kontrolama, poslovnom etikom i transparentnim upravljanjem, kao i za finansijsko izveštavanje CBK-a.

Komisiju za reviziju imenuje Odbor Centralne banke i sastoji se od tri člana (dva neizvršna člana izabrana iz redova Odbora Centralne banke i jedan član – spoljni stručnjak iz oblasti računovodstva i revizije).

Tokom 2021. godine takođe, kao rezultat nefunkcionisanja Odbora CBK-a, ovo telo je bilo nefunkcionalno.

Izvršni odbor

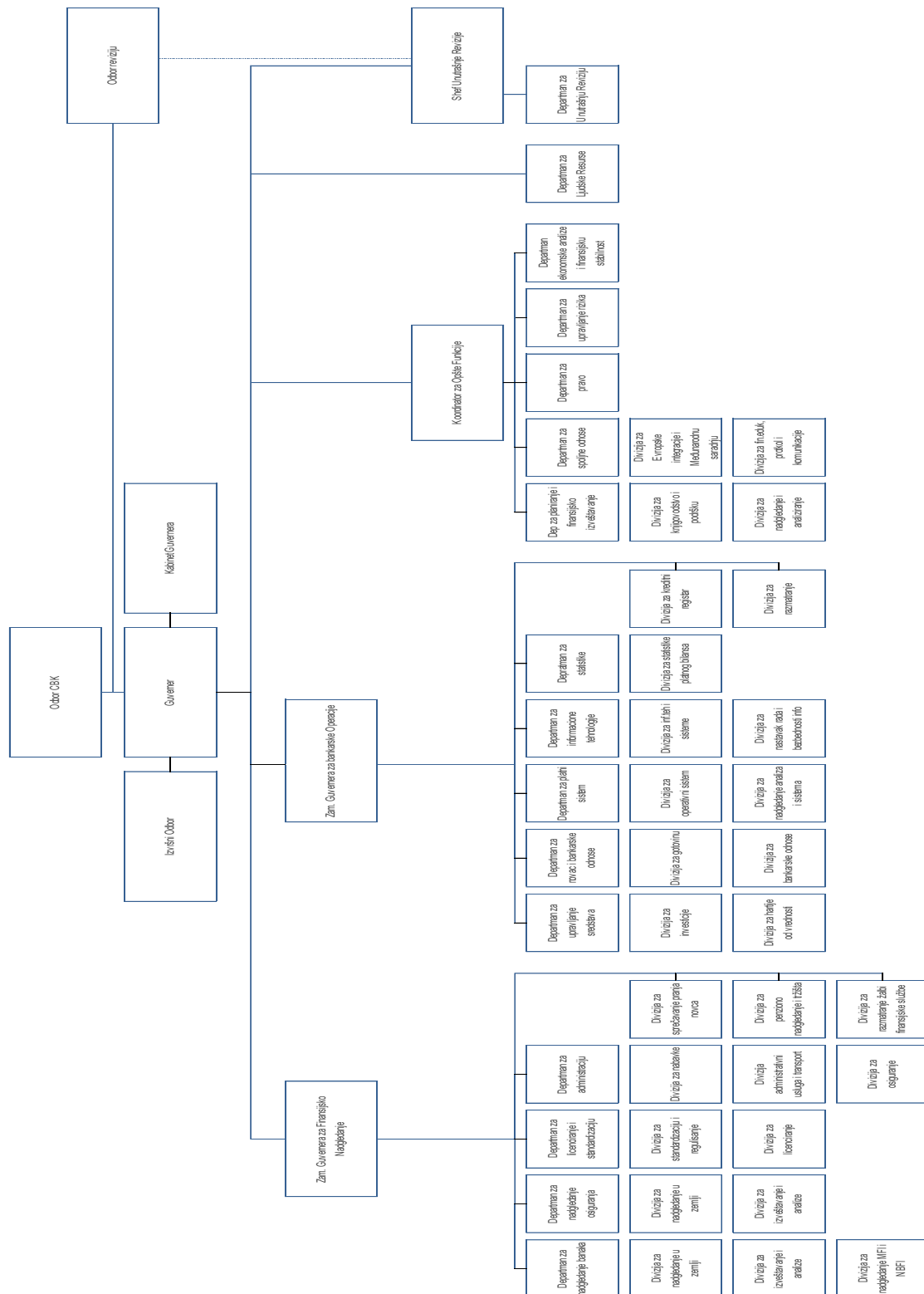
Izvršni odbor CBK-a sastoji se od guvernera, koji je predsedavajući Izvršnog odbora i zamenika guvernera. Dana 31. decembra 2021. godine, Izvršni odbor su činili Fehmi Mehmeti, guverner i Sokol Havolli, zamenik guvernera za finansijski nadzor. Nadležnosti Izvršnog odbora su definisane Zakonom o Centralnoj banci Republike Kosovo. Izvršni odbor je zadužen za administraciju i obavljanje poslova Centralne banke Republike Kosovo, dok njegovu aktivnost nadgleda Odbor Centralne banke.

U toku 2021. godine Izvršni odbor je održao 31 sednicu. U okviru svojih nadležnosti u relaciji sa Odborom Centralne banke, Izvršni odbor je tokom 2021. godine pregledao i pripremio za rad uredbe koje se primenjuju na finansijski sistem zemlje, godišnji izveštaj CBK-a, kao i izveštaje, finansijske izveštaje i planove CBK-a. U datom kontekstu, Izvršni odbor je takođe pripremio i saopštavao redovne i ad hoc izveštaje i informacije o izvršavanju datih zadataka i nadležnosti.

Izvršni odbor je u skladu sa zakonima koji su na snazi tokom 2021. godine odobrio uputstvo i vodič koji se primenjuje na finansijski sistem zemlje. U istoj oblasti nadležnosti Izvršni odbor u bankarskom sektoru je odobrio osnivanje predstavništva jedne strane banke, dok je u nebankarskom finansijskom sektoru odobrio registraciju četiri institucije. S druge strane, u sektoru osiguranja je tokom 2021. godine oduzeta licenca jednom osiguravaču. U istom periodu, u cilju ostvarivanja ciljeva i na osnovu nadzornih poslova koje obavljaju nadležne organizacione jedinice, u 18 slučajeva donete su kazneno-administrativne mere protiv finansijskih institucija i povezanih lica.

U 2021. godini, Izvršni odbor je odobrio periodično izveštavanje o sprovođenju strateškog plana CBK-a za 2020. godinu, kao i reviziju Strateškog plana 2019-2021. Izvršni odbor je takođe dao saglasnost na donošenje/izmenu i dopunu 15 internih politika i pravila, kao i nadzor nad izveštajima nadležnih unutrašnjih organa za vršenje svojih nadležnosti. Izvršni odbor je obavljao i druge dužnosti u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Republike Kosovo i drugim zakonima na snazi.

Organizaciona struktura CBK-a, 31. decembar 2021.

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

1. Izvršni rezime

Globalni ekonomski oporavak od posledica pandemijske krize bez presedana 2020. godine uglavnom se pripisuje brzom procesu vakcinacije koji je pratilo nekoliko velikih ekonomija, što je bio odlučujući faktor za ublažavanje restriktivnih mera koje su usledile 2021. Povećano kretanje uz ublažavanje restriktivnih mera prevelo je monetarne i fiskalne pakete podrške u povećanje agregatne tražnje i poboljšanje tržišta rada, podržavajući tako ekonomski oporavak u evrozoni. Nakon kontrakcije ekonomske aktivnosti od 6,5 odsto u 2020. godini, u drugom kvartalu 2021. godine, ekonomiju evrozone karakterisao je značajan godišnji rast od 14,6 odsto. Prema podacima Evropske centralne banke, ekonomski rast u evrozoni za celu 2021. godinu procenjuje se na oko 5,4 odsto, dok za 2022. prognoze sugerišu sporiji rast od 3,7 odsto. Naglo jačanje agregatne tražnje sa ponovnim otvaranjem ekonomija i neviđene stimulativne mere koje su preduzele lokalne vlasti nisu bili podržani istim intenzitetom u ponudi, kao rezultat ograničenja koja su i dalje bila evidentna u globalnim lancima snabdevanja. Ova dinamika je stimulisala inflatorne pritiske, pritiske koji su ostali evidentni tokom poslednjih meseci 2021. i dodatno produbljeni u 2022. Prema procenama Eurostata, prosečna godišnja stopa inflacije u 2021. godini iznosila je 2,6 odsto (5,0 odsto samo u decembru 2021.), sa 0,3 odsto u 2021. godini. 2020. Očekivanja za 2022. revidirana naviše u prvim mesecima 2022. na 3,5 odsto, sa očekivanjima za povratak na cilj ECB-a ispod 2,0 odsto u 2023. godini.

Slično dinamici u evrozoni, uz normalizaciju pandemijske situacije i popuštanje restriktivnih mera, ekonomski oporavak zemalja Zapadnog Balkana podržan je i obnavljanjem aktivnosti u sektorima koji su najviše pogođeni pandemijom (posebno turizam), kao i proširenje izvoza od povećanja spoljne tražnje. Procenjuje se da je ekonomska aktivnost u ovim zemljama povećana u proseku za 7,6 odsto, sa kontrakcije od 5,7 odsto u 2020. Dok se za 2022. predviđa da će ekonomski rast, prema Međunarodnom monetarnom fondu, biti sporiji, odnosno na nivou prosečno 4,3 odsto. Dinamike inflacije u zemljama Zapadnog Balkana bile su nametnute rastućim inflatornim pritiscima na globalnom nivou. Rastuće cene energenata i roba uvezenih iz partnerskih zemalja intenzivirali su rast cena u regionu, sa razlikama između njih u rasponu od 1,8 do 4,0 odsto rasta inflacije.

Kosovska ekonomija je zabeležila visok rast tokom 2021. godine, nakon kontrakcije kojom je okarakterisana 2020. Preliminarne procene ASK-a sugerišu da je ekonomija Kosova porasla za 10,5 odsto u 2021. Visok rast ekonomske aktivnosti pripisan je poboljšanju zdravstvene krize i podržavanje finansijske i fiskalne politike. Poboljšanje zdravstvene krize omogućilo je postepeno ublažavanje mera kontrole pandemije, što je rezultiralo visokim dolascima dijaspore, što se pokazalo kao važan katalizator ekonomskog oporavka. Komponente koje su doprinele visokom rastu ekonomske aktivnosti tokom 2021. godine bile su povećanje potrošnje za 7,8 odsto, povećanje investicija za 10,2 odsto, ali i sporiji rast neto izvoznog deficita (1,9 odsto). Očekuje se usporavanje visokog rasta ekonomske aktivnosti ostvarene u 2021. godini na 2,5 odsto u 2022. Očekuje se da će usporavanje rasta ekonomske aktivnosti biti uglavnom posledica nižeg rasta domaće tražnje i povećanja neto izvoznog deficita. Kako su se rizici povezani sa pandemijom smanjili, očekuje se da će se tempo ekonomskog oporavka usporiti kao rezultat već dve krize: još uvek evidentnih poremećaja u lancima snabdevanja usled pandemije i pratećih inflatornih pritisaka; u kombinaciji sa efektima rata u Ukrajini koji su dodatno pojačali rast cena, slabljenje kupovne moći i pad kredibiliteta.

Povećanje agregatne tražnje kao rezultat ekonomskog oporavka, kao i dinamike cena ključnih roba na međunarodnim tržištima odrazili su se na inflatorne pritiske na Kosovu. Prosečna godišnja stopa inflacije u 2021. godini, izražena kroz indeks potrošačkih cena (CPI), iznosila je 3,4 odsto, pri čemu su glavni doprinos dali troškovi transporta i cene hrane. Rat u Ukrajini je ubrzao rast cena u 2022. godini, u kom slučaju prognoze CBK-a sugerišu prosečnu stopu inflacije od 10,4 odsto. Kako

se inflatorni pritisci u 2021. i kasnije u 2022. uglavnom pripisuju ograničenjima ponude, kao i direktnim posledicama koje je rat u Ukrajini proizveo u kontekstu daljeg povećanja uvoznih cena, CBK ostaje ograničena u sprovođenju potencijalnih politika koje utiču na stabilizaciju cena. Dok bi obeshrabrivanje kreditiranja kroz potencijalno povećanje stope obavezne rezerve imalo mali efekat na suzbijanje inflacije, CBK smatra da bi takva mera dodatno pogoršala usporavanje ekonomske aktivnosti u zemlji.

Kao rezultat visokog rasta ekonomske aktivnosti, fiskalni sektor karakteriše veći rast budžetskih prihoda u odnosu na rashode. Budžetski prihodi u 2021. godini dostigli su neto vrednost od 2,20 milijardi evra, što predstavlja godišnji porast od 27,1 odsto, dok su budžetski rashodi dostigli vrednost od 2,27 milijardi evra, što predstavlja godišnji porast od 2,3 odsto. Shodno tome, primarni budžetski deficit iznosio je samo 0,9 odsto BDP-a, dok je 2020. bio 7,6 odsto BDP-a. Javni dug je dostigao 1,7 milijardi evra, što je godišnji porast od 13,1 odsto u odnosu na 2020. U procentima BDP-a, javni dug je dostigao 23,3 odsto, sa 22,4 odsto u 2020. godini.

Spoljni sektor Kosova karakteriše povećanje deficita tekućeg računa od 42,5 procenata, dostižući 480,7 miliona evra (8,6 odsto BDP-a). Ovo povećanje deficita tekućeg računa je rezultat povećanja robnog deficita za 38,3 odsto. S druge strane, pozitivan saldo usluga bio je veći za 176,7 odsto, a sekundarni i primarni prihodi za 5,9 odnosno 5,5 odsto. Primljene doznake na Kosovu dostigle su vrednost od 1,15 milijardi evra, što predstavlja godišnji porast od 17,7 odsto, dok su strane direktne investicije (SDI) na Kosovu dostigle vrednost od 415,3 miliona evra, što predstavlja povećanje od 20,1 odsto.

Finansijski sistem je karakterisao ubrzani rast aktivnosti tokom 2021. godine, uprkos stalnim neizvesnostima u vezi sa pandemijom Covid-19 i primenom nekih restriktivnih mera tokom većeg dela godine. Godišnji rast ukupne aktive finansijskog sistema Kosova od 12,7 odsto uglavnom je pripisan rastu imovine bankarskog sektora. Aktiva bankarskog sektora je u 2021. godini zabeležila godišnji porast od 11,3 odsto i dostigla vrednost od 5,96 milijardi evra. Povećanje aktive je podržano značajnim povećanjem izvora finansiranja sektora, odnosno depozita. U okviru aktive, krediti i investicije u hartije od vrednosti su jedine stavke koje je karakterisala ubrzana godišnja stopa rasta. Prema Anketi o kreditiranju banaka, Na dinamiku kreditne aktivnosti u 2021. godini pozitivno su uticale i ponuda i tražnja za kreditima, ali je tražnja za kreditima bila glavni pokretač. Osim u trećem kvartalu gde je zabeležen nizak rast tražnje, pod uticajem pooštavanja restriktivnih mera za sprečavanje širenja pandemije, u ostatku godine došlo je do značajnog povećanja tražnje za kreditima. Kreditnu ponudu banaka karakterisalo je popuštanje tokom cele godine, ali na niskom nivou. Tržišna dinamika i izgledi u zemlji uticali su na percepciju opadanja rizika, što je zajedno sa podrškom KKGf-a u kreditiranju malih i srednjih preduzeća i sve većim pritiscima konkurencije diktiralo promene u ponudi kredita. Kreditni portfolio bankarskog sektora povećan je za 15,5 odsto, dok je vrednost ukupnih kredita dostigla 3,75 milijardi evra u 2021. Dinamika rasta tokom ove godine ispada dvostruko veća u odnosu na rast prethodne godine. U istom periodu, depoziti u bankarskom sektoru Kosova dostigli su vrednost od 4,90 milijardi evra i zabeležili su ubrzani godišnji rast od 12,4 odsto (11,6 odsto u 2020. godini).

Snažan ekonomski oporavak i nastavak mera ublažavanja restrukturiranja kredita sprečili su materijalizaciju povećanih rizika kao posledica razvoja pandemije. Pokazatelji bankarskog učinka i finansijske stabilnosti bankarskog sektora ostali su stabilni. Odnos nekvalitetnih kredita i ukupnih kredita u decembru 2021. godine pao je na 2,3 odsto, dok je vrednost nekvalitetnih kredita smanjena za 2,6 odsto u odnosu na prethodnu godinu. Podržavajući pristup banaka potrebama svojih klijenata, budno praćenje poslovanja klijenata, kao i ekonomski oporavak kao rezultat pozitivnih globalnih kretanja i povećanih doznaka doprineli su poboljšanju performansi plaćanja. Međutim, Srednjoročna očekivanja sugerišu donekle povećanje nekvalitetnih kredita usled stabilizacije ekonomije, a posledično i smanjenje tražnje usled prestanka ublažavanja mera i

inflatornih pritisaka. Dobit ostvarena tokom 2021. godine iznosi 117,5 miliona evra, godišnji porast od 47,1 odsto uglavnom se pripisuje ubrzanom rastu prihoda u odnosu na sporiji rast rashoda. Bankarski sektor i dalje ima visok nivo i kvalitet kapitala. Suspenzija preporuke CBK-a da se dividenda ne distribuira (kao mera za upravljanje mogućim posledicama pandemije) krajem 2021. godine rezultirala je smanjenjem nivoa kapitala sektora. S druge strane, aktiva ponderisana rizikom beleži značajan rast, kao rezultat ubrzanog rasta kreditiranja. Ova dinamika se odrazila na pad koeficijenta adekvatnosti kapitala na 15,3 odsto sa 17,4 odsto u prethodnoj godini, iako je i dalje visoko iznad potrebnog regulatornog minimuma od 12 odsto. Stabilna je i pozicija likvidnosti bankarskog sektora, gde je odnos likvidnih sredstava i kratkoročnih obaveza dostigao 37,4 odsto, što je iznad potrebnog regulatornog minimuma od 25,0 odsto.

Penzioni sektor u 2021. godini karakteriše ubrzani rast aktive od 18,2 odsto (rast od 1,2 odsto u 2020.), dok je njihova ukupna vrednost dostigla 2,4 milijarde evra. Ovo povećanje aktivnosti sektora pripisuje se visokom povraćaju investicija kao i povećanju prihoda od doprinosilaca. Povećanje stope vakcinacije i ekonomski oporavak na globalnom nivou uticali su na poboljšanje performansi globalnih tržišta, što je uticalo na povećanje povraćaja investicija za penzioni sektor Kosova.

Nivo posredovanja sektora osiguranja, tačnije zaračunate bruto premije u odnosu na BDP zemlje, je na niskom nivou od 1,52 odsto. Slično tome, nivo gustine, meren kroz fakturisane premije po stanovniku, u 2021. godini beleži vrednost od 65,3 evra. Imovina sektora osiguranja koja predstavlja 2,7 odsto ukupne imovine finansijskog sistema dostigla je vrednost od 238,8 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 9,3 odsto (povećanje od 11,2 odsto u prethodnoj godini). U 2021. godini, vrednost zaračunatih premija osiguravača dostigla je 117,4 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 18,2 odsto (godišnji porast od 0,1 odsto u 2020. godini), dok su štete koje su platili osiguravači i Kosovski biro za osiguranje (KBO) zabeležili godišnji porast od 24,4 odsto, i dostigla vrednost od 61. 0 miliona evra. Sektor osiguranja je 2021. godinu završio sa pozitivnim finansijskim rezultatom od 6,9 miliona evra, za razliku od prošle godine gde je imao pozitivan finansijski rezultat od 2,0 miliona evra. Pozitivan finansijski rezultat sektora odražava povećanje prihoda (zaračunate premije) u odnosu na pad poslovnih rashoda, uprkos povećanju nivoa nastalih šteta. Kombinovani izveštaj sektora takođe odražava poboljšanje finansijske pozicije. U 2021. godini, ovaj koeficijent je iznosio 94,1 procenata, odražavajući odnos šteta prema neto zarađenim premijama od 58,9 procenata i koeficijent troškova prema neto zarađenim premijama od 35,2 procenata, isključujući prihode od kamata od investicija.

Mikrofinansijski sektor je u 2021. godini zabeležio povećanje aktive, sa posebnim akcentom na aktivnosti kreditiranja i lizinga, pozitivne finansijske performanse i nizak nivo nekvalitetnih kredita. Vrednost ukupne imovine MFI i NBFi iznosila je 340,0 miliona evra, što predstavlja ubrzani godišnji rast od 7,6 procenata (2,0 procenata u 2020. godini). Ukupna vrednost kredita izdatih u 2021. godini dostigla je 239,2 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 17,1 odsto (godišnji pad od 7,1 odsto u 2020. godini). Oporavak rasta kreditne aktivnosti sa periodima pre pandemije rezultat je poboljšanih globalnih ekonomskih izgleda pod uticajem povećanja stope vakcinacije i ublažavanja restriktivnih mera protiv širenja pandemije. Mikrofinansijski sektor je ostvario najveći godišnji profit od početka svog poslovanja, koji je u 2021. godini iznosio 14,1 milion evra. Dobar finansijski učinak je rezultat naglog pada rashoda (uglavnom rezervisanja za moguće gubitke po kreditima), dok su prihodi povećani (uglavnom oni od nekamate). Nivo nekvalitetnih kredita u odnosu na ukupne kredite ostao je nizak i dalje opao za 0,6 procentnih poena, na 2,4 odsto. U međuvremenu, nivo pokrivenosti nekvalitetnih kredita rezervisanjem u 2021. iznosio je 141,6 procenata (143,0 procenata u 2020.).

U funkciji daljeg razvoja regulatornog okvira za bankarsku regulativu, tokom 2021. godine, u okviru novog Nacrta zakona o bankama, CBK je izradila poglavlje koje se bavi delom oporavka,

zatvaranja i likvidacije banaka uz podršku tehničke pomoći EBRD-a. Usvajanjem novog nacrtu zakona o bankama, tokom 2022. godine, planirano je usvajanje sledećih uredbi koje je izradila CBK i koje proizilaze iz novog dela iyrađenog u nacrtu zakona. Takođe, tokom 2021. godine finalizovana su dva nacrtu uredbi i dva uputstva o likvidnosti banaka, kako bi se uskladile sa regulatornim zahtevima EU-a. Da bi se odrazila najnovija dešavanja u upravljanju rizikom likvidnosti, u odnosu na Bazelske standarde i Uredbu EU-a, CBK je pregledala i dopunila/izmenila uredbu o upravljanju rizikom likvidnosti banke. Generalno, tokom 2021. godine, CBK je nastavila sa pregledom/dopunom regulatornog okvira za regulisanje mikrofinansijskih institucija i nebankarskih finansijskih institucija, kao i osiguravača i posrednika u osiguranju, kako bi približila naše zakonodavstvo standardima i najboljim praksama Evrope.

Tokom 2021. godine, uprkos nastavljanju sa izazovima pandemije Covid-19, nastavila je da sprovodi plan bankarskog pregleda primenom pristupa supervizije zasnovane na riziku. U februaru 2021. CBK je izdala treći i poslednji vodič za restrukturiranje kredita, dok je u decembru 2021. bio krajnji rok kada je period restrukturiranja kredita po klauzuli Covid-19 okončan.

CBK je nastavila svoje aktivnosti u izvršavanju svojih dužnosti i odgovornosti za prudencijalni nadzor sektora osiguranja, uprkos nastavku ograničenja kao rezultat suočavanja sa Covid-19. Zbog neispunjavanja plana finansijskog oporavka i teške finansijske situacije, kao i nespremnosti akcionara osiguravača da ispuni kapitalne zahteve, CBK je 24. septembra oduzela licencu za osiguranje „Kosova e Re“ A.D.

U funkciji održavanja stabilnosti finansijskog sektora, u 2021. godini sprovedena su ispitivanja u penzionim fondovima, prema godišnjem planu. Takođe, tokom 2021. godine, CBK je nastavila da obavlja nadzornu funkciju u finansijskim institucijama u pogledu poštovanja prevencije pranja novca i finansiranja terorizma, sprovodeći ukupno osam ispitivanja.

CBK igra ključnu ulogu u zaštiti korisnika finansijskih usluga na Kosovu. U ovom kontekstu, u okviru internog procesa postupanja sa žalbama, tokom 2021. godine CBK je razmotrila 1.025 žalbi korisnika finansijskih usluga (fizičkih i pravnih lica), gde su podnete 542 žalbe za banke, 121 za MFI, NBFI, 3 za penzione fondove. Protiv osiguravača podneto je 339 žalbi, dok je 20 bilo drugih žalbi.

Slično kao i prethodnih godina, tokom 2021. godine, u okviru operacija upravljanja gotovinom, CBK je obezbedila snabdevanje lokalne ekonomije odgovarajućom količinom i kvalitetom evro novčanica i kovanica. Ukupna vrednost ponude gotovine u 2021. godini ispada da je smanjena, uglavnom zbog toga što je tokom 2020. godine došlo do povećane tražnje za gotovinom zbog pandemije Covid-19, dok se 2021. potražnja za gotovinom vratila u normalu.

CBK je 2021. godine posvetila posebnu pažnju svojoj nadzornoj ulozi u održavanju bezbednosti platnog sistema i ulozi katalizatora za dalji razvoj tržišta plaćanja. U okviru reformi u ovom procesu, tokom 2021. godine, CBK je uz podršku Svetske banke finalizovala Nacionalnu strategiju za plaćanja male vrednosti (NSPMV) 2021-2026. Tokom 2021. godine, Credins banka je dodata finansijskom tržištu Kosova kao direktan učesnik u međubankarskom platnom sistemu (MPS), kao i zahtevi za registraciju i ovlašćenje NBFI za izdavanje elektronskog novca, preko kojih se očekuje proširenje mogućnosti za elektronsko plaćanje i povećanje konkurencije u pružanju platnih usluga.

Čak i u 2021. godini, prioritet CBK-a za imovinu pod upravljanjem bila je sigurnost i likvidnost imovine, pre povrata. Portfelj rezervi kojim upravlja CBK sastoji se od instrumenata u likvidnom portfelju i onih u investicionom portfelju. Kratkoročni repo ugovori sa komercijalnim bankama Republike Kosovo su nastavili da se plasiraju tokom 2021. godine i predstavljaju važan instrument tržišta novca. Takođe, 2021. CBK je nastavila da bude deo kreditne linije koju obezbeđuje Evrosistem preko Deutsche Bundesbank.

Kosovski kreditni registar (KKR) takođe je ostvario napredak tokom 2021. godine, gde su registrovana 273 nova korisnika, kao rezultat zahteva koje su podnele institucije članica, dok je istraživanje obaveza i kreditne istorije podnosilaca zahteva za kredit dostiglo broj od 947.431 anketa.

U funkciji ostvarivanja svojih ciljeva, CBK je nastavila da posvećuje posebnu pažnju analizama opštih ekonomskih kretanja u zemlji, kao i analizama koje se odnose na procenu finansijske stabilnosti i sistemskih i nesistemskih rizika. U 2021. zdravstvena, ekonomska i socijalna kriza bez presedana uticala je i na ovu funkciju CBK-a, povećavajući težinu preporuka koje proizilaze iz modela koje je CBK razvila za rešavanje sistemskih i nesistemskih rizika, sa fokusom na signaliziranje napretka očekivano o makroekonomskoj dinamici, kao i o dešavanjima u finansijskom sistemu i ključnim akterima u njemu. Sa posebnim interesovanjem za 2021. godinu, CBK je preuzela važnu obavezu da sprovede studiju zaduženja domaćinstava. Da bi obezbedila najpovoljnije okruženje za razvoj finansijskog sistema i podržala njegovu stabilnost, CBK je sprovedla drugu po redu studiju za procenu tereta duga dužnika u finansijskom sektoru Kosova, odnosno tereta duga domaćinstava na Kosovu. Osnovna svrha studije bila je da se proceni nivo zaduženja pojedinačnih kreditnih klijenata i njihove jedinice domaćinstva.

CBK je tokom 2021. godine nastavila redovno objavljivanje statistike za monetarni i finansijski sektor, kao i statistike za spoljni sektor, u skladu sa kalendarom objavljivanja. Tokom ove godine, CBK je razvila finansijske račune, novi statistički modul zasnovan na zahtevima međunarodnih finansijskih organizacija. Kao nezavisni deo nacionalnih računa, finansijski računi daju potpunu, sveobuhvatnu sliku finansijske situacije i finansijskih odnosa u privredi, u smislu ekonomskih sektora i finansijskih instrumenata, uključujući odnose sa nerezidentima.

2. Eksterno ekonomsko okruženje

2.1. Evrozona i Zapadni Balkan

Ekonomski oporavak na globalnom nivou, nakon šoka koji je pretrpeo pre godinu dana kao posledica proglašenja pandemijske situacije, uglavnom je pripisan ubrzanom procesu vakcinacije koji su sledile neke velike ekonomije, što se odrazilo na popuštanje restriktivnih mera, posebno nakon prvog tromesečja 2021. godine. Međutim, čini se da proces ekonomskog oporavka nije bio sveobuhvatan, sa razlikama između različitih regiona, što je uglavnom odraz težeg pristupa vakcinaciji, krhkosti koju su nasledile određene ekonomije i visoke neizvesnosti koje su nastavile da prate globalnu ekonomiju u kontekstu širenja novih varijanti Covid-19 i rizika od inflacije sa rastućim cenama energije i barijerama koje su i dalje bile evidentne u globalnim lancima snabdevanja.

Poboljšanje situacije sa pandemijom i postepeno ublažavanje restriktivnih mera, posebno u sektoru usluga, proces vakcinacije, kao i podrška fiskalnoj i monetarnoj politici, bili su među glavnim faktorima koji su doprineli povećanju domaće tražnje i poboljšanju tržišta rada, a samim tim i oporavku ekonomije u evrozoni. Nakon kontrakcije ekonomske aktivnosti od 6,5 odsto u 2020. godini, ekonomiju evrozone u drugom tromesečju 2021. karakteriše rast od 14,6 odsto na godišnjem nivou (ili 2,3 odsto u odnosu na prethodno tromesečje). Prema ECB, ekonomski rast u evrozoni za 2021. procenjuje se na oko 5,4 odsto, dok se za 2022. predviđa da će biti sporiji, odnosno 3,7 odsto (tabela 1).

Tabela 1. Osnovni makroekonomski pokazatelji u evrozoni

Opis	Realni BDP (%)				Inflacija (%)				Nezaposlenost		
	2019	2020	2021	2022p	2019	2020	2021	2022p	2019	2020	2021
Eurozona	1.6	(6.5)	5.4*	3.7*	1.2	0.3	2.6	5.1*	7.4	8.2	7.0
Španija	2.1	(10.8)	5.1	5.6	0.8	(0.3)	3.0	3.6	14.1	15.5	15.4
Grčka	1.8	(9.0)	8.3	4.9	0.5	(1.3)	0.6	3.1	17.3	16.4	15.8
Austrija	1.5	(6.7)	4.5	4.3	1.5	1.4	2.8	3.3	4.8	5.4	6.4
Francuska	1.8	(7.9)	7.0	3.6	1.3	0.5	2.1	2.8	8.4	8.0	8.1
Nemačka	1.1	(4.6)	2.9	3.6	1.4	0.4	3.2	3.7	3.2	3.8	3.7
Italija	0.5	(9.0)	6.6	4.1	0.6	(0.1)	1.9	3.8	10.0	9.3	10.3

Izvor: Eurostat, ECB (2022), Evropska komisija (februar 2022)

*Podaci su prema proceni i prognozi ECB (mart 2022), i prognoze za 2022. za zemlje EZ su zasnovane na podacima EK (februar 2022)

Trend ekonomskog oporavka je usporen krajem 2021. godine, gde je poslednji kvartal zabeležio porast od samo 0,3 odsto u odnosu na prethodni kvartal. Na rast aktivnosti u sektoru proizvodnje i trgovine uticala su nepovoljna kretanja u ovom periodu. Pored ozbiljnosti pandemijske situacije sa nedavnim talasom zaraza i uvođenjem restriktivnih mera u nekim zemljama, koje su uglavnom pogodile turizam i turističke usluge, ekonomija evrozone se suočila i sa rastom cena energije i problemom prekida u lancu proizvodnje dobara, što je ujedno uticalo na dinamike inflacije. Na istoj liniji bile su i dinamike u većini zemalja evrozone. Nemačka ekonomija, iako se oporavljala u drugom tromesečju, na kraju godine pretrpela je prekide u svetskoj proizvodnji sa direktnim uticajem na izvoz i investicije, kao rezultat pada proizvodne aktivnosti, posebno u automobilskom sektoru. Grčka ekonomija se oporavila od rasta turizma nakon popuštanja restriktivnih mera protiv Covida, ali je poslednji talas zaraza krajem godine negativno uticao na ekonomski rast. Na francusku ekonomiju negativno je uticalo i rast cena energenata i slično na italijanskoj, na koju je

pored cena energenata uticalo i snabdevanje. Austrijsku ekonomiju karakterisalo je usporavanje privrednog rasta zbog porasta slučajeva zaraze i primene restriktivnih mera krajem godine.

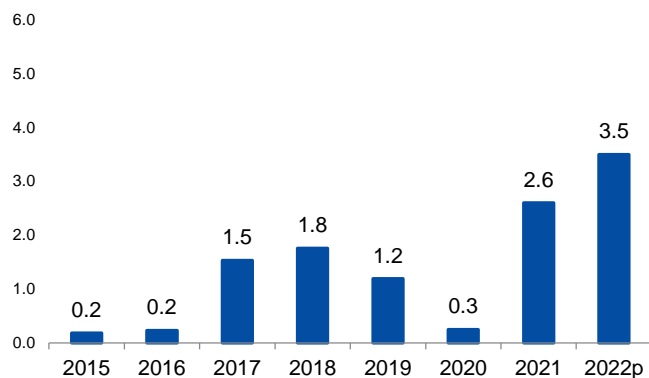
Inflatorni pritisci na globalnom nivou značajno su porasli poslednjih meseci, uglavnom vođeni jačanjem agregatne tražnje sa ponovnim otvaranjem ekonomija, dinamikom koja nije bila praćena povećanjem ponude usled velikih poremećaja u lancima proizvodnje robe i njihovog transporta. Situacija pandemije uticala je na neke aspekte životnog stila koji se odražavaju na trenutna kretanja ekonomske aktivnosti i inflaciju. Brzi porast potražnje za specifičnim proizvodima kao što su elektronika, mikročipovi i proizvodi za domaćinstvo i građevinarstvo, naišao je na nedovoljnu ponudu ovih proizvoda. Nedostatak materijala, opreme i radne snage u nekim sektorima obuzdali su uska grla u snabdevanju (supply bottleneck) u ovim proizvodnim industrijama i učinili transport ove robe težim i skupljim. Istovremeno, ponovno otvaranje ekonomija i posebno obnavljanje operacija vazdušnog saobraćaja značajno je ojačalo globalnu tražnju za naftom, koja je pretrpela neviđeni pad od izbijanja pandemije Covid-19 i zatvaranja ekonomija. Različiti prirodni i atmosferski uzroci, paralelno sa geopolitičkom krizom, uticali su na ograničeniju ponudu i posledično vršili pritisak na rast cena energenata i cena u mnogim drugim sektorima.

Shodno tome, od početka 2021, a posebno od kraja godine, stopa inflacije u evrozoni, vođena rastom cena energenata i hrane, pratila je snažan trend rasta. Prema procenama Eurostata, prosečna godišnja stopa inflacije u 2021. iznosila je 2,6 odsto (5,0 odsto u decembru 2021.), sa 0,3 odsto u 2020. Očekivanja za 2022. revidirana su naviše gledajući ukupnu ekonomsku dinamiku, od 3,5 odsto, kako bi se spustila na cilj ispod 2 procenta u 2023. (Grafikon 1). Potrošačke cene energije, gasa i drugih materijala porasle su za 25,0 odsto tokom 2021. Visoki troškovi energije, gasa i nafte utiču na potražnju i potrošnju u 2022. godini.

Suočene sa inflatornim pritiscima, centralne banke imaju malo prostora za delovanje jer su tokom druge polovine 2021. inflaciju uglavnom pokretali faktori ponude. Bank of England¹ je odlučila da podigne ključne stope finansiranja, a Federalne rezerve Sjedinjenih Država upozorile su na pooštavanje monetarne politike od marta 2022. kao odgovor na inflatorne pritiske. Federalne rezerve imaju pogodnost da podignu ključnu kamatnu stopu u uslovima kada se ekonomska aktivnost brzo oporavlja (5,97 odsto u 2021), a sa druge strane inflacija je dostigla veoma visoke nivoe (4,7 odsto do decembra 2021).²

U uslovima sporijeg ekonomskog oporavka, kao i prirode inflatornih pritisaka (uglavnom faktora ponude), ECB je odlučila da nastavi sa ublažavanjem monetarne politike. ECB je odlučila da preduzima postepenije strategije, počevši od smanjenja kupovine imovine i planira da okonča pandemijski hitni program kupovine do kraja marta 2022. godine, što će biti preduslov za eventualno povećanje kamatnih stopa u budućnosti. Shodno tome, uslovi finansiranja u evrozoni će ostati na podsticajnoj teritoriji.

Grafikon 1. Skala inflacije u eurozoni, u procentu

Izvor: Eurostat (2022)

¹ Od odluke komiteta Centralne Banke Engleske u decembru 2021, ključna kamatna stopa se udvostručila, sa 0,10 odsto na 0,25 odsto, a nedavno na 0,50 odsto. [Bank Rate increased to 0.25 perqind - December 2021 | Bank of England](#). Dok Federalne rezerve SAD planiraju da povećaju ključnu stopu finansiranja u martu 2022. [Speech by Governor Bowman on high inflation and the outlook for monetary policy - Federal Reserve Board](#).

² WEO IMF 2022, [Report for Selected Countries and Subjects \(imf.org\)](#).

Paketi olakšica koje su usvojile nacionalne vlade i programi kvantitativnog ublažavanja od strane centralnih banaka koji su bili glavni oslonac bankarskog kreditiranja tokom pandemije nastavili su da idu u prilog ekonomskom oporavku tokom 2021. Kreditna aktivnost evrozone privatnom sektoru premašila je nivo pre pandemije. Stopa rasta kreditiranja nefinansijskih preduzeća do kraja godine veća je za 3,7 odsto u odnosu na period pre pandemije od 2,6 odsto. U međuvremenu, kreditiranje stanovništva je u decembru zabeležilo godišnji porast od 4,2 odsto, sa 3,5 odsto u prethodnoj godini.

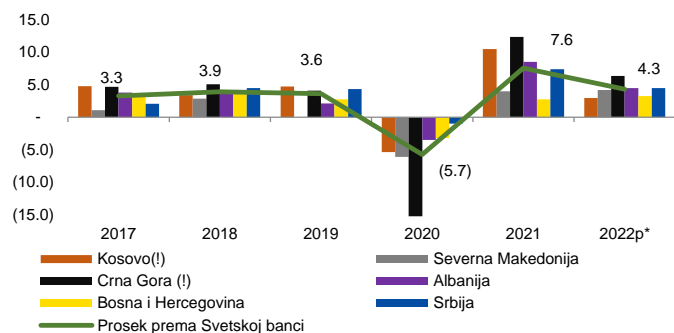
Prema anketi o kreditiranju banaka u evrozoni, kreditni standardi su uglavnom ostali nepromenjeni od njihovog pooštavanja tokom pandemije, dok je došlo do izvesnog ublažavanja uslova kreditiranja, isključujući stambene kredite. Za ovaj segment banke su izrazile da će ostati konzervativnije, primenjujući strože kreditne standarde i uslove. Dok je konstatovano da je povećana tražnja za kreditima preduzeća i stanovništva.

Vladine šeme podsticaja pomogle su da se sačuvaju radna mesta, gde je stopa nezaposlenosti pala na 7,0 odsto sa 8,2 odsto godinu dana ranije. Prema ECB-u, očekivanja su da će inflatorni pritisci početi da opadaju do kraja 2022. U početku će efekat niske inflacione baze iz 2020. biti isključen za 2022. godinu, dok se očekuje da će efekti drugih faktora oslabiti u uslovima kada će se normalizovati lanci proizvodnje i smeštaja robe i povećati ponuda da bi se zadovoljila potražnja. Međutim, neizvesnost je i dalje prisutna jer su se povećali rizici od geopolitičkih tenzija. Takođe, oporavak od velikih prekida u lancima snabdevanja može potrajati duže nego što se očekivalo ili inflatorni pritisci mogu stvoriti efekat drugog kruga³ utičući na povećanje plata, što rizikuje da se prevede u još viši nivo inflacije.

2.2. Zapadni Balkan

Ekonomije zemalja Zapadnog Balkana se oporavljaju od recesije izazvane krizom pandemije Covid-19. Normalizacija pandemijske situacije i popuštanje restriktivnih mera, obnavljanje aktivnosti u sektorima koji su najviše pogođeni pandemijom, kao i ekspanzija izvoza usled povećane eksterne tražnje, faktori su koji su najviše doprineli oporavku ekonomije ovih zemalja u 2021. Ekonomska aktivnost u zemljama Zapadnog Balkana procenjuje se da je porasla u proseku za 7,6 odsto⁴, sa kontrakcije od 5,7 odsto u 2020⁵. Dok je za 2022. ekonomski rast za ove zemlje, prema podacima Međunarodnog monetarnog fonda, projektovan da bude sporiji, odnosno na nivou od prosečnih 4,3 odsto (grafikon 2). Najveći ekonomski rast zabeležen je u Crnoj Gori (12,4 odsto), podržan oporavkom turizma, zemlje koja je u 2020. doživela najdublju recesiju upravo zbog ograničenja putovanja. Rast ekonomske aktivnosti na Kosovu podržan je posetama dijaspore, povećanom kreditnom aktivnošću i izvozom. Ekonomiju Albanije uglavnom su podržavali turizam i građevinarstvo. Dok je Bosna i Hercegovina od povećanog izvoza i potrošnje. Ekonomije Srbije i Severne Makedonije takođe su zabeležile porast privatne potrošnje, što je doprinelo oporavku ekonomije.

Grafikon 2. Godišnji porast BDP-a na Zapadnom Balkanu

Izvor: Statističke agencije relevantnih zemalja, *MMF dok (!) prognoze za 2022. godinu na osnovu agencija zemalja (2022)

³ Prenos inflacije sa proizvođača (ponude) na potrošača (tražnja).

⁴ Na osnovu podataka o BDP-u u statističkim agencijama dotičnih zemalja.

⁵ Realni rast BDP-a za 2019, 2020. zasniva se na podacima objavljenim u statističkim agencijama dotičnih zemalja.

Tabela 2. Podaci o makroekonomskim i bankarskim pokazateljima za zemlje Zapadnog Balkana

Opis	Realni BDP (%)			Inflacija (%)*			Bilans tekućeg računa (% od BDP)			Porast kreditiranja (%)*			Nekvalitetni krediti (%)*			Nezaposlenost (%)		
	2019	2020	2021p(!)	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Kosovo	4.8	(5.3)	10.5	2.7	0.2	3.4	(5.6)	(7.1)	(7.9)	10.0	7.1	15.5	2.0	2.7	2.3	25.7	24.6	25.8
Severna Makedonija	3.9	(6.1)	4.0	0.8	1.2	3.2	(3.3)	(3.5)	(2.1)	5.7	4.8	8.4	4.6	3.3	3.1	17.3	16.4	15.9
Crna Gora	4.1	(15.3)	12.4	0.5	(0.8)	2.5	(14.3)	(26.0)	(21.0)	7.9	4.2	1.5	5.1	5.9	6.8	15.1	17.9	24.7
Albanija	2.1	(3.5)	8.5	1.7	2.2	2.3	(7.6)	(8.9)	(8.6)	(0.8)	5.8	10.3	8.4	8.1	5.7	11.5	11.7	12.0
Bosna i Hercegovina***	2.8	(3.2)	2.8	0.6	(1.0)	1.8	(3.1)	(3.2)	(3.9)	6.6	(2.0)	3.0	6.5	6.1	5.6	15.7	15.9	15.8
Srbija	4.3	(0.9)	7.4	1.9	1.3	4.0	(6.9)	(4.3)	(4.1)	8.1	14.5	8.3	4.1	3.7	3.6	10.9	9.5	9.3

Izvor: MMF (WEO) oktobar 2021.

* izvor iz statističkih agencija i centralnih banaka odnosnih zemalja, *** BiH ima podatke dostupne samo do septembra 2021. (!) Podaci o BDP-u su bazirani na statističkim agencijama dotičnih zemalja, osim Bosne i Hercegovine koja je bazirana na podacima MMF-a.

Privatne investicije su podržale ekonomski rast, na koji su pozitivno uticali poboljšano poslovno raspoloženje, povećana potrošnja, kreditna aktivnost i snažan rast turizma. Izvoz roba i usluga je poboljšan usled jačanja eksterne tražnje za robom, metalima i mineralima, kao i rasta turizma, koji je izraženiji na Kosovu i u Crnoj Gori. Uz ublažavanje ograničenja putovanja, sektor usluga se snažnije oporavio, pri čemu su Kosovo, Crna Gora i Albanija imale značajne koristi od poseta turizma i dijaspore. Ovo je poboljšalo stanje tekućeg računa u nekim zemljama.

Budžetski prihodi su rasli brže od ekonomske aktivnosti, smanjujući fiskalni deficit na Zapadnom Balkanu, isključujući Bosnu i Hercegovinu. Privremeno povećanje prihoda od poreza na dodatu vrednost, vođeno globalnim rastom cena, najviše je doprinelo povećanju budžetskih prihoda i smanjenju fiskalnog deficita. Smanjenje fiskalnog deficita od naglog povećanja budžetskih prihoda bilo je izraženije u Severnoj Makedoniji i Albaniji, jer su i javni rashodi bili visoki. Javna potrošnja je takođe podržala rast u većini zemalja, u manjoj meri na Kosovu i u Crnoj Gori, zbog kašnjenja u odobravanju javnih investicija. I pored pozitivnih kretanja i ekonomskog oporavka, tržište rada ostaje pod izazovom postepenog smanjenja mera državne podrške i posledica još uvek nedovršene pandemijske situacije. Stope nezaposlenosti ostaju visoke i relativno nepromenjene u odnosu na prethodne godine (Tabela 2).

Dinamike inflacije u zemljama Zapadnog Balkana nametnute su rastućim inflatornim pritiscima na globalnom nivou. Rastuće cene energenata i roba uvezenih iz partnerskih zemalja intenzivirali su rast cena u balkanskim zemljama. Albanija je imala koristi od poskupljenja leka tokom letnje turističke sezone, kako bi donekle pokrila negativne efekte povećanja cena, dok je odlučila da poveća minimalnu zaradu od 2022. U severnoj Makedoniji cene vrše pritisak na povećanje plata koje su istovremeno bila podržana vladinim podsticajima. U Crnoj Gori je rast potrošnje vođen oporavkom turizma stvorio sve veći pritisak na cene, a Vlada planira i povećanje minimalne zarade. Najviša stopa inflacije je postignuta u Srbiji na prosečnom godišnjem nivou od 4,0 odsto, iako je u okviru cilja centralne banke, a sledi Kosovo od 3,4 odsto (tabela 2). Bazna inflacija, na koju uglavnom utiču mere monetarne politike, bila je stabilnija u Albaniji (1,7 odsto), Makedoniji (2,7 odsto) i Srbiji (2,3 odsto), stvarajući komoditet za centralne banke ovih zemalja da nastave da ublažavaju monetarnu politiku. kroz niske kamate, kao podršku uslovima finansiranja i ekonomskom oporavku. Međutim, zemlje Zapadnog Balkana ostaju pod uticajem odluka ECB i FED-a i eventualne materijalizacije inflatornih rizika. Stoga bi, u slučaju pooštavanja monetarne politike od strane ECB-a, potencijalno povećanje troškova finansiranja zajedno sa povećanjem inflatornih rizika u zemlji, primoralo zemlje Balkana da preispitaju mere monetarne i fiskalne politike u 2022. godini.

Održivost finansijskog sistema omogućena je podržavajućim monetarnim i vladinim politikama. Kreditiranje je poraslo u skoro svim zemljama u regionu, uglavnom zbog bržeg kreditiranja domaćinstava naspram preduzeća. Kreditna aktivnost bankarskog sektora na Zapadnom Balkanu beleži pozitivnu stopu rasta od prosečnih 7,8 odsto do decembra 2021. Najveća stopa rasta kredita

zabeležena je u bankarskom sektoru Kosova sa 15,5 odsto, Albaniji sa porastom od 10,3 odsto, slede Severna Makedonija (8,4 odsto) i Srbija (8,3 odsto).

Najviši kvalitet kreditnog portfelja nastavlja da održava bankarski sektor na Kosovu, sa stopom nenaplativih kredita od 2,3 odsto, dok najviši nivo nekvalitetnih kredita od 6,8 odsto karakteriše bankarski sektor Crne Gore i 5,7 odsto bankarskog sektora Albanije. Depoziti u bankarskom sektoru takođe su porasli u skoro svim zemljama Zapadnog Balkana, osim u bankarskom sektoru Severne Makedonije, gde je rast depozita usporen (0,1 odsto sa 0,7 odsto). Pokazalo se da su depoziti u Crnoj Gori povećani ubrzanim tempom (16,3 odsto sa -3,3 odsto godinu dana ranije), na Kosovu (12,4 odsto sa 11,6 odsto godinu dana ranije) i Albaniji (11,5 odsto sa 7,8 odsto).

Na deviznom tržištu, evro je tokom tromesečja 2021. Obezvređen u odnosu na valute glavnih trgovinskih partnera, posebno u odnosu na američki dolar za 3,0 odsto u poslednjem tromesečju. To odražava pandemijsku situaciju i geopolitičku krizu u Evropi, ali i očekivanja efekata povećanja ključnih kamatnih stopa i prilagođavanja monetarne politike koja će uskoro biti preduzeta u SAD.⁶ Evro je obezvređen prema švajcarskom franku, britanskoj funti i albanskom leku za 2,6 respektivno 0,9 odsto i 0,2 odsto. Izuzetak je procena prema makedonskom denaru od 0,2 odsto.

⁶Federalne rezerve SAD najavile su povećanje ključne kamatne stope počevši od marta 2022. godine.

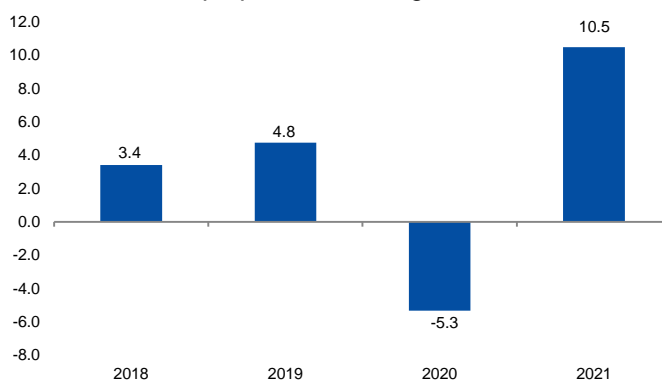
3. Ekonomija Kosova

3.1. Realni sektor

3.1.1 Bruto domaći proizvod

Procenjuje se da je kosovska ekonomija zabeležila značajno povećanje realnog BDP-a od 10,5 odsto u 2021. godini (Grafikon 3), nakon kontrakcije koja je okarakterisana u prethodnoj godini, rast podržan uglavnom poboljšanjem javnog zdravlja, trendom vakcinacije i stimulisanjem fiskalnih i finansijske politike. U 2019. godini, ekonomiju Kosova karakterisao je realni rast BDP-a od 4,8 odsto, što odgovara prosečnom rastu BDP-a u poslednjih pet godina.

Grafikon 3. Stopa porasta realnog BDP-a

Izvor: KAS (2022)

Oživljavanje koje je karakterisalo potrošnju i investicije tokom 2021. uglavnom je zasnovano na ublažavanju restriktivnih mera koje su podržavale slobodno kretanje, dinamiku koja se ogledala u veoma visokoj podršci aktivnostima koje generiše dijaspora. Samo u 2021. godini doprinos priliva dijaspore (poslanih doznaka, rashoda ostvarenih u okviru komponente putovanja u platnom bilansu zemlje, naknada sezonskim zaposlenima u inostranstvu i ulaganja u nekretnine) u generisanom BDP-u ispostavlja se da je oko 43 odsto.

Najveći rast ekonomske aktivnosti zabeležen je u sektoru hotela i restorana (48,7 odsto), saobraćaja i skladištenja (23,0 odsto), trgovine (17,4 odsto), građevinarstva (6,6 odsto). U međuvremenu, sektor snabdevanja električnom energijom i gasom (9,9 odsto) i javna uprava (1,3 odsto) procenjuje se da su u padu.

Pokazalo se da je oporavak ekonomske aktivnosti tokom 2021. generisan uglavnom povećanjem investicija od 10,2 odsto. Procenjuje se da su značajan doprinos rastu investicija imali povećanje DSU za 21,8 odsto i javnih investicija, koje su u 2021. godini zabeležile rast od 10,8 odsto. Pokazatelj povećanja investicija tokom 2021. godine je povećanje uvoza kapitalnih dobara za 33,7 odsto. Potrošnja, kao glavna komponenta domaće tražnje, ostvarila je realni rast od 7,8 odsto, uz podršku rasta privatne potrošnje od 7,6 odsto i javne potrošnje od 9,1 odsto. Doznake, kao važan izvor finansiranja privatne potrošnje, porasle su za 17,7 odsto u 2021. (15,1 odsto u 2020.), dok su naknade zaposlenima porasle za 0,2 odsto. Rastu potrošnje značajno je doprinelo i povećanje kreditiranja bankarskog sektora, gde su novi potrošački krediti u 2021. godini zabeležili ubrzani rast od 40,3 odsto. Pored privatne potrošnje, porasla je i javna potrošnja, kako su rasli tekući rashodi Vlade zabeležili blagi porast od 0,6 odsto u 2021. godini.

Dinamika koja je karakterisala spoljni sektor ekonomije, posebno trgovinski bilans roba i usluga, pozitivno je uticala na rast izvoza roba i usluga od 84,2 odsto. Povećanje poseta dijaspore na Kosovu kao rezultat ublažavanja restriktivnih mera kako na Kosovu tako i u zemljama u kojima je koncentrisana kosovska dijaspora, rezultiralo je povećanjem izvoza usluga za 96,4 odsto. Izvoz roba je takođe zabeležio ubrzani rast od 58,4 odsto do decembra 2021. Međutim, kao rezultat rasta cena, ali i domaće tražnje, uvoz roba i usluga takođe beleži visok rast (42,1 odsto), a to se ogleda u povećanju deficita roba i usluga za 13,8 odsto.

3.1.2 Cene

Inflatorni pritisci koji su pratili globalnu ekonomiju, kao i evrozonu i zemlje regiona tokom 2021. godine, odrazili su se i na ekonomiju zemlje. Povećanje agregatne tražnje kao rezultat ekonomskog oporavka, ali posebno, povećanje spoljnih inflatornih pritisaka kao rezultat rasta cena energenata i drugih roba na međunarodnim tržištima prevedeno je u povećanje ukupnih domaćih cena, mereno kroz četiri indeksa koje je sastavio ASK.⁷

Budući da se inflatorni pritisci u 2021. i dalje u 2022. uglavnom pripisuju ograničenjima ponude kao i direktnim posledicama koje je rat u Ukrajini proizveo u kontekstu daljeg povećanja uvoznih cena za neke proizvode kao što su nafta, gas, ulje i drugi osnovni proizvoda, CBK ostaje ograničena u preduzimanju potencijalnih politika sa efektom na stabilizaciju cena. Dok bi obeshrabrivanje kreditiranja kroz potencijalno povećanje stope obavezne rezerve imalo mali efekat na suzbijanje inflacije, CBK smatra da bi takva mera dodatno pogoršala usporavanje ekonomske aktivnosti u zemlji.

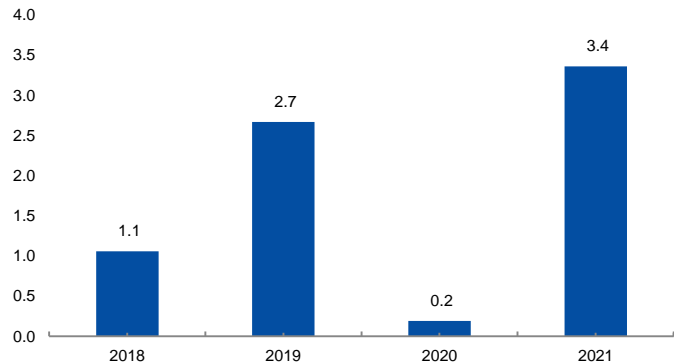
Indeks potrošačkih cena je u 2021. godini porastao za 3,4 odsto (Grafikon 4), sa prosečnih 0,2 odsto u pandemijskoj 2020. godini. Ispostavilo se da je prosečna stopa inflacije u poslednjih pet godina bila ispod 1,0 odsto, iako je 2019. Završena sa prosečnom stopom inflacije od 2,7 odsto.

Procenjuje se da su na ubrzanje rasta cena tokom 2021. godine najviše uticale cene medija koje su porasle za 14,8 odsto, cene transporta (8,1 odsto), cene hrane (2,6 odsto), cene električne energije, gasa i roba, ostalih goriva (0,6 odsto), itd. S druge strane, smanjene su samo cene odeće (0,5 odsto) (Grafikon 5).

Cene hrane i bezalkoholnih pića zabeležile su porast za 2,6 odsto, što je znatno veća stopa u odnosu na 2020. godinu gde je zabeležen rast od 1,6 odsto. Kao rezultat ovog povećanja cena ali i velike težine koju imaju u kosovskoj potrošačkoj korpi (39,9 procenata ukupne potrošačke korpe čine hrana i bezalkoholna pića), cene hrane imaju najveći doprinos ukupnom rastu cena. U okviru kategorije prehrambenih proizvoda najznačajnije su poskupele cene ulja i masti (22,9 odsto), zatim ih prati hleb i žitarice (4,3 odsto), zatim povrće (4,1 odsto), kao i mleko, sir i jaja (3,8 odsto), dok su samo cene voća pale za 9,3 odsto u 2021. godini.

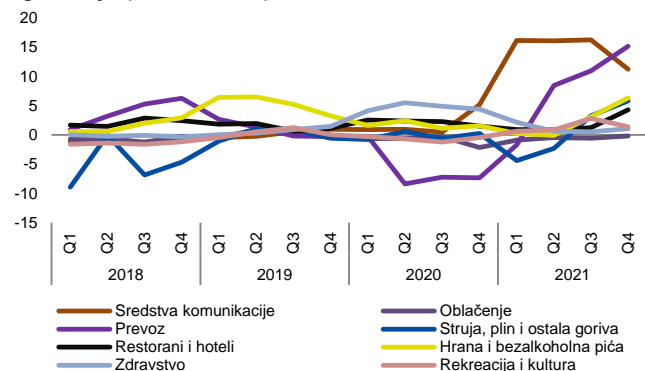
Prema podacima Svetske banke, cene nafte (brent crude) dostigle su u proseku 69,1 dolara po barelu u 2021. godini, što ukazuje na godišnji rast cene od 67,4 odsto. Zbog poskupljenja naftnih derivata, transportni troškovi su u 2021. godini povećani za 8,1 odsto. Najveći rast cena prevoza

Grafikon 4. Stopa inflacije, godišnja promena u procentima

Izvor: KAS (2022)

Grafikon 5. Kretanje cena glavnih komponenta, godišnja promena u procentima

Izvor: KAS (2022)

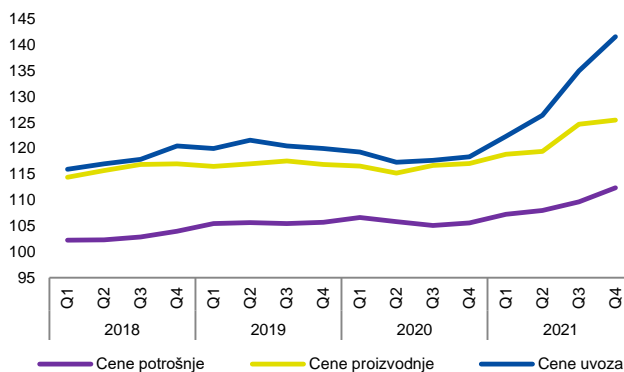
⁷ Indeks potrošačkih cijena; Indeks cena proizvođača; Indeks uvoznih cena; Indeks troškova izgradnje

zabeležen je kod korišćenja lične transportne opreme (14,2 odsto), zatim slede transportne usluge (2,0 odsto) kao nabavka vozila (1,2 odsto).

Cene električne energije, gasa i drugih goriva do septembra 2021. zabeležile su pad od 1,2 odsto, dok su u četvrtom kvartalu 2021. zabeležile rast od 5,9 odsto. Ovo povećanje cena energenata u poslednjem kvartalu rezultat je energetske krize, izazvane visokim cenama energenata na međunarodnom tržištu, ali i porastom potrošnje tokom zimskih meseci, jer se veliki deo energije koristi za grejanje.

Uticao spoljnih inflatornih pritisaka odrazio se kroz indeks uvoznih cena, koji je povećan za 11,1 odsto (Grafikon 6). Najveći rast su zabeležile cene baznih metala (35,7 odsto), zatim mineralnih proizvoda (27,8 odsto), nutritivnih ulja (14,1 odsto) itd. S druge strane, cene tekstilnih proizvoda, kao i cene papira i artikala od njega su smanjene za 4,0 odnosno 4,1 odsto. Indeks cena proizvođača takođe je okarakterisan rastom od 4,9 odsto. Najveći rast cena proizvođača zabeležen je u vađenju rude metala (13,6 odsto), električne energije, gasa, pare i klimatizacije (11,2 odsto), proizvodnji metala (8,8 odsto) itd. U međuvremenu, smanjene su cene kože i proizvoda od kože (1,6 odsto), ruda i drugih kamenoloma (0,2 odsto) itd..

Grafikon 6. Indeksi cena potrošnje, proizvodnje i uvoza

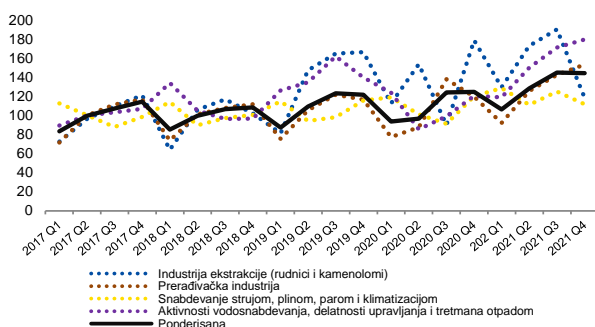
Izvor: KAS (2022)

Trend rasta cena se nastavlja i u 2022. godini i prema prognozama CBK-a, očekuje se da će prosečna stopa inflacije za ovu godinu biti 10,4 odsto. Slična prognozama CBK-a su i očekivanja banaka, koje su navele da očekuju da će stopa inflacije ove godine biti veća u odnosu na prošlu godinu.

3.1.3 Finansijski položaj preduzeća

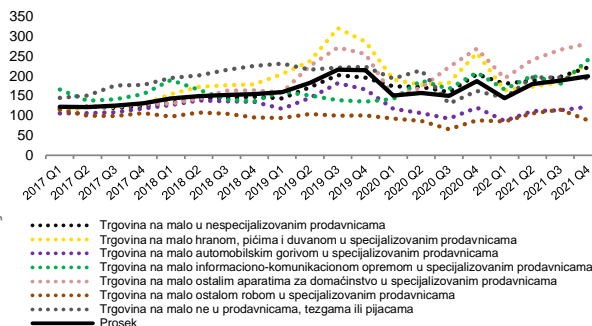
Sektor industrije zajedno sa sektorom trgovine čine dva privredna sektora sa najvećim učešćem u prometu ukupnih preduzeća, čiji su indeksi zabeležili visok rast tokom 2021. godine.

Grafikon 7. Indeks obima industrijske proizvodnje (2017=100)

Izvor: KAS (2022)

Grafikon 8. Indeksi i prodajni limit ne trgovine me pakicē (2015=100)

Izvor: KAS (2022)

Indeks obima industrijske proizvodnje zabeležio je prosečno povećanje od 19,3 odsto, pod uticajem svih sastavnih delova (Grafikon 7), dok je indeks prometa u sektoru trgovine na malo zabeležio prosečno povećanje od 10,4 odsto (Grafikon 8).

U 2021. registrovano je više novih preduzeća i zatvoreno više preduzeća. Broj novih registrovanih preduzeća bio je 10.649 ili 8,6 odsto više nego 2020. godine, dok je zatvoreno 1.608 preduzeća ili 21,3 odsto više nego 2020. godine (Grafikon 9).

Najveći broj registrovanih preduzeća i dalje je koncentrisan u sektoru trgovine sa 27,0 odsto od ukupno registrovanih novih preduzeća, zatim u hotelijerstvu sa 11,3 odsto, proizvodnji sa 11,2 odsto, građevinarstvu sa 9,4 odsto i profesionalnim delatnostima sa 9,3 odsto (Grafikon 10). U odnosu na 2020. godinu, u sektoru trgovine registrovano je 467 preduzeća više, u hotelijerstvu 182 preduzeća, u administrativnim i pomoćnim delatnostima 106 preduzeća, u zdravstvu 81 preduzeće, itd. Dok su sektori koji su obeležili najmanji broj registrovanih preduzeća bili proizvodni sektor sa 136 preduzeća manje, poljoprivreda sa 128 preduzeća manje, građevinarstvo sa 39 preduzeća manje itd.

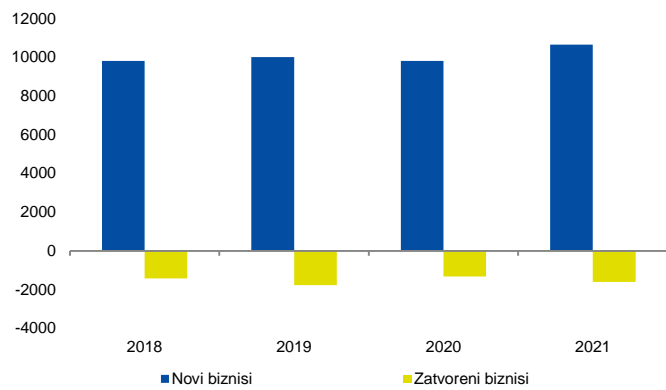
3.1.4 Tržište rada

Do marta 2021. godine stopa učešća radne snage na Kosovu bila je 39,5 odsto, što u poređenju sa martom 2020. godine ukazuje na povećanje stope učešća radne snage od 0,7 procentnih poena. Niska stopa učešća radne snage donekle se pripisuje relativno mladoj populaciji (učenici, studenti), kao i kategoriji obeshrabrenih zaposlenih, domaćica i drugih lica koja nisu aktivna u potrazi za poslom.

Na osnovu Ankete o radnoj snazi, ispostavilo se da je prosečna stopa zaposlenosti⁸ 29,3 odsto, što predstavlja blagi porast od 0,2 procentna poena u odnosu na mart 2020. godine. Pokazalo se da je stopa zaposlenosti veća kod muškaraca u odnosu na žene, gde je 42,8 odsto zaposlenih radno sposobni muškarci su bili zaposleni naspram 15,9 odsto žena. Prema rezultatima istraživanja, stopa zaposlenosti žena je povećana za 1,8 procentnih poena, dok je kod muškaraca smanjena za 1,2 procentna poena.

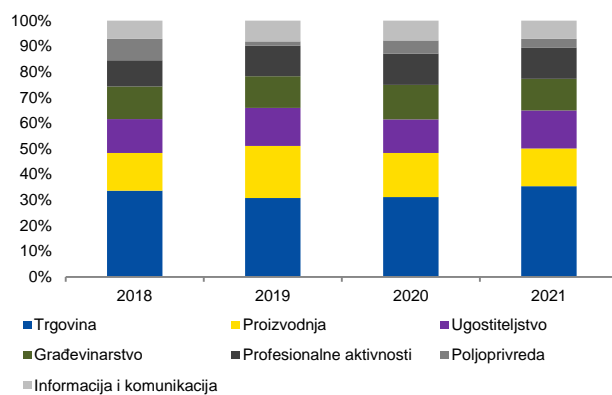
Prema starosnoj grupi, stanovništvo starosti 35-44 godine ima najveću stopu zaposlenosti (39,9 odsto), dok starosna grupa 15-24 godine ima najnižu stopu zaposlenosti (12,0 odsto). Prema stepenu obrazovanja, najveća stopa zaposlenosti je među visokoobrazovanim radnom snagom, zatim srednje stručno obrazovanje i gimnazija. Radnici sa završenom srednjom stručnom spremom uglavnom su bili zaposleni u privatnom sektoru, dok su radnici sa završenom visokom stručnom spremom uglavnom zaposleni u javnom sektoru.

Grafikon 9. Registracija biznisa

Izvor: KAS (2022)

Grafikon 10. Struktura novih preduzeća

Izvor: KAS (2022)

⁸ Stopa zaposlenosti predstavlja procenat radno sposobnog stanovništva koje je zaposleno.

Diktirana strukturom ekonomije, ispostavlja se da je stopa zaposlenosti koncentrisana u sektoru trgovine sa 16,8 odsto ukupno zaposlenih, zatim u sektoru proizvodnje sa 12,4 odsto, sektoru obrazovanja sa 11,1 odsto, sektoru građevinarstva sa 9,4 odsto, itd. U odnosu na 2020. godinu, podaci pokazuju da je došlo do povećanja učešća u strukturi zaposlenih u proizvodnji i obrazovanju, dok su sektori građevinarstva i trgovine opali.

Uprkos povećanju ekonomske aktivnosti, zvanična statistika tržišta rada na Kosovu pokazuje da je prosečna stopa nezaposlenosti⁹ u martu 2021. iznosio je 25,8 odsto, nešto viši nivo u poređenju sa istim periodom 2020. (25,0 odsto), ali nivo blizu 2019. (25,7 odsto). Čini se da povećanje ekonomske aktivnosti nije dovelo do poboljšanja stope nezaposlenosti u zemlji. Na osnovu pola, tržište rada na Kosovu karakteriše veća stopa nezaposlenosti među ženama (29,7 odsto), pri čemu mlađa starosna grupa žena ima najveću stopu nezaposlenosti (53,5 odsto), dok je kod muškaraca stopa nezaposlenosti niža (24,2 odsto). Obrazovanje je poboljšalo izgleda na tržištu rada na Kosovu. Prema ASK, stopa nezaposlenosti bila je najveća za neobrazovana lica (oko 55,4 odsto), dok je najniža za lica koja su završila tercijarno obrazovanje (19,2 odsto).

3.2. Fiskalni sektor

Budžetski prihodi¹⁰ u 2021. dostigla neto vrednost od 2,20 milijardi evra, što predstavlja godišnji porast od 27,1 odsto. Dok su budžetski rashodi¹¹ dostigli vrednost od 2,27 milijardi evra, što predstavlja godišnji porast od 2,3 odsto. Shodno tome, primarni budžetski deficit je bio znatno manji u odnosu na prošlu godinu, pao je na 0,9 odsto BDP-a sa 7,6 odsto u 2020. godini.

U okviru poreskih prihoda sve kategorije zabeležile su porast. Najveći rast zabeležen je kod prihoda od indirektnih poreza, koji su dostigli vrijednost od 1,66 milijardi evra ili 30,8 odsto više u odnosu na 2020. Prihodi od direktnih poreza povećani su za 28,0 odsto i dostigli su vrednost od 342,2 miliona evra. Neporeski prihodi su porasli za 12,6 odsto i dostigli vrednost od 252,6 miliona evra.

Povećanje budžetskih rashoda od 2,3 odsto bilo je manje u odnosu na 2020. godinu kada je došlo do povećanja od 6,7 odsto. Najveći rast rashoda je kategorija kapitalnih rashoda koja je porasla za 10,8 odsto, dok su tekući rashodi povećani za 0,6 odsto. U pogledu tekućih rashoda, subvencije i transferi su smanjeni za 2,9 odsto i dostigli vrednost od 842,7 miliona evra. Vladini rashodi za plate su porasli za 1,0 odsto i dostigli vrednost od 667,3 miliona evra, dok su vladini rashodi za robe i usluge (uključujući i opštinske rashode) porasli za 9,6 odsto i dostigli vrednost od 327,8 miliona evra.

Javni dug u 2021. godini dostigao je 1,7 milijardi evra, što je za 13,1 odsto više u odnosu na 2020. U procentima BDP-a, javni dug je dostigao 23,3 odsto sa 22,4 odsto u 2020. Rast javnog duga pripisuje se povećanju domaćeg duga od 15,0 odsto (koji je dostigao 1,1 milijardu evra), kao i povećanje javnog spoljnog duga od 9,6 odsto. Spoljni javni dug dostigao je nivo od 576,4 miliona evra ili 34,3 odsto ukupnog javnog duga. U 2019. godini pre pandemije nivo javnog duga prema BDP-u bio je 17,6 odsto, u poređenju sa petogodišnjim prosekom od 14,9 odsto. Rast javnog duga pre širenja pandemije rastao je sporijim tempom u odnosu na poslednje dve godine, što je dinamika koja se uglavnom pripisuje rastućoj potrebi za finansiranjem preduzeća i pomoći domaćinstvima da prebrode zdravstvenu i ekonomsku krizu.

U 2021. godini objavljena vrednost na aukcijama dostigla je vrednost od 335,0 miliona evra, što je za 11,3 odsto manje u odnosu na 2020. godinu, dok je dobijeni iznos bio 306,8 miliona evra ili 17,1 odsto manji u odnosu na 2020. godinu. Takođe, potražnja za ulaganjem u državne obveznice je bila niža za 11,9 procenata, dok je prosečna kamatna stopa na hartije od vrednosti Vlade Kosova

⁹ Stopa nezaposlenosti je procenat radne snage koja nije zaposlena.

¹⁰ Budžetski prihodi ne uključuju prihode od finansiranja.

¹¹ Budžetski rashodi ne uključuju isplate sredstava.

smanjena na 2,07 procenata u poređenju sa 2,12 procenata u 2020. Pad kamatne stope je povezan sa kontinuiranim povećanjem udela dugoročnih hartija od vrednosti. Dok su u prošlosti strukturom hartija od vrednosti Vlade Kosova dominirali trezorski zapisi sa kraćim rokom dospeća, u 2021. godini glavne kategorije su bile obveznice sa rokom dospeća preko tri godine.

3.3. Spoljni sektor

Deficit tekućeg računa u 2021. godini povećan je za 42,5 odsto, što predstavlja vrednost od 673,0 miliona evra. U odnosu na BDP, deficit tekućeg računa iznosio je 8,6 odsto (7,0 odsto u 2020. godini). Ovo povećanje deficita tekućeg računa je rezultat povećanja robnog deficita za 38,3 odsto. S druge strane, pozitivan saldo usluga bio je veći za 176,7 odsto, a sekundarni i primarni prihodi za 5,9 odnosno 5,5 odsto. U 2019. godini pre pandemije, deficit tekućeg računa prema BDP-u iznosio je 5,7 odsto, sa prosečnih 7,1 odsto u poslednjih pet godina.

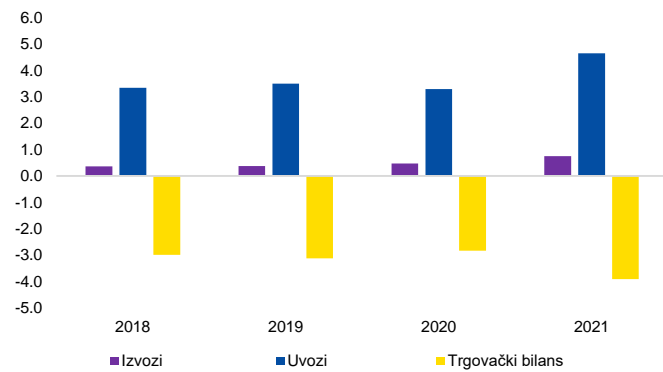
Povećanje uvoza robe kao rezultat povećanja domaće tražnje, ali i cena na međunarodnim tržištima, uticalo je da se deficit u robnoj razmeni¹² poveća za 38,3 odsto (smanjenje od 9,4 odsto u 2020. godini) i dostigne oko 3,9 milijardi evra. (grafikon 11). U odnosu na BDP robni deficit je iznosio 50,4 odsto (41,7 odsto u 2020. godini). Vrednost uvoza robe dostigla je 4,7 milijardi evra, što odgovara godišnjem porastu od 41,1 odsto (smanjenje od 5,7 odsto u 2020. godini). Najveći rast zabeležen je kod uvoza mineralnih proizvoda, baznih metala, proizvoda od plastike i dr. (grafikon 12).

Tokom 2021. godine izvoz robe je povećan za 57,8 odsto (23,8 odsto povećanje u 2020.) i dostigao je 749,7 miliona evra. Do povećanja izvoza roba došlo je kao rezultat povećane eksterne tražnje, ali i rasta cena na međunarodnim tržištima. Slično kao i kod uvoza robe, najveći rast izvoza zabeležen je kod izvoza baznih metala, proizvoda od plastike, mineralnih proizvoda i dr. (grafikon 13).

U okviru platnog bilansa, trgovina uslugama je bila komponenta koja je zabeležila najveći rast, kao rezultat ublažavanja restriktivnih mera preduzetih za upravljanje zdravstvenom krizom. Bilans u prometu usluga je vredan 1,1 milijardu evra (391,6 miliona evra u 2020. godini). Vrednost izvoza usluga se udvostručila na 2,0 milijarde evra sa 994,9 miliona evra u 2020.

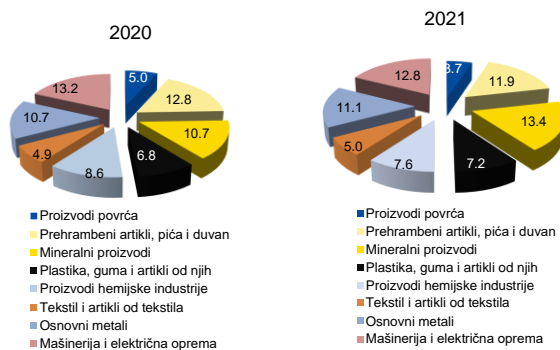
Izvoz usluga ima visoko učešće u BDP-u zemlje i sastoji se uglavnom od rashoda dijaspore tokom njihovog boravka na Kosovu. Tako je povećanje poseta dijaspore Kosovu usled ublažavanja restriktivnih mera, uticalo da izvoz turističkih usluga dostigne vrednost od 1,5 milijardi evra ili 137,3 odsto više u odnosu na 2020. godinu. Takođe izvoz transportnih usluga, izvoz kompjutera

Grafikon 11. Izvozi, uvozi i trgovački bilans, u milijarde evra

Izvor: KAS (2022)

Grafikon 12. Struktura uvoza prema kategorijama, u procentima

Izvor: KAS (2022)

¹² Izvor podataka o izvozu i uvozu robe na Kosovu je Agencija za statistiku Kosova.

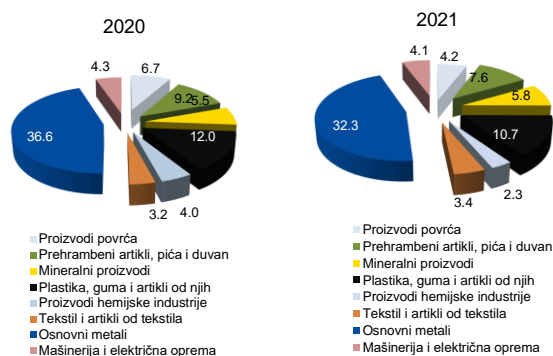
usluga kao i izvoz građevinskih usluga karakterisao je dvocifren rast. S druge strane, uvoz usluga je povećan za 44,3 odsto i dostigao je 870,7 miliona evra. Čak i kod uvoza usluga, najveći rast je zabeležen kod uvoza turističkih usluga (67,6 odsto), zatim uvoza transportnih usluga (58,7 odsto), usluga penzijskog i osiguranja (27,5 odsto) itd.

Račun primarnih prihoda je povećan za 5,5 odsto, uglavnom kao rezultat povećanja prihoda od naknada za zaposlene za 0,3 odsto, dok je prihod od investicija stranih kompanija koje posluju na Kosovu smanjen za 11,0 odsto. Bilans sekundarnog dohotka je povećan za 5,9 odsto, što se uglavnom pripisuje većem nivou doznaka. Doznake primljene na Kosovu, koje takođe predstavljaju najveću kategoriju u okviru računa sekundarnih prihoda, iznosile su 1,15 milijardi evra u 2021. godini, što predstavlja godišnji porast od 17,7 odsto (Grafikon 14). U 2019. godini pre pandemije, doznake su iznosile 851,5 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 6,4 odsto, što takođe odražava prosečni petogodišnji rast ove komponente (6,8 odsto).

Ovo ubrzanje rasta doznaka došlo je uprkos činjenici da su čak i zemlje u kojima je koncentrisana kosovska dijaspora pogođene krizom pandemije. Što se tiče kanala transfera doznaka, velika većina doznaka (57,6 odsto) stigla je preko agencija za transfer sredstava, koje su zabeležile blagi pad od 1,2 odsto. Doznake preko banaka porasle su za 26,5 odsto, dok su kao rezultat otvaranja granice doznake 'neformalnim kanalom' porasle za 86,3 odsto. Doznake na Kosovo dolaze uglavnom iz Nemačke i Švajcarske, zemalja iz kojih je poslato 39,2 odnosno 18,9 odsto ukupnih doznaka. Značajan deo doznaka primljene su od strane SAD-a (7,2 odsto ukupnih doznaka).

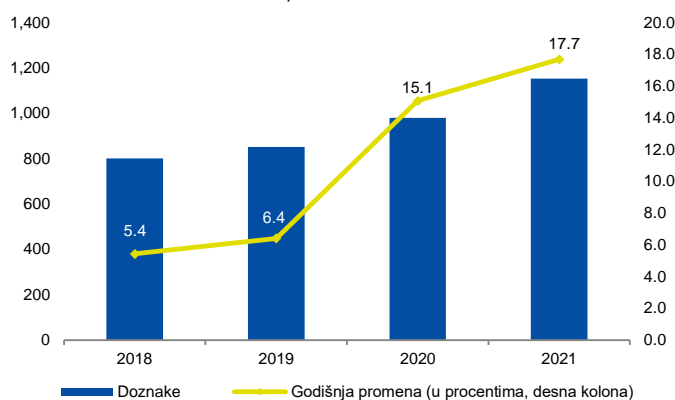
Direktne strane investicije (DSI) dostigle su vrednost od 415,3 miliona evra, što predstavlja povećanje od 20,1 odsto (povećanje od 35,8 odsto u 2020. i smanjenje od 6,4 odsto u 2019. godini). U okviru strukture DSI-a, ulaganja u kapitalne i akcijske investicije porasla su za 19,6 odsto, dok su ulaganja u dužničke instrumente porasla za 27,4 odsto (Grafikon 15). Povećanje DSI-a zabeleženo je uglavnom u sektoru nekretnina (povećanje od 91,3 odsto), informacija i

Grafikon 13. Struktura izvoza prema kategorijama, u procentima

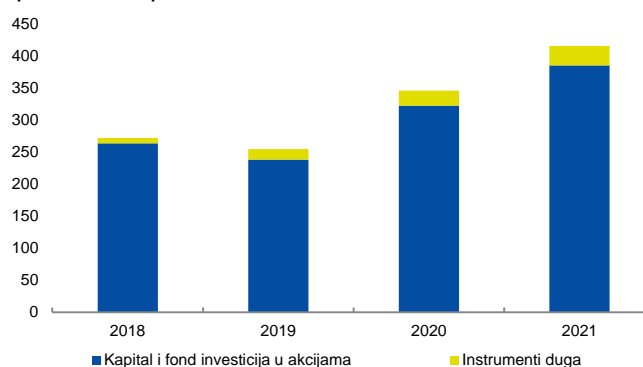
Izvor: KAS (2022)

Grafikon 14. Doznake, u milion evra

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 15. Struktura stranih direktnih investicija prema komponentama, u milion evra

Izvor: CBK (2022)

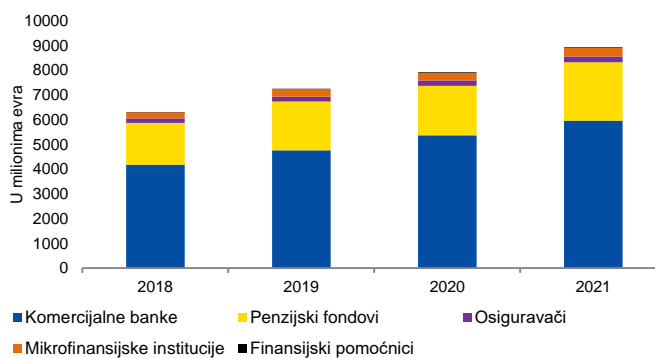
komunikacija, građevinarstva itd. S druge strane, najveći pad investicija zabeležili su sektori snabdevanja električnom energijom i rudarstva.

3.4. Finansijski sektor

3.4.1 Opšte karakteristike

Finansijski sistem je zabeležio ubrzani rast aktivnosti tokom 2021. godine, uprkos stalnim neizvesnostima u vezi sa pandemijom Covid-19 i primenom nekih restriktivnih mera tokom većeg dela godine. Vrednost ukupne imovine finansijskog sistema Kosova dostigla je 8,93 milijarde evra u decembru 2021. godine, što odgovara godišnjem porastu od 12,7 odsto, odnosno 4,0 procentnih poena više u odnosu na prethodnu godinu (Grafikon 16). Bankarski sektor i dalje ima glavni doprinos širenju aktivnosti finansijskog sistema u zemlji.

Grafikon 16. Vrednost imovine finansijskog sistema Kosova

Izvor: CBK (2022)

Što se tiče broja finansijskih institucija, tokom 2021. godine povećan je samo broj mikrofinansijskih institucija i nebankarskih finansijskih institucija, sa 29 u prošloj godini na 30 u ovoj godini. Dok je broj osiguravača smanjen na 12 zbog oduzimanja licence jednom od osiguravača. Broj finansijskih asistenata (burzi), sa marginalnim učešćem sredstava finansijskog sistema od 0,3 odsto, smanjen je na 53 sa 57 u prošloj godini (tabela 3).

Tabela 3. Broj finansijskih institucija

Opis	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Komercijalne banke	10	10	10	10	11	11
Osiguravači	15	15	14	13	13	12
Penzijski fondovi	2	2	2	2	2	2
Finansijski pomoćnici	40	43	50	50	57	53
Posrednici u osiguranjima	16	16	16	18	18	19
Nebankarske mikrofinansijske i finansijske institucije	22	25	29	29	29	30

Izvor: CBK (2022)

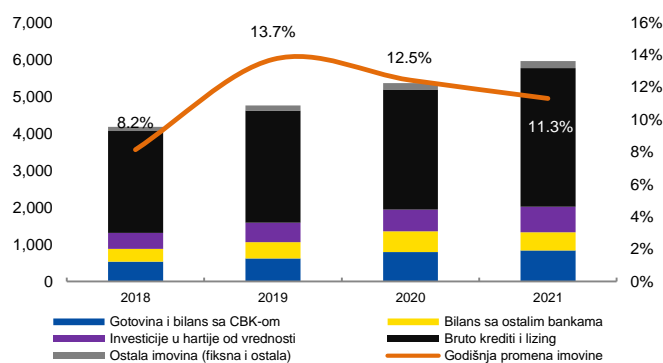
3.4.2 Bankarski sektor

Aktive

Aktive bankarskog sektora je u 2021. godini zabeležila dvocifreni godišnji rast od 11,3 odsto, dostigavši vrednost od 5,96 milijardi evra (Grafikon 17). Rast je, i pored naglašenog, bio sporiji u odnosu na rast od 12,5 odsto u 2020. godini. Rast aktiva podržan je i izrazitim povećanjem izvora finansiranja sektora, odnosno depozita. U okviru aktiva, krediti i ulaganja u hartije od vrednosti, jedine su stavke koje su karakterisale ubrzana godišnja stopa rasta. Kreditiranje, kao osnovna delatnost sektora, obeležilo je udvostručenje godišnjeg rasta, kao i najveći rast u poslednjih deset godina, podržan uglavnom depozitima domaćinstava.

Pozicija hartija od vrednosti je zabeležila ubrzani godišnji rast od 17,2 odsto u povećanje od 11,0 odsto u prethodnoj godini. Gotovina i bilans kod CBK-a su obeležili usporavanje godišnjeg rasta na 6,2 odsto sa 27,0 odsto u prethodnoj godini. Jedina stavka u padu je bilans stanja kod poslovnih banaka, koji je smanjen za 11,8 odsto sa povećanja na 27,6 odsto prošle godine, pri čemu su uglavnom smanjeni depoziti u komercijalnim bankama u inostranstvu. Ova dinamika sugerise da su banke, umesto da drže sredstva u obliku rezervi, investirale iste, što odražava poboljšanje izgleda ekonomske aktivnosti u zemlji.

Grafikon 17. Imovina komercijalnih banaka, godišnje promene, u milion evra

Izvor: CBK (2022)

Tabela 4. Struktura imovina bankarskog sektora

Opis	2016		2017		2018		2019		2020		2021	
	Milion evro	Učešće (%)	Milion evro	Učešće (%)	Milion evro	Učešće (%)	Milion evro	Učešće (%)	Milion evro	Učešće (%)	Milion evro	Učešće (%)
Gotovina i bilans sa CBK-om	457.3	12.6%	499.4	12.9%	541.8	12.9%	622.5	13.1%	790.6	14.8%	839.9	14.1%
Bilans sa komercijalnim bankama	342.0	9.4%	296.6	7.7%	340.8	8.1%	440.6	9.3%	562.2	10.5%	496.1	8.3%
Hartije od vrednosti	510.3	14.0%	486.4	12.6%	430.2	10.3%	526.5	11.1%	584.3	10.9%	685.0	11.5%
Bruto kredit	2,230.0	61.3%	2,485.5	64.2%	2,755.5	65.8%	3,031.9	63.7%	3,246.6	60.6%	3,748.6	62.9%
Fiksna imovina	58.5	1.6%	60.1	1.6%	79.6	1.9%	98.9	2.1%	116.4	2.2%	127.4	2.1%
Ostala imovina	39.0	1.1%	41.8	1.1%	37.5	0.9%	40.1	0.8%	53.2	1.0%	62.7	1.1%
Ukupno	3,637.1	100%	3,869.8	100%	4,185.5	100%	4,760.5	100%	5,353.4	100%	5,959.6	100%

Izvor: CBK (2022)

Stepen koncentracije u bankarskom sektoru nastavio je dalje da opada tokom ove godine, odražavajući rastuće pritiske konkurencije unutar bankarskog sektora. Konkretno, aktive tri najveće banke smanjila je učešće na 52,5 odsto imovine sektora sa 55,8 odsto u prethodnoj godini. Takođe, Herfindal-Hirschmanov indeks za aktivu bankarskog sektora je pao na 1.416 sa 1.466 prošle godine. Prema Anketi o kreditiranju banaka, povećanje pritiska konkurencije se konstantno predstavlja kao ključni faktor u ponudi koju banke primenjuju.

Kreditni

Kreditni portfolio bankarskog sektora je povećan za 15,5 odsto u 2021. godini, dostigavši vrednost od 3,75 milijardi evra (Grafikon 18). Povoljna pozicija likvidnosti, kao i snažan ekonomski oporavak podržan doznakama i brojnim posetama dijaspore nakon poboljšanja pandemijske situacije doprineli su značajnom povećanju kreditiranja. Prema Anketi o kreditiranju banaka, na dinamiku kreditne aktivnosti u 2021. godini pozitivno su uticale i ponuda i potražnja za kreditima, ali je tražnja za kreditima bila glavni pokretač. Osim u trećem kvartalu gde je zabeležen nizak rast tražnje, pod uticajem pooštavanja restriktivnih mera za sprečavanje širenja pandemije, u ostatku godine zabeležen je značajan porast. Kreditnu ponudu banaka karakterisalo je popuštanje tokom cele godine, ali na niskom nivou. Tržišna dinamika i izgledi u zemlji uticali su na percepciju opadanja rizika, što je zajedno sa podrškom KPŠF-a u kreditiranju malih i srednjih preduzeća i pojačanim pritiscima konkurencije banaka bili dodatni ključni faktori koji su diktirali promene u ponudi kredita.¹³

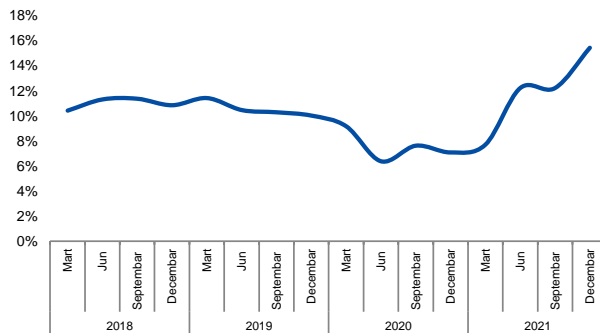
Kreditni preduzećima su zabeležili godišnji porast od 13,1 odsto (Grafikon 19). Svi ekonomski sektori su zabeležili rast kreditiranja, sa izuzetkom sektora poljoprivrede, koji je zabeležio godišnji pad od 6,8 odsto. Sektor finansijskih usluga, proizvodnja i trgovina porasli su za 29,9 odsto, 27,5 odsto i 9,6 odsto respektivno (Grafikon 21).

¹³ Izveštaj ankete bankarskog kreditiranja i inflatornim očekivanjima

Novi krediti preduzećima su zabeležili godišnji rast od 10,4 odsto, pri čemu su sve podkategorije novih kredita karakterisale rast, osim kategorije industrije. U strukturi kredita preduzeća prema ekonomskim delatnostima i dalje dominiraju krediti sektoru trgovine, zatim prerađivačkoj industriji i građevinarstvu (Grafikon 20).

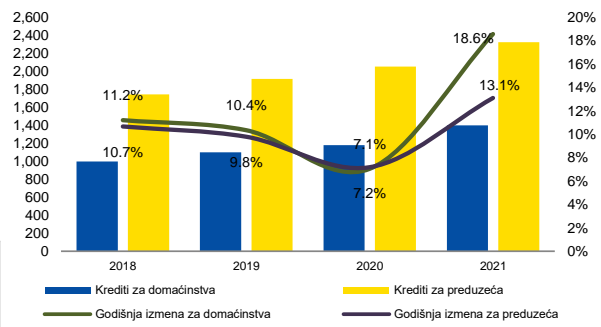
Kreditiranje malih i srednjih preduzeća u 2021. godini takođe je podržao Kosovski penzioni štedni fond, čije korišćenje je obeležilo ubrzani trend rasta. Kumulativni broj bankarskih kredita malim i srednjim preduzećima, za koje garantuje KPŠF, dostigao je 10.064 na kraju 2021. godine (6.103 na kraju 2020. godine). Ubrzano povećanje garancija je, između ostalog, podržano i potpisivanjem finansijskog sporazuma o povećanju garantnog kapitala sa Nemačkom razvojnom bankom u iznosu od 6 miliona evra. Takođe, početkom 2021. godine počela je primena mera garancije u okviru Paketa za ekonomski oporavak, koji sadrži povećanje kreditnog pokrivača za MSP od KPŠF do 80 odsto, što je promena koja utiče na širenje profila koji mogu da iskoriste prednosti garancije. Uglavnom, struktura garantovanih kredita predstavlja ukupnu kreditnu strukturu bankarskog sektora. U odnosu na prethodnu godinu, svi ekonomski sektori su povećali svoje učešće u ukupnom garantovanom kreditnom portfoliju, osim sektora usluga koji je smanjio svoje učešće.

Grafikon 18. Godišnja stopa porasta kredita

Izvor: CBK (2022)

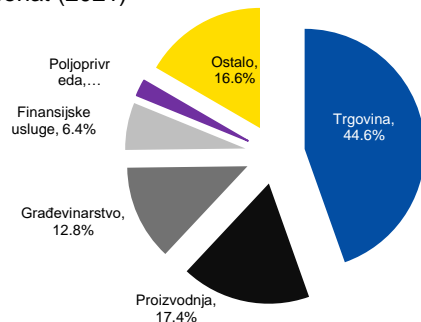
Grafikon 19. Krediti preduzeća i domaćinstava

Izvor: CBK (2022)

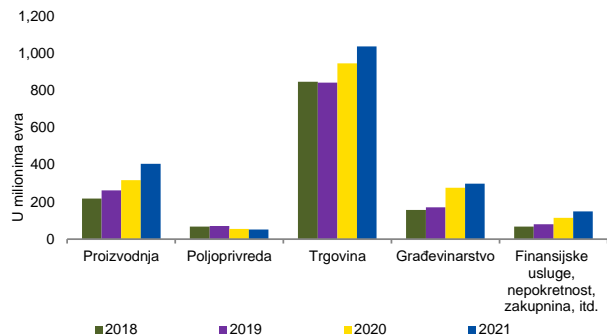
Kredit domaćinstva u 2021. godini su zabeležili ubrzani godišnji rast u odnosu na rast u poslednjih deset godina. U decembru 2021. godine godišnji rast kredita domaćinstava iznosio je 18,6 odsto u odnosu na 7,1 odsto u prethodnoj godini, koji je dostigao vrednost od 1,4 milijarde evra (Grafikon 19). Učešće kredita domaćinstva u ukupnom stanju kredita povećano je za 1 procentni poen na 37,3 odsto u odnosu na decembar 2020.

Grafikon 20. Krediti prema ekonomskim sektorima, u procenat (2021)

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 21. Zaliha kredita, prema ekonomskim sektorima

Izvor: CBK (2022)

Ubrzanje rasta kreditiranja domaćinstava u velikoj meri se pripisuje dinamici novih kredita u ovom sektoru, koji su tokom ovog perioda zabeležili godišnji porast od 45,0 odsto (smanjenje od 2,4 odsto u decembru 2020. godine). U okviru novih kredita domaćinstava, obe kategorije su imale značajan rast, kako kod hipotekarskih tako i kod potrošačkih kredita sa godišnjim rastom od 56,5

odsto i 40,3 odsto. Na ovo povećanje novih kredita domaćinstava uticalo je poboljšanje situacije sa pandemijom, a samim tim i oslobađanje restriktivnih mera koje su karakterisale povećane investicije i potrošnja koju su domaćinstva gurala na poboljšanje situacije sa pandemijom, kao i pomoć dobijena od olakšavajućih paketa Vlade.

Sopstvene obaveze i resursi

U strukturi obaveza bankarskog sektora dominiraju depoziti, koji su u decembru 2021. godine činili 82,2 odsto ukupnih obaveza i sopstvenih sredstava.

Tabela 5. Struktura obaveza bankarskog sektora

Přshkrimi	2016		2017		2018		2019		2020		2021	
	Milioni evra	Udeo (%)	Milioni evra	Udeo (%)	Milioni evra	Udeo (%)	Milioni evra	Udeo (%)	Milioni evra	Udeo (%)	Milioni evra	Udeo (%)
Bilans kod ostalih banaka	59.1	1.6%	67.2	1.7%	108.3	2.6%	67.0	1.4%	90.4	1.7%	113.2	1.9%
Depoziti	2,897.8	79.7%	3,094.5	80.0%	3,362.9	80.3%	3,908.1	82.1%	4,360.9	81.3%	4,901.8	82.2%
Ostale pozajmice	17.8	0.5%	16.0	0.4%	14.1	0.3%	42.1	0.9%	43.1	0.8%	39.1	0.7%
Ostala pasiva	203.4	5.6%	184.0	4.8%	169.1	4.0%	179.8	3.8%	206.0	3.8%	220.1	3.7%
Subordinisani dug	38.4	1.1%	37.4	1.0%	33.5	0.8%	43.4	0.9%	46.9	0.9%	42.3	0.7%
Vlastita sredstva	420.6	11.6%	470.8	12.2%	497.7	11.9%	520.1	10.9%	618.0	11.5%	643.1	10.8%
Ukupna pasiva i vlastita sredstva	3,637.1	100%	3,869.8	100%	4,185.5	100%	4,760.5	100%	5,365.3	100%	5,959.6	100.0%

Izvor: CBK (2022)

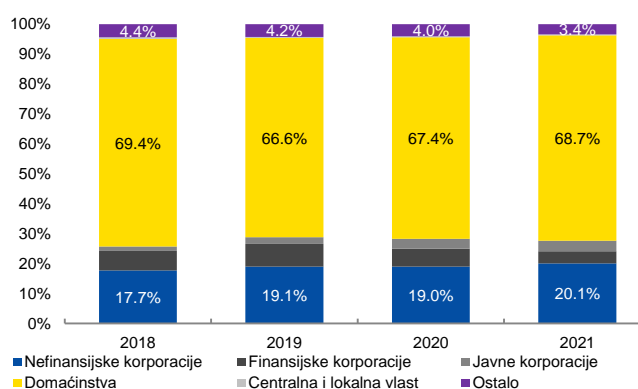
Sopstvena sredstva bankarskog sektora karakterisao je sporiji godišnji rast od 5,4 odsto u odnosu na godišnji rast od 17,3 odsto u prethodnoj godini. Ovo kao rezultat ublažavanja mere za neraspodelu dividendi iz dobiti iz prethodne godine, koja je bila na snazi do oktobra 2021. godine. Posledično, zadržana dobit, kao ključni faktor u učinku kapitalne pozicije, smanjena je za oko 18,2 miliona evra u decembru 2021. godine, što je doprinelo usporavanju stope rasta sopstvenih resursa sektora.

Depoziti

Depoziti u bankarskom sektoru Kosova su zabeležili godišnji porast od 12,4 odsto, u poređenju sa povećanjem od 11,6 odsto u decembru 2020. Depoziti stanovništva, kategorija koja dominira strukturom ukupnih depozita u bankarskom sektoru, ubrzali su rast na 14,6 odsto sa 12,9 odsto. procenata pre godinu dana prvo (grafikon 22).

U istom periodu, depoziti preduzeća¹⁴ obeležio je i ubrzani godišnji rast od 19,3 odsto sa 11,1 odsto godinu dana ranije. Povećanje depozita može se pripisati nespremnosti ekonomskih subjekata da investiraju, kao rezultat povećane neizvesnosti usled dinamike pandemije, visokih doznaka i velikog broja poseta dijaspore zemlji ove godine. Što se tiče ročne strukture depozita, prenosivi depoziti su u decembru 2021. godine povećali svoje učešće za 4,1 procentni poen na 68,1 odsto, dok su oročeni depoziti smanjili svoje učešće za 4,3 procentna poena na 19,0 odsto ukupnih depozita.

Grafikon 22. Struktura depozita, u procentima

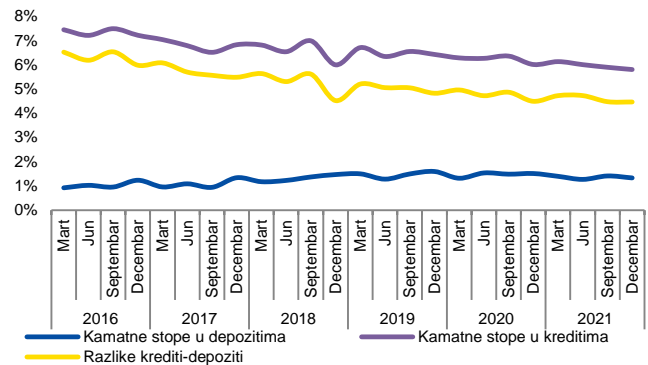
Izvor: CBK (2022)

¹⁴ Nefinansijska privatna preduzeća.

Kamatne stope

Razlika između prosečne kamatne stope na kredite i kamatne stope na depozite ostala je ista kao i prethodne godine i iznosi 4,5 odsto. Prosečna kamatna stopa na kredite u decembru 2021. godine smanjena je na 5,8 odsto, dok je prosečna kamatna stopa na depozite smanjena za 0,2 procentna poena na 1,3 odsto (Grafikon 23).

Grafikon 23. Kamatna stopa u kreditima i depozitima

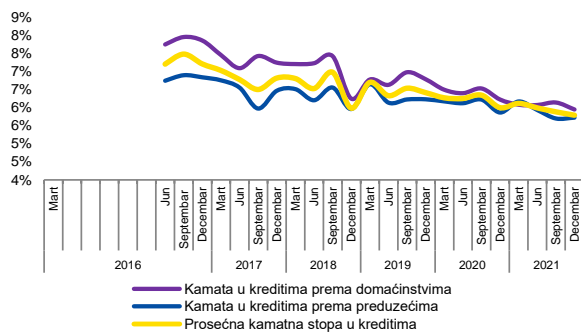

Izvor: CBK (2022)

Kamatne stope u kreditu

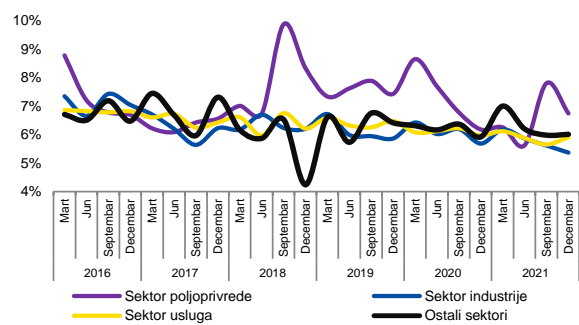
Prosečna kamatna stopa na kredite preduzećima smanjena je na 5,7 procenata sa 5,9 procenata u decembru 2020. godine (Grafikon 24). U okviru ove kategorije kamatna stopa na investicione kredite je smanjena, dok je kamatna stopa na neinvesticione kredite neznatno porasla.

Grafikon 24. Prosečna kamatna stopa u kreditima prema domaćinstvima i preduzećima

Izvor: CBK(2022)

Grafikon 25. Prosečna kamatna stopa u kreditima, prema ekonomskim sektorima

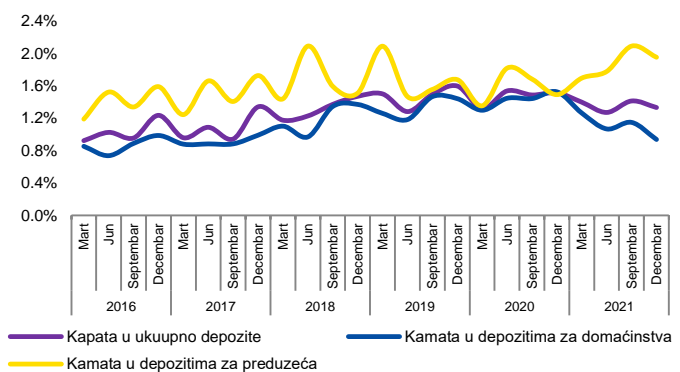
Izvor: CBK (2022)

Po ekonomskim sektorima, kredite sektoru poljoprivrede i ostalim sektorima karakteriše rast kamatnih stopa u odnosu na prethodnu godinu, dok je kamatna stopa na industriju i usluge smanjena u odnosu na decembar 2020. godine (Grafikon 25).

Krediti za domaćinstva takođe su zabeležili pad prosečne kamatne stope na 6,0 odsto, sa 6,2 odsto u decembru 2020..

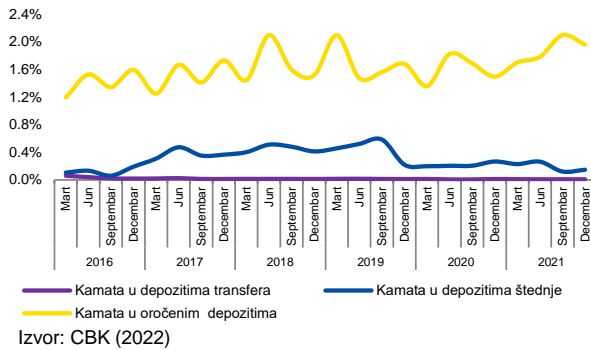
Prosečna kamatna stopa na depozite karakteriše pad (Grafikon 26). Prosečna kamatna stopa na depozite preduzeća povećana je za 0,5 procentnih poena na 2,0 odsto, dok je prosečna kamatna stopa na depozite domaćinstava smanjena za 0,6 procentnih poena na 0,9 odsto (Grafikoni 27 i 28).

Grafikon 26. Prosečna kamatna stopa u depozitima

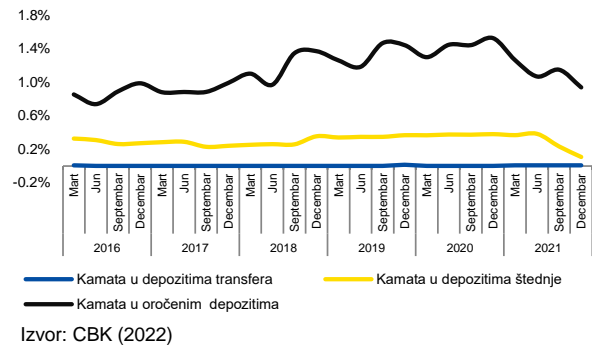

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 27. Prosečna kamatna stopa na depozite preduzeća, prema kategorijama

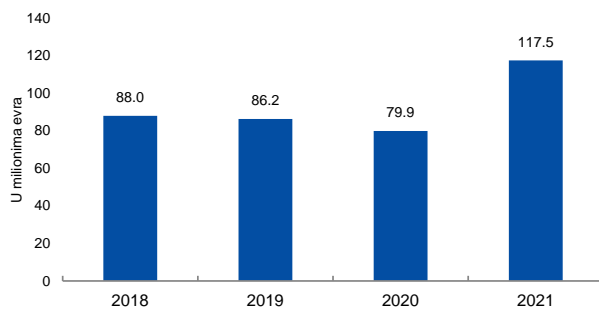
Grafikon 28. Prosečna kamatna stopa na depozite domaćinstava, prema kategorijama

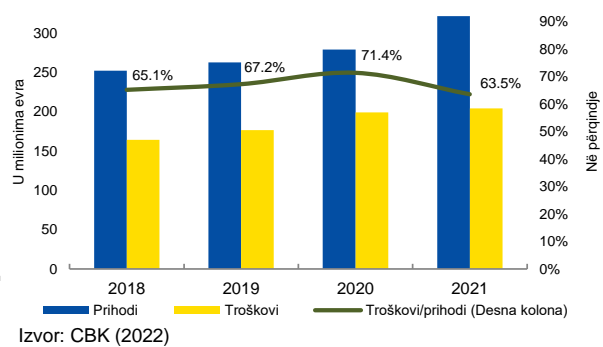
Performanse bankarskog sektora

Bankarski sektor, uprkos suočavanju sa izazovima koje predstavlja pandemija COVID-19, završio je 2021. godinu sa pozitivnim finansijskim rezultatom. Neto dobit ostvarena u 2021. godini iznosila je 117,5 miliona evra, što je za 47,1 odsto više nego u prethodnoj godini (Grafikon 29.).

Grafikon 29. Neto profit bankarskog sektora, u milion evra

Grafikon 30. Prihodi i troškovi bankarskog sektora

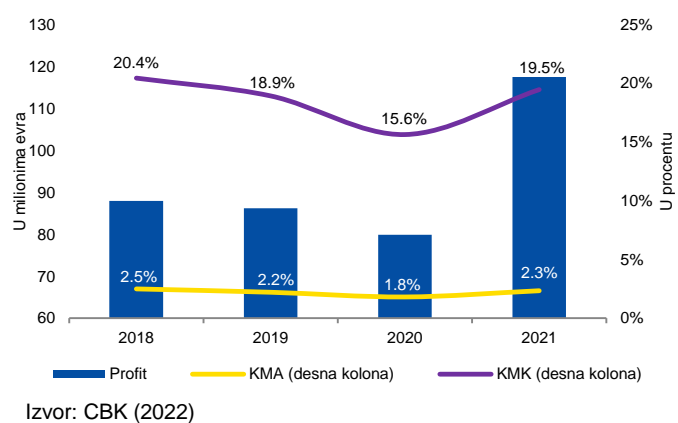

Značajno povećanje dobiti bankarskog sektora u ovom periodu uglavnom se pripisuje ubrzanom rastu prihoda u odnosu na sporiji rast rashoda. Prihodi bankarskog sektora dostigli su vrednost od 322,1 milion evra i karakterisali su godišnji rast od 15,4 odsto (Grafikon 30).

Najveći doprinos povećanju prihoda dali su prihodi od nekamatnih, odnosno, prihoda od naknada i provizija na koje je, između ostalog, mogao uticati i zabeležen godišnji porast broja i vrednosti transakcija u odnosu na prethodnu godinu. Istovremeno, značajno povećanje u odnosu na prošlu godinu beleže i prihodi od kamata, uglavnom prihodi od kredita.

Rashodi bankarskog sektora iznosili su 204,6 miliona evra i okarakterisani su godišnjim povećanjem od 2,6 procenata, što predstavlja sporiji rast u poređenju sa prethodnom godinom (godišnji porast od 12,7 procenata u decembru 2020. godine) (Grafikon 30). Na usporavanje stope

Grafikon 31. Pokazatelji profitabilnosti bankarskog sektora

rasta rashoda uticalo je smanjenje nekamatnih rashoda, odnosno smanjenje provizija za moguće gubitke po kreditima. Dok su najveći rast karakterisali opšti i administrativni troškovi.

Veći rast prihoda u odnosu na rast rashoda uticao je na odnos rashoda i prihoda nižeg sektora u odnosu na isti period prethodne godine (Grafikon 30). Pokazatelji profitabilnosti su promenili pravac opadajućeg trenda u poslednje tri godine, beležeći porast, gde su Povrat na prosečnu aktivnu (PPA) i Povrat na prosečni kapital (PPK) dostigli 2,3 odsto i 19,5 odsto (Grafikon 31).

Pokazatelji finansijskog zdravlja

Snažan ekonomski oporavak i nastavak mera kreditnog restrukturiranja sprečili su materijalizaciju povećanog kreditnog rizika kao posledica pandemije. Odnos nekvalitetnih kredita prema ukupnim kreditima u prvom kvartalu 2021. godine iznosio je 2,7 odsto, koji je nastavio da opada tokom cele godine, gde je u decembru 2021. godine pao na 2,3 odsto za 0,4 procentna poena manje nego u prethodnoj godini. Podržavajući pristup banaka potrebama svojih klijenata, budno praćenje poslovanja klijenata, kao

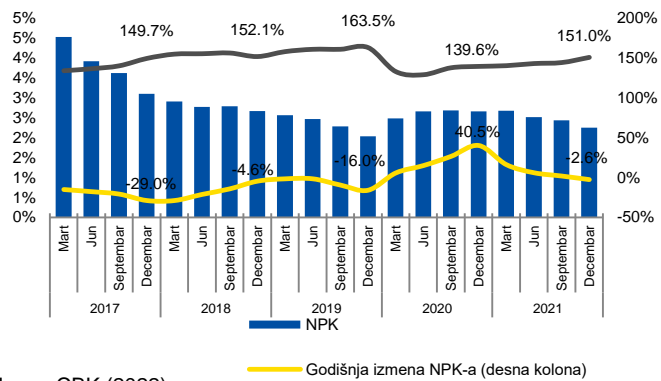
i ekonomski oporavak kao rezultat pozitivnih globalnih kretanja i povećanih doznaka doprineli su poboljšanju performansi plaćanja. Vrednost nekvalitetnih kredita smanjena je za 2,6 odsto u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, srednjoročna očekivanja sugerišu donekle povećanje nekvalitetnih kredita kao rezultat stabilizacije ekonomije, posledično smanjenje tražnje usled završetka mera ublažavanja i povećanje inflacije tokom naredne godine. U decembru 2021. godine, odnos nekvalitetnih kredita u ukupnom stanju kredita i dalje je niži u poređenju sa zemljama Zapadnog Balkana. Istovremeno, stopa pokrivenosti nekvalitetnih kredita rezervisanjem dostigla je nivo od 151,0 odsto (Grafikon 32).

Bankarski sektor i dalje ima visok nivo i kvalitet kapitala. Povlačenje i preporuka CBK-a da ne distribuiraju dividendu - kao mera za upravljanje mogućim posledicama pandemije - tokom četvrtog kvartala ove godine izazvali su pad kapitala sektora. S druge strane, aktiva ponderisana rizikom beleži značajan rast, kao rezultat ubrzanog rasta kreditiranja. Ova dinamika se odrazila na pad koeficijenta adekvatnosti kapitala na 15,3 odsto sa 17,4 odsto u prethodnoj godini, međutim ovaj pokazatelj je iznad potrebnog regulatornog minimuma od 12 odsto. Pozicija likvidnosti bankarskog sektora ostaje visoka. Odnos likvidnih sredstava i kratkoročnih obaveza dostigao je 37,4 odsto, što je iznad potrebnog regulatornog minimuma od 25,0 odsto.

3.4.3 Penzioni sektor

Penzioni sektor u 2021. godini karakteriše značajan porast aktivnosti u odnosu na prethodnu godinu. Vrednost imovine dostigla je 2,36 milijardi evra na kraju 2021. godine, što odgovara godišnjem porastu od 18,2 odsto (Grafikon 33). Ovo povećanje se pripisuje visokom povratu ulaganja, kao i povećanju prihoda od doprinosilaca. Povećanje stope vakcinacije i ekonomski oporavak na globalnom nivou uticali su na poboljšanje performansi globalnih tržišta, što je uticalo na povećanje povraćaja investicija za penzioni sektor Kosova.

Grafikon 32. Pokazatelji kvaliteta kreditnog portofolija i stopa porasta NPK-a

Izvor: CBK (2022)

— Godišnja izmena NPK-a (desna kolona)

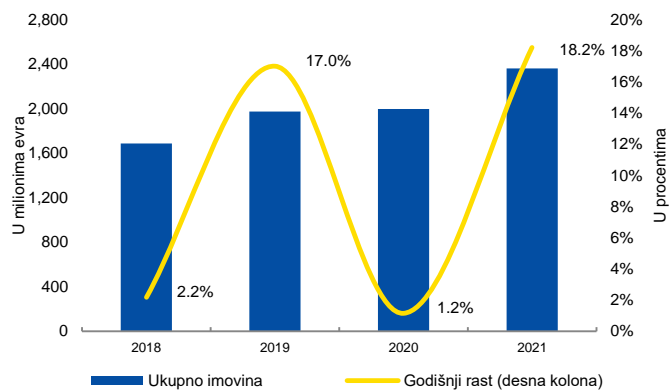
Bruto prinos na investicije kosovskog penzionog sektora u 2021. godini dostigao je rekordnu vrednost od početka rada od 228,4 miliona evra, i značajno povećanje jedinične cene u odnosu na prošlu godinu. KPŠF je ostvario bruto povraćaj investicija u iznosu od 227,3 miliona evra, sa jediničnom cenom od 1,72 evra sa 1,56 evra koliko je bila poslednjeg dana decembra 2020. KPŠF je tokom 2021. godine ostvario bruto povraćaj na investicije u iznosu od 1,1 milion evra, dok je jedinična cena porasla na 202,86 evra sa 184,38 evra na kraju decembra 2020.

Vrednost primljenih novih doprinosa tokom 2021. godine porasla je za 9,8 odsto, i dostigla 214,0 miliona evra (194,9 miliona evra u 2020. godini). Vrednost prihoda KPŠF-a dostigla je 213,5 miliona evra, dok je vrednost KPŠF-a iznosila 546,4 hiljada evra.

KPŠF dominira u imovini penzionog sektora sa udelom od 99,6 procenata. KPŠF je tokom 2021. godine povećao nivo investicija na stranom tržištu, u poređenju sa smanjenjem investicija na domaćem tržištu. Investicije na inostranom tržištu beleže godišnji porast od 33,7 odsto, dostižući vrednost od 1,81 milijardu evra, uglavnom u investicione fondove. U međuvremenu, do smanjenja investicija u zemlji došlo je kao rezultat smanjenja ulaganja u depozitne sertifikate u komercijalnim bankama za 65,4 odsto (Grafikon 34). Na pad domaćih investicija, odnosno smanjenje novca koji se drži u bankarskom sektoru u vidu sertifikata o depozitu uticalo je i povlačenje 10% povereničkih fondova

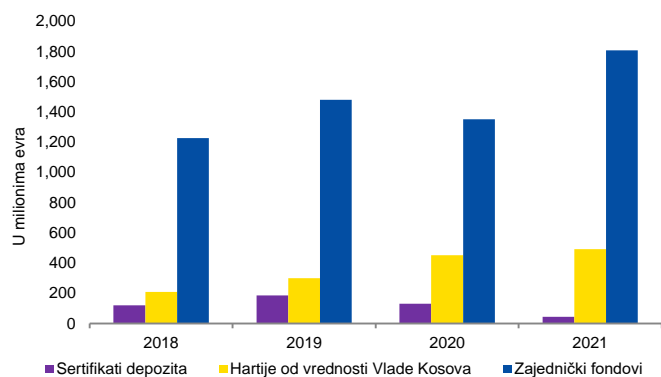
krajem prošle godine, ali je kasnije neutralizovano povratom o ulaganju i prikupljenim doprinosima. Štaviše, kamatne stope na depozite poslednjih godina su prilično niske, što smanjuje podsticaj za ulaganje u instrumente kao što su depozitni sertifikati. Investicije u instrument hartija od vrednosti Vlade Kosova su zabeležile sporiji godišnji rast (od 9,0 odsto) u poređenju sa prethodnom godinom (50,8 odsto), što odražava politiku Vlade Kosova u izdavanju domaćeg duga, kao i konkurenciju bankarskog sektora (koji povećao je ulaganje u ovaj instrument u poređenju sa situacijom prošle godine.) Penzijski sektor i dalje ima najveći udeo u kupovini hartija od vrednosti Vlade Kosova. Slično KPŠF-u, sredstva uložena od KPŠF-a u velikoj meri su dodeljena spoljnom sektoru (79,3 odsto). Domaće investicije su zabeležile godišnji pad od 3,1 odsto u poređenju sa

Grafikon 33. Imovina penzijskog sektora, u milion evra

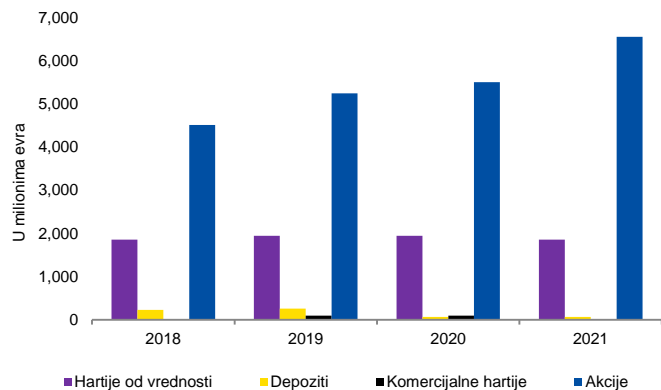
Izvor: CBK (2022)

Grafikon 34. Investicije KPŠF-a

Izvor: KPŠF (2022)

Grafikon 35. Investicije KPŠF-a

Izvor: KPŠF (2022)

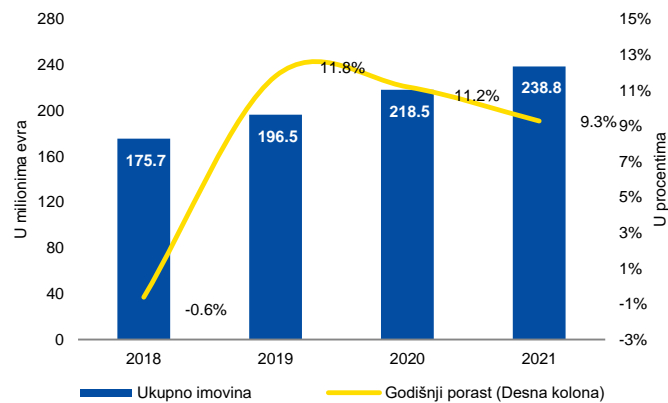
godišnjim povećanjem od 15,5 odsto sredstava plasiranih u spoljni sektor. U okviru investicija u zemlji, povećanjem su okarakterisana ulaganja u hartije od vrednosti Vlade Kosova, dok su u okviru investicija u inostranstvu plasmani u akcije (Grafikon 35).

3.4.4 Sektor osiguranja

Nivo posredovanja i gustina sektora osiguranja ostaje sličan prethodnim godinama, uz godišnji marginalni rast. Izraženo kroz bruto fakturisane premije u odnosu na BDP, sektorsko posredovanje i dalje je na relativno niskom nivou u poređenju sa prosekom zemalja Evropske unije, od 1,52 odsto (1,47 odsto u 2020.). Nivo gustine, meren kroz fakturisane premije po stanovniku, ostaje slično nizak, koji je 2021. godine obeležio vrednost od 65,3 evra (55,2 evra u 2020).¹⁵

Tržište osiguranja na Kosovu karakteriše niži stepen koncentracije u poređenju sa drugim sektorima finansijskog sistema. Međutim, u poslednje tri godine imamo blagi porast koncentracije kao rezultat likvidacije dva osiguravajuća društva (jednog u 2019. i drugog tokom 2021. godine). Herfindahlov indeks¹⁶ bruto pisanih premija (BPP) porastao je na 981 poen sa 925 poena u 2020. godini. Isti indeks izračunat uzimajući u obzir imovinu tržišta osiguranja pokazuje niže vrednosti, ali i povećanje, odnosno 913 poena za 2021. godinu sa 845 poena u 2020. godini. Istovremeno, indeks CR5¹⁷ za 2021. godinu, izračunat u odnosu na BPP za sektor osiguranja iznosi 56,6 odsto (55,1 odsto u 2020. godini), dok je obračunat u odnosu na aktivu 53,3 odsto (50,2 odsto u 2020. godini). Koncentracija je veća u sektoru „životnog” osiguranja, kao rezultat manjeg broja osiguravača u ovom segmentu tržišta osiguranja.

Grafikon 36. Imovina sektora osiguranja

Izvor: CBK (2022)

Aktiva sektora osiguranja predstavljala je 2,7 odsto ukupne aktive finansijskog sistema na kraju 2021. Vrednost ukupne aktive dostigla je 238,8 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 9,3 odsto (Grafikon 36). U okviru aktive, najznačajnije povećanje je zabeleženo u kategoriji depozita u komercijalnim bankama, koji su uglavnom u formi oročenih depozita. Druga kategorija sa najvećim rastom bila je investicija u hartije od vrednosti Vlade Kosova. Dok, pozicija kredita i potraživanja i pozicija novca i depozita u CBK, su jedine kategorije koje su zabeležile pad u poređenju sa prethodnom godinom (Tabela 6).

„Neživotno“ osiguranje beleži godišnji porast od 9,2 odsto i predstavlja 91,3 odsto ukupne aktive sektora na kraju 2021. Dok „životno“ osiguranje, koje čini preostalu aktivu, beleži godišnji porast od 10,3 odsto.

Što se tiče obaveza sektora, najveće učešće imaju tehničko-matematičke provizije sa ukupno 64,1 odsto, zatim sopstveni kapital sa 26,6 odsto i ostatak iz ostalih obaveza (tabela 7). Vrednost

¹⁵ Prema statističkim podacima objavljenim u bazi podataka Insurance Europe, nivo gustine u periodu 2009-2018 u 32 evropske zemlje iznosio je 1.904 evra (zapisane premije po glavi stanovnika), dok je nivo prodora na tržište (posredovanje) tokom ovog perioda iznosio 7,25 odsto. <https://www.insuranceeurope.eu/insurancedata>.

¹⁶ Herfindahlov indeks se izračunava korišćenjem sledeće formule: $HI = \sum_{i=1}^n (s_i)^2$, gde S predstavlja udeo kompanije u ukupnoj aktivu (bruto fakturisane premije) na tržištu osiguranja, n je ukupan broj institucija u dotičnom sektoru. Ako je indeks u rasponu od 1.000 - 1.800 jedinica, nivo koncentracije u sektoru osiguranja se smatra prihvatljivim.

¹⁷ Indeks CR5 kombinuje tržišni udeo 5 osiguravača sa najvišom vrednošću imovine u odnosu na ukupnu imovinu sektora i BPP prema ukupnom BPP sektora.

ukupnog kapitala osiguravača u ovom periodu beleži značajan rast od 12,4 odsto. Povećanje kapitala u odnosu na prošlu godinu uglavnom se pripisuje dobiti ostvarenoj tokom 2021. godine, pošto je uplaćeni akcijski kapital u 2020. godini ostao nepromenjen. Vrednost gubitaka akumuliranih tokom godina od strane sektora smanjena je za 2,6 miliona evra, na 42,4 miliona evra na kraju 2021.

Tabela 6. Sredstva sektora osiguranja (u milionima evra)

Opis	2020	2021	Godišnja promena	Učešće 2020	Učešće 2021
Novac i depoziti kod CBK-a	6.1	4.9	-18.3%	2.8%	2.1%
Depoziti u komercijalnim bankama	101.5	110.1	8.5%	46.5%	46.1%
Hartije od vrednosti	35.7	42.9	20.1%	16.4%	18.0%
Kredit i potraživanja	21.9	18.0	-17.7%	10.0%	7.6%
Deo reosiguravača za tehničke rezerv	19.0	24.5	29.1%	8.7%	10.3%
Investicije u nekretnine	4.9	5.4	11.5%	2.2%	2.3%
Ostala sredstva	29.4	32.8	11.6%	13.5%	13.8%
Ukupno tržište	218.5	238.8	9.3%	100.0%	100.0%

Izvor: CBK (2022)

Vrednost pisanih premija osiguravača u 2021. godini iznosila je 117,4 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 18,2 odsto (0,1 odsto u 2020. godini). U strukturi pisane premije dominiraju premije „neživotnih“ osiguranja koje čine 95,9 odsto ukupne pisane premije. Vrednost pisanih premija „neživotnih“ osiguranja u 2021. godini dostigla je 112,6 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 17,6 odsto (tabela 8). Porastao je i broj prodatih polisa, na 1,15 miliona u poređenju sa 824,1 hiljada pre godinu dana.¹⁸

Tabela 7. Obaveze i kapital sektora osiguranja (u milionima evra)

Opis	2020	2021	Godišnja promena	Učešće 2020	Učešće 2021
Tehničke rezerve	141.4	153.0	8.2%	64.7%	64.1%
Kredit i obaveze po osnovu nezavisnih hartija od vrednosti	0.1	0.1	-23.8%	0.0%	0.0%
Ostali plaćeni računi	16.1	18.4	14.5%	7.4%	7.7%
Ostale obaveze	4.4	3.7	-15.1%	2.0%	1.6%
Ukupan akcionarski kapital	56.5	63.5	12.4%	25.8%	26.6%
Ukupno tržište	218.5	238.8	9.3%	100.0%	100.0%

Izvor: CBK (2022)

Naglo povećanje nivoa pisanih premija i prodatih polisa u odnosu na prošlu godinu odražava povećanu ekonomsku aktivnost i ublažavanje restriktivnih mera za sprečavanje COVID-19. „Neživotnim“ osiguranjem i dalje dominira obavezno osiguranje sa učešćem od 62,4 odsto u ukupnoj bruto pisanoj premiji „neživotnih“, dok ostatak obuhvata dobrovoljno osiguranje.

Vrednost pisane premije iz „životnog“ osiguranja dostigla je 4,9 miliona evra, što je za 35,7 odsto veća vrednost u odnosu na 2020. godinu.

U 2021. godini proizvođači obaveznog osiguranja zabeležili su godišnji porast od 17,7 odsto i dodatno povećali svoje učešće u ukupnim premijama „neživota“. Na povećanje učešća obaveznog osiguranja najviše su uticali proizvođači „MTPL“. Dobrovoljno osiguranje beleži godišnji rast od 17,3 odsto, uz izraženiji rast proizvoda kao što su „Nesreća i zdravlje“, i osiguranje „Kasko“ (tabela 8.).

Štete koje je platio sektor osiguranja, uključujući štete osiguravača i Kosovskog biroa za osiguranje (KBO), porasla su za 24,4 odsto, dostigavši vrednost od 61,0 miliona evra na kraju 2021. godine (49,1 milion evra u 2020.). Od ukupnog iznosa isplaćenih šteta, 50,8 miliona evra (43,2 miliona

¹⁸ Obuhvata se samo neživotno osiguranje.

evra u 2020.) su štete koje su platili osiguravači, dok su 10,2 miliona evra (5,8 miliona evra u 2020. godini) štete koje je platio KBO. Štete reosiguravača učestvuju sa 14,4 odsto u ukupnom iznosu isplaćenih šteta od osiguravača¹⁹ (11,4 odsto u prethodnoj godini). Povećanje nivoa šteta koje isplaćuju osiguravajuća društva i KBO, između ostalih, rezultat je ublažavajućih mera protiv širenja pandemije, primenjenih na Kosovu tokom 2021. godine u poređenju sa strožijim merama tokom prošle godine koje su se odrazile u smanjenom stepenu kretanja i posledično nastalih i isplaćenih šteta.

Tabela 8. Pisane bruto premije po poslovnim klasama (u milionima evra)

Aktivnost	2020	2021	Promena	Učešće: 2020	Učešće: 2021
<i>Ukupno neživot</i>	95.7	112.6	17.6%	96.4%	95.9%
<i>Obavezno osiguranje</i>					
MTPPL	53.8	60.3	12.0%	54.2%	51.3%
TPL +	1.8	2.8	56.7%	1.8%	2.3%
Granično osiguranje	4.2	7.3	74.7%	4.2%	6.2%
<i>Dobrovoljno osiguranje</i>					
Nesreća i zdravlje	16.4	21.0	27.9%	16.5%	17.9%
Casco	5.5	7.2	31.1%	5.5%	6.1%
Kredit i garancije	4.4	4.6	4.0%	4.5%	3.9%
Požar i druga materijalna šteta	6.1	5.1	-16.9%	6.1%	4.3%
Opšta odgovornost	3.6	4.5	22.5%	3.7%	3.8%
<i>Ukupno život</i>	3.6	4.9	35.7%	3.6%	4.1%
Ukupno tržište	99.3	117.4	18.2%	100.0%	100.0%

Izvor: CBK (2022)

Vrednost šteta isplaćenih neživotnim osiguranjem porasla je na 59,9 miliona evra u 2021. (48,1 miliona evra u 2020. godini). Dok je vrednost šteta isplaćenih po „životnom” osiguranju porasla na 1,1 milion evra sa 0,9 miliona evra u 2020. godini, što predstavlja godišnji porast od 20,4 odsto.

Tabela 9. Isplaćena šteta, prema poslovnim klasama (u milionima evra)

Aktivnost	2020	2021	Promena	Učešće: 2020	Učešće: 2021
<i>Ukupno neživot</i>	48.1	59.9	24.5%	98.1%	98.2%
<i>Obavezno osiguranje</i>					
MTPPL	25.4	29.4	15.7%	51.8%	48.2%
TPL +	0.2	0.2	40.3%	0.3%	0.4%
Granično osiguranje, FG, MoR	5.8	10.2	74.5%	11.9%	16.7%
<i>Dobrovoljno osiguranje</i>					
Nesreća i zdravlje	9.8	10.6	8.8%	20.0%	17.5%
Casco	3.4	4.6	34.8%	6.9%	7.5%
Kredit i garancije	2.5	1.0	-60.7%	5.1%	1.6%
Osiguranje nekretnine	1.0	3.4	248.3%	2.0%	5.6%
Osiguranje robe u tranzitu	0.0	0.0	-100.0%	0.1%	0.0%
Opšta odgovornost	0.0	0.5	13130.2%	0.0%	0.8%
<i>Ukupno život</i>	0.9	1.1	20.4%	1.9%	1.8%
Ukupno tržište	49.1	61.0	24.4%	100.0%	100.0%

Izvor: CBK (2022)

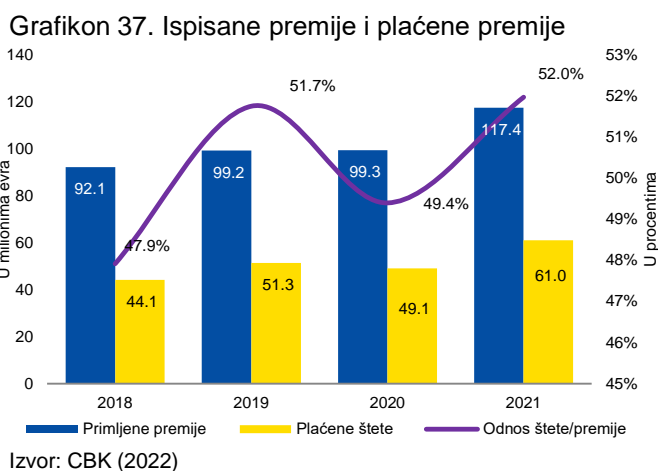
Na povećanje nivoa isplaćenih šteta u 2021. godini po osnovu „neživotnog“ osiguranja uticale su i isplate šteta iz dobrovoljnog i obaveznog osiguranja (tabela 9). Vrednost šteta naplaćenih od dobrovoljnog osiguranja povećana je za 3,4 miliona evra u odnosu na prethodnu godinu, na 20,1 milion evra.

Na ovo povećanje najviše su uticali proizvodi „Osiguranje imovine”, „Nesreća i zdravlje” i „Kasko”. U međuvremenu, štete naplaćene po osnovu obaveznog osiguranja, koje imaju najveće učešće u

¹⁹ KSB nije uključen.

ukupnom portfelju isplaćenih šteta, zabeležile su ubrzani godišnji rast od 26,8 odsto, dostigavši vrednost od 39,8 miliona evra. Glavni doprinos povećanju nivoa štete iz obaveznog osiguranja dala je kategorija „MTPL“ i Granično osiguranje, FG, MoU”.

Kao rezultat većeg povećanja rashoda (naplaćenih šteta) u odnosu na prihode (primljena potraživanja), odnos isplaćenih šteta i fakturisane premije povećan je za 2,6 procentnih poena, na 52,0 odsto (Grafikon 37).

3.4.4.1 Učinak sektora osiguranja

Sektor osiguranja je ovu godinu završio sa pozitivnim finansijskim rezultatom od 6,9 miliona evra, za razliku od prošle godine gde je ostvario neto dobit od 2,3 miliona evra (tabela 10). „Neživotni” osiguravači ostvarili su dobit u iznosu od 6,4 miliona evra, u odnosu na vrednost od 2,0 miliona evra u 2020. Dok su „životni” osiguravači ostvarili neto dobit od 492,4 hiljade evra u poređenju sa 273,3 hiljade evra u 2020. godini. Visoka dobit ostvarena u 2021. godini u odnosu na prethodnu godinu uglavnom je posledica većeg nivoa prihoda od fakturisane premije (za 18,2 odsto). Nivo nastalih šteta ove godine povećan je za 27,8 odsto, dok su neto troškovi poslovanja sektora u ovom periodu zabeležili godišnji pad od 3,7 odsto u odnosu na 2020.

Kombinovani izveštaj sektora takođe odražava poboljšanje finansijske pozicije. U decembru 2021. godine, ovaj koeficijent je iznosio 94,1 procenata (99,7 procenata u prethodnoj godini), odražavajući odnos šteta i neto zarađenih premija od 58,9 procenata i koeficijent rashoda prema neto zarađenim premijama od 35,2 procenata, isključujući prihode od kamata od ulaganja.

Tabela 10. Finansijski rezultat (u milionima evra)

Opis	2018	2019	2020	2021
Osiguranja neživot	1.0	-5.1	2.0	6.4
Osiguranja život	0.6	0.5	0.3	0.5
Ukupno tržište	1.6	-4.7	2.3	6.9

Izvor: CBK (2022)

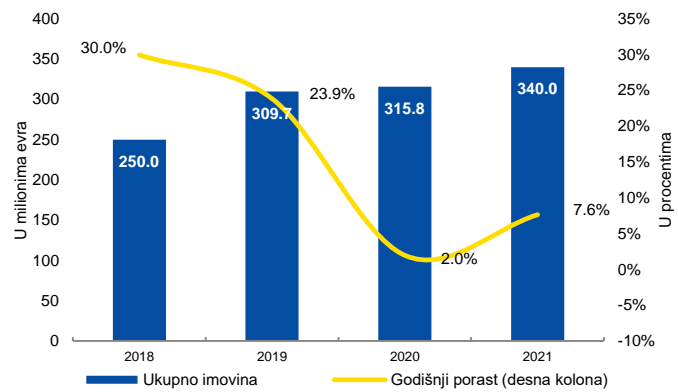
Sektor osiguravača povećao je nivo likvidnosti u odnosu na stanje na kraju prošle godine. Odnos između gotovine i gotovinskih ekvivalenata prema rezervama iznosio je 103,2 odsto (101,3 odsto u 2020. godini), kao rezultat većeg godišnjeg rasta gotovine i gotovinskih ekvivalenata od 10,2 odsto, u poređenju sa najnižim porastom od 8,2 odsto tehničkih rezervi. sektora osiguranja. Dok je odnos gotovine i njenih ekvivalenata prema ukupnim obavezama ostao na nivou sličnom prethodnoj godini, od 87,3 odsto.

3.4.5 Mikrofinansijski sektor

U 2021. godini, imovina mikrofinansijskog sektora dostigla je vrednost od 340,0 miliona evra, označavajući godišnji porast od 7,6 procenata (Grafikon 38). Ubrzani rast aktivnosti u odnosu na prethodnu godinu rezultat je oporavka kreditne aktivnosti i ubrzanja rasta lizinga. Finansiranje sektora je uglavnom dolazilo iz kredita eksternog sektora, kapitala, kao i drugih domaćih kredita.

Što se tiče strukture aktive mikrofinansijskog sektora, i dalje dominiraju bruto krediti (70,3 odsto) i lizing (19,3 odsto). Kategorija bilansa stanja kod poslovnih banaka smanjila je svoje učešće u ukupnoj aktivi sektora, za 5,5 procentnih poena u odnosu na prošlu godinu, na 5,4 odsto na kraju decembra 2021. godine. To je rezultat oporavka kreditne aktivnosti i ubrzan rast Lizina u odnosu na prošlu godinu, pa je došlo do preraspodele sredstava ka investicijama sa većim prinosima.

Grafikon 38. Imovina mikrofinansijskog sektora

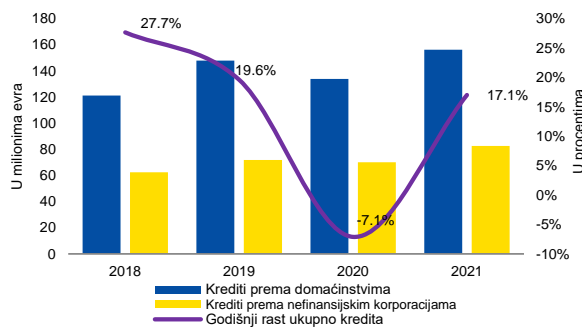

Izvor: CBK (2022)

Kredit

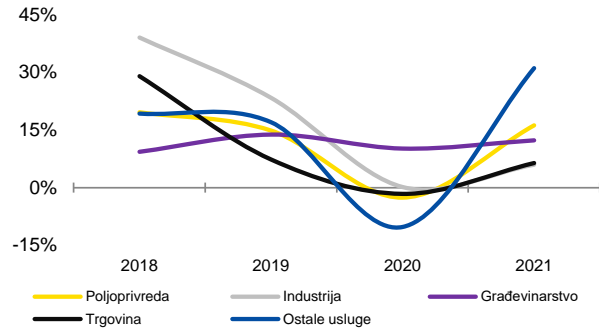
Vrednost zaliha kredita izdatih u 2021. godini iznosila je 239,2 miliona eura, što predstavlja godišnji porast od 17,1 procenata (godišnji pad od 7,1 procenata u 2020. godini) (Grafikon 39). Oporavak rasta kreditne aktivnosti sa periodima pre pandemije bio je rezultat poboljšanja globalne ekonomske perspektive pod uticajem povećanja stope vakcinacije i ublažavanja restriktivnih mera protiv širenja pandemije.

Grafikon 39. Vrednost kredita prema domaćinstvima i godišnji rast kredita

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 40. Porast kredita prema nefinansijskim korporacijama, prema ekonomskim sektorima

Izvor: CBK (2022)

Kreditiranje kako za domaćinstva i nefinansijska preduzeća je u 2021. godini zabeležilo značajan porast u poređenju sa smanjenjem tokom prethodne godine kao rezultat pandemije COVID-19 i oduzimanja dozvola dvema MFI/FNBI. Kreditiranje domaćinstva je poraslo za 16,7 odsto (smanjenje za 9,4 odsto u 2020. godini), postigavši vrednost od 156,5 miliona eura. Dok su krediti nefinansijskim preduzećima tokom ovog perioda zabeležili godišnji porast od 17,8 odsto (smanjenje od 2,4 odsto u 2020. godini), dostižući vrednost od 82,7 miliona eura.

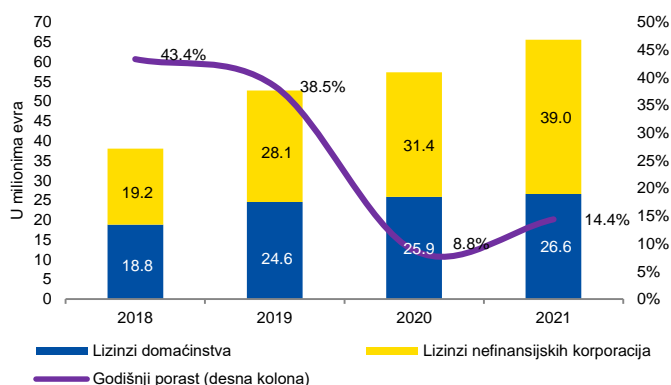
Kreditna aktivnost, po ekonomskim sektorima, odražava opšti trend kreditiranja nefinansijskih preduzeća, gde imamo oporavak rasta u svim sektorima bez izuzetka u odnosu na prethodnu godinu (Grafikon 40). Krediti sektorima poljoprivrede, trgovine i drugih usluga beleže snažniji rast, oporavljajući se od kontrakcije koja je nastala u prethodnoj godini.

Lizing

Lizing je druga najvažnija kategorija u strukturi imovine mikrofinansijskog sektora. Lizing je nastavio stalni trend ekspanzije poslednjih godina, na koji nisu uticala ni pandemijska dešavanja u 2020.

(Grafikon 41). U porastu lizinga, glavni doprinos je dao lizing nefinansijskim preduzećima, dok je doprinos lizinga stanovništvu bio ograničeniji.

Grafikon 41. Lizingi mikrofinansijskog sektora

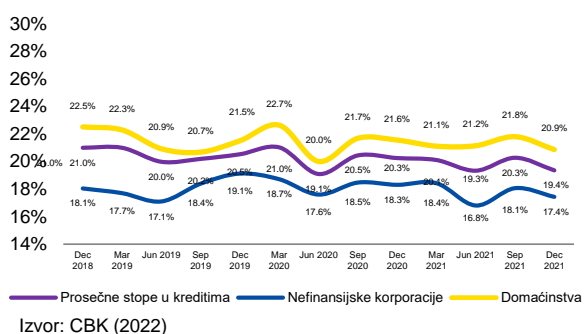
Izvor: CBK (2022)

Kamatne stope

Kamatne stope na kredite mikrofinansijskog sektora zabeležile su blagi godišnji pad na 19,4 odsto sa 20,3 odsto u decembru 2020.

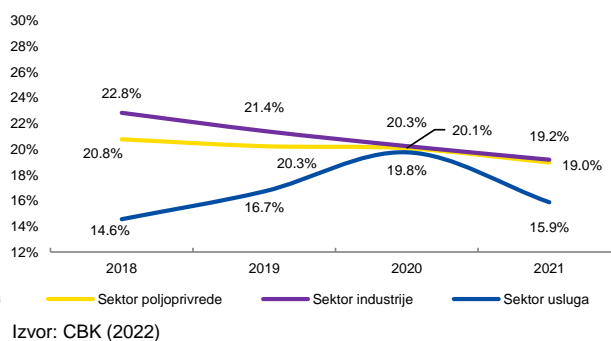
Kamatne stope na kredite stanovništvu bile su veće u odnosu na nefinansijska preduzeća. Prosečna kamatna stopa za stanovništvo u decembru 2021. godine pala je na 20,9 odsto, što predstavlja godišnji pad od 0,7 procentnih poena. U međuvremenu, prosečna kamatna stopa na nefinansijska preduzeća u decembru 2021. godine pala je na 17,4 odsto, što predstavlja godišnji pad od 0,9 procentnih poena (Grafikon 42).

Grafikon 42. Prosečna kamatna stopa u kreditima mikrofinansijskog sektora

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 43. Prosečna kamatna stopa u kreditima, prema ekonomskim sektorima

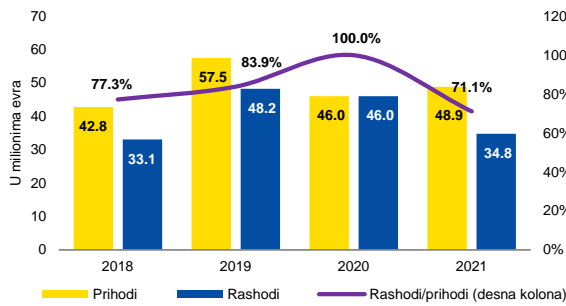
Izvor: CBK (2022)

U okviru kredita nefinansijskim preduzećima, prosečne kamatne stope su, na godišnjem nivou, smanjene za sve ekonomske delatnosti, sa posebnim akcentom na sektor usluga (Grafikon 43). Kamatna stopa na kredite poljoprivrednom i industrijskom sektoru smanjena je za po 1,1 procentni poen i iznosi 19,0 odsto, odnosno 19,2 odsto. U međuvremenu, krediti uslužnom sektoru imali su kamatnu stopu od 15,9 odsto, što predstavlja godišnji pad od 3,9 procentnih poena.

Učinak mikrofinansijskog sektora

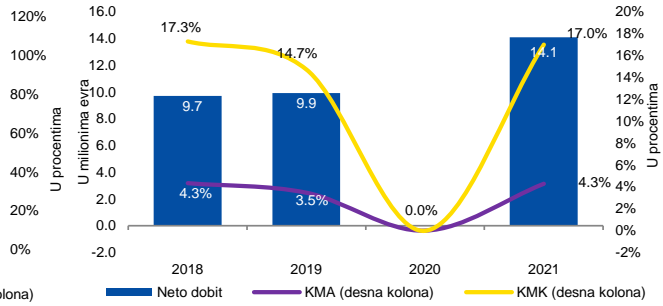
Mikrofinansijski sektor je u 2021. godini ostvario najveću godišnju dobit od početka rada, u iznosu od 14,1 milion evra.

Grafikon 44. Prihodi i rashodi mikrofinansijskog sektora

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 45. Pokazatelji profitabilnosti mikrofinansijskog sektora

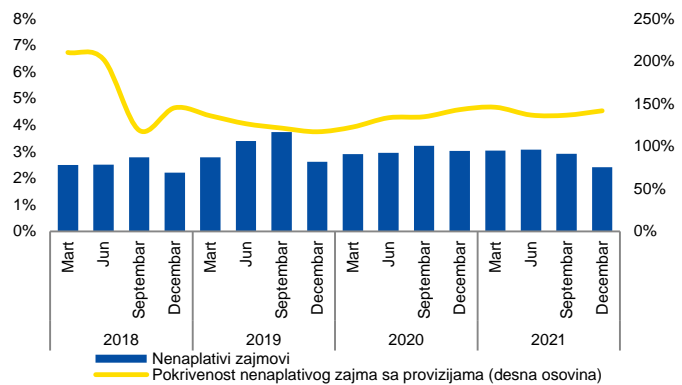
Izvor: CBK (2022)

Oštar pad rashoda u odnosu na povećanje prihoda sektora uticao je na to da sektor ostvari visoke profite u 2021. godini (Grafikon 44 i 45).

U okviru prihoda, prihodi od kamata, koji predstavljaju dominantnu kategoriju prihoda (89,0 odsto), su zabeležili godišnji porast od 3,0 odsto (smanjenje od 20,1 odsto u 2020. godini), kao rezultat oporavka kreditne aktivnosti. Međutim, glavni doprinos rastu ukupnih prihoda dala je kategorija nekamatnih prihoda (11,0 odsto ukupnih prihoda). Ova kategorija je zabeležila porast od 43,0 odsto (pad od 19,3 odsto u 2020. godini), uglavnom kao rezultat povećanja ostalih poslovnih prihoda.

Dok je smanjenje rashoda došlo kao rezultat smanjenja nekamatnih troškova (smanjenje za 37,0 odsto u 2021. godini), odnosno provizija za moguće gubitke po kreditima, slično bankarskom sektoru. Kategorija rashoda kamata je takođe zabeležila godišnji pad (od 9,0 odsto), ali je značajno niže u odnosu na 2020. godinu (pad od 19,1 odsto), pošto je tokom 2020. godine došlo do smanjenja zaduživanja za finansiranje delatnosti sektora (pozajmice i lizing). Dok je jedina kategorija koja je zabeležila povećanje

Grafikon 46. Pokazatelji kvaliteta kreditnog portofolja

Izvor: CBK (2022)

bila ona ostalih operativnih troškova za 6,8 odsto, ali koja predstavlja kategoriju sa najmanjim učešćem u ukupnim troškovima sektora. Finansijski rezultati tokom 2021. godine odrazili su se i na pokazatelje profitabilnosti sektora, koji su zabeležili značajan rast u odnosu na prethodni period (Grafikon 46). Nivo nekvalitetnih kredita u odnosu na ukupne kredite ostao je nizak i dalje opao za 0,6 procentnih poena, na 2,4 odsto. U međuvremenu, nivo pokrivenosti nekvalitetnih kredita rezervisanjem u decembru 2021. godine iznosio je 141,6 procenata (143,0 procenata u 2020.) (Grafikon 46).

3.4.6 Finansijski pomoćnici

Sektor finansijske pomoći čini najveći broj finansijskih institucija u zemlji, iako upravlja samo 0,3 odsto ukupne imovine. Ovaj sektor čine menjačnici i agencije za transfer novca (ATN). Vrednost imovine finansijskih asistenata u 2021. godini dostigla je 24,8 miliona eura, što predstavlja godišnji porast od 21,1 odsto.

Prihodi finansijskih pomoćnika zabeležili su godišnji rast od 1,7 odsto i dostigli su vrednost od 10,2 miliona eura na kraju decembra 2021. U strukturi prihoda finansijskih asistenata dominiraju prihodi od transfera (učešće 66,5 odsto), koje su karakterisali godišnji pad od 11,2 odsto. Dok je

kategorija ostalih prihoda zabeležila godišnji porast od 42,9 odsto u 2021. godini i predstavljala je oko 33,5 odsto ukupnih prihoda finansijskih asistenata. Rashodi su zabeležili godišnji porast od 21,0 odsto, dostižući vrednost od 6,9 miliona evra, što je uglavnom rezultat povećanja ukupnih operativnih troškova. Neto dobit koju su ove finansijske institucije ostvarile u 2021. godini smanjena je na 3,3 miliona evra, što predstavlja godišnji pad od 24,1 odsto. Do značajnog povećanja aktivnosti sektora u prošloj godini i ostvarenog profita došlo je kao rezultat slanja doznaka preko ovih finansijskih institucija, u nemogućnosti fizičkog dolaska (zatvaranje kopnenih i vazdušnih granica u određenim periodima) zbog mera koje bili na snazi za borbu protiv pandemije COVID-19. Dok je tokom 2021. godine ukidanje restriktivnih mera kao rezultat povećanja vakcinacije uticalo na povećanje turizma u dijaspori, a samim tim i na učešće doznaka poslatih kroz finansijsku pomoć.

3.5. Makroekonomske projekcije za 2022. godinu

Kao rezultat ublažavanja restriktivnih mera za upravljanje širenjem pandemije, procenjuje se da je ekonomska aktivnost porasla za 10,5 procenata u 2021. Što se tiče 2022, projekcije CBK-a sugerišu da će ekonomska aktivnost rasti sporije od oko 2,5 procenata. Očekuje se da će usporavanje privredne aktivnosti biti uglavnom posledica nižeg rasta domaće tražnje, kao i povećanja neto izvoznog deficita.

Očekuje se da će potrošnja, kao glavna komponenta domaće tražnje, ostvariti realni rast od 4,1 odsto (7,8 odsto rasta u 2021. godini). Faktori za koje se očekuje da utiču na rast potrošnje, između ostalih, su rast kredita, naknada radnika i rast javne potrošnje. Predviđeno je da investicije u 2022. godini zabeleže realan rast od 10,5 odsto (povećanje od 10,2 odsto u 2021. godini). Očekuje se da će krediti banaka nastaviti da daju značajan doprinos rastu investicija, koje karakterišu brže stope rasta i niže kamatne stope. Takođe, očekuje se da će rast investicione pozicije doprineti i rast DSU-a.

Očekuje se da će neto izvoz roba i usluga u 2022. imati negativan uticaj na rast BDP-a. Ova projekcija se uglavnom zasniva na prognozama rasta uvoza roba i usluga od 14,5 odsto, dok se očekuje rast izvoza roba i usluga, ali po nižoj stopi od 12,8 odsto. Shodno tome, očekuje se da će trgovinski deficit roba i usluga u realnom iznosu biti veći za 16,4 odsto u odnosu na 2021. godinu.

U pogledu inflacije, očekuje se da će prosečna stopa biti oko 10,4 odsto, što je viši nivo u odnosu na 2021. Ovaj nivo inflacije je u skladu sa prognozama inflacije u evrozoni, kao i kretanjima cena na međunarodnim tržištima.

4. Licenciranje i regulisanje finansijskog sistema

Na osnovu Zakona o CBK-u, njen primarni cilj je promovisanje i održavanje stabilnog finansijskog sistema. CBK je posvećena postizanju ovog cilja ispunjavanjem svojih dužnosti i odgovornosti kao organa odgovornog za licenciranje, nadzor i regulisanje finansijskih institucija koje deluju u Republici Kosovo.

CBK, u sprovođenju zakonskih odgovornosti kao licencni, regulatorni i nadzorni organ finansijskih institucija u zemlji, angažuje se u:

- Regulisanje ulaska na tržište potencijalnih investitora, definisanje kriterijuma za licenciranje finansijskih institucija i onih institucija koje poseduju dovoljan kapital da podrže planirane aktivnosti, koje predstavljaju odgovarajuće pripreme za procenu i praćenje rizika, politike i procedure adekvatne za njegovu kontrolu, kao i kao administratori sa visokim nivoom kvalifikacija, profesionalizma i etike.
- Izrada i održavanje regulatornog okvira koji se sastoji od seta minimalnih kriterijuma i regulatornih zahteva koji se primenjuju na finansijske institucije, u skladu sa primarnim zakonodavstvom, evropskim direktivama i međunarodnim standardima;
- Razvoj efikasnog procesa supervizije, primenom principa supervizije zasnovane na riziku, kroz kontrole na mestu, kao i analizu, procenu i interpretaciju podataka finansijskih institucija, procenu budućih finansijskih kretanja; kao i preduzimanje popravnih mera za rešavanje raznih problema.
- Saradnja sa finansijskim institucijama licenciranim i nadgledanim od CBK-a, kao i sa stranim nadzornim organima za banke koje posluju na teritoriji Republike Kosovo.

Da bi obavljala svoje funkcije nadzora, CBK teži najvišim nivoima integriteta, profesionalizma, efikasnosti, transparentnosti i stalnog razvoja svojih nadzornih kapaciteta.

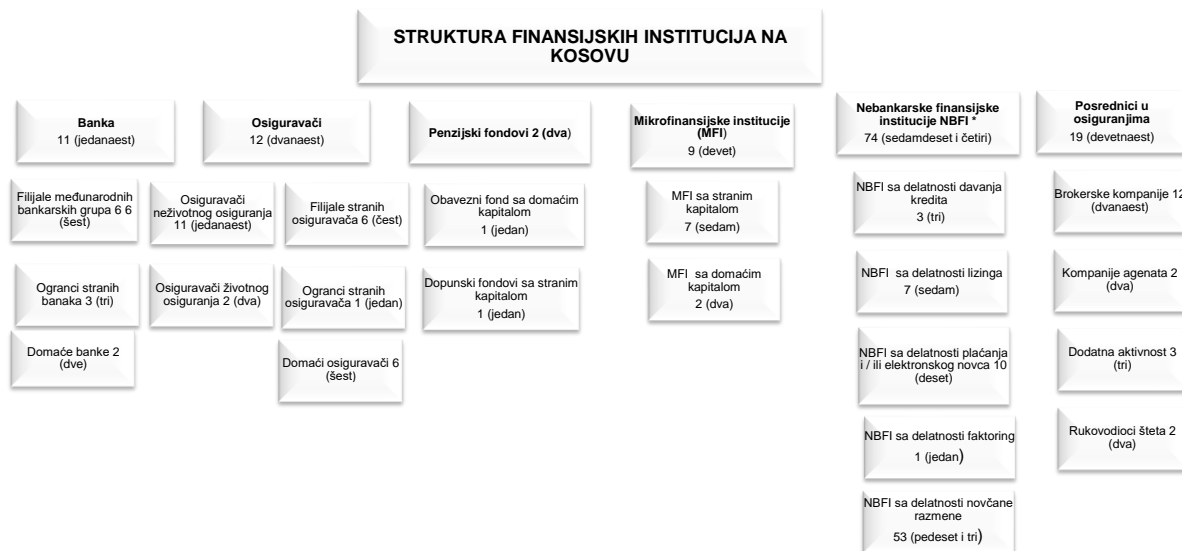
4.1. Licenciranje

Prema Zakonu o CBK, jedini organ odgovoran za regulisanje, licenciranje/registraciju i nadzor finansijskih institucija u Republici Kosovo je Centralna banka Republike Kosovo.

CBK ima za cilj da obezbedi transparentan i sveobuhvatan proces licenciranja, koji pomaže da se obezbedi sigurno, održivo i konkurentno finansijsko okruženje izgrađeno na principima pravičnosti, poštenja i jednakosti. Uslovi i kriterijumi licenciranja su nadzorne prirode i nemaju nameru da nameću barijere investitorima, bilo internim ili eksternim. Ulazak stranih investitora na tržište Kosova, posebno u finansijski sektor, dokazuje otvorenu politiku CBK-a prema stranim investicijama, bez kršenja zakonskih uslova.

Struktura finansijskog sistema na kraju 2021. godine, prema vrsti licenciranih i registrovanih finansijskih institucija koje pružaju finansijske usluge na Kosovu, na osnovu zakona koji se primenjuje u Republici Kosovo i regulatornog okvira na snazi Centralne banke Republike Kosovo, razvrstane po njihovoj težini u sistemu prikazano je na slici 47.

Slika 47. Struktura finansijskog sistema na Kosovu

*3 NBFI sa delatnosti davanja kredita, 4 NBFI sa delatnosti plaćanja i 2 NBFI sa delatnosti lizinga obavljaju i druge delatnosti.
Izvor: CBK (2022)

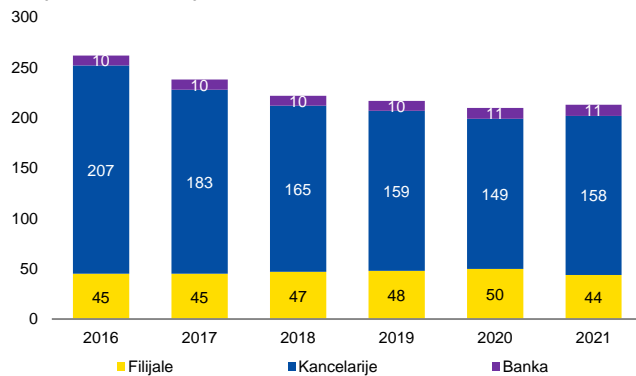
Strukturu finansijskog sistema čini ukupno 127 finansijskih institucija, koje su licencirane i registrovane, kao i obavljaju svoju delatnost na Kosovu na osnovu zakona koji se primenjuju u Republici Kosovo i regulatornog okvira na snazi CBK-a.

4.1.1 Mreža finansijskog sistema

Na kraju 2021. godine banke su obavljale svoju delatnost u ukupno 44 filijale i 158 kancelarija unutar teritorije zemlje (Grafikon 48). Tokom ove godine, uz odobrenje CBK-a, 6 filijala je smanjeno/zatvoreno, dok je 9 kancelarija dodato. Sužavanje mreže fizičkih kancelarija uglavnom se zasniva na proceni politike i strategija jedne od komercijalnih banaka koje sada rade sistemom samo kao zone 24/7, odnosno bez fizičkog osoblja koje opslužuje klijente i kao rezultat širenja automatizovanih usluga kao što su: elektronsko bankarstvo, bankomati, prodajni terminali, mobilno bankarstvo itd.

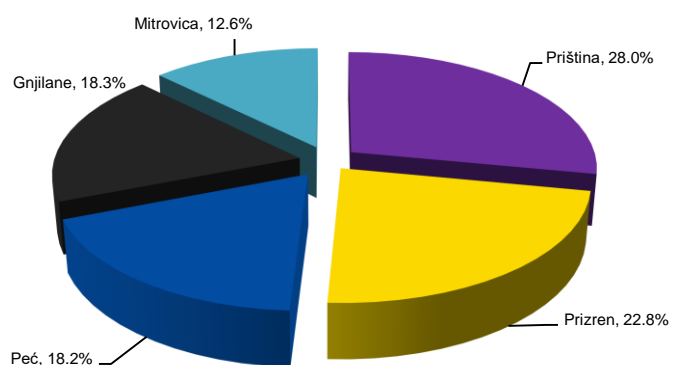
Geografska rasprostranjenost bankarske mreže pokriva skoro čitavu teritoriju zemlje uprkos suženju u odnosu na broj filijala i kancelarija (Tabela 11).

Grafikon 48. Bankarska mreža prema broj filijala/kancelarija

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 49. Raspodela stanovništva na Kosovu

Izvor: KAS (2022)

Međutim, i dalje je evidentirana veća koncentracija filijala i kancelarija u regionu Prištine (33,0 odsto), gde je koncentracija stanovništva veća (28,8 odsto), kao što je prikazano na Grafikonu 49.

Petogodišnji trend sugerise doslednu strategiju banaka u pogledu geografskog fokusiranja, uz blagi pad bankarske mreže u regionu Peći i Gnjilana. Međutim, u ostalim regionima u ovom periodu nema značajnije promene u odnosu na procenat filijala i kancelarija banaka, uprkos promenama u odnosu na broj filijala i kancelarija, jer je sužavanje mreže izvršeno skoro proporcionalno u svim regionima.

Tabela 11. Geografska rasprostranjenost filijala i kancelarija banaka

Opis	Region Prištine		Region Prizrena		Region Peći		Region Gnjilana		Region Mitrovice		Ukupno
	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%	
2016	95	36%	38	15%	42	16%	52	20%	35	13%	262
2017	83	35%	37	16%	39	16%	47	20%	32	13%	238
2018	74	33%	35	16%	38	17%	44	20%	31	14%	222
2019	71	33%	35	16%	37	17%	44	20%	30	14%	217
2020	70	33%	34	16%	32	15%	41	19%	34	16%	211
2021	67	33%	34	17%	28	14%	38	19%	34	17%	201

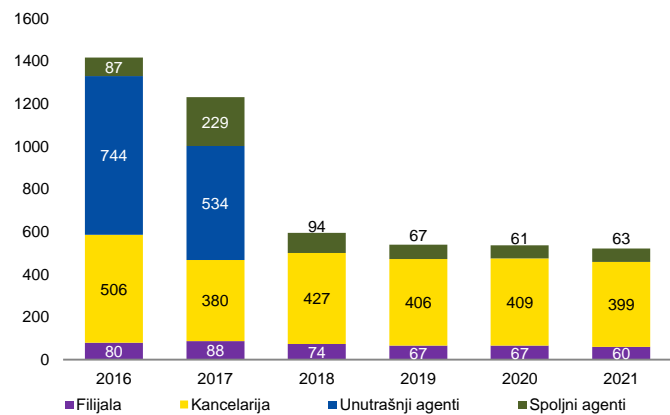
Izvor: CBK (2022.)

Osiguravači svoju delatnost obavljaju preko 60 filijala, 399 kancelarija i 63 agenta unutar teritorije zemlje (Grafikon 50). Tokom 2021. godine imamo sužavanje ukupne mreže osiguravača u zemlji, što odražava strategiju smanjenja troškova koju slede osiguravači, a istovremeno zatvaranje filijala i kancelarija osiguravača koji je već u procesu likvidacije.

Geografska rasprostranjenost mreže osiguravača obuhvata skoro celu teritoriju zemlje, ali se ne poklapa sa geografskom rasprostranjenošću stanovništva. Dok je najveća koncentracija stanovništva u regionu Prištine (28,8 procenata,

pogledajte Grafikon 49), koncentracija mreže osiguravača je u regionu Peći, za kojim sledi region Gnjilana koji su među najmanje zastupljenim regionima u ukupnom broju stanovništva u zemlji (pogledajte Grafikon 49) i ova struktura je konzistentna u poslednjih pet godina (Tabela 12).

Grafikon 50. Mreža osiguravača

Izvor: CBK (2022)

Tabela 12. Geografska rasprostranjenost filijala osiguravača

Godine	Region Prištine		Region Prizrena		Region Peći		Region Gnjilana		Region Mitrovice		Ukupno
	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	
2016	11	15.3%	11	15.3%	21	29.2%	18	25.0%	11	15.3%	72
2017	13	17.8%	11	15.1%	20	27.4%	19	26.0%	10	13.7%	73
2018	14	18.9%	11	14.9%	20	27.0%	19	25.7%	10	13.5%	74
2019	13	19.4%	10	14.9%	18	26.9%	17	25.4%	9	13.4%	67
2020	13	19.4%	10	14.9%	18	26.9%	17	25.4%	9	13.4%	67
2021	12	20.0%	9	15.0%	16	26.7%	15	25.0%	8	13.3%	60

Izvor: CBK (2022.)

Penzijski fondovi svoje aktivnosti sprovode samo preko glavnih kancelarija koja se nalaze u Prištini.

Mikrofinansijske institucije su krajem 2021. godine svoju delatnost obavljale kroz 130 kancelarija raspoređenih na teritoriji zemlje. Tokom 2021. godine odobreno je otvaranje 2 kancelarije, kao i

izmeštanje još 6 kancelarija MFI-a. Geografska rasprostranjenost kancelarija mikrofinansijskih institucija i dalje je koncentrisana samo u dva regiona zemlje, odnosno u regionu Prištine i Prizrena (Tabela 13).

Tabela 13. Mreža MFI prema geografskoj rasprostranjenosti

Opis	Region Prištine		Region Prizrena		Region Peći		Region Gnjilana		Region Mitrovice		Ukupno
	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%	NB.	%	
2016	27	26%	24	23%	23	22%	19	18%	12	11%	105
2017	29	26%	26	23%	24	21%	20	18%	14	12%	113
2018	32	27%	28	23%	24	20%	22	18%	14	12%	120
2019	37	29%	30	23%	24	19%	23	18%	14	11%	128
2020	38	29%	30	23%	25	19%	23	18%	14	11%	130
2021	38	29%	30	23%	25	19%	23	18%	14	11%	130

Izvor: CBK (2022.)

Na kraju 2021. godine, nebankarske finansijske institucije svoju delatnost su obavile u ukupno 874 kancelarije i agenta raspoređenih unutar teritorije zemlje. Geografska rasprostranjenost filijala i kancelarija nebankarskih finansijskih institucija koncentrisana je na skoro čitavoj teritoriji zemlje osim regiona Mitrovice (Tabela 14). Ovoj stopi rasta novih kancelarija i agenata nebankarskih finansijskih institucija doprineo je ulazak na tržište i registracija novih finansijskih institucija koje se bave platnim uslugama, izdavanjem elektronskog novca i deviznom razmenom.

Tabela 14. Mreža NBFi-ova (kancelarija i agenata) prema geografskoj rasprostranjenosti

Opis	Region Prištine		Region Prizrena		Region Peći		Region Gnjilana		Region Mitrovice		Ukup.b.o
	br.	%	br.	%	br.	%	br.	%	br.	%	
2016	136	29%	86	18%	101	22%	103	22%	41	9%	467
2017	158	30%	97	18%	109	21%	114	22%	52	10%	530
2018	181	30%	112	19%	122	20%	129	22%	53	9%	597
2019	223	31%	127	18%	139	19%	159	22%	65	9%	713
2020	278	34%	144	17%	153	19%	173	21%	79	10%	827
2021	304	35%	157	18%	158	18%	178	20%	77	9%	874

Izvor: CBK (2022.)

4.1.2 Delatnost licenciranja

U okviru obavljanja funkcije licenciranja i normalnog funkcionisanja finansijskih aktivnosti, CBK je tokom 2021. godine razmotrila ukupno 519 zahteva, od kojih 7 aplikacija za licenciranje/registraciju i 512 zahteva finansijskih institucija za odobravanje transakcija, koje prema zakonu na snazi zahtevaju prethodno odobrenje CBK-a (Tabela 15). Ovo ne uključuje: i) razmotrene zahteve prenete na odlučivanje 2021. godine; ii) izražavanje interesovanja za licenciranje/registraciju, iii) zahtevi koji se procenjuju ali ne podležu odobrenju CBK-a i iv) pitanja, obaveštenja i druge ocene koje razmatra CBK.

Tokom 2021. godine, slično kao i prethodne godine, CBK je uglavnom primala zahteve za registraciju NBFi.

Uopšteno, struktura zahteva za licenciranje i prethodna odobrenja ostaje skoro slična, uz blagi porast u odnosu na prethodnu godinu ili sa ukupno 494 zahteva u prethodnoj godini, na 519 zahteva tokom 2021. godine koje obuhvataju sve vrste zahteva kao što su: početne aplikacije, zahtevi za prethodna odobrenja, odbijanja itd.

Tabela 15. Struktura zahteva finansijskog sistema odobrena/odbijena od strane CBK-a

Transakcije	2020						2021					
	Banka	Penzijski fondovi	MFI & NBFi	Osiguravači	Posrednici u osiguranjima / ostalo	Ukupno	Banka	Penzijski fondovi	MFI & NBFi	Osiguravači	Posrednici u osiguranjima / ostalo	Ukupno
Aplikacije	0	0	11	0	0	11	2	0	5	0	0	7
Glavni akcionari i promene u kapitalu	0	0	3	5	2	10	2	0	7	1	1	11
Direktori i viši menadžeri i funkcije delegacije	17	0	47	48	2	114	21	0	33	30	11	95
Eksterni revizor	10	2	26	14	3	55	10	2	25	14	6	57
Promene akta o osnivanju i/ili statuta/ime	7	2	7	2	1	19	7	0	7	0	1	15
Kapitalne kamate i prenos portfelja	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	2
Proširenje finansijskih aktivnosti	1	0	5	1	1	8	1	1	0	3	0	5
Otvaranje, premeštanje i zatvaranje filijala i kancelarija unutar i van zemlje	13	0	55	27	5	100	27	0	41	30	1	99
Licenciranje i registracija agenata / brokera	7	0	96	1	4	108	47	0	92	10	13	162
Povlačenje licence / registracije	0	0	53	9	0	62	0	0	51	10	3	64
Ostalo	0	0	0	6	1	7	0	0	0	2	0	2
Ukupno	55	4	303	113	19	494	119	3	261	100	36	519

Izvor: CBK (2022.)

U okviru ovih 7 aplikacija za licenciranje/registraciju, CBK je tokom 2021. godine obradio aplikacije za licenciranje/finansijsku registraciju na sledeći način:

- Odobrenje registracije „Velanis Kosova“ a. d. kao Nebankarske finansijske institucije za obavljanje delatnosti platnog prometa, elektronskog novca i devizne razmene;
- Odobrenje licenciranja posrednika u osiguranju „Bankës Për Biznes“ a. d.;
- Davanje saglasnosti na registraciju „Zvilo Factor“ doo, kao nebankarske finansijske institucije za obavljanje delatnosti faktoringa;
- Odbijanje zahteva "OneFor Kosovo" doo, za registraciju kao nebankarske finansijske institucije za delatnost usluge platnog prometa i izdavanja elektronskog novca;
- Odobrenje registracije „Finser“ doo, kao Nebankarske finansijske institucije za obavljanje delatnosti platnog prometa;
- Usvajanje zahteva predstavnštva od strane „Banka e Tiranës“ a. d.
- Odobrenje registracije "TAFA" doo, kao Nebankarske finansijske institucije za obavljanje delatnosti devizne razmene.

U procesu licenciranja, CBK je posvetila posebnu pažnju primeni principa i osnovnih pravila za odgovorno i efikasno upravljanje, procenjujući njihove organizacione strukture, upravljanje i podelu odgovornosti.

Na osnovu propisa na snazi, CBK je tokom 2021. godine pregledala (odobrila/odbila) i obrađivala zahteve za prethodno odobrenje od strane finansijskih institucija na sledeći način:

- Usvajanje 2 zahteva za promenu glavnog akcionara, 1 zahtev je povučen i još 3 zahteva su u toku razmatranja;
- Usvajanje 56 zahteva za odobrenje eksternog revizora, dok je 1 zahtev povučen tokom procesa razmatranja od strane institucije koja je podnela zahtev;
- Usvajanje 3 zahteva za odobrenje eksternog člana komisije za reviziju;
- Usvajanje 28 zahteva za davanje saglasnosti na imenovanje novih članova odbora direktora u finansijskim institucijama, 2 takva zahtjeva su odbijena dok je 1 u postupku razmatranja;
- Usvajanje 52 zahteva za imenovanje viših rukovodilaca, 6 zahteva ove vrste je odbijeno, dok su 2 druga povučena tokom procesa razmatranja od strane institucija koje su se prijavile, 1 zahtev za odobrenje imenovanja viših rukovodilaca primljen tokom 2021. godine nije završen do kraja godine;

- Odobrenje za otvaranje 44 filijale i/ili nove kancelarije finansijskih institucija, 1 takav zahtev je povučen tokom procesa razmatranja od strane institucije podnosioca zahteva, takode su odobrena 33 zahteva za izmeštanje novih filijala i/ili kancelarija finansijskih institucija;
- Odobrenje zatvaranja 19 kancelarija finansijskih institucija;
- Odobrenje licenciranja 11 novih brokera za posredovanje u osiguranju;
- Odobrenje licenciranja/registracije 148 novih agenata finansijskih institucija, takode odobreno 60 zahteva za oduzimanje licence/registracija agenata finansijskih institucija;
- Usvajanje 11 zahteva za izmenu akata o osnivanju i/ili statuta finansijskih institucija;
- Usvajanje 1 zahteva za promenu naziva Nebankarske finansijske institucije;
- Usvajanje 4 zahteva za promene kapitala;
- Usvajanje 3 zahteva za proširenje delatnosti;
- Usvajanje 1 zahteva za delegiranje funkcija na osiguravače;
- Usvajanje 1 zahteva za sticanje interesa kapitala Nebankarske finansijske institucije.

4.2. Regulisanje

4.2.1 Pravni i regulatorni okvir finansijskog sistema

Izrada novih podzakonskih akata i preispitivanje važećeg regulatornog okvira ima za cilj da ga dopuni i kontinuirano unapređuje, u cilju postizanja efikasnijeg nadzora i sprovođenja zakonskih uslova za finansijske institucije licencirane/registrovane i pod nadzorom Centralne banke Republika Kosovo (CBK), kroz približavanje regulatornim aktima Evropske unije, sa osnovnim principima za efikasan nadzor i dokumentima Bazelskog komiteta i drugih relevantnih institucija.

Do sada, CBK je izgradila regulatorni okvir za licenciranje, regulisanje i nadzor finansijskih institucija zasnovan na najboljim međunarodnim praksama koje dosledno podržavaju međunarodno priznate institucije, kao što su Svetska banka, Međunarodni monetarni fond, USAID, Američki Trezor, KfV, GIZ, Evropska centralna banka, Evropska banka za obnovu i razvoj i druge međunarodne institucije. Regulatorni okvir je izrađen u skladu sa evropskim direktivama koje se bave regulisanjem finansijskih institucija, kao što su međunarodni standardi i najbolje prakse za regulisanje i nadzor finansijskih institucija. Takođe, CBK je nastavila sa postepenim procesom ka približavanju sa osnovnim principima za nadzor banaka koje je izdala BIS – Bank for International Settlements i osnovnim principima za nadzor osiguravača koje je izdala IAIS – International Association for Insurance Supervision. S obzirom na to da su navedene direktive, međunarodni standardi i principi koji se odnose na regulisanje finansijskih institucija i oblasti njihovog delovanja dinamičnog karaktera, to utiče na to da izrada pravnog okvira bude stalan i složen proces jer zahteva dopunu i izmenu postojećeg pravnog i regulatornog okvira, i zahteva adekvatan pristup u cilju pažljivog proučavanja specifičnih okolnosti na Kosovu, za adekvatno prilagođavanje ovih međunarodnih pravnih instrumenata potrebama finansijskog sektora na Kosovu.

U cilju daljeg razvoja regulatornog okvira za nadzor finansijskih institucija, CBK je tokom 2021. godine sprovela aktivnosti opisane u nastavku.

4.2.2 Pravni i regulatorni okvir za nadzor banaka

U cilju daljeg razvoja regulatornog okvira za regulisanje banaka, tokom 2021. godine sprovedene su sledeće aktivnosti:

4.2.2.1 Nacrt novog zakona o bankama

Radna grupa u okviru CBK-a je tokom 2019. godine izradila novi nacrt za banke koji uključuje komentare dobijene od Udruženja banaka. Nacrt novog zakona izrađen je u skladu sa evropskim direktivama, regionalnim pravnim okvirom, kao i međunarodnim bankarskim standardima. Ovim nacrtom zakona posebnim poglavljem reguliše se proces oporavka i zatvaranja banaka (na Engl. recovery and resolution), čime se transponuje Direktiva Evropske unije i relevantni propisi i unapređuje bankarska regulativa uporedo sa zemljama regiona i razvijenim evropskim zemljama. Njegovu izradu podržali su međunarodni eksperti iz oblasti bankarstva angažovani u okviru Trezora SAD-a, Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) i Evropske banke za obnovu i razvoj (EBOR). Tokom 2022. godine očekuje se da bude završen i prosleđen na odobrenje od strane odgovornih institucija Republike Kosovo.

4.2.2.2 Regulatorni okvir za oporavak, zatvaranje i likvidaciju banaka

CBK je izradila poglavlje o novom nacrtu zakona o bankama koje se bavi delom oporavka, zatvaranja i likvidacije banaka uz podršku tehničke pomoći EBOR-a. Usvajanjem novog nacrta zakona o bankama, tokom 2022. godine planirano je usvajanje sledećih uredbi koje je izradila CBK i koji proizilaze iz novog dela nacrta zakona koji reguliše proces oporavka i likvidacije banaka zasnovanog na Evropskoj direktivi za isti proces. Ove uredbe definišu kako će se odvijati ovaj proces, glavne aktere tokom ovog procesa, kvalifikacije određenih lica kao zvaničnih upravnika ili likvidatora i svaki drugi proces koji je neophodan i potreban za sprovođenje novog nacrta zakona o bankama.

4.2.2.3 Usklađivanje sa propisima EU koji se odnose na upravljanje rizikom likvidnosti u bankama

Tokom 2021. godine završena su dva nacrta uredbi i dva uputstva za likvidnost banaka, za koje je završen proces rešavanja na komentare Udruženja banaka koji će dalje biti prosleđeni na odobrenje:

- Uredba o pokazatelju pokrića likvidnosti (LCR);
- Uredba o pokazatelju neto održivog finansiranja (NSFR);
- Metodološko uputstvo za sprovođenje uredbe o pokazatelju pokrića likvidnosti (LCR);
- Metodološko uputstvo za sprovođenje uredbe o pokazatelju neto održivog finansiranja (NSFR);

Ove uredbe i smernice su dizajnirane da budu usklađene sa regulatornim zahtevima EU. Uredba o pokazatelju pokrića likvidnosti (LCR) je zasnovana na Uredbi EU 2015/61 o zahtevu za pokriće likvidnosti od 10. oktobra 2014. godine, kao i Uredbe EU 2018/1620 o dopuni Uredbe 2015/61 o zahtevu za pokriće likvidnosti od 13. jula 2018. godine. Dok je Uredba o pokazatelju neto održivog finansiranja (NSFR) – zasnovana na Uredbi EU 2019/876 od 20. maja 2019 (Regulation (EU) 2019/876 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 amending Regulation (EU) No 575/2013 as regards the leverage ratio, the net stable funding ratio, requirements for own funds and eligible liabilities, counterparty credit risk, market risk, exposures to central counterparties, exposures to collective investment undertakings, large exposures, reporting and disclosure requirements, and Regulation (EU) No 648/2012).

Očekuje se da će Nacrt uredbe o pokazatelju neto održivog finansiranja, Nacrt uredbe o pokazatelju pokrića likvidnosti, kao i smernice za njihovu primenu, biti odobreni do 2022. godine.

4.2.2.4 Uredba o upravljanju rizikom likvidnosti

Tokom 2021. godine, revidirana je i dopunjena/izmenjena uredba za upravljanje rizikom likvidnosti banaka prema Bazelskim standardima i Uredbi EU kako bi se odražavala najnovija dešavanja u upravljanju ovim rizikom. Uredba je poslata industriji na komentare i nakon adresiranja komentara biće prosleđena na odobrenje.

4.2.2.5 Regulatorni okvir za procenu nepokretnih imovina

CBK je nastavila sa projektom preispitivanja regulatornog okvira za procenu nepokretnih imovina, u cilju ažuriranja zahteva za poboljšanje prakse procene nepokretnih imovina od strane finansijskih institucija u skladu sa novim evropskim standardima (European Valuation Standards - EVS 2016). Ovaj projekat je razvijen uz podršku savetnika iz Trezora SAD, stručnjaka sa dugogodišnjim iskustvom u oblasti procene nepokretnih imovina za potrebe banaka. U okviru ovog projekta, izrađena je nova Uredba o proceni nepokretne imovine, za koju se očekuje da bude odobrena od strane Odbora CBK-a tokom 2022. godine.

4.2.2.6 Uredba o riziku zemlje i riziku transfera

Tokom 2021. godine izrađena je uredba koja se bavi rizikom zemlje koji se odnosi na mogućnost ili rizik da strani zajmoprimac (državni ili drugi) o tome da neće biti u stanju ili neće želiti da ispunjava obaveze zbog specifičnih uslova u zemlji, koji mogu biti ekonomski, politički, socijalni, prirodni ili drugi događaji, kao i rizik transfera koji je jedan od rizika zemlje i detaljnije se odnosi na rizik vezan za sposobnost strane valute da servisira svoj spoljni dug zemlje. Očekuje se da će uredba biti usvojena tokom 2022. godine.

4.2.2.7 Uredba o pristupu osnovnim računima i plaćanju usluga

U cilju usklađivanja našeg zakonodavstva sa evropskim standardima i najboljom praksom, planirano je usvajanje ove Uredbe koju je radna grupa počela sa izradom tokom 2020. godine. Ova Uredba je zasnovana na Evropskoj Direktivi 2014/92/EU o uporedivosti naknada povezanih sa računima za plaćanje, prenosu računa za plaćanje i pristupu platnim računima sa osnovnim karakteristikama.

4.2.2.8 Regulatorni okvir za banke prema Odluci br. 15-06/2021

Odlukom Izvršnog odbora formirana je radna grupa za unapređenje bankarske regulative, u kojoj se planira dalje unapređenje regulatornog okvira za banke usklađivanjem sa Bazelskim standardima i EU regulativama i direktivama sa sledećim uredbama.

- Utvrđivanje detaljnijih kriterijuma u pogledu „neuspeha“ (default) uzimaoca kredita kroz nove uredbe koja se odnosi na neuspeh;
- Utvrđivanje makroprudencijalnih mera kroz utvrđivanje regulatornih zahteva za višak kapitala u Uredbi o adekvatnosti kapitala;
- Pregled i dopuna Uredbe o upravljanju likvidnošću (Engl. internal liquidity adequacy assessment proces - ILAAP);
- Pregled uredbe o velikim izloženostima;
- Izrada uredbe koja se odnosi na Bazelske principe (BCBS 239) za efikasno agregiranje podataka o riziku, kao i njihovo izveštavanje;
- Razvoj i regulisanje sekundarnog tržišta vezanog za nekvalitetne kredite;
- Usvajanje 3. stuba Bazelskog okvira;

- Usvajanje Smernica Evropskog bankarskog autoriteta u vezi sa odobravanjem i praćenjem kredita;

4.2.2.9 Uredba o korporativnom upravljanju bankama

Tokom 2021. godine radilo se na izradi nove Uredbe o korporativnom upravljanju bankama, kojom se dopunjava/izmjenjuje postojeća Uredba o korporativnom upravljanju bankama, uz podršku tehničke pomoći u okviru projekta o korporativnom upravljanju koji podržava EBRD. Očekuje se da će ista biti odobrena tokom 2022. godine

4.2.2.10 Savetodavno pismo o korporativnom upravljanju bankama

Tokom 2021. godine izrađen je nacrt ovog savetodavnog pisma o korporativnom upravljanju bankama uz podršku tehničke pomoći u okviru projekta korporativnog upravljanja koji podržava EBRD. Očekuje se da će isto biti odobreno tokom 2022. godine.

4.2.2.11 Drugi akti izrađeni i/ili odobreni za regulisanje bankarstva

U 2021. godini, u okviru radne grupe, dopunjena je/izmenjena Uredba o instrumentima elektronskog plaćanja u cilju regulisanja tarife razmene. Ovu Uredbu je odobrio Odbor CBK-a 27. januara 2022. godine.

4.2.3 Regulatorni okvir za mikrofinansijske institucije (MFI) i nebankarske finansijske institucije (NBFI).

U cilju daljeg razvoja regulatornog okvira za regulisanje mikrofinansijskih institucija, kao i nebankarskih finansijskih institucija tokom 2021. godine, izrađeni su sledeći zakonski i podzakonski akti:

4.2.3.1 Nacrt zakona o MFI i NBFI

Nacrt ovog zakona izradila je međuinstitucionalna radna grupa u okviru koje je bio i CBK. Ovaj nacrt je odobren od strane Vlade tokom 2018. godine i zatim je prosleđen Skupštini Republike Kosovo na usvajanje. Očekuje se da ga Skupština Republike Kosovo usvoji tokom 2022. godine.

4.2.3.2 Uredba o korporativnom upravljanju MFI-a i NBFI-a

Tokom 2021. godine radilo se na izradi nove uredbe o korporativnom upravljanju MFI-a i NBFI-a, uz podršku tehničke pomoći u okviru projekta korporativnog upravljanja koji podržava EBRD. Očekuje se da će ista biti odobrena tokom 2022. godine.

4.2.3.3 Savetodavno pismo za korporativno upravljanje MFI i NBFI

Tokom 2021. godine, uz podršku tehničke pomoći, u okviru projekta korporativnog upravljanja koji podržava EBRD, izrađen je nacrt ovog savetodavnog pisma za korporativno upravljanje MFI i NBFI. Očekuje se da će isto biti odobreno tokom 2022. godine.

4.2.4 Regulatorni okvir za osiguravače

U cilju daljeg razvoja pravnog i regulatornog okvira osiguravača i posrednika u osiguranju tokom 2021. godine, izrađeni su sledeći zakonski i podzakonski akti:

4.2.4.1 Nacrt Zakona o obaveznom osiguranju od automobilske odgovornosti

CBK je tokom 2020. i 2021. godine izradio izmene i dopune ovog zakona, uključujući adresiranje komentara Udruženja osiguranja. Nacrt zakona o obaveznom osiguranju od autoodgovornosti izmenjen i dopunjen, nakon finalizacije, biće upućen na usvajanje od strane nadležnih institucija Republike Kosovo.

4.2.4.2 Uredba o korporativnom upravljanju osiguravača

Tokom 2021. godine radilo se na izradi nove uredbe o korporativnom upravljanju osiguravačima, kojom se dopunjuje/izmenjuje postojeća Uredba o korporativnom upravljanju osiguravačima, uz podršku tehničke pomoći u okviru projekta o korporativnom upravljanju koji podržava EBRD. Očekuje se da će ista biti odobrena tokom 2022. godine.

4.2.4.3 Savetodavno pismo o korporativnom upravljanju osiguravača

Tokom 2021. godine izrađen je nacrt ovog savetodavnog pisma za korporativno upravljanje osiguravača uz podršku tehničke pomoći u okviru projekta korporativnog upravljanja koji podržava EBRD. Očekuje se da će isto biti odobreno tokom 2022. godine.

4.2.4.4 Uredba o upravljanju rizikom likvidnosti osiguravača

Nacrt ove uredbe je izrađen tokom 2021. godine. Do kraja prvog tromesečja 2022. Godine planirano je da bude spreman za odobrenje od strane nadležnih organa CBK-a.

4.2.4.5 Uredba o upravljanju operativnim rizikom osiguravača

Tokom obavljanja pregleda osiguravača primećeno je da je neophodna regulativa upravljanja operativnim rizikom. CBK je tokom 2021. godine izradio uredbu o upravljanju operativnim rizikom osiguravača. Ova uredba će se baviti dodatnim zahtevima za osiguravače u pogledu upravljanja ovim rizikom, a planirano je da ista bude odobrena tokom 2022. godine.

4.2.4.6 Uredba o informacionim sistemima osiguravača

Nacrt ove uredbe izrađen je tokom 2021. godine. Uredbom se utvrđuju minimalni kriterijumi i uslovi koje osiguravači moraju da ispune za organizaciju i rad svojih informacionih sistema, a koji omogućavaju smanjenje operativnog rizika koji može biti uzrokovan zloupotrebom informacionih sistema, kao i za očuvanje pouzdanosti ovih sistema u podršci delatnosti osiguravača. Tokom 2022. godine planirano je da isti bude spreman za odobrenje od strane odgovornih organa CBK-a.

4.2.4.7 Uredba o standardima izveštavanja i nadzora Kosovskog biroa osiguranja

Nacrt sa dopunama i izmenama ove Uredbe je izradio CBK tokom 2021. godine. Kroz ove izmene, posebno se adresiraju zahtevi i kriterijumi za odobravanje važnih pozicija u Kosovskom birou osiguranja. Očekuje se da će ova uredba biti dostavljena za odobrenje tokom 2022. godine.

4.2.4.8 Uredba o transakcijama sa licima povezanim sa osiguravačima

Nacrt ove Uredbe izrađen je tokom 2021. godine. Ova uredba reguliše transakcije osiguravača sa povezanim licima. Stupanjem na snagu ove uredbe, čije se odobrenje očekuje tokom 2022. godine, biće stavljeno van snage Uredba 27 o osiguranjima.

4.2.5 Regulatorni okvir za penzijske fondove

Tokom 2021. godine izrađeni su nacrti sledećih uredbi u oblasti penzijskih fondova, a zatim dostavljeni Odboru CBK-a na odobrenje:

- Uredba o završetku penzijskog poslodavca;
- Uredba o završetku individualnih dodatnih penzija;
- Uredba o učešću u penzijskom fondu i stručnim kategorijama službenika.

5. Nadzor nad finansijskim sistemom

U funkciji odraza svoje delatnosti u oblasti finansijskog nadzora u skladu sa zahtevima koji proizilaze iz relevantnih primarnih i podzakonskih akata, u nastavku je prikazana delatnost finansijskog nadzora prema prirodi finansijskih institucija.

Bankarski sektor

Tokom 2021. godine, i pored nastavka sa izazovima pandemije Covid-19, nastavljeno je sprovođenje plana bankarskog pregleda, kroz primenu pristupa nadzora zasnovanog na riziku. Kao posledica pandemije ni tokom 2021. godine aktivnosti nadzora na licu mesta banaka nisu bile potpune, što utičući na nepotpunu realizaciju plana pregleda banaka. Tokom 2021. godine u bankama su obavljani sledeći pregledi:

Tabela 16. Broj pregleda banaka

Institucije	Vrsta ispitivanja
Banka	1 potpuno ispitivanje
	5 fokusirana ispitivanja

Izvor: CBK (2022)

Pored potpunih ispitivanja, u ispitivanjima fokusiranim u bankama verifikovan je primena MSFI 9, informacione tehnologije, kao i provera statusa ispunjenosti preporuka iz preliminarnih ispitivanja. Kao sastavni deo ispitivanja, date su relevantne preporuke sa rokovima za sprovođenje, u zavisnosti od težine, uticaja i osetljivosti nalaza. Njihovo ispunjenje je kontinuirano pratila banka, gde je proveravala da su te preporuke ispunjene u navedenim rokovima.

Mere ublažavanja protiv Covid-19

Pored vodiča u junu i avgustu 2020. godine, CBK je u februaru 2021. godine izdao treći i poslednji vodič, koji je dao dodatni rok za restrukturiranje kredita. Vodič precizira kategorije kredita za restrukturiranje, kao i njihov rok. Shodno tome, decembar 2021. godine je bio krajnji rok kada je okončan period restrukturiranja kredita po klauzuli Covid-19.

Sektor mikrofinansijskih institucija i nebankarskih finansijskih institucija

CBK je kontinuirano pratio finansijski učinak mikrofinansijskih institucija i nebankarskih finansijskih institucija tokom cele godine kroz mesečne izveštaje, koje su dostavljali CBK-u i u zavisnosti od potreba preduzeo je potrebne mere praćene konkretnim preporukama, koje ove institucije treba da sprovedu.

Sektor mikrofinansijskih institucija i nebankarskih finansijskih institucija nastavio je da karakteriše kontinuirani rast tokom cele 2021. godine kako u pogledu poslovanja novih institucija na ovom tržištu, tako i u pogledu finansijskog učinka. Kao rezultat toga, tokom 2021. godine obavljani su sledeći pregledi:

Svrha pune provere je bila da se proceni opšte stanje institucija uključujući adekvatnost funkcionisanja unutrašnjih kontrola, upravljanje institucijom, usklađenost sa zakonima i uredbama CBK-a, procenu unutrašnjih politika i procedura, finansijske izveštaje institucije i druge relevantne oblasti, uključujući sistem funkcionisanja informacione tehnologije institucije, dok je svrha fokusiranog pregleda bila procena adekvatnosti kapitala u skladu sa važećim propisima. Karakteristika pregleda 2021. godine je i nadzor uključivanja sektora NBFI-a u fintech-u, odnosno aktivnosti elektronskog novca koju je CBK dozvolio određenim institucijama, u skladu sa zakonskim okvirom na snazi.

Tabela 17. Broj pregleda u MFI-ma i NBFI-ima

Institucije	Vrsta ispitivanja
MFI	1 fokusirano ispitivanje
NBFI	5 potpuna ispitivanja

Izvor: CBK (2022)

Kako bi bila proaktivna u procesu nadzora mikrofinansijskih institucija i nebankarskih finansijskih institucija sa aktivnošću davanja kredita, nastavila je da prati strateške planove i finansijske projekcije za period 2021-2023. godine, kako bi procenila i ove biznis planove kao i očekivanja o kretanjima u sektoru mikrofinansijskih institucija i nebankarskih finansijskih institucija u ovom periodu.

Sektor osiguranja CBK-a je nastavio svoje aktivnosti u realizaciji svojih dužnosti i odgovornosti za prudencijalni nadzor sektora osiguranja, uprkos nastavku ograničenja kao rezultat suočavanja sa Covid-19. Delatnost nadzora je realizovana kroz sistem praćenja i analize finansijskih izveštaja, kao i drugih podataka koje dostavljaju osiguravači i posrednici u osiguranju i neposrednim nadzorom na licu mesta – pregleda.

U početku, zbog okolnosti i neizvesnosti od Covid-19 i posledično potencijalnih negativnih efekata na poslovanje i finansijski učinak osiguravača, CBK je tokom 2020. godine odlučio da odloži planove finansijskog oporavka za osiguravače koji su bili predmet relevantnih administrativnih mera. Zbog neispunjavanja plana finansijskog oporavka i teške finansijske situacije, Izvršni odbor CBK-a je postavio osiguravača „Kosova e Re“ A.D. pod privremenom upravom od 1. novembra 2020. do 24. septembra 2021. godine. Uzimajući u obzir ozbiljnu finansijsku situaciju osiguravača i nedostatak spremnosti akcionara osiguravača da ispuni zahteve za kapital, CBK je 24. septembra oduzeo licencu osiguravaču „Kosova e Re“ A.D. što je dovelo do toga da su dva osiguravača u postupku prinudne likvidacije. Što se tiče aktivnih polisa obaveznog osiguranja od autoodgovornosti osiguravača „Kosova e Re“ A.D., osiguravači koji posluju na tržištu osiguranja preuzeli su sve aktivne polise obaveznog osiguranja ovog osiguravača, tako da građani nemaju potrebu ponovo kupuju polise osiguranja. U međuvremenu, drugi osiguravač nastavlja da bude u planu finansijskog oporavka.

Kao rezultat nastavka povremenih ograničenja, 2021. godina je nastavila da bude izazovna u organizovanju i sprovođenju pregleda u zemlji, ali uprkos tome, CBK se angažovao punim kapacitetom prilagođavajući se novim okolnostima u sprovođenju punih i fokusiranih pregleda. Svrha ispitivanja je bila da se proceni opšte stanje relevantnih institucija u vezi sa profilom rizika i usklađenosti sa zakonima i propisima CBK-a, kako bi se zaštitili osiguranici i održala finansijska stabilnost institucija. Klasifikacija osiguravača koji će biti predmet pregleda zasniva se na nekoliko faktora počevši od analize finansijskih pokazatelja od redovnog izveštavanja CBK-u, mišljenja o finansijskim izveštajima unutrašnjeg revizora, sprovedenih preliminarnih pregleda, žalbi posednika polise u CBK-u i drugi faktori. Ovo je uticalo na određivanje prioriteta najrizičnijih institucija da budu predmet narednih pregleda od strane CBK-a i shodno tome da se poveća nivo efektivnog nadzora.

Tabela 18. Broj pregleda sektora osiguranja

Institucije	Vrsta ispitivanja
Osiguravači	5 potpuna ispitivanja
Rukovodilac štete	1 fokusirano ispitivanje
Posrednik	2 potpuna ispitivanja
	3 potpuna ispitivanja

Izvor: CBK (2022)

CBK je tokom 2021. godine u cilju usklađivanja sa savremenim principima nadzora osiguranja, proširenja i podsticanja rane identifikacije rizika prisutnih za osiguravače, kao i izrade preporuka prudencijalnog nadzora u cilju održavanja finansijske sigurnosti i stabilnosti osiguravača nastavio sa sprovođenjem Priručnika za nadzor na osnovu rizika za osiguravače, koji predstavlja napredni konceptualni okvir koji se odnosi na nadzor. Takođe, tokom 2021. godine CBK se angažovao na projektima sa materijalnim uticajem na regulatorni i nadzorni okvir osiguravača.

- CBK je tokom 2021. godine, podržan od strane Svetske banke (SB), započeo dugoročni projekat za usklađivanje sa kapitalnim zahtevima prema Solventnosti II. Očekuje se da će tokom prvog dela 2022. godine biti vodič za približavanje kapitalnim zahtevima u okviru Solventnosti II.
- Određivanje premije za proizvod obaveznog osiguranja od autoodgovornosti prema faktorima rizika i proces pripreme za liberalizaciju tržišta;

Sektor neživotnog osiguranja je na kraju 2021. godine, pored dva osiguravača, postigao punu usaglašenost sa zakonskim zahtevima u vezi sa garantnim fondom, solventnošću i prihvatljivom imovinom za pokriće tehničkih provizija, što predstavlja značajno poboljšanje u odnosu na ranije periode. Ovo poboljšanje u odnosu na isti period prethodne godine, dolazi kao rezultat neuključivanja u obračun osiguravača „Kosova e Re“ s obzirom da je 24. septembra 2021. godine Izvršni odbor CBK-a doneo odluku o oduzimanju licence osiguravaču i otvaranje postupka likvidacije.

Shodno tome, Kapital u odnosu na garantni fond za neživotne osiguravače rezultira 135 odsto iznad prihvaćene stope od 100%, dok kod životnih osiguravača taj odnos iznosi 153,5 odsto. Pokrivenost tehničkih provizija sa prihvatljivom imovinom dostigla je 109,3 odsto za neživotne osiguravače i 115,9 odsto za životne osiguravače. Međutim, dva osiguravača su i dalje ispod minimalnih zakonskih zahteva za kapital i prihvatljivu imovinu za pokrivanje tehničkih provizija.”

Napomena:

U izračunavanju odnosa za kapital i prihvatljivu imovinu za pokrivanje tehničkih provizija je uključena i imovina iz reosiguranja sporazuma Transfer portfolija gubitaka.

Penzijski fondovi

Da bi se održala stabilnost finansijskog sektora, u 2021. godini vršeni su pregledi u penzijskim fondovima prema godišnjem planu. Nadzor nad penzijskim sistemom je u skladu sa međunarodnom praksom u relevantnoj oblasti, primenom pristupa nadzora zasnovanog na riziku, sa jakim fokusom na upravljanje fondovima, strategiju ulaganja, efikasnost unutrašnjih kontrola, održavanje adekvatne likvidnosti i drugih rizika.

Što se tiče nadzora nad penzijskim fondovima, tokom 2021. godine, sprovedena su tri kompletna pregleda penzijskih fondova i jedan pregled fokusiran na jednu banku, u cilju procene opšteg stanja penzijskih fondova za finansijsku 2020. godinu, procenjujući usklađenost sa relevantnim zakonima i regulativama CBK-a, efikasnost funkcionisanja unutrašnjih kontrola, sprovođenje preporuka datih u izveštajima o pregledu CBK-a, u cilju zaštite penzijskih fondova ušteđenih od strane doprinosioca i održavanja finansijske stabilnosti fondova.

Tabela 19. Broj pregleda

Institucije	Vrsta ispitivanja
Penzijski fondovi	3 potpuna ispitivanja
TEB Banka	1 fokusirano ispitivanje

Izvor: CBK (2022)

Sprečavanje pranja novca

CBK, na osnovu stava 4. člana 34. Zakona o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma, sprovodi nadzorna ovlašćenja nad finansijskim institucijama u smislu usaglašenosti sa ovim zakonom i relevantnim uredbama. Tokom 2021. godine, CBK je nastavio da vrši nadzornu funkciju u finansijskim institucijama u pogledu usklađenosti sa sprečavanjem pranja novca i finansiranja terorizma sprovodeći ukupno osam pregleda. U bankarskim institucijama obavljena su tri pregleda, dva potpuna i jedan fokusni. U mikrofinansijskim i nebankarskim institucijama obavljena su tri pregleda - dva puna i jedan fokusni. Dok su osiguravači pokriveni sa dva fokusirana pregleda. U sledećoj tabeli je prikazan broj obavljenih pregleda za 2021. godinu.

Tabela 20. Broj pregleda

Institucionet	Lloji i Ekzaminimit
Banka, IMFJB dhe Sigurues	4 ekzaminime të plota 4 ekzaminime të fokusuara

Izvor: CBK (2022)

Za što efikasniju primenu u praksi Zakona o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma neophodno je doneti uputstva. S tim u vezi, odobreno je „Uputstvo o korišćenju obrasca o poreklu sredstava i utvrđivanju nosioca prava svojine“, čija je svrha da se utvrdi način korišćenja obrasca o poreklu sredstava i utvrđivanje nosioca prava svojine.

U smislu jačanja saradnje i povećanja brige o finansijskom sektoru, održani su sastanci sa odborom za usklađenost u okviru Udruženja banaka i sa komercijalnim bankama, na kojima su razmotreni zahtevi koji se odnose na pravni i operativni okvir ove oblasti. Dok je u okviru zajedničkog projekta Evropske unije i Saveta Evrope protiv privrednog kriminala na Kosovu (PECK III), CBK nastavio sa aktivnim učešćem na sastancima Upravnog saveta projekta. I tokom 2021. godine adresirani su zahtevi za ocenu podobnosti fizičkih i pravnih lica za oblast pranja novca i finansiranja terorizma.

Žalbe korisnika finansijskih usluga

Tokom 2021. godine primljene su, sistematizovane i razmotrene žalbe korisnika finansijskih usluga u skladu sa relevantnom uredbom, kao i sačinjeni redovni izveštaji o aktivnostima postupanja po žalbama korisnika finansijskih usluga.

Tokom 2021. godine razmotreno je 1.045 žalbi korisnika finansijskih usluga (fizičkih i pravnih lica):

- Ukupne žalbe za komercijalne banke upućene CBK-u za 2021. godinu bile su 542, dok su se najčešće žalbe odnosile na kreditne proizvode (kredite i kreditne kartice) odnosno klasifikaciju u Kreditnom registru Kosova (KRK).
- Ukupne žalbe za mikrofinansijske institucije (MFI) i nebankarske finansijske institucije (NBFI) upućene CBK-u za 2021. godinu bile su 121. I u ovim institucijama, najčešće žalbe su se odnosile na kreditni proizvod, odnosno klasifikaciju u Kreditnom registru Kosova.
- Ukupan broj žalbi protiv društava osiguranja upućenih CBK-u za 2021. godinu bio je 339. Najčešće žalbe se odnose na nenadoknadu materijalne i nematerijalne štete iz TPL osiguranja od autoodgovornosti, nepoštovanje rokova za plaćanje vansudskih sporazuma, kao i nenadoknada zdravstvenih troškova od strane zdravstvenog osiguranja.

Tabela 21. Broj žalbi tokom godina

Finansijska industrija	Broj žalbi po godinama		
	2019	2020	2021
Komercijalne banke	550	1,048	542
MFI / NBFI	156	376	121
Kompanije osiguranja	495	409	339
Penzijski fondovi	0	5	3
Ostali zahtevi	10	8	20
Ukupno žalbe	1,211	1,846	1,025

Izvor: CBK (2022)

Gornja tabela prikazuje broj žalbi razmotrenih u posljednje tri godine. Broj primljenih i obrađenih žalbi u 2021. je manji u odnosu na 2020. Godinu. Godina 2020. je bila izazovna godina u pogledu obima posla, a razlog povećanja broja primljenih i obrađenih žalbi je uticaj pandemije u finansijskoj industriji, odnosno davanje mogućnosti moratorijuma. Od ukupnog broja razmotrenih žalbi, 34% žalbi je rešeno u korist stranaka.

Tabela 22. Broj žalbi prema statusu

Finansijska industrija	Ukupno žalbe	Podržanih	Odbijenih
Komercijalne banke	542	183	359
MFI / NBFI	121	26	95
Kompanije osiguranja	339	133	206
Penzijski fondovi	3	1	2
Ostali zahtevi	20	2	18
Ukupno žalbe	1,025	345	680

Izvor: CBK (2022)

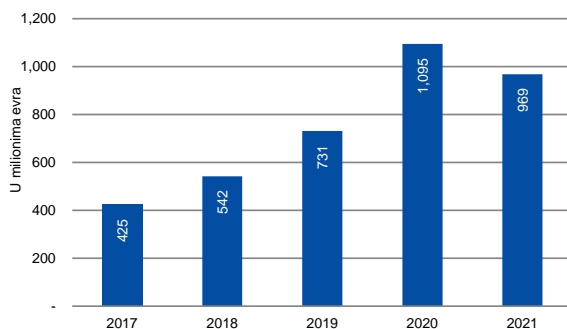
6. Usluge koje se pružaju vlastima, finansijskoj zajednici i javnosti

6.1. Operacije i upravljanje gotovinom

CBK, u okviru operacija upravljanja gotovinom, obezbeđuje snabdevanje domaće ekonomije odgovarajućom količinom i kvalitetom evro novčanica i kovanica. Za ostvarivanje ove funkcije drži i upravlja deviznim rezervama, uređuje i utvrđuje standarde za finansijske institucije u oblasti gotovinskog poslovanja, koje se odnose na kontrolu i promet novčanica i kovanica, obavezu povlačenja iz opticaja novca za koji se sumnja da je falsifikovan i nepodesan za promet, kao i kriterijume za zamenu oštećenog novca.

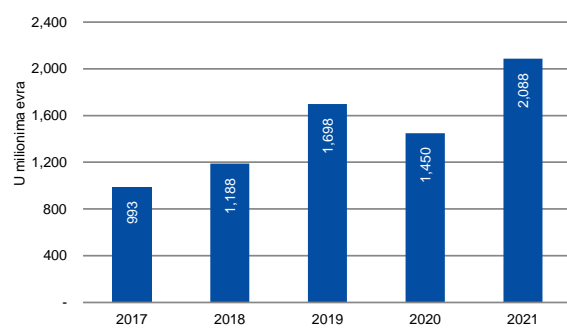
Tokom 2021. godine CBK je uspešno završio snabdevanje domaće ekonomije odgovarajućom količinom i kvalitetom evro novčanica i kovanica.

Grafikon 51. Snabdevanje gotovinom, (vrednost) u milion evra

Izvor: CBK (2022)

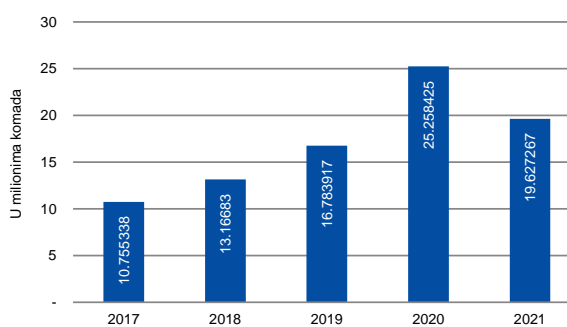
Grafikon 52. Prihvata gotovine, (vrednost) u milion evra

Izvor: CBK (2022)

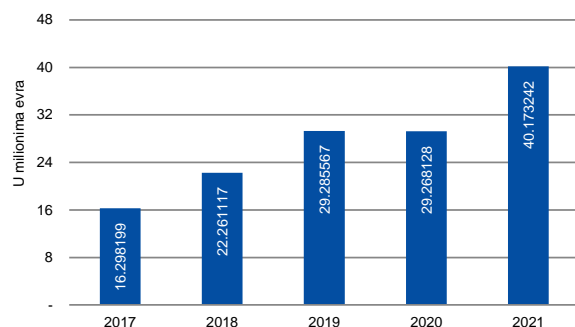
Ukupna vrednost snabdevanja gotovine u 2021. godini zabeležila je blagi pad od 11,5 odsto u odnosu na 2020. godinu. Ovo smanjenje snabdevanja tokom 2021. godine objašnjava se činjenicom da je tokom 2020. godine došlo do povećane potražnje za gotovinom zbog pandemije Covid-19 i 2021. godine potražnja za gotovinom se vratila u normalu. Struktura snabdevanja gotovine prema apoenima, koja je prvenstveno određena zahtevima bankarskog sektora, nije se značajnije promenila od 2020. do 2021. godine.

Grafikon 53. Snabdevanje gotovinom, (obim) u milion komada

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 54. Prihvata u gotovinu, (obim) u milion komada

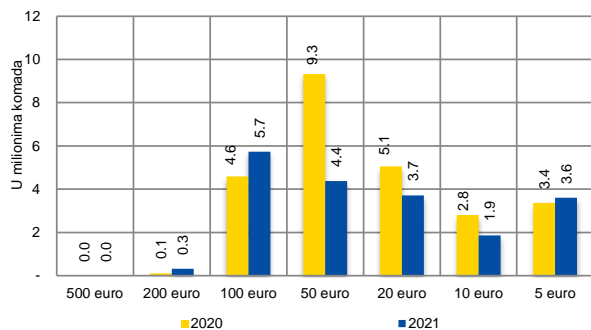

Izvor: CBK (2022)

U evro novčanicama, obim zahteva za snabdevanje tokom 2021. godine zabeležio je pad od 22,3 odsto u poređenju sa 2020. godinom i nastavili su da dominiraju zahtevi za snabdevanje sa apoenima od 5, 10, 20, 50 i 100 evra. Zahtevi za obim apoeni u iznosu od 200, 100 i 50 evra zabeležili su grupni pad od oko 25,7 odsto u odnosu na prošlu godinu, dok su zahtevi za apoenima u iznosu od 20, 10 i 5 evra zabeležili grupni pad od 18,1 odsto.

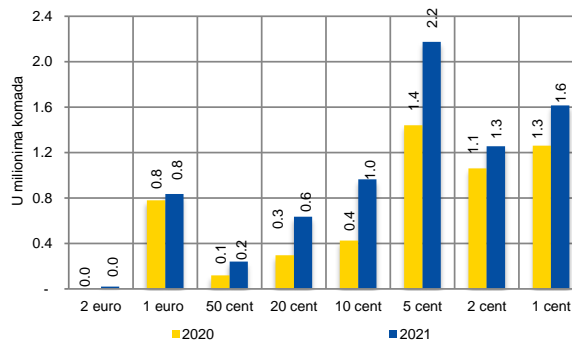
Kao što je prikazano na grafikonima ispod, tokom 2021. godine, CBK je snabdevao bankarski sektor sa preko 19.63 miliona evro novčanica (u vrednosti od preko 967.2 miliona evra) i preko 7.74 miliona evro kovanica (u vrednosti od oko 1.37 miliona).

Grafikon 55. Snabdevanje novčanicom evro prema denominacijama (broj komada)

Izvor: CBK (2022)

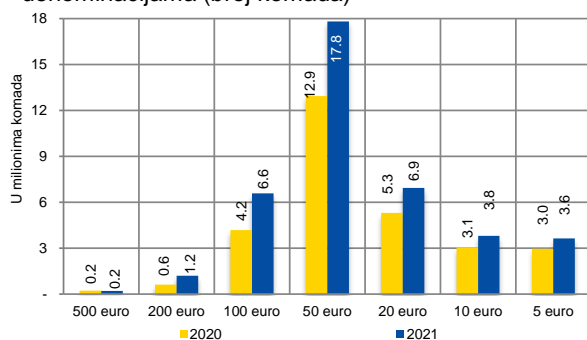
Grafikon 56. Snabdevanje kovanicama evro prema denominacijama (broj komada)

Izvor: CBK (2022)

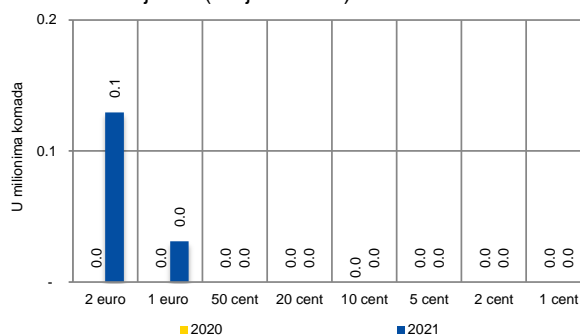
Obim zahteva za snabdevanje kovanica tokom 2021. godine je zabeležio porast od oko 44.0 odsto u odnosu na 2020. godinu. U zahtevima za snabdevanje evro kovanicama u 2021. dominirali su sitne kovanice od 1, 2 i 5 evrocenti. U poređenju sa prethodnom godinom, zahtevi za apoenima od 5, 2 i 1 evrocenti zabeležili su grupni rast od 66.8 odsto, dok su zahtevi za snabdevanje apoenima od 2 evra, 1 evro i 50 evrocenti zabeležili grupni rast od 34.2 odsto u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon 57. Prijem novčanica evro prema denominacijama (broj komada)

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 58. Prijem kovanica evro prema denominacijama (broj komada)

Izvor: CBK (2022)

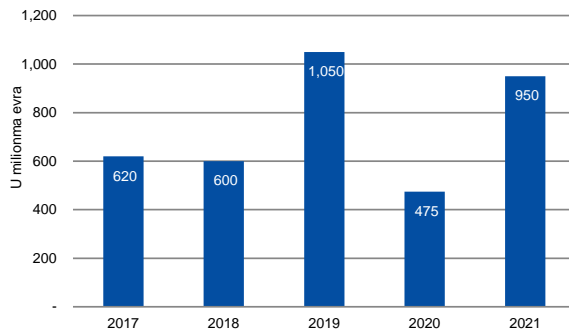
Ukupna vrednost gotovine primljene kao depozite je u 2021. godini zabeležila povećanje od 44.0 odsto u odnosu na prethodnu godinu. Izraženo u vrednosti, gotovinski depoziti su iznosili 2.09 milijardi evro novčanica i 0.29 miliona evro kovanica. CBK je od bankarskog sektora primio preko 40.17 miliona komada novčanica (u proseku oko 160.000 komada novčanica dnevno), dok je depozit kovanica bio samo 160.000 komada. Količina primljenih novčanica tokom 2021. godine zabeležila je povećanje od oko 37.3 odsto u odnosu na 2020. godinu.

Struktura evro novčanica primljenih tokom 2021. godine nije se značajno promenila u odnosu na prethodnu godinu i kao što je prikazano na grafikonu ispod, depoziti u kovanice su bili na nultom nivou u 2020. godini.

Slično kao i prethodnih godina, tokom 2021. godine primljena gotovina je bila u većoj vrednosti od isporučene gotovine. Naime, tokom 2021. godine neto gotovina (višak) iznosila je oko 1.12 milijardi evra, što je znatno više nego prethodne godine kada je neto gotovina iznosila oko 354.56 miliona evra. Ovo povećanje je uglavnom rezultat povećanja obima gotovinskih depozita bankarskog sektora s jedne strane i pada potražnje za gotovinom s druge strane.

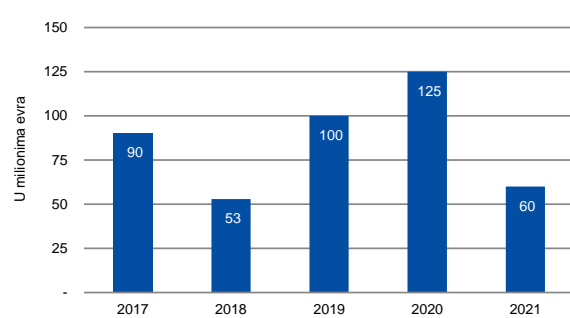
S obzirom da CBK održava samo optimalan nivo gotovine potreban za obavljanje operacija, viškovi se šalju u evrozonu, gde se zatim koriste za međunarodna plaćanja, a kroz investicije se pretvaraju u kamatonosna sredstva. Neto doznake u inostranstvo u 2021. godini iznosile su 890.00 miliona evra i bile su veće za 154.3 odsto u odnosu na godinu ranije kada su iznosile 350.00 miliona evra. Ovo neto povećanje doznaka u 2021. godini je rezultat povećanja depozita bankarskog sektora s jedne strane i pada potražnje za gotovinom s druge strane. Tokovi izvoza i uvoza gotovine u proteklim godinama prikazani su na sledeća dva grafikona.

Grafikon 59. Eksporti gotovine (vrednost), u milion evra

Izvor: CBK (2022)

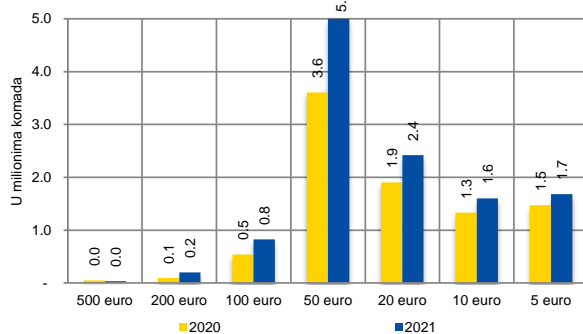
Grafikon 60. Import gotovine, (vrednost) u milion evra

Izvor: CBK (2022)

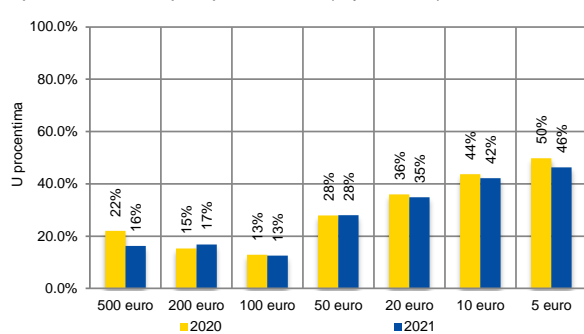
Tokom 2021. godine sva gotovina primljena od bankarskog sektora je obrađena proverom autentičnosti i klasifikovana prema stepenu podobnosti (40.17 miliona evra novčanica).

Grafikon 61. Neodgovarajuće novčanice povučene iz prometa (broj komada)

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 62. Neodgovarajuće novčanice povučene iz prometa od ukupno prihvaćenih (u procentu)

Izvor: CBK (2022)

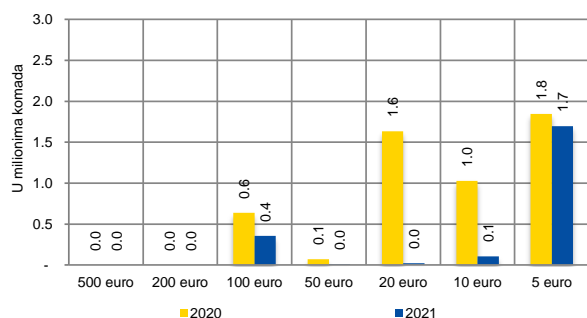
Oko 11.77 miliona evro novčanica (29.3 odsto od ukupnog broja evro novčanica deponovanih od strane bankarskog sektora) tokom 2021. godine klasifikovano je kao nepogodne za promet (veoma zastarelo/oštećeno) i uklonjeno iz prometa slanjem bankama evrozone. Ovako značajan obim neodgovarajućih evro novčanica povučenih iz prometa značajno je doprineo poboljšanju kvaliteta gotovine u prometu u Republici Kosovo. Kao i prethodnih godina, novčanice koje su uglavnom bile klasifikovane kao nepogodne za ponovni promet bile su one od 50, 20, 10 i 5 evra. One su činile oko 91.0 odsto neodgovarajućih novčanica povučenih iz prometa zbog češće upotrebe građana.

Kvalitet gotovine u prometu je poboljšan i kroz snabdevanje bankarskog sektora potpuno novim evro novčanicama, koje su donete iz evrozone. Tokom 2021. godine, CBK je snabdevao bankarski sektor sa više od 2.18 miliona novih evro novčanica (11.1 odsto od ukupnog broja isporučenih evro novčanica).

Oko 83.3 odsto količine novih novčanica isporučenih tokom 2021. godine bile su novčanice male vrednosti (20, 10 i 5 evra), koje su isporučene komercijalnim bankama radi izmirenja gotovinskih transakcija.

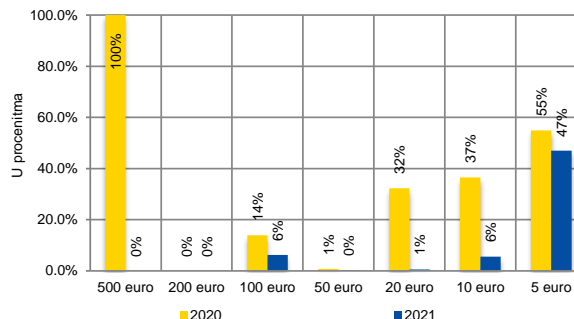
Štaviše, sve novčanice pogodne za ponovni promet evra, koje su isporučene komercijalnim bankama, bile su visokog kvaliteta (pogodne za ponovni promet).

Grafikon 63. Nove novčanice puštenih u promet (broj komada)

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 64. Nove novčanice puštenih u promet u odnosu na ukupno snabdevenih (u procentu)

Izvor: CBK (2022)

6.1.1 Održavanje računa i transakcije

CBK pruža bankarske usluge Vladi Republike Kosovo, Kosovskoj agenciji za privatizaciju i drugim institucijama kao što su banke i druge finansijske institucije, javni subjekti, strane banke, centralne banke, međunarodne finansijske institucije (Međunarodni monetarni fond, Svetska banka) i međunarodne organizacije, kako je navedeno u članu 9. Zakona br. 03 / L-209 o CBK-u.

Tabela 23. Iznos transakcija po glavnim vrstama plaćanja (u hiljadama evra)

Vrste transakcija	2017	2018	2019	2020	2021
Transakcije gotovinom	+563,570	+643,831	+965,364	+354,562	+1,119,117
Depoziti u gotovini	989,618	1,187,889	1,697,993	1,449,546	2,087,729
Povlačenja gotovine	426,048	544,057	732,629	1,094,984	968,612
Lokalni transferi	+1,131,645	+1,050,203	+425,715	+70,305	+30,021
Dolazni lokalni transferi	1,861,640	1,882,670	693,428	110,763	76,421
Izlazni lokalni transferi	729,995	832,467	267,714	40,458	46,400
Međunarodni transferi	-432,050	-642,864	-954,036	-424,086	-1,068,449
Dolazni međunarodni transferi	1,081,879	1,054,765	1,971,668	1,794,963	1,727,337
Izlazni međunarodni transferi	1,513,929	1,697,629	2,925,705	2,219,049	2,795,786

Izvor: CBK (2022)

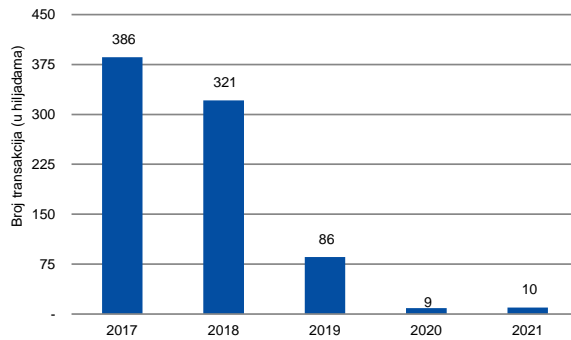
CBK je podržao poboljšanje izvršenja transakcija i procesa alokacije Ministarstva finansija i Kosovske agencije za privatizaciju. Čak i tokom 2021. godine, kao i prethodnih godina, sva međunarodna plaćanja izvršena su putem SWIFT mreže, a sva domaća plaćanja putem KIPS sistema, što je skratilo vreme obrade i povećalo efikasnost obrade.

Dok je većina gotovinskih operacija CBK-a u 2021. godini obavljena u ime/i na račun komercijalnih banaka, većina lokalnih domaćih plaćanja CBK-a je izvršena u ime/i na račun KAP-a.

Tokom 2021. godine, CBK je u ime svojih klijenata obradio blizu 10 hiljada izlaznih domaćih naloga za plaćanje (povećanje od 9.2 odsto u poređenju sa prethodnom godinom), i primila je u njihovo ime blizu 8,300²⁰ ulaznih naloga za plaćanje (pad od 12.41 odsto u poređenju sa prethodnom godinom).

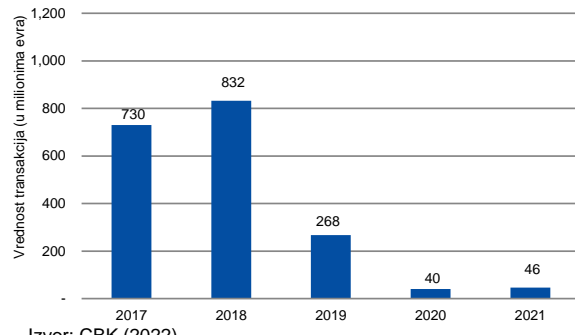
²⁰ Većinu dolaznih plaćanja primenom KIPS sistema prima CBK kao grupisane.

Grafikon 65. Obim lokalnih izlaznih transakcija, broj

Izvor: CBK (2022)

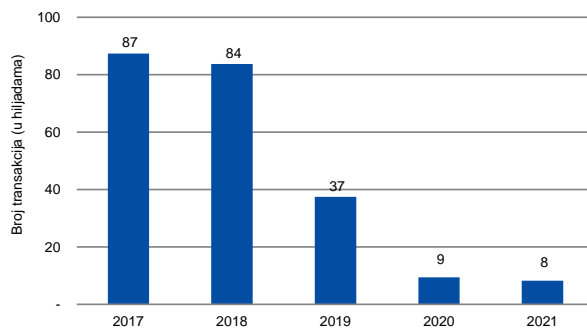
Grafikon 66. Vrednost izlaznih lokalnih transakcija, u milion evra

Izvor: CBK (2022)

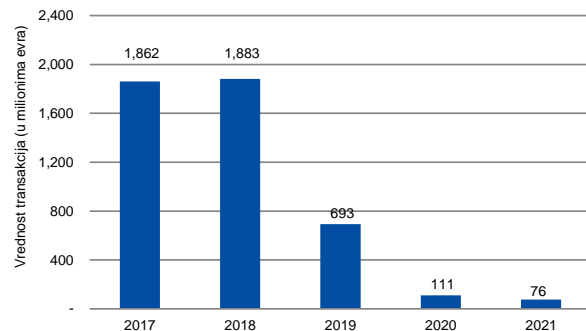
Vrednosno izraženo, domaći izlazni računi iznosili su preko 46.4 miliona evra (povećanje od 14.7 odsto u odnosu na prethodnu godinu), dok su domaći ulazni računi iznosili preko 76.42 miliona evra (smanjenje od 31.0 odsto u odnosu na prethodnu godinu). Najveći broj i iznos domaćih transakcija je izvršio CBK po nalogu i za KAP. Smanjenje obima transakcija tokom 2020. i 2021. godine objašnjava se činjenicom da su svi računi trezora²¹ direktno povezani sa platnim sistemom KIPS-a.

Grafikon 67. Obim ulaznih lokalnih transakcija, broj

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 68. Vrednost ulaznih lokalnih transakcija, u milion evra

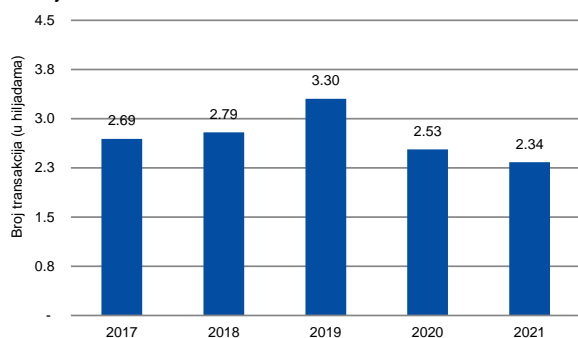
Izvor: CBK (2022)

Što se tiče domaćih izlaznih plaćanja, treba napomenuti da ih sve komercijalne banke same generišu, dok osiguravači većinu svojih plaćanja vrše preko komercijalnih banaka. U stvari, svi ostali nosioci računa CBK-a koriste usluge plaćanja koje pruža CBK na ograničen način, s obzirom da svi imaju račune u komercijalnim bankama. Što se tiče međunarodnih transakcija, većinu njih je izvršio CBK po nalogu Trezora. S druge strane, na osnovu njihove vrednosti, većina međunarodnih transakcija koje je izvršio CBK odnosila se na transfere sredstava iz komercijalnih banaka i Kosovskog penzijskog fonda - Trusta. Godišnji podaci o međunarodnim transakcijama prikazani su u sledeća četiri grafikona.

Tokom 2021. godine, CBK je u ime svojih klijenata obradio blizu 2.335 izlaznih naloga za međunarodno plaćanje (smanjenje od 7.7 procenata u odnosu na prethodnu godinu), i primila je u njihovo ime blizu 874 naloga za primanje međunarodnih plaćanja (smanjenje od 58.3 procenata u odnosu na prethodnu godinu).

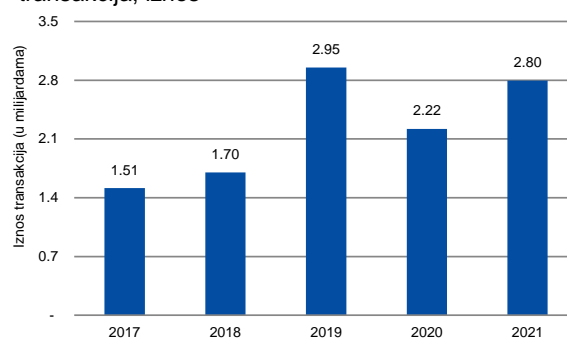
²¹ Trezor – Ministarstvo finansija.

Grafikon 69. Obim izlaznih međunarodnih transakcija, broj

Izvor: CBK (2022)

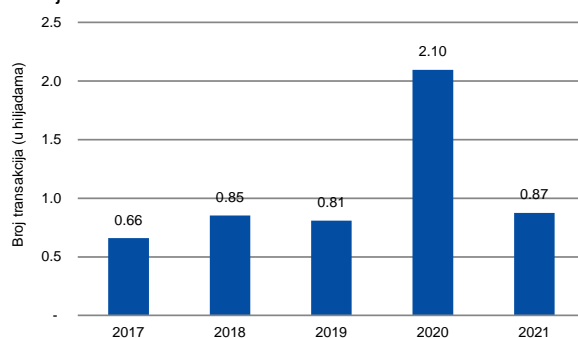
Grafikon 70. Vrednost izlaznih međunarodnih transakcija, iznos

Izvor: CBK (2022)

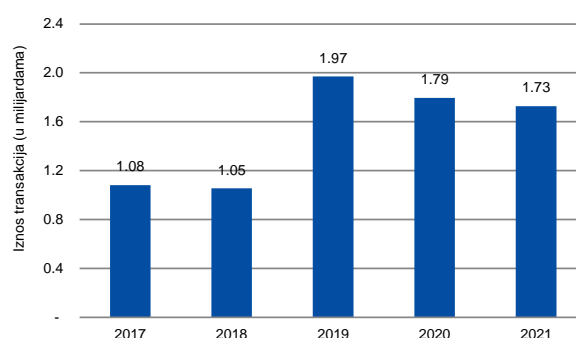
Izraženo u vrednosti, izlazni nalozi sa inostranstvom iznosili su preko 2.79 milijardi evra (povećanje od 26.0 odsto u odnosu na prethodnu godinu), dok su međunarodni ulazni nalozi iznosili preko 1.73 milijarde evra (smanjenje od 3.8 odsto u odnosu na prethodnu godinu).

Grafikon 71. Obim ulaznih međunarodnih transakcija, broj

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 72. Vrednost ulaznih međunarodnih transakcija, iznos

Izvor: CBK (2022)

Dana 31. decembra 2021. godine depoziti institucija Vlade Kosova iznosili su 423.32 miliona evra, dok su depoziti KAP-a iznosili 184.73 miliona evra. Zajedno, depoziti institucija Vlade Kosova i KAP-a činili su oko 47.7 odsto depozita zadržanih u CBK-u na kraju 2021. godine.

Tabela 24. Nivo depozita glavnih kupaca (u hiljadama evra)

Stanje računa	2017	2018	2019	2020	2021
Ukupno stanje	1,239,730	1,217,914	1,187,685	1,214,559	1,275,801
Vladine institucije	339,906	374,663	444,301	316,897	423,322
Kosovska agencija za privatizaciju	471,299	388,116	275,160	191,457	184,737
Komercijalne banke i osiguravatelji	336,732	347,931	419,659	571,114	593,910
Ostalo	91,793	107,205	48,566	135,091	73,832

Izvor: CBK (2022)

Komercijalne banke i osiguravajuća društva imaju značajan udeo u nivou depozita u CBK. Ovi se depoziti uglavnom odnose na zakonska i regulatorna potraživanja i obaveze komercijalnih banaka i društava osiguranja. Oni su činili 46.6 odsto depozita koji su se držali u CBK –u na kraju 2020. godine. Na dan 31. decembra 2020. depoziti komercijalnih banaka i osiguravajućih društava iznosili su 593.91 miliona evra.

6.2. Sistem plaćanja

Stalni rad, nadzor i razvoj platnih sistema su neke od glavnih funkcija CBK-a, kroz koje se garantuje sigurnost, stabilnost i efikasnost platne infrastrukture u zemlji. U okviru ispunjavanja ovih funkcija, pored funkcionisanja međubankarskog platnog sistema, CBK je posebnu pažnju posvetio svojoj nadzornoj ulozi u održavanju bezbednosti sistema i ulozi katalizatora za dalji razvoj platnog tržišta. U okviru tekućih reformi, tokom 2021. godine finalizovana je Nacionalna strategija za plaćanja male vrednosti (NSPMV) 2021-2026. Ovu strategiju je pripremio CBK uz podršku Svetske banke u okviru Programa doznaka i plaćanja (PDP) koji je finansirao SECO i uz konsultacije sa drugim relevantnim institucijama javnog i privatnog sektora u oblasti plaćanja. Osnovni cilj strategije je modernizacija nacionalnog platnog sistema, zasnovanog na najboljoj međunarodnoj praksi i standardima.

Sa tehničke i funkcionalne tačke gledišta, sektor plaćanja u CBK-u je funkcionisao bez prekida i punim kapacitetom, uprkos nastavku mera i ograničenja preduzetih protiv Covid-19, obezbeđujući bezbedan rad platnog sistema, što je omogućilo kliring i blagovremeno i nesmetano izmirenja svih platnih transakcija i hartija od vrednosti.

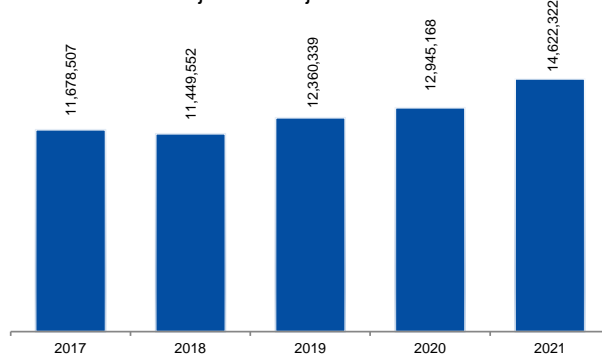
Tokom 2021. godine, na finansijsko tržište Kosova je dodata Credins banka kao direktan učesnik u međubankarskom platnom sistemu (MPS), kao i zahtevi za registraciju i ovlašćenje NBFi za izdavanje elektronskog novca, preko kojih se očekuje proširenje mogućnosti za elektronsko plaćanje i povećanje konkurencije u pružanju platnih usluga.

6.2.1 Rad međubankarskog platnog sistema

Međubankarski platni sistem (MPS) omogućava obradu niza platnih instrumenata, međubankarski kliring i izmirenje hartija od vrednosti. Sledeći grafikoni prikazuju broj i vrednost transakcija izvršenih putem MPS-a za odgovarajuće periode.

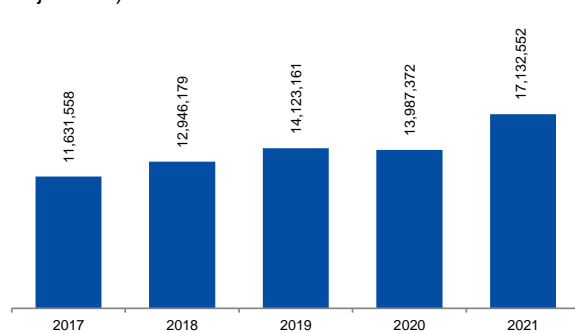
Statistički pokazatelji aktivnosti MPS-a odražavaju povećanje obima i vrednosti transakcija u odnosu na prethodnu godinu, gde je tokom 2021. godine obrađeno 14.6 miliona transakcija ukupne vrednosti od preko 17 milijardi evra. U poređenju sa transakcijama MPS-a u prethodnoj godini, obim transakcija je povećan za oko 13.0 odsto, dok je vrednost transakcija povećana za 22.5 odsto.

Grafikon 73. Broj transakcija u SMP

Izvor: CBK (2022)

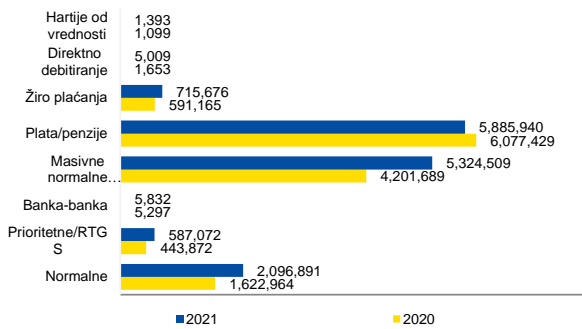
Grafikon 74. Vrednost transakcija u SMP (u hiljadama)

Izvor: CBK (2022)

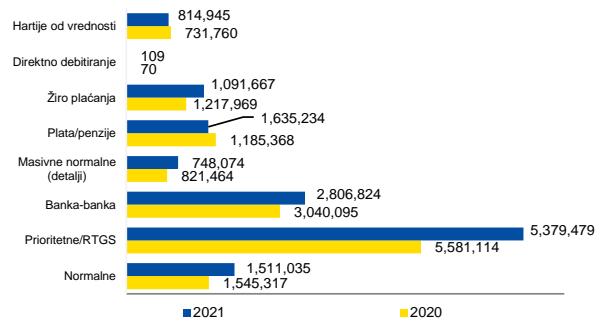
Unutar MPS-a, plaćanja se vrše kroz dve komponente: RTGS (Real-Time Gross Settlement) i ACH (Automated Clearing House). U RTGS-u komponenti sva plaćanja preko 10 hiljada evra vrše se u realnom vremenu, kao i sva plaćanja koja su naručili kupci sa prioritetom, dok se u komponenti ACH sva plaćanja vrše u iznosu manjem od 10 hiljada evra i uključuju sledeće vrste isplate: redovne-normalne isplate masovne isplate, plate i penzije, isplate Kos-Giro i direktno zaduživanje. Poređenje obima i vrednosti ovih kategorija plaćanja za određene godine predstavljeno je u sledećim grafikonima.

Grafikon 75. Godišnji obim transakcija SPN-a prema njihovih vrsta

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 76. Godišnja vrednost transakcija SPN-a prema njihovih vrsta (u hiljada)

Izvor: CBK (2022)

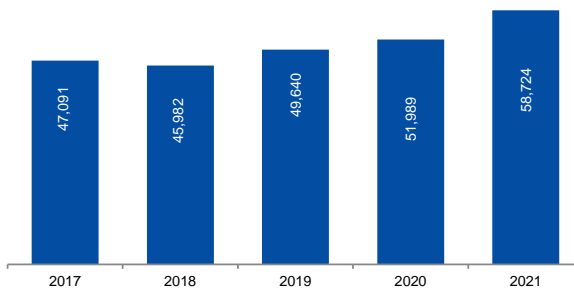
Redovna plaćanja (pojedinačna i masovna) čine oko 50.7 odsto obima i 17.0 odsto vrednosti transakcija MPS-a.

RTGS transakcije obrađuju se i podmiruju tokom radnog vremena u realnom vremenu i na bruto osnovi. Tokom 2021. godine njihov broj je činio oko 4.0 procenata ukupnog broja MPS transakcija, dok je njihova vrednost iznosila oko 42.3 odsto vrednosti transakcija putem MPS-a.

U kategoriji isplata za plate/penzije primećuje se smanjenje broja i vrednosti transakcija, gde ako uporedimo prethodnu godinu imamo pad od 3,0 odsto u broju i 8,5 odsto u vrednosti transakcija.

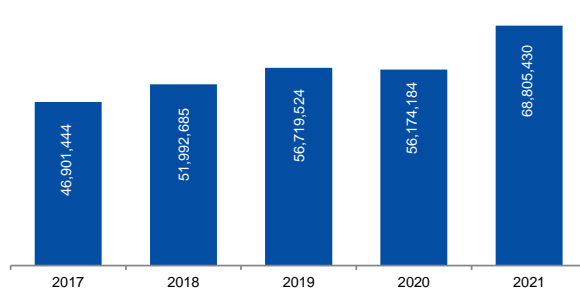
Pored povećanja obima i vrednosti transakcija u odnosu na prethodnu godinu, na sledećim grafikonima se vidi povećanje dnevnog proseka obrađenih transakcija, kako po obimu tako i po vrednosti.

Grafikon 77. Dnevni procenat broja transakcija u SMP

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 78. Dnevni prosek vrednosti transakcija u SMP

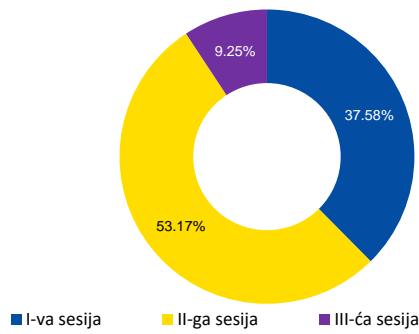

Izvor: CBK (2022)

Pregled plaćanja obrađenih kroz sistem ACH tokom 2021. godine, po sesijama, pokazuje izraženiju koncentraciju u prvoj i drugoj sesiji kliringa u odnosu na poslednju sesiju. Izbegavanje preopterećenja tokova plaćanja tokom poslednje sesije kliringa umanjuje dodatne rizike u funkcionisanju platnog sistema, stoga se niže tarife primenjuju na transakcije obrađene u prve dve sesije.

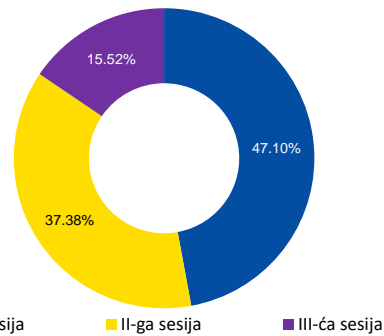
Ukupna vrednost izmirenih transakcija u MPS –u tokom 2021. godine iznosila je oko 17.1 milijarde evra, od kojih su prve tri institucije sa najvišom vrednošću započetih transfera činile 59.6 odsto ukupne vrednosti, dok su sve ostale institucije činile 40.4 odsto. Što se tiče broja broju započetih transfera, od njihovog ukupnog broja od 14.6 miliona evra, prve tri institucije sa najvećim brojem započetih transfera činile su 63.3 odsto ukupnog broja, dok sve ostale institucije činile su 36.7 odsto.

Grafikon 79. Broj transakcija prema sesijama u SMP

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 80. Vrednost transakcija prema sesijama u SMP

Izvor: CBK (2022)

U okviru operativnih funkcija, važnu ulogu ima Registar bankovnih računa. Ovaj registar predstavlja infrastrukturu baze podataka koja omogućava izveštavanje podataka o bankovnim računima od strane pružalaca podataka o računima (komercijalne banke); kao i upotreba ovih podataka radi sprovođenja konačnih rešenja za izvršenje od strane izvršnih organa i drugih nadležnih institucija u skladu sa odredbama Zakona o izvršnom postupku. Ovaj registar je značajno uticao na povećanje efikasnosti u procesuiranju izvršnih predmeta od strane organa izvršnog postupka, posebno nakon proširenja funkcija za omogućavanje elektronske obrade odluka o izvršenju.

Tabela 25. Pokazatelji koncentracije za transakcije pokrenute/poslate MPS-u

Sistem SPN	Obim	Vrednost
3 banka	63.3%	59.6%
8 ostale banke	36.7%	40.4%
Ukupno	14,622,322	17,132,552,052

Izvor: CBK (2022)

U registru bankovnih računa tokom izveštajne godine imali su pristup 43 privatna izvršitelja, 110 službenika Sudskog saveta Kosova, i 11 službenika iz Poreske administracije Kosova, preko kojeg su sa komercijalnim bankama razmenili 23,078 slučajeva o izvršnom postupku, od kojih je 15,349 okončano.

Tabela 26. Slučajevi obrađeni u RLLB-u

Status slučajeva	2020	2021	U povećanju/u opadanju (%)
Otvorenih	14,793	23,078	56.01
Zatvorenih	11,406	15,349	34.57

Izvor: CBK (2022)

U cilju sprovođenja mera Paketa ekonomskog oživljavanja, odobrenih od strane Vlade Republike Kosovo u situaciji stvorenoj COVID-om 19, da bi se olakšala realizacija zahteva korisnika i validacija njihovih bankovnih računa, u registru bankovnih računa izvršena su neophodna tehnička prilagođavanja za razmenu podataka sa sistemom Agencije za informaciono društvo (AID).

6.2.2 Nadzor i analiza platnog sistema

U cilju ispunjavanja nadzorne funkcije platnih sistema, CBK je tokom 2021. godine završio procenu međubankarskog platnog sistema (RTGS – Real Time Gross Settlement Sistem), u skladu sa principima nadzora Evropske centralne banke (ECB) i principima izdatim od IOSCO / BIS za infrastrukturu finansijskog tržišta (PFMI - Principles for Financial Market Infrastructure). Proces procene analizira i daje preporuke kada je to potrebno, za sve vrste rizika koje predstavlja

funkcionisanje sistema, od počevši od pravnih i upravljačkih rizika, finansijskih i operativnih rizika, do transparentnosti i objektivnosti pravila za učešće u sistemu.

Procena RTGS sistema je izvršena prema metodologiji CBK-a pripremljenoj uz podršku Svetske banke, u okviru Programa doznaka i plaćanja (RPP – Remittances and Payments Program). Pravila, procesi i tehnička infrastruktura RTGS sistema rezultirali su usaglašenošću sa standardima ECB/PFMI principima i date preporuke se lako mogu adresirati u bliskoj budućnosti. Pozitivni rezultati ove procene garantuju stabilnost osnovne infrastrukture za poravnanje međubankarskih plaćanja i državnih hartija od vrednosti.

Zahtevi drugih institucija zainteresovanih da se registruju kao institucije za izdavanje elektronskog novca, nastavljani su i u 2021. godini. Pružanje izdavanja elektronskog novca od strane ovih institucija ocenjuje se direktnim uticajem na unapređenje konkurencije i inovacija u oblasti plaćanja sa male vrednosti, čime se promovišu elektronska plaćanja i povećava njihova efikasnost. Trenutno je registrovano/ovlašćeno pet nebankarskih finansijskih institucija za pružanje usluga izdavanja elektronskog novca.

U cilju daljeg jačanja nadzora nad platnim sistemom, radilo se i na izmeni Politike nadzora platnog sistema, uz podršku stručnjaka Svetske banke u okviru RPP programa. Fokus novih promena biće na daljem jačanju nadzora nad sistemima plaćanja male vrednosti i identifikovanju rizika povezanih sa novim platnim uslugama i instrumentima, čime će se proširiti obim i briga o novim institucijama koje nude usluge elektronskog plaćanja i novca.

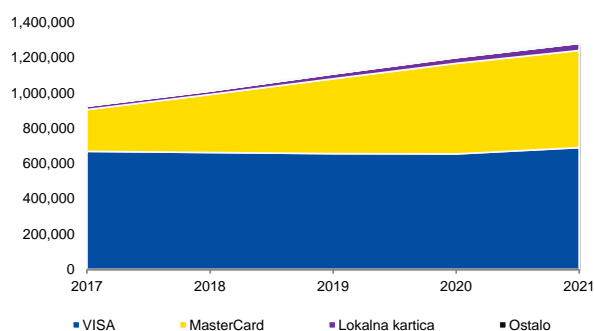
Tokom 2021. godine preispitivana je godišnja analiza o korišćenju kartica na Kosovu, koja pored informacija koje se odnose na socio-demografsku distribuciju kartica koje koriste građani Kosova i relevantnih faktora koji su uticali na takvu distribuciju, uključuje i informacije o vrstama kartica, korišćenje kartica u raznim terminalima uključujući i one online. Godišnja analiza o upotrebi kartica na Kosovu se objavljuje na redovnoj godišnjoj osnovi na zvaničnoj veb stranici CBK-a.

Takođe, u okviru izrade analiza i izveštaja o statistici plaćanja, pripremljeni su redovni godišnji i mesečni izveštaji o broju i vrednosti uplata međubankarskog platnog sistema, o depozitima i rezervama komercijalnih banaka, o instrumentima sa gotovinom i negotovinom kao i uporedni izveštaj o instrumentima elektronskog plaćanja (Kosovo u poređenju sa zemljama Centralne i Jugoistočne Evrope) koji su objavljeni na zvaničnoj stranici CBK-a.

6.2.3 Platni instrumenti i bankarska infrastruktura za usluge plaćanja

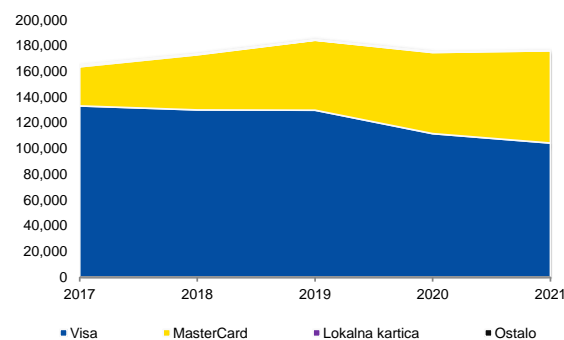
Izveštaji banaka o platnim instrumentima pokazuju da je do kraja decembra 2021. godine broj debitnih kartica dostigao 1.3 miliona, dok je broj kreditnih kartica dostigao 176 hiljada. U odnosu na prethodnu godinu, utvrđeno je da je broj debitnih kartica beležio rast za 6.6 odsto, dok je broj kreditnih kartica povećan za 0.7 odsto.

Grafikon 81. Broj debit kartica prema vrsti

Izvor: CBK (2022)

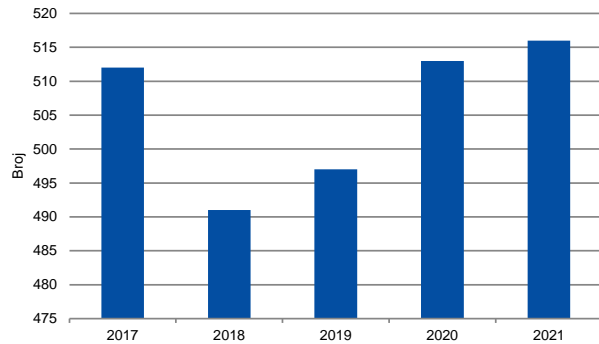
Grafikon 82. Broj kredit kartica prema vrsti

Izvor: CBK (2022)

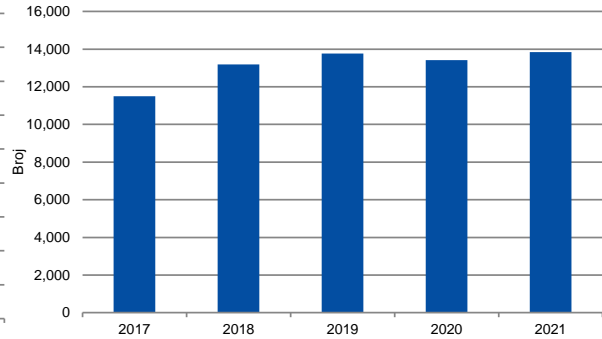
Što se tiče infrastrukture ATM terminala, primećuje se da je u prošloj godini zabeležen blagi porast u odnosu na prethodnu godinu, takođe je zabeležen blagi porast broja POS terminala tokom 2021. godine.

Grafikon 83. Broj terminala ATM

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 84. Broj terminala POS

Izvor: CBK (2022)

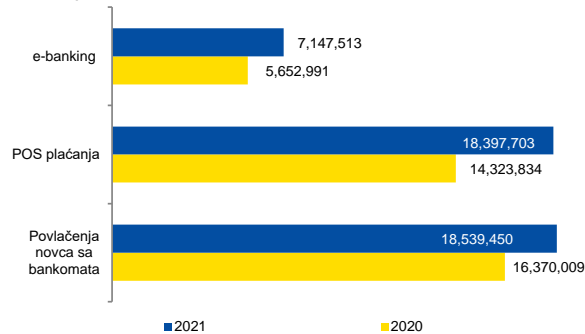
Uz rast broja platnih terminala i instrumenata, statistički podaci pokazuju da je 2021. godinu karakterisalo i povećanje upotrebe elektronskih platnih instrumenata.

Broj plaćanja izvršenih putem usluge e-bankarstvo dostigao je 7.1 miliona transakcija, što u odnosu na prethodnu godinu predstavlja porast od 26.4 odsto, dok je njihova vrednost dostigla 14.7 milijardi evra, uz godišnji rast od 37.3 odsto.

2021. godinu karakterisalo je i sve veći trend korišćenja kartica za plaćanje. Broj plaćanja na POS terminalima povećan je za 28.4 odsto, dok je njihova vrednost zabeležila rast za oko 32 odsto u odnosu na prethodnu godinu.

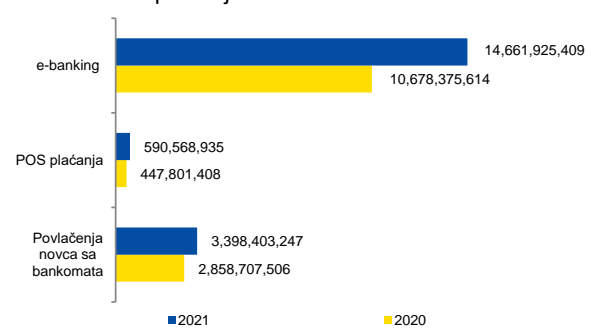
Povlačenja na ATM-ima pokazuje povećanje njihovog broja i vrednosti u odnosu na prethodnu godinu. Broj povlačenja na ATM-ima povećan je za 13,2 odsto, dok je vrednost povlačenja porasla za 18,9 odsto.

Grafikon 85. Godišnji obim elektronskih instrumenata plaćanja

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 86. Godišnja vrednost transakcija elektronskih instrumenata plaćanja

Izvor: CBK (2022)

Izveštaji banaka pokazuju da je na kraju 2021. godine ukupan broj bankovnih računa klijenata iznosio je 2.4 miliona, što predstavlja povećanje od 4.0 odsto u odnosu na kraj 2020. godine. Oko 98.6 odsto računa pripada rezidentima, dok oko 1.4 odsto nerezidentima.

Tabela 27. Broj računa

Përshkrimi i llogarisë	Totali i llogarive të klientëve			Të aksesueshme nga interneti		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Llogaritë e klientëve (1+2)	2,152,128	2,292,172	2,384,742	337,693	411,346	537,733
1-Llogari të rezidentëve (a+b)(%)	98.49%	98.57%	98.57%	97.96%	98.22%	98.50%
a-Individuale (%)	92.77%	92.71%	92.97%	84.57%	86.63%	87.98%
b-afariste (%)	7.23%	7.29%	7.03%	15.43%	13.37%	12.02%
2-Llogari të jorezidentëve (c+d) (%)	1.51%	1.43%	1.41%	2.04%	1.78%	1.50%
c-Individuale (%)	98.68%	98.79%	98.99%	93.16%	93.66%	97.83%
d-afariste (%)	1.32%	1.21%	1.01%	6.84%	6.34%	2.17%

Izvori: CBK, Izveštavanje banaka prema "Uredbi o izveštavanju statistike instrumenata

Od ukupnih računa na kraju 2021. godine, preko 537 hiljada računa imalo je „online” pristup preko interneta. Ovo predstavlja povećanje od oko 30.1 odsto računa sa daljinskim pristupom.

Tabela 28. Broj računa elektronskog novca

Opis računa	2020	2021
Elektronski računi (E-money accounts)	3,483	11,543

Izvor: CBK (2022)

Na osnovu statističkih podataka, razvoj infrastrukture je nastavljen uz rastući trend i ohrabrujući ostaje brzi trend povećanja upotrebe instrumenata elektronskog plaćanja. Nebankarske finansijske institucije registrovane za izdavanje elektronskog novca, na kraju 2021. godine su prijavile 11.543 računa elektronskog novca, što beleži brz rast s obzirom na to da je ovo druga godina postojanja ove delatnosti na tržištu. Institucije za elektronski novac zajedno su izvršile obim od oko 15 hiljada plaćanja elektronskim novcem, u vrednosti od oko 1,3 miliona evra. Do sada postoji pet NBFi koje nude uslugu izdavanja elektronskog novca i usluge elektronskog plaćanja, ali je povećano interesovanje za ove usluge drugih NBFi koje trenutno nude samo usluge gotovinskog plaćanja.

Procenjuje se da podsticanje korišćenja instrumenata elektronskog novca utiče na proširenje finansijskog uključivanja građana omogućavanjem pristupa platnim uslugama (otvaranje računa elektronskog novca/platnog računa i posedovanje pretplatne kartice) iz kategorije stanovništva bez pristupa drugim uslugama, kao što su kategorije koje nisu zaposlene.

6.2.4. Istraživačke aktivnosti u oblasti plaćanja

U okviru svoje uloge katalizatora platnog sistema, CBK je preduzeo nekoliko aktivnosti u pogledu daljeg razvoja i reforme platne infrastrukture i usluga. Ove aktivnosti su sprovedene uglavnom u okviru RPP programa uz podršku stručnjaka Svetske banke.

Finalizacija studije troškova plaćanja male vrednosti - Sprovođenje ovakve studije prema metodologiji koju je razvila Grupa Svetske banke za razvoj platnih sistema – PSDG (Praktični vodič za merenje troškova plaćanja male vrednosti) uz podršku Svetske banke, centralne banke su ocenile kao veoma efikasnim u razvijenim zemljama kako u borbi protiv upotrebe fizičkog novca tako i u identifikovanju mogućnosti za smanjenje troškova korišćenja instrumenata plaćanja u ekonomiji. Gorenavedena studija je zasnovana na podacima ankete putem upitnika koji su administrirani na pripremljenom uzorku domaćinstava i preduzeća, o delu potražnje, kao i komercijalnih banaka i NBFi koje rade na Kosovu. Pored identifikacije visokih troškova korišćenja gotovine za ekonomiju zemlje (oko 2,7% BDP-a), identifikovane su glavne kategorije troškova za svakog od ekonomskih aktera i mogućnosti uštede kroz zamenu gotovinskog plaćanja gotovinom

elektronskim plaćanjem. Detaljan izveštaj ove studije biće objavljen na zvaničnoj veb stranici CBK-a tokom prvih meseci 2022. godine.

Nacionalna strategija za plaćanja male vrednosti (2021-2026) - Kao rezultat višegodišnjeg rada, CBK uz podršku Svetske banke u okviru RPP programa i u saradnji sa institucijama članicama Nacionalnog saveta za plaćanja (banke, NBFi), Trezor i druge javne i privatne institucije, relevantne za platno tržište), donela je nacionalnu strategiju za rešavanje identifikovanih zahteva tržišta i preduzimanje potrebnih radnji. Strategija utvrđuje jasnu srednjoročnu viziju za tržište plaćanja male vrednosti, koje se sastoji od *“stvaranja modernog i sveobuhvatnog tržišta za plaćanja male vrednosti na Kosovu, podržano sigurnom i efikasnom platnom infrastrukturom, kao i širokim spektarom platnih instrumenata i usluga koji ispunjavaju potrebe korisnika platnih usluga širom zemlje”*. Cilj strategije je obezbeđivanje da tržište plaćanja male vrednosti pruža korisnicima plaćanja više rešenja, na što je više mesta moguće za obavljanje njihovih dnevnih transakcija na pogodnije i efektivnije načine, kao potporu cilju rasta i širenju finansijske uključenosti. Strategija sadrži i detaljan Plan sprovođenja za postizanje ciljeva, čije se glavne mere sastoje od: a) unapređenja pravnog i regulatornog okvira; b) razvoja i unapređenja infrastrukture za finansijske usluge; c) povećanja posedovanja platnih računa i njihovo korišćenje; d) povećanja pristupnih tačaka ovim uslugama; e) povećanja obrazovanja i finansijske svesti; f) povećanja obima transakcija koje obrađuju platni sistemi; i g) međuinstitucionalnog angažovanja i javnog i privatnog sektora, kao ključnog faktora u sprovođenju preporuka. Sprovođenje strategije i materijalizacija njenih efekata zahteva posvećenost svih učesnika na tržištu plaćanja. U tom cilju, strategija predviđa konkretne uloge i ciljeve za svaku uključenu instituciju.

CBK u okviru RPP-a, uz podršku Svetske banke, pokrenuo je nekoliko inicijativa za uspostavljanje i unapređenje infrastrukture platnih sistema i pravnog okvira platnih usluga, kao što su:

- Istraživanje mogućnosti u vezi sa razvojem sistema za plaćanje brzih plaćanja poznatog pod nazivom „Instant Payments“ sa kapacitetom obrade i izmirenja plaćanja u kontinuitetu 24/7 365, gde je u saradnji sa Svetskom bankom izrađen izveštaj je u izradi analize mogućnosti za realizaciju ovog projekta i identifikovanja najboljih prilika za okolnosti i tržište Kosova;
- Omogućavanje pristupa NBFi-ima koji pružaju usluge elektronskog plaćanja i novca u MPS-u, za koje se zajedno sa stručnjacima Svetske banke analizira tehnički i regulatorni aspekt uspostavljanja pristupa, uz razmatranje potencijalnih rizika kojima je sistem izložen ovakvim otvaranjem za nove nebankarske učesnike;
- Tokom 2021. godine revidirana je Uredba o instrumentima elektronskog plaćanja kako bi se prilagodila uredbi EU-a br.2015/751 o ograničenju deviznih kurseva poznatim kao “interchange fees” koje se primenjuje u slučaju plaćanja karticama. Ove promene su prilagođene kako bi se povećala efikasnost usluge prihvatanja plaćanja karticama za trgovce i stvorile mogućnosti za proširenje mreže fizičkih i virtuelnih terminala za prihvatanje plaćanja karticama na tržištu.
- Početak izrade Zakona o platnim uslugama, kojim će se direktive Evropske unije o platnim uslugama, platnim računima i institucijama za elektronski novac transponovati u domaće zakonodavstvo. Procenjuje se da će prilagođavanje ovih direktiva na domaćem tržištu doprineti unapređenju konkurencije na tržištu platnih usluga, povećanju transparentnosti usluga koje pruža tržište i stvaranju konsolidovanog okvira za zaštitu potrošača. Približavanje praksi regulisanja tržišta platnih usluga sa evropskim je još jedan fundamentalni korak u integraciji i primeni preporuka u okviru slobodnog kretanja kapitala i članstva u šemi plaćanja evrozone poznatoj kao SEPA (Single Euro Payments Area).

Saradnja sa drugim domaćim i međunarodnim institucijama - Tokom 2021. godine, CBK je učestvovao na sastancima koje je održao Savet za regionalnu saradnju (RCC – Regional

Cooperation Council) odnosno u okviru Radne grupe za finansijska tržišta, sastavljene od predstavnika relevantnih institucija šest zemalja Zapadnog Balkana, u okviru inicijative Evropske unije za olakšanje prekograničnih plaćanja zemalja u regionu između njih i sa EU-om. Ovaj projekat ima za cilj da pripremi zemlje regiona za članstvo u SEPA-u, kroz njihovu podršku u razvoju tehničke i pravne infrastrukture, kao i da omogući međusobno povezivanje platnih sistema između njih i EU-om, za koje se očekuje da će trajati narednih tri godine. Tokom ove godine CBK je pružio podršku Trezoru, AID-u i drugim relevantnim institucijama u vezi sa projektom za omogućavanje elektronskog plaćanja preko portala vladinih usluga e-Kosova. Takođe, CBK je u stalnom kontaktu sa bankarskim sektorom i Udruženjem banaka u cilju promovisanja razvoja tržišta platnih sistema i instrumenata, podsticanjem diskusija o najnovijim dešavanjima, kao i prilagođavanjem potreba za regulatornim prilagođavanjima, koja podstiču efikasnost ovih sistema i instrumenata.

6.3. Upravljanje sredstvima

Centralna banka Kosova vrši ulaganje nacionalnih rezervi, kao i rad centralnog depozitnog sistema za trgovinu hartijama od vrednosti izdatih od strane Republike Kosovo. Obaveze upravljanja nacionalnim rezervama su navedene u Zakonu o Centralnoj banci Republike Kosovo, odnosno članu 15. Zakona br. 03/L-209.

6.3.1. Upravljanje ulaganjima

Centralna banka upravlja svojim rezervama radi ostvarivanja ciljeva Investicione politike koju je odobrio Izvršni odbor, gde je prioritet sigurnost i likvidnost sredstava, pre povraćaja od ulaganja.

Instrumenti

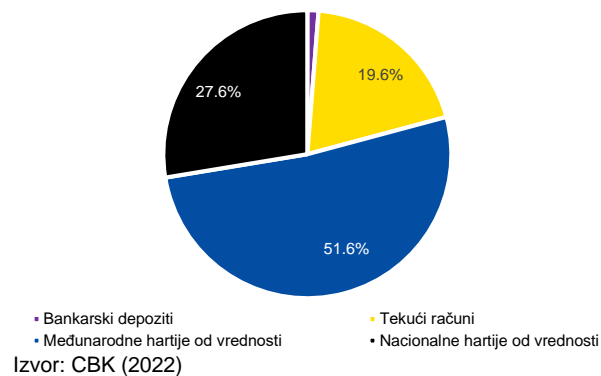
Nacionalne rezerve u portfelju CBK-a se sastoje od likvidnog portfelja i investicionih instrumenata portfelja. Likvidan deo rezervi se sastoji od instrumenata koji se održavaju da obezbede dovoljna sredstva za vršenje plaćanja i transfera u skladu sa potrebama CBK-a i njenih deponenata. Međutim, investicioni deo se sastoji od sigurnih finansijskih instrumenata sa investicionom kreditnom procenom.

Raspodela portfelja rezervi CBK-a prema instrumentima je prikazana na grafikonu

87. od 31. decembra 2021. godine, gde je najveći deo od 51,6 odsto postavljen u međunarodnim hartijama od vrednosti i hartijama od vrednosti koje je izdala Vlada Republike Kosovo, koje čine 27,6 odsto portfelja. Sredstva na tekućem računu koja se održavaju da bi se obezbedio dovoljan protok sredstava za kratkoročne obaveze CBK-a i njenih deponenata su 19,6 odsto, a 1,25 odsto portfelja u evrima se sastoji od kratkoročnih otkupnih ugovora, odnosno repo ugovora sa domaćim bankama.

Investicioni portfelj rezervi CBK-a u svim valutama se sastoji od sledećih finansijskih instrumenata:

Grafikon 87. Portfolio rezerva (EUR) CBK-a, prema stanju 31. decembra 2021. godine

oročeni bankovni depoziti plasirani u evropskim bankama sa odgovarajućim investicionim rejtingom, kratkoročni otkupni ugovori plasirani u lokalnim bankama ili federalnim rezervama SAD-a;

međunarodne hartije od vrednosti, odnosno državne, opštinske, nadnacionalne obveznice, državne agencije ili kreditne institucije u evrima i dolarima sa rokom dospeća do sedam godina;

državne obveznice izdate od strane Vlade Republike Kosovo, kojima se trguje na sekundarnom tržištu hartija od vrednosti sa rokom dospeća do sedam godina.

Kratkoročni otkupni ugovori sa komercijalnim bankama Republike Kosovo su nastavili da se plasiraju tokom 2021. godine i predstavljaju važan instrument tržišta novca. Putem ovog instrumenta, CBK obezbeđuje brzu likvidnost lokalnih banaka u slučaju potrebe za period od jednog do deset dana prema kolateralu, odnosno hartija od vrednosti koje je izdala Vlada Republike Kosovo. Ovaj instrument takođe pomaže da se državne obveznice tretiraju kao likvidniji instrumenti, nudeći njihovim vlasnicima lak pristup finansiranju putem kolaterala.

CBK je u 2021. godini nastavila da bude deo kreditne linije koju obezbeđuje Evrosistem putem Deutsche Bundesbank-a. Putem ove kreditne linije, Evropska centralna banka je pružila Centralnoj banci Republike Kosovo mogućnost da se zaduži iz paketa likvidnosti Evrosistema uz odgovarajući kolateral u evrima, koji se sastoji od tržišnih dužničkih hartija od vrednosti koje su izdale centralne vlade Evrozone i nadnacionalne institucije. Ova kreditna linija pokriva potencijalne potrebe CBK-

a za likvidnost u evrima, u slučaju eventualnih potraživanja kao rezultat situacije izazvane pandemijom Covid-19, omogućavajući zajmove do 100 miliona evra od Evropske centralne banke. Kreditna linija će ostati na snazi do kraja marta 2022. godine, uz mogućnost produženja roka.

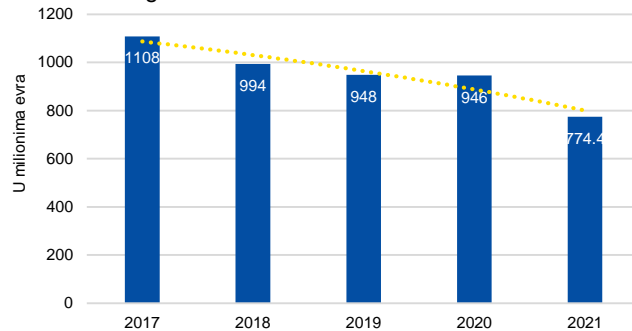
Valute

Valuta evro sačinjava glavnu valutu u investicionom portfelju CBK-a, sa 99 odsto denominiranih sredstava i plaćenih u evrima. Kao što se može videti na grafikonu, 88 rezervi dostupnih u portfelju CBK-a su zabeležile pad na 774 miliona evra u 2021. godini, sa 946 miliona u prethodnoj godini, zbog kretanja depozitnih sredstava CBK-a.

Oko 1 odsto portfelja rezervi se drži u američkim dolarima uloženi u jednodnevne plasmane prema kamatnoj stopi koja je navedena u otkupnim

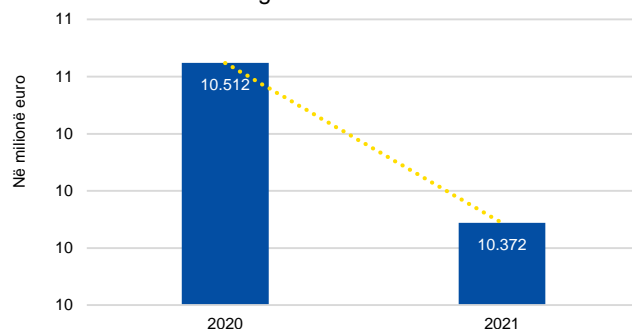
ugovorima sa federalnim rezervama SAD-a i kratkoročnim hartijama od vrednosti koje izdaje i plaća američki trezor sa rokom dospeća do godinu dana. U 2021. godini nema značajnije promene u nivou rezervi u američkim dolarima, uz blagi pad sa 10,51 miliona, koliko je bilo 2020. godine, na 10,37 miliona u 2021. godini, kao što je prikazano na grafikonu 89. Raspodela sredstava u dve

Grafikon 88. Konačni saldo sredstava investiranih u EUR (mil) prema njihovom stanju dana 31. decembra relevantnih godina

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 89. Konačni saldo sredstava sredstava investiranih u USD (mil) prema njihovom stanju dana 31. decembra relevantnih godina

Izvor: CBK (2022)

odgovarajuće valute se vrši na osnovu sadržaja rezervi CBK-a od strane njenih deponenata, koje uglavnom dolaze i drže se u valuti evro.

Raspodela

U skladu sa ciljevima Investicione politike CBK-a, plasman ulaganja rezervi je usredsređen na sigurne i likvidne finansijske instrumente, odnosno dužničke instrumente ili obveznice sa maksimalnim rokom dospeća do sedam godina i odgovarajućim kreditnim rejtingom.

Kao što je prikazano na grafikonu 90, hartije od vrednosti su glavni instrumenti sa najvećim učešćem u portfelju CBK-a, pri čemu je koncentracija u ovoj kategoriji ostala najveća od svih ostalih sredstava tokom čitave godine.

Održavanje visokog nivoa koncentracije na tekućim računima tokom čitave godine je rezultat nemogućnosti plasmana na nove instrumente, zbog duboko negativnih stopa u evru, koje su tokom 2021. godine preovladale na evropskom tržištu novca i dugova. Kao i prethodne godine, raspodela portfelja CBK-a u hartijama od vrednosti bila je diktirana tržišnim cenama obveznica i tržišnom ponudom državnih obveznica, nadnacionalnih obveznica, agencija i kreditnih institucija izdatih i isplaćenih u

evrima, pri čemu su stope povraćaja ostale negativne i tokom 2021. godine. Izuzetno ograničena ponuda za ovu kategoriju instrumenata i duboko negativne stope u evrima su sprečile nove kupovine ovih obveznica od strane CBK-a.

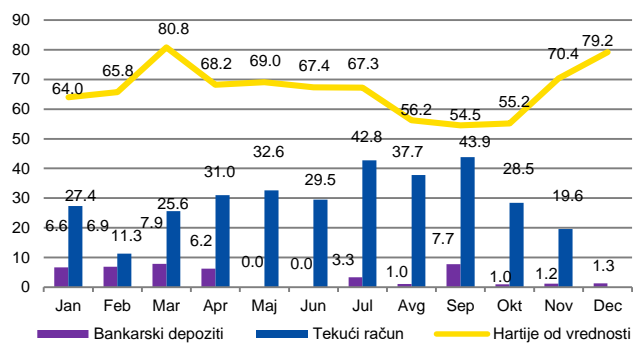
Depozitna stopa u evrima je zasnovana na stopi koju je postavila Evropska centralna banka za depozite, koja je tokom 2021. godine iznosila -0,50 odsto.

U 2021. godini je koncentracija hartija od vrednosti ostala relativno ista kao u prethodne dve godine, kao što je prikazano na Grafikonu 91. Glavna promena u strukturi distribucije portfelja se vidi u bankarskim depozitima, kao što je opisano u prethodnim paragrafima. Ova kategorija imovine je smanjena, kako bi se povećala koncentracija likvidnih sredstava, odnosno na tekućim računima i takođe zbog nemogućnosti plasmana na tržište duga kao rezultat duboko negativnih stopa. Ova raspodela omogućava CBK-u da održi dovoljnu likvidnost u svom portfelju rezervi, istovremeno doprinoseći ukupnoj likvidnosti portfelja i povraćaju od ulaganja iz ove kategorije sredstava.

6.3.2. Učinak portfelja

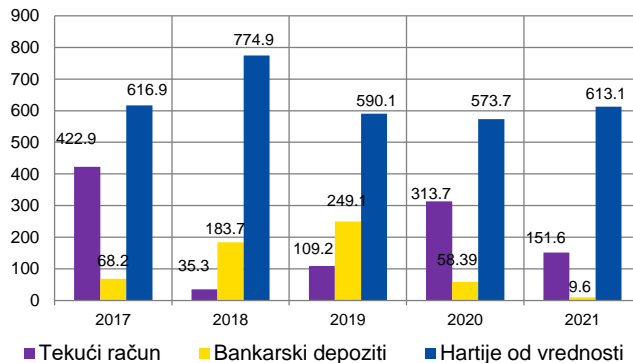
Instrumenti u portfelju CBK-a su dobro radili, ostvarivši 2,64 miliona evra prihoda od svih kategorija ulaganja, uključujući razliku između prihoda i rashoda prema depozitnim stopama primenjenim na račune.

Grafikon 90. Izveštaj raspodele investicija portfolija u EVRO CBK-a (u procentima)

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 91. Raspodela investicionog portfolija svakog kraja godine

Izvor: CBK (2022)

6.3.3. Upravljanje rizikom

Ulaganje sredstava se vrši u hartijama od vrednosti izdatim od strane zemalja, najverodostojnijih agencija Evrozone i nadnacionalnih institucija sa investicionim kreditnim rejtingom prema procenama međunarodnih kreditnih agencija: Standard & Poor's i Moodi's, kao i u hartijama od vrednosti Republike Kosovo.

Finansijski rizici pri ulaganju sredstava od strane CBK-a su: kreditni rizik, rizik kamatne stope, rizik likvidnosti, valutni rizik i operativni rizik.

Kreditni rizik - Investicioni portfelj je raspoređen na taj način da kreditni rizik drži na niskom nivou. Sva ulaganja se vrše u skladu sa kratkoročnim i dugoročnim kriterijumima kreditnog rejtinga utvrđenim Investicionom politikom P-2/A-2 (Moodi's/S&P) za kratki rok i Baa2/BBB (Moodi's/S&P) za dugi rok, kao i u izuzetnim slučajevima na tržištu, sa P-3/A-3 za kratki rok i Baa3/BBB- (Moodi's/S&P) za dugi rok.

Rizik kamatne stope - upravljanje rizikom kamatne stope od strane CBK-a, u odnosu na granicu promene kamatnih stopa, je dopunjeno praćenjem osetljivosti sredstava i obaveza CBK-a na različite standardne i nestandardne scenarije kamatnih stopa.

Rizik likvidnosti - je rizik blagovremenog ispunjavanja obaveza iz svojih finansijskih obaveza. Stav CBK-a u upravljanju likvidnošću je da obezbedi dovoljnu likvidnost da blagovremeno ispuni svoje obaveze, kako pod normalnim, tako i pod nepovoljnim uslovima, bez nanošenja neprihvatljivih gubitaka ili rizika da naruši ugled CBK-a.

Valutni rizik - nastaje kao rezultat kretanja kursa koji podrazumevaju vrednost valuta na finansijskom tržištu, gde mogu nastati povraćaji ili gubici kao rezultat promene kursa razmene.

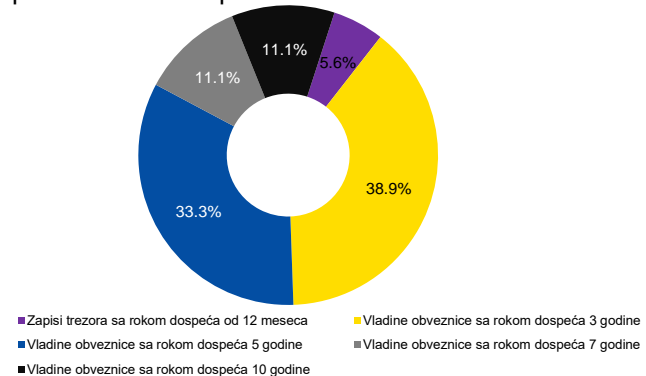
Operativni rizik - je rizik usaglašenosti u vezi sa plasmanom depozita, trgovinom hartijama od vrednosti i njihovom blagovremenom isplatom.

6.3.4. Hartije od vrednosti Vlade Kosova

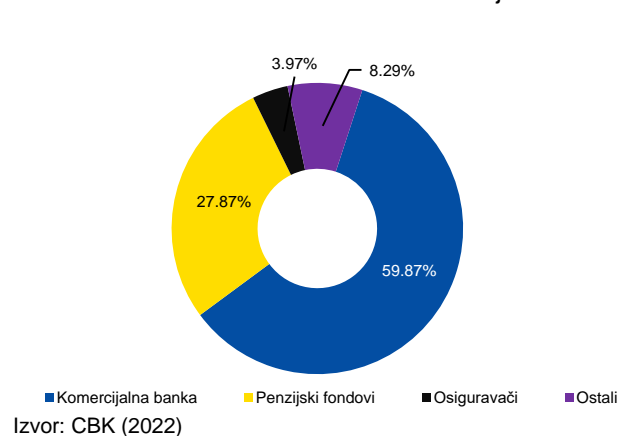
U skladu sa Zakonom o javnim dugovima, CBK deluje kao fiskalni agent za Ministarstvo finansija, rada i transfera u procesu izdavanja hartija od vrednosti Vlade Kosova.

Prema kalendaru izdavanja hartija od vrednosti, koji je objavilo Ministarstvo finansija, rada i transfera, putem elektronske platforme je, u 2021. godini, sprovedeno ukupno osamnaest aukcija. Sprovedene aukcije obuhvataju jednu aukciju za trezorske obveznice od 364 dana, sedam aukcija za državne obveznice sa rokom dospeća od tri godine, šest aukcija za državne obveznice sa rokom dospeća od pet godina, dve aukcije za državne obveznice sa rokom dospeća od sedam godina

Grafikon 92. Struktura Hartija od vrednosti Vlade prema rokom dospeća

Grafikon 93. Struktura investitora u aukcijama

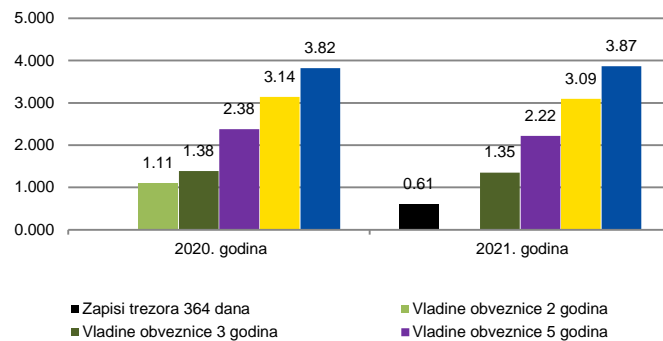
i dve aukcije za državne obveznice sa rokom dospeća od deset godina. Ministarstvo finansija, rada i transfera je, tokom 2021. godine, prvi put objavilo dve aukcije pod nazivom Obveznice za dijasporu sa rokom dospeća od tri i pet godina.

Na grafikonu 92. je prikazana strukturu hartija od vrednosti Vlade Kosova izdatih na primarnom tržištu hartija od vrednosti Vlade tokom 2021. godine, izraženo u procentima i prema roku dospeća.

Grafikon 93 prikazuje učešće prema kategorijama ulagača na aukcijama hartija od vrednosti Vlade Kosova na primarnom tržištu.

Grafikon 94. prikazuje prosečnu godišnju stopu povraćaja u odnosu na prethodnu godinu, koja je , u 2021. godini, za vladine obveznice, sa rokom dospeća od tri godine, smanjena za 3 osnovna boda, za vladine obveznice, sa rokom dospeća od pet godina, smanjena za 16 osnovnih bodova i za sedmogodišnje i desetogodišnje vladine obveznice smanjena za 5 osnovnih bodova.

Grafikon 94. Prosečne godišnje stope povrata za 2020. i 2021. godinu, u procentima

Izvor: CBK (2022)

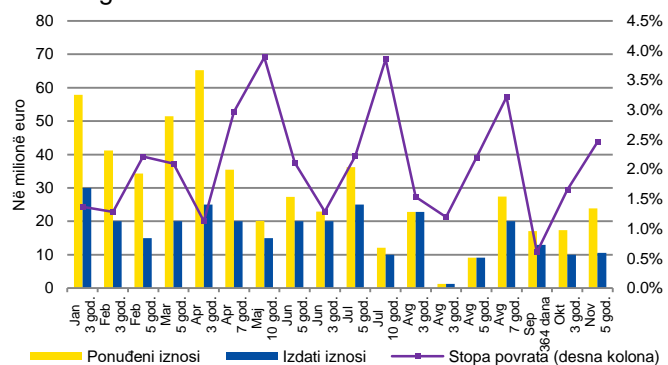
Na grafikonu 95. su prikazane sve aukcije u 2021. godini, na kojima dominira tržišna potražnja za vladinim obveznicama sa rokom dospeća od tri i pet godina.

Ukupan obim transakcija kupoprodaje i otkupa hartija od vrednosti Vlade, realizovanih na sekundarnom tržištu je, tokom 2021. godine, iznosio 203,4 miliona evra, u poređenju sa obim prethodne godine od 169,8 miliona evra, što predstavlja porast od 19,8 odsto.

Obim transakcija kupoprodaje hartija od vrednosti Vlade je, u 2021. godini, iznosio 120,7 miliona evra u poređenju sa obimom prethodne godine od 109,5 miliona evra, što predstavlja porast od 10,2 odsto. Učesnici u kupoprodajnim transakcijama su bili komercijalne banke, Fond penzijske štednje, ostali učesnici putem komercijalnih banaka i CBK.

Obim otkupnih transakcija, putem kratkoročne pozajmice, podržane hartijama od vrednosti Vlade je, u 2021. godini, iznosio ukupno 82,6 miliona evra, u poređenju sa obimom prethodne godine, koji je iznosio 60,3 miliona evra, što predstavlja povećanje od 37 odsto. Učesnici u otkupnim transakcijama bile su komercijalne banke, Fond penzijske štednje i CBK.

Grafikon 95. Aukcije hartija od vrednosti Vlade u 2021. godini

Izvor: CBK (2022)

Na osnovu Uredbe o otkupu hartija od vrednosti i Uredbe o kreditiranju u toku i jednodnevnog kreditiranja, sprovedene su otkupne transakcije hartija od vrednosti Vlade i transakcije podržane kolateralom hartija od vrednosti Vlade, u cilju efikasnijeg upravljanja kratkoročnom likvidnošću bankovnog sektora.

6.4. Informaciona tehnologije

I tokom 2021. godine, CBK je nastavila sa unapređenjem sistema informacionih tehnologija i radnih procesa, dajući poseban fokus na povećanje bezbednosti informacija.

Zbog nastavka pandemije izazvane širenjem virusa COVID-19, CBK je, na osnovu preporuka nadležnih institucija, nastavila sa radom angažovanjem dela osoblja za rad sa distance, kako bi se obezbedilo održavanje neprekidnosti rada, u slučaju eventualne infekcije većeg broja osoblja. U ovom slučaju se podržava rad osoblja u ovakvim uslovima, kako bi se obezbedilo da sistemi informacionih tehnologija uvek budu dostupni i što bezbedniji, da bi se garantovala neprekidnost institucije, pružanja usluga finansijskim institucijama, Vladi i građanima Republike Kosovo.

Takođe, neprekidno se radi na unapređenju usluga i procesa rada, kao i na razvoju novih projekata. Kako bi se omogućio lakši pristup građanima i praćenjem najnovijih tehnologija, unapređen je Portal za građane, u okviru Sistema registra kredita, koji omogućava privredi i građanima da u svakom trenutku vide svoj kreditni status u ovom registru. Razvijeni su i drugi projekti koji olakšavaju i unapređuju rad unutar same institucije.

6.5. Kreditni registar Kosova

Na osnovu Zakona o Centralnoj banci Republike Kosovo, CBK može raditi, uređivati, licencirati, registrovati i nadgledati sisteme kreditnih informacija, u cilju prikupljanja i raspodele kreditnih informacija među kreditnim institucijama, i može izdavati uredbe za odgovarajuće sprovođenje.

Od 2006. godine, ima pod svojom upravom sistem registra kredita (RKK), koji funkcioniše kao aplikacija zasnovana na internetu i ima za cilj prikupljanje i raspodelu pozitivnih i negativnih informacija fizičkim i pravnim licima, u cilju poboljšanja procesa procene klijenata kreditora, kao i sprovođenje nadzorne funkcije CBK-a.

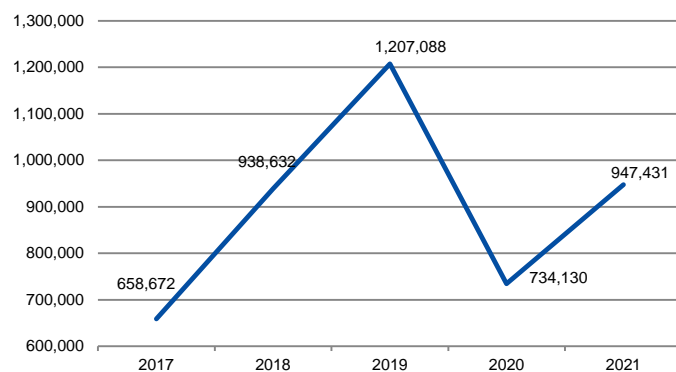
Iz opšte ekonomske perspektive, Kreditni registar olakšava kreditiranje u smislu obima i troškova, kao i doprinosi ukupnoj finansijskoj stabilnosti pomažući kreditorima da, u kraćem vremenu, donesu pravednu, tačniju i objektivniju odluku.

Prema uredbi Registra kredita, članovi sistema RKK-a su sve finansijske institucije, određene od strane CBK-a, da budu davaoci kredita, uključujući sve licencirane banke i mikrofinansijske institucije, kao i nebankarske finansijske institucije i osiguravače licencirane da se bave specifičnim aktivnostima kreditiranja.

Na osnovu podataka sistema RKK-a, trenutno postoji 1.997 aktivnih korisnika kreditnih institucija, pri čemu dominira broj korisnika iz bankarskih institucija sa 1.501 aktivnih korisnikom, slede mikrofinansijske i nebankarske institucije sa 467 korisnika i na kraju osiguravači sa 29 aktivnih korisnika sistema RKK-a. Tokom 2021. godine, Kreditni registar je upisao 273 nova korisnika.

Sistem Registra kredita je osmišljen da obezbedi naprednu infrastrukturu za funkcionisanje tržišta kredita, predstavljajući važan alat za kreditne institucije u proceni kreditnog rizika.

Grafikon 96. Broj istraživanja u sistemu RKK-a

Izvor: CBK (2022)

Sistem RKK-a je aplikacija zasnovana na internetu i može mu pristupiti direktno i u realnom vremenu od strane osoblja kreditnih institucija.

Kreditne institucije u sistemu RKK-a istražuju kreditne istorijate tražitelja kredita, pri čemu prema statistikama iz sistema RKK-a, broj istraživanja tokom 2021. godine dostiže broj od 947.431 istraživanja.

Pregled ove aktivnosti, na godišnjem nivou, za period od 2017. do 2021. godine, je dat u nastavku na grafikonu 96.

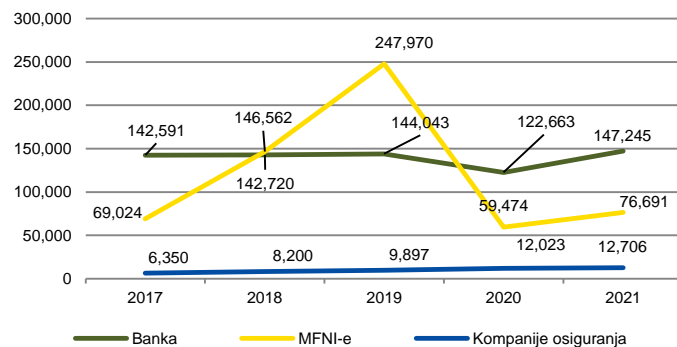
Od svih davaoca kredita se zahteva da prijavljuju u RKK-u o svim zahtevima za kredit i kreditima izdatim svojim klijentima, u skladu sa uslovima odgovarajućih uputstava izdatih od strane CBK-a.

Na osnovu podataka sistema RKK-a, tokom 2021. godine prijavljena su 236.642 kredita, uključujući kredite, kreditne kartice, prekoračenja, stambene hipotekarne kredite, kreditne linije, garancije, lizing, faktoring i druga kreditna sredstva.

Odnos broja registrovanih kredita prema vrsti kreditne institucije, za period od 2017. do 2021. godine, je prikazan u nastavku, putem grafikona 97.

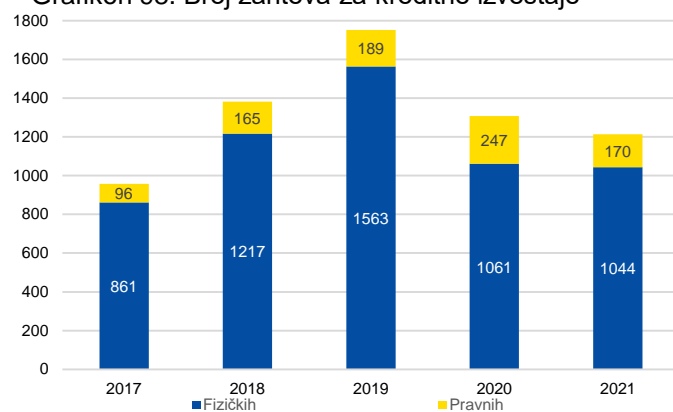
Grafikon 98 predstavlja broj zahteva za pojedinačni kreditni izveštaj korisnika kredita (fizički/pravni) na osnovu podataka sistema Kreditnog registra za 2017, 2018, 2019, 2020. i 2021. godinu.

Grafikon 97. Broj odobrenih kredita u sistemu RKK-a

Izvor: CBK (2022)

Grafikon 98. Broj zahteva za kreditne izveštaje

Izvor: CBK (2022)

6.6. Aktivnosti u oblasti ekonomskih analiza i finansijske stabilnosti

U cilju postizanja svog primarnog cilja, održavanja finansijske stabilnosti putem redovnog praćenja sistemskog rizika, između ostalog, CBK identifikuje, prati i analizira sistemski rizik na redovnoj tromesečnoj osnovi. U tom smislu, identifikacija potencijalnih rizika se vrši putem neprekidnog praćenja cikličnih i strukturnih makroekonomskih dešavanja. Procena rizika i njihovog potencijalnog uticaja na finansijsku stabilnost, a samim tim i na ukupnu makroekonomsku stabilnost, se vrši putem redovne kvalitativne i kvantitativne analize, uključujući i analizu učinka visokofrekventnih ekonomskih i finansijskih pokazatelja, predviđanja ključnih makroekonomskih pokazatelja i primenu modela, koji se bave cikličnom, strukturnom i međusektorskom dimenzijom sistemskog rizika.

CBK je nastavila da bude usredsređena na povećanje obima i kvaliteta analiza koje ispituju ključna makroekonomska dešavanja u zemlji i dešavanja usmerena na procenu finansijske stabilnosti, posebno sa novom dinamikom koju je stvorila situacija pandemije u 2020. godini. Putem identifikacije i procene rizika za finansijski sistem i njegove infrastrukture, sa gledištem analize zasnovane na riziku, CBK je nastavila da obaveštava javnost o stanju finansijskog sistema,

povećava transparentnost i promovise profesionalnu debatu o razvoju i izazovima finansijskog sistema zemlje i njene infrastrukture.

Pored različitih periodičnih analiza i redovnog praćenja ključnih pokazatelja dešavanja u odgovarajućim sektorima privrede, CBK je nastavila da ažurira modele razvijene za procenu rizika, kao što je model mape finansijske stabilnosti (koji analizira dešavanja u osam dimenzija rizika na finansijsku stabilnost), model stres testa (jedan od ključnih alata za identifikaciju trenutne krhkosti bankarskog sektora i potencijalnih sistemskih rizika u narednoj godini), model identifikacije banaka od systemske važnosti (tipičan instrument makroprudencijalne politike koji procenjuje rizik raspodele negativnih efekata systemske institucije kroz sistem), kao i model kontracikličkog dodatnog kapitala (model makroprudencijalne politike).

Jedan od najvažnijih objava je Izveštaj o finansijskoj stabilnosti. Ovaj izveštaj odražava stabilnost finansijskog sistema, analizirajući ukupna ekonomska dešavanja, zajedno sa dešavanjima u aktivnostima, učincima i održivosti svih komponenti finansijskog sistema zemlje. Kako bi javnosti obezbedila brži pristup informacijama o dešavanjima u ekonomiji zemlje, CBK je nastavila da redovno objavljuje tromesečne procene, izveštaje koji daju pregled ključnih makroekonomskih dešavanja i dešavanja u svim komponentama finansijskog sistema privrede na tromesečnoj osnovi. Pored toga, CBK je nastavila da objavljuje mesečni informativni izveštaj o finansijskom sistemu, izveštaj koji predstavlja sažetak ključnih pokazatelja za sve komponente finansijskog sistema Kosova i koji objavljuje svakog meseca.

CBK je nastavila da sprovodi Anketu o kreditiranju banaka (AKB) sa komercijalnim bankama na tromesečnoj osnovi, istraživanje koje je pored toga što je pomoglo da se bolje razumeju dešavanja u bankarskom sektoru, takođe poslužilo kao važan unos za predviđanje ekonomskog porasta i ostalih makroekonomskih agregata. Od kraja 2020. i tokom čitave 2021. godine, AKB je dopunjen delom koji se bavi očekivanjima komercijalnih banaka za cene u zemlji, a vremenska serija očekivanja banaka za dinamiku inflacije je objavljena na zvaničnoj internet stranici CBK-a.

Sa posebnim interesom za 2021. godinu, CBK je preuzela važnu obavezu za realizaciju studije opterećenja dugom domaćinstava. Kako bi obezbedila najpovoljnije okruženje za razvoj finansijskog sistema i podržala njegovu stabilnost, CBK je sprovela drugu po redu studiju za procenu opterećenja dugom zajmoprimaca u finansijskom sektoru Kosova, odnosno opterećenja dugom domaćinstava na Kosovu. Glavna svrha studije je bila da se proceni nivo opterećenja dugom pojedinačnih kreditnih klijenata i njihove porodične jedinice. Pored toga, studija je imala za cilj da identifikuje težnje kreditiranja, moguće razlike u ovim težnjama prema društveno-demografskim i društveno -ekonomskim karakteristikama, kao i obrasce zaduživanja, posebno identifikaciju višestrukog zaduživanja u različitim institucijama i različitim sektorima i njihovu međusobnu povezanost sa problem preopterećenja. Studija je sprovedena sa podacima iz marta 2021. godine, iz skoro svih kreditnih institucija na Kosovu (9 banaka i 9 mikrofinansijskih institucija), kao i sa uključivanjem sveobuhvatnog spektra kreditnih proizvoda za segment kredita domaćinstvima.

6.7. Glavne aktivnosti u oblasti statistika tokom 2021. godine

U skladu sa članom 25. Zakona o Centralnoj banci Republike Kosovo, CBK prikuplja, sastavlja i objavljuje statističke podatke i druge neophodne informacije za postizanje svojih ciljeva. Prikupljanje statističkih podataka se vrši radi promovisanja i održavanja stabilnog finansijskog sistema, efikasnog i sigurnog sistema plaćanja, da doprinese postizanju i održavanju stabilnosti domaćih cena, da podrži opštu ekonomsku politiku Vlade, da obavesti Skupštinu Republike Kosovo i širu javnost o stvarnim pokazateljima ekonomije, za izveštavanje međunarodnim organizacijama, kao i za sprovođenje procesa i politika od strane same CBK. CBK je glavni proizvođač i korisnik finansijske statistike Republike Kosovo i jedan od glavnih izvora statistike na nacionalnom nivou.

U okviru svog zakonskog mandata, CBK sastavlja i objavljuje statistiku o monetarnom, finansijskom sektoru, finansijskim računima i spoljnom sektoru.

U svrhu sastavljanja statistike, subjekti koji podnose izveštaje CBK-u su fizička i pravna lica uključujući finansijske institucije (komercijalne banke, penzioni fondovi, osiguravači, drugi finansijski posrednici i finansijske pomoćne kompanije), preduzeća u stranom vlasništvu, carinu Kosova, vladine institucije, nefinansijske korporacije, domaćinstva i neprofitne organizacije. U skladu sa važećim zakonodavstvom, CBK poštuje poverljivost u vezi sa pojedinačnim podacima koji daju od strane različitih izveštajnih subjekata, a koje se koriste samo u svrhu sastavljanja statistika. Informacije koje su date od strane izvestioca su potrebne za sastavljanje monetarnih i finansijskih statistika, statistika spoljnog sektora i finansijskih računa u okviru zakonskih odgovornosti CBK-a. Ovo poslednje proizilazi iz Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo i Zakona br. 04/L-036 o zvaničnoj statistici Republike Kosovo.

Sastavljanje gore navedenih statistika je zasnovano na metodologiji preporučenoj od strane Međunarodnog monetarnog fonda, Evropske centralne banke, Svetske banke, Eurostat-a i najboljih praksi drugih zemalja.

Objavljivanje statistike se vrši u skladu sa rokom koji je unapred objavljen na internet stranici CBK-a i u različitim oblicima: vremenske serije, mesečni statistički bilten, godišnji izveštaj, Nacionalna stranica sa sažetkom podataka, MMF, Eurostat, Svetska banka, CEFTA, itd. Statistike o odgovornosti CBK-a se po zahtevu pripremaju i distribuiraju za potrebe organizacionih jedinica unutar CBK-a, kao i za spoljne korisnike, kao što su: vladine institucije, mediji, međunarodne organizacije, univerziteti i šira javnost.

CBK je tokom 2021. godine nastavila redovno objavljivanje statistike za monetarni i finansijski sektor i spoljni sektor u skladu sa kalendarom objavljivanja. Tokom ove godine, CBK je razvila finansijske račune, novi statistički modul zasnovan na zahtevima međunarodnih finansijskih organizacija. Kao nezavisni deo nacionalnih računa, finansijski računi daju potpunu, sveobuhvatnu sliku finansijske situacije i finansijskih odnosa u privredi, u smislu privrednih sektora i finansijskih instrumenata, uključujući odnose sa nerezidentima. Kako bi se utvrdile podele institucionalnih odgovornosti, kao i mehanizama saradnje za pripremu finansijskih računa, u toku je izrada nacrtu memoranduma o saradnji između CBK-a, Kosovske agencije za statistiku i Ministarstva finansija, rada i transfera Republike Kosovo. Na osnovu prakse drugih zemalja prema kojima centralne banke pokrivaju finansijski sektor i spoljni sektor, CBK je uspela da tokom 2021. godine sastavlja i redovno objavljuje statistiku na svojoj internet stranici finansijskih računa za finansijski sektor (prema podsektorima; centralni banka, depozitna društva, drugi finansijski posrednici, osiguravajuća društva, penzioni fondovi i drugi finansijski posrednici) i spoljni sektor. Statistike finansijskih računa za ova dva sektora su predstavljene u trenutnoj vrednosti i akumulirane prema podsektorima u 18 novih tabela vremenskih serija na internet stranici CBK-a. Predstavljanje statistike se vrši na osnovu „ko-kome”, što znači da su ispunjeni uslovi Eurostat-a i MMF-a za objavljivanje bilansa stanja prema sektorskom pristupu.

Tokom 2021. godine, CBK je nastavila dalje usklađivanje statistike pod svojom odgovornošću sa standardima Evropske unije postavljenim od strane Evropskog sistema nacionalnih i regionalnih računa (ESA 2010). Statistika kamatnih stopa se redovno izveštavala Evropskoj centralnoj banci (ECB) na mesečnom nivou, a Eurostat-u su na tromesečnom nivou izveštavala statistika platnog stanja i pozicije međunarodnih investicija i na osnovu godišnjih statistika o direktnim ulaganjima i statistika o međunarodnoj trgovini uslugama. Tokom 2021. godine, uz tehničku pomoć Eurostat-a, završena su dva statistička projekta: procedura makroekonomske neravnoteže (engleski: Macroeconomic Imbalance Procedure - MIP) i statistike međunarodne trgovine uslugama (engleski: International Trade in Services Statistics - ITSS). Preduzete aktivnosti u okviru ovih dvogodišnjih projekata su dovele do poboljšanja kvaliteta i približavanja zahtevima EU-a, kao što

su: izveštavanje Eurostat-u o statistici finansijskih računa i bilansa stanja finansijske imovine i obaveza prema preporukama ESA 2010, unapređivanje načina potvrđivanja izveštaja prilikom izveštavanja Eurostat-u i objavljivanje statistike o izvozu i uvozu usluga prema kategorijama i državama. U oblasti obrade podataka, unapređena je automatizacija procesa rada za sastavljanje i potvrđivanje objavljenih statistika. Pored navedenih aktivnosti, CBK je tokom 2021. godine posvećena poboljšanju kvaliteta i postojanosti podataka proizvedenih prema standardima i metodologiji preporučim od strane Eurostat-a i MMF-a, ažuriranju metodologije objavljene na internet stranici CBK-a, objavljivanju novih tabela na internet stranici CBK-a, smanjenje učestalosti objavljivanja statističkih pokazatelja, unapređenje metoda obrade i potvrđivanja statističkih izveštaja, održavanje stranice „Kosovska privreda u jednom pogledu”, sastavljanje i objavljivanje zatezних kamata u trgovinskim i kreditnim transakcijama, sastavljanje i izveštavanje pokazatelja finansijskog zdravlja itd.

Poteškoće izazvane pandemijom Covid-19 su dovele do toga da su neki projekti planirani za 2021. odloženi za sledeću godinu, uključujući: sprovođenje mrežne platforme za prikupljanje statističkih izveštaja o direktnim ulaganjima od kompanija koje izveštavaju, povećanje broja anketa za sastavljanje određenih komponenti platnog stanja i sprovođenje ankete za procenu troškova migranata na Kosovu.

6.8. Razmatranje zahteva finansijskih institucija pod nadzorom od strane CBK-a

CBK, tokom vršenja svojih nadzornih ovlašćenja, postupajući u skladu sa članom 67. tačka 4. Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo, pre izricanja administrativnih kazni, daje detaljnu izjavu licu kome će biti izrečena kazna, opisujući činjenice i zakon koji potkrepljuju postojanje prekršaja, dajući ovom licu punu mogućnost da iznese činjenice i argumente zašto mu se ne treba izreći kazna.

U dokumentu/izjavi poslatoj od strane CBK-a (Obaveštenje u svrsi izricanja administrativnih kaznenih mera), dat je pravni savet, gde je institucija obaveštena sa pravom da, u roku od 15 kalendarskih dana od datuma prijema ove izjave, Odeljenju za razmatranje podnese zahtev za razmatranje.

Institucije pod nadzorom od strane CBK-a, nakon što dobiju takvu izjavu, a budući da imaju mogućnost razmatranja kaznene mere, u slučaju da donesu odluku da ulože žalbu, upućuju zahtev Odeljenju za razmatranje.

Odsek je u neprekidno koordinisan sa finansijskim nadzorom u vezi sa upućivanjem Obaveštenja u cilju izricanja administrativnih kaznenih mera od strane CBK-a (protiv nadziranih finansijskih institucija) kao priprema, u slučaju eventualnog podnošenja zahteva za ponovno razmatranje od strane ovih institucija. Tokom 2021. godine, finansijske institucije su uputile dva zahteva za ponovno razmatranje. Zahtevi su razmotreni sa stručnom pažnjom i u skladu sa zakonskim okvirom i pripremljene odgovarajuće preporuke za donošenje odluka. Odgovarajuća pažnja je posvećena razvoju zakonske regulative, kako bi se identifikovale potrebe za izmenom neke odredbe koja bi se odnosila na pitanja razmatranja zahteva od strane finansijskih institucija. Kao rezultat pandemije, i 2021. godina je bila godina izazova uopšte, a kao rezultat toga donela je značajne poteškoće u funkcionisanju i obavljanju operativnih radova u vezi sa razmatranjem ovih zahteva. Uprkos poteškoćama, kako bi se blagovremeno komuniciralo i prikupio neophodan materijal i uprkos poteškoćama u održavanju neophodnih direktnih konsultacija ili pojašnjenja (bilo sa odgovornim licima organizacionih jedinica unutar CBK-a ili finansijskih institucija pod nadzorom od strane CBK-a) postignuto je da se zahtevi blagovremeno razmotre.

7. Unutrašnja kretanja

7.1. Unutrašnja revizija

Unutrašnja revizija (UR) je važna funkcija sistema, koja osigurava opravdanu sigurnost za Odbor CBK-a i više rukovodstvo da su mehanizmi unutrašnje kontrole dizajnirani i efikasno funkcionišu. Unutrašnja revizija zajedno sa spoljnom revizijom dovršava lanac odgovornosti unutar svake institucije.

Zakonski okvir CBK-a pruža pun mandat UR da samostalno sprovodi revizorske angažmane kako bi davao preporuke Odboru CBK-a i Menadžmentu kako bi se povećala efikasnost unutrašnjih kontrola i dodala vrednost instituciji.

I tokom 2021. godine, Unutrašnja revizija je nastavila sa angažmanima/revizijama u skladu sa Godišnjim planom. Ovaj dokument je pripremljen na osnovu Metodologije za procenu rizika, prema Pristupu zasnovanom na riziku. U nedostatku kvoruma Odbora CBK-a, Godišnji plan unutrašnje revizije nije usvojen. Međutim, krajem 2020. godine isti je poslat predsedniku Borda CBK-a i guverneru.

Revizije i angažmani izvršene tokom 2021. godine bile su sledeće prirode: finansijske, usklađenosti, operativne i informacione tehnologije. Ove aktivnosti su izvršene u skladu sa Zakonom br.03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo, odnosno članom 61. ovog zakona.

Delokrug UR je nastavio da bude orijentisan ka poboljšanju i unapređenju sistema/procesa koji pomažu menadžmentu u postizanju postavljenih ciljeva. Uprkos činjenici da je 2021. godina bila prilično izazovna, kao rezultat globalne pandemije COVID-19, UR je kroz izvršenih aktivnosti/revizija, u funkciji poboljšanja sistema unutrašnjih kontrola, kao i u cilju povećanja vrednosti departmana/odeljenja i drugih nadležnih oblasti u Centralnoj banci dala je ukupno pedeset dve (52) preporuke.

U skladu sa zakonskim zahtevima, UR je pripremila Godišnji plan za 2022. godinu, čemu je prethodila priprema Univerzuma revizije. Ovaj dokument, u skladu sa zakonskim procedurama, prvo razmatra Komitet za reviziju, a zatim razmatra i usvaja Odbor CBK-a. U cilju ispunjavanja zakonskih uslova, šef unutrašnje revizije je krajem decembra 2021. godine podneo godišnji plan za 2022. godinu na raspravu i usvajanje Odboru CBK-a. Pošto je odbor CBK-a postao operativan krajem decembra 2021. godine, očekuje se da će ovaj dokument biti odobren početkom 2022. godine.

Kao rezultat nefunkcionisanja Odbora CBK-a (sa situacijom sa kojom smo se suočavali od 15.06.2020. godine, šef unutrašnje revizije je i tokom 2021. godine nastavio sa svojim redovnim izveštavanjem predsedniku Odbora CBK-a i guverneru. Takođe, tokom perioda o kojem je reč održani su redovni mesečni informativni sastanci između predsednika Borda CBK-a i šefa UR-a. Na ovim sastancima je razgovarano o napretku aktivnosti unutrašnje revizije, sa posebnim akcentom na proces praćenja sprovođenja preporuka.

UR je nastavila sa angažmanom u vezi sa adresiranjem preporuka datih u okviru spoljnih procena, kao što su: Svetska banka, Evropska centralna banka, Međunarodni monetarni fond - Procena zaštitnih mera (Safeguards Assesments) i USAID.

Aktivnosti oko kontinuirane stručne edukacije osoblja nastavljene su i tokom ove godine, kroz učešće osoblja UR-a na nekoliko obuka i virtuelnih seminara. Departman unutrašnje revizije je uključen u program za jačanje kapaciteta centralnih banaka na Zapadnom Balkanu, u cilju integracije u Evropski sistem centralnih banaka, u organizaciji Deutsche Bundesbank, program za koji se očekuje da se nastavi tokom 2022. godine, u zavisnosti od pandemijske situacije.

Takođe, u funkciji izvršenja svoje dužnosti, UR je i tokom 2021. godine održavala komunikaciju sa spoljnim revizorima CBK-a.

7.2. Ljudski resursi

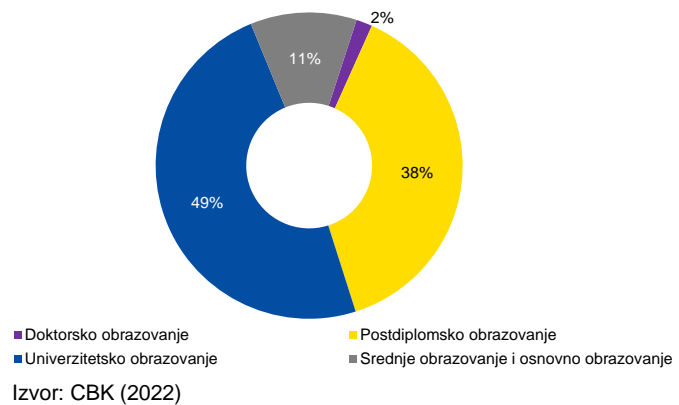
U sprovođenju strateških ciljeva Centralne banke Republike Kosovo i politikama upravljanja ljudskim resursima, CBK je fokusirana na sticanje i kontinuirano sprovođenje najboljih praksi upravljanja ljudskim resursima primenjenih u sličnim institucijama.

Efikasno upravljanje ljudskim resursima pridaje posebnu važnost prilagođavanju regulatorne infrastrukture institucije najboljim standardima, a takođe pruža mogućnosti za razvoj i unapređenje za sve zaposlene, u cilju povećanja profesionalnosti, učinka i motivacije zaposlenih.

Na kraju 2021. godine, broj zaposlenih u Centralnoj banci Republike Kosovo iznosio je 230. Prosečna starost zaposlenih bila je 42 godinu. Zastupljenost polova na nivou stručnjaka i menadžera je uravnotežena. Odnos žena i muškaraca je 52,6 prema 47,4 procenata, dok je ovaj odnos na nivou uprave 42,3 prema 57,7 procenata.

U opštoj strukturi Centralne Banke Republike Kosovo 4 zaposlenih ili 1,7 procenta su sa PhD, 88 zaposlenih ili 38,4 procenta su sa postdiplomskim obrazovanjem, 112 zaposlenih ili 48,7 procenta su sa univerzitetskom obrazovanju, 24 zaposlenih ili 10,4 procenta su sa srednjim obrazovanjem i 2 zaposlenih ili 0,8 procenta su sa osnovnim obrazovanjem (grafikon 99).

Grafikon 99. Struktura prema obrazovanju

Centralna banka Republike Kosovo prepoznaje osoblje kao jedan od najvažnijih resursa i kontinuirano se

angažuje u njihovoj podršci kako bi im pružila odgovarajuće znanje, sposobnosti, stručnost i adekvatno profesionalno usavršavanje kako bi ispunili svoje dužnosti i odgovornosti prema najvišim standardima, i da ostvare svoj puni potencijal, stvarajući uslove za postdiplomske studije i učešće na konferencijama, obukama, kursevima, seminarima itd.

Od ukupnog broja zaposlenih, 77 zaposlenih ili njih 33,5 procenta pohađalo je stručno osposobljavanje koje su uglavnom organizovali Evropska centralna banka, Međunarodni monetarni fond-MMF, Joint Vienna Institute - JVI, Deutsche Bundesbank, Holandska banka, Poljska Banka, Francuska Banka, Italijanska Banka, Češka Banka, Istanbul School of Central Banking, Kosovsko udruženje banaka i "Center of Excellence in Finance – CEF".

7.3. Pravne aktivnosti CBK-a

U funkciji ispunjavanja ciljeva utvrđenih zakonom, CBK je tokom ove godine razvila zakonske aktivnosti fokusirajući se na sprovođenje i unapređenje pravne infrastrukture za regulisanje i nadzor finansijskog sektora, na osnovu poslednjih dešavanja, kao i u skladu sa osnovne principe direktiva Evropske unije i međunarodnih standarda.

Fokusirajući se na unapređenje pravne infrastrukture u koraku sa najnovijim dešavanjima na finansijskom tržištu, kako bi se ispunili ciljevi i zadaci utvrđeni zakonom, organi za donošenje odluka CBK-a, odnosno Izvršni odbor usvojili su niz podzakonskih akata i druge odluke, koje su prethodno pregledane i pravno potvrđene pre njihovog donošenja. Dok, u nedostatku konsolidacije

Odbora Centralne banke, tokom 2021. godine, pored prethodnih godina, nije uspeo da se usvoji jedan broj podzakonskih akata iz nadležnosti ovog odbora.

Takođe, i ove godine, uzimajući u obzir situaciju koju je stvorila pandemija, u cilju prevazilaženja predstavljenih izazova, Izvršni odbor CBK-a je produžio rok trajanja Uputstva o restrukturiranju kredita, kao olakšavajuću meru za zajmoprimce, čime je postigao siguran i stabilan finansijski sistem, kao jedan od svojih glavnih ciljeva.

Što se tiče primarnog zakonodavstva CBK-a, u postupku usvajanja od strane nadležnih organa su: Nacrt zakona o mikrofinansijskim institucijama i nebankarskim finansijskim institucijama, kao i nacrt zakona o bankama, dok je nacrt zakona o obaveznom osiguranju od autoodgovornosti nalazi se u CBK-u, kako bi se pregledalo izvršenje neophodnih promena. Svrha dopune/izmena ovih zakona je usklađivanje sa zakonodavstvom Evropske unije, kao i najboljom međunarodnom praksom i standardima, u cilju postizanja ciljeva CBK-a za očuvanje i održavanje finansijske stabilnosti, kao i zaštita interesa deponenata i osiguranika. Takođe, tokom ove godine, uz pomoć Svetske banke, počela je izrada nacrta zakona o platnim uslugama, koji ima za cilj da reguliše platne usluge koje se pružaju na Kosovu, u skladu sa direktivama Evropske unije u ovoj oblasti.

U cilju što efikasnijeg obavljanja poslova u vezi sa pitanjima iz oblasti relevantnih zakonskih nadležnosti, CBK je angažirana i na postizanje sporazuma o saradnji sa drugim institucijama, i to:

- Sporazum o saradnji između Ministarstva za finansije, rad, i transfere, Ministarstva unutrašnjih poslova i Kosovskog zavoda za osiguranje, radi pokrivanja obaveza premije graničnog osiguranja za stranke koji su subjekti graničnog osiguranja i dolaze na Kosovo tokom 2021. godine;
- Sporazum o saradnji između CBK-a, Ministarstva za finansije, rad i transfer i partnerskih komercijalnih banaka za pokretanje trezorskih zapisa za dijasporu, koji imaju za cilj stvaranje dodatnih mogućnosti za mobilizaciju štednje ka ekonomiji Kosova;
- Sporazum o saradnji između CBK-a, Komore privatnih izvršitelja i Ministarstva pravde, u cilju saradnje u pogledu efikasnosti izvršnih postupaka u skladu sa zakonskim zahtevima;
- Sporazum o saradnji između CBK-a, Ministarstva za finansije, rad i transfere i Agencije za informaciono društvo, o mogućnosti važenja podataka bankarskih računa korisnika paketa za ekonomski oporavak preko registra bankarskih računa.

Dakle, čak i tokom 2021. godine, CBK je nastavila da promovise i održava stabilan i održiv finansijski sistem fokusirajući se na nesmetanu primenu zakonskog okvira, garantujući moderan zakonski okvir koji se stalno ažurira u skladu sa standardima i zahtevanim kriterijumima, kao i međunarodnim najboljim praksama.

7.4. Funkcija upravljanja rizikom

Upravljanje rizikom u Centralnoj banci Republike Kosovo usmereno je ka postizanju ciljeva CBK-a kako je predviđeno Zakonom.

Okvir za upravljanje rizikom i procesi podrške su dizajnirani da služe postizanju strateških ciljeva Centralne banke, pružajući strukturirane i sveobuhvatne informacije o tome kako se ovi rizici identifikuju i upravljaju/smanjuju. Ove informacije se pružaju blagovremeno i imaju za cilj da pomognu u donošenju odluka. Opšti okvir za upravljanje rizikom definiše glavne vrste rizika kojima je CBK izložena i kojima upravlja. Deo okvira su procesi za identifikaciju, analizu i procenu rizika koje prati odgovor na rizik i njegov nivo se prati u skladu sa važećim regulatornim okvirom.

Upravljanje rizikom u CBK-u nije nezavisan proces od drugih aktivnosti i radnih procesa, već je sastavni deo upravljanja i svih procesa, uključujući strateško planiranje i upravljanje projektima.

CBK je u skladu sa najboljim praksama prilagodila model tri linije zaštite. Prva linija su organizacione jedinice/nosioci odgovornih procesa za upravljanje rizicima kroz uspostavljanje kontrola. Funkcija upravljanja rizikom služi kao druga linija, sa odgovornošću da prati adekvatnost upravljanja rizikom sa definisanim delokrugom. U trećoj liniji je funkcija unutrašnje revizije koja vrši redovne revizije procesa upravljanja rizicima i sistema unutrašnjih kontrola.

Funkcija upravljanja rizikom je na periodičnoj osnovi izveštavala Izvršnom odboru CBK-a o ukupnom profilu operativnog rizika u CBK, o razvijenim aktivnostima koje su bile u službi unapređenja procesa upravljanja operativnim rizikom i proširenja delokruga za tretiranje finansijskih rizika.

Unapređenje procesa upravljanja operativnim rizikom zasniva se na najboljim praksama centralnih banaka, Međunarodne radne grupe za operativni rizik (IORWG), gde je izvršea procena nivoa zrelosti procesa prema metodologiji koju koristi IORWG. Na osnovu aktivnosti i razvoja predstavljenih u nastavku, nivo zrelosti upravljanja operativnim rizikom u CBK je dostigao zadovoljavajući nivo zrelosti u skladu sa ciljevima funkcije upravljanja rizikom. Procena se vrši periodično tako što se bavi upravljanjem, kulturom rizika u instituciji, procesima upravljanja operativnim rizikom, rezultatima nakon upravljanja rizikom i njihovim izveštavanjem.

Radilo se na razvoju i ažuriranju regulatornog okvira, na održavanju i daljem razvoju okvira za upravljanje finansijskim rizikom, i na integraciji upravljanja rizikom u sve funkcije CBK-a. Da bi se ispunili zahtevi institucije, kao deo okvira upravljanja rizicima, dalje su razvijeni i prilagođeni različiti instrumenti i modeli upravljanja rizikom. Održan je četvorodnevni okrugli sto, koji je dodatno doprineo jačanju kulture upravljanja rizikom u CBK.

Za svaki izveštajni period, baze podataka se kompletiraju i ažuriraju: baza podataka o radnim procesima na nivou CBK-a, podržana neophodnim detaljima i registrom rizika kao veoma kritičnom bazom podataka za instituciju dinamične prirode. Kao podrška registru rizika, razvijena je kontrolna knjiga koja sadrži sve kategorije kontrola prema njihovoj funkciji i načinu na koji su dizajnirane. Ove kontrole, postavljene kao odgovor na identifikovane rizike za radne procese, procenjuju se prema stepenu efektivnosti da bi se obezbedila sigurnost da se strateški ciljevi ostvaruju.

Da bi se olakšao proces identifikacije rizika i da bi se izvršila strukturirana procena rizika, razvijene su taksonomije kao koherentan i jedinstven skup definicija kako bi se bolje pokrile kategorije i potkategorije operativnog rizika. Taksonomije pomažu da se tačno opiše rizik i odredi prioritet postupcima za tretiranje rizika.

Procena ukupnog nivoa rizika zasniva se na mnogim komponentama koje su potom podvrgnute procesu kvantitativne i kvalitativne analize, kako bi se što tačnije utvrdio nivo rizika i preporučile akcije za njegovo upravljanje. Na osnovu definisane učestalosti prenose se ključni pokazatelji rizika koji su deo kataloga ključnih pokazatelja rizika. Ovaj katalog služi kao instrument koji omogućava prosuđivanje o toleranciji na operativni rizik dajući signal menadžmentu u slučaju povećanja određenih rizika koji mogu uticati na postizanje strateških ciljeva institucije.

Za rešavanje nivoa rizika, razvijeni su i prosleđeni akcioni planovi kroz koje se prate mere preduzete za upravljanje i ublažavanje rizika.

8. Spoljni odnosi i međunarodna saradnja

8.1. Međunarodni odnosi

Centralna banka Republike Kosovo intenzivno nastavlja da unapređuje međunarodnu saradnju u okviru svojih funkcija i odgovornosti, uprkos situaciji stvorenoj pandemijom, kojoj se suočavala naša zemlja, isto kao i celi svet.

Tokom 2021. godine, CBK je nastavila saradnju sa međunarodnim finansijskim institucijama, kao što su: Međunarodni monetarni fond (MMF), Svetska banka (SB), Evropska centralna banka (ECB), Evropska bankarska uprava (EBA), Crans Montana Economic Forum u Švajcarskoj, Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID), Evropska komisija (EK), Deutsche Bundesbank, Nemački savezni nadzorni organi, Austrijski nadzorni organ, Turska banka, Međunarodna finansijska korporacija (IFC), deo Svetske banke, Eurostat i druge institucije.

Rukovodioci CBK-a sa predsedavanjem guvernera g. Fehmi Mehmeti, učestvovali su na daljinu (u obliku online) na virtuelnim prolećnim i godišnjim sastancima Svetske banke i Međunarodnog monetarnog fonda, gde su učesnici informisani o trenutnoj situaciji u finansijskom sektoru i merama koje je CBK preduzela za održavanje ovog sektora, bivajući spremni da pomognu ekonomiji i građanima da se lakše izbore sa situacijom izazvanom pandemijom Covid-19.

Mere koje je preduzela CBK visoko su pohvalile Međunarodni monetarni fond, Svetska banka, Evropska komisija, Stejt department SAD-a, zajednički zaključci ekonomskog i finansijskog dijaloga između EU-a i država Zapadnog Balkana i Turske itd.

Gjithashtu, Qeveria Gjermane ka mbështetur programin e këshillimit përmes të cilit Qeveria Gjermane synon të mbështesë zhvillimin e mëtejshëm institucional në Kosovë. Nemačka vlada je takođe podržala savetodavni program kroz koji nemačka vlada namerava da podrži dalji institucionalni razvoj na Kosovu.

U okviru aktuelnog programa izgradnje kapaciteta centralnih banaka na Zapadnom Balkanu u cilju integracije u Evropski sistem centralnih banaka, Centralna banka Republike Kosovo i Centralna banka Portugalije (Banco de Portugal) realizirale su aktivnosti fokusirane na unapređenje procesa u CBK za pregledanje i razmatranje žalbi korisnika finansijskih usluga.

Rad CBK-a i dobra saradnja sa Sjedinjenim Američkim Državama takođe se ogleda u izveštaju o investicionoj klimi američkog Stejt departmenta za 2021. godinu za Kosovo, koji je dao visoku ocenu finansijskog sistema zemlje.

Evropska unija je takođe prepoznala angažman i reforme koje je preuzela CBK i objavila u Izveštaju o zemlji za Evropsku komisiju za 2020. godinu.

Na prolećnim sastancima, koji su održani od 5. do 12. aprila 2021. godine, guverner Mehmeti i predstavnici CBK-a razgovarali su sa predstavnicima MMF-a o najnovijim ekonomskim, fiskalnim i finansijskim razvojjima, kao i o planovima i očekivanjima za 2021. godinu.

Sa rukovodiocima Međunarodne finansijske korporacije razgovarano je o pokretanju novog projekta, koji se odnosi na procenu stanja u mikrofinansijskom i nebankarskom finansijskom sektoru, kao i neophodne promene za reformu ovog sektora.

U datim procenama od strane Međunarodnog monetarnog fonda priznate su mere koje je CBK preduzela za restrukturiranje kredita. Prema MMF-u, preliminarni podaci ukazuju na zdrav kreditni portfolio, uz mogućnost blagog povećanja nekvalitetnih kredita u narednim mesecima.

CBK je zajedno sa 20 centralnih banaka zemalja članica Evropske unije učestvovala u programu izgradnje kapaciteta centralnih banaka Zapadnog Balkana sa ciljem integracije u Evropski sistem centralnih banaka koji je pokrenut 26. marta 2019. godine.

U završnoj izjavi Misije za procenu za Član IV, MMF je ocenio održivost bankarskog sektora, koja je izražena kroz visok nivo kapitala i likvidnosti, sa jedne strane, i nekvalitetnih kredita na niskim nivoima, sa druge strane, koje su delimično rezultat mera koje je CBK preduzela u vezi sa pandemijom.

Dobra saradnja CBK-a je bila sa međunarodnim institucijama i ambasadama koje deluju na Kosovu.

Centralna banka Republike Kosovo potpisala je sporazum o saradnji sa Ministarstvom za finansije, rad i transfere i partnerskim komercijalnim bankama za pokretanje trezorskih zapisa za dijasporu, koji imaju za cilj stvaranje dodatnih mogućnosti za mobilizaciju štednje ka ekonomiji Kosova.

Tokom 2021. godine održani su sastanci sa raznim poslovnim udruženjima u cilju nastavka saradnje u pomoći poslovanjima i građanima u prevazilaženju situacije izazvane pandemijom Covid-19.

8.2. Komunikacija i finansijsko obrazovanje

Centralna banka Republike Kosovo pridaje posebnu važnost povećanju transparentnosti i informisanju javnosti o svom radu, o dešavanjima u finansijskom sektoru i koracima koje je preduzela CBK. Ovo se prenosi u javnost putem kanala komunikacije i širenja informacija o dostignućima i rezultatima aktivnosti u okviru svojih funkcija i odgovornosti.

U okviru Programa finansijskog obrazovanja, CBK je nastavila da realizuje aktivnosti, da priprema obrazovne materijale i projekte koji su usmereni na učenike i omladinu, u cilju davanja doprinosa povećanju ekonomskog i finansijskog znanja javnosti.

U nastavku saradnje sa Departmanom za razvoj Evropskog fonda za jugoistočnu Evropu (EFSE), CBK je uspela da štampa i distribuira kolekciju od 5 udžbenika finansijskog obrazovanja u svim obrazovnim direkcijama svih opština Kosova, odnosno u svim školama na Kosovu. Projekat je usaglašen i podržan od strane Ministarstva obrazovanja, nauke i inovacije. U cilju uključivanja svih učenika bez razlike, podeljene su knjige na albanskom, srpskom, turskom, romskom, bosanskom jeziku kao i na pismu „braj“ za učenike sa oslabljenim vidom.

U okviru sada već tradicionalnih aktivnosti finansijskog obrazovanja, Centralna banka Republike Kosovo je realizirala aktivnosti za učenike i omladinu bilo sa fizičkim prisustvom u školama ili u CBK, bilo sa virtuelnim aktivnostima, kao što sledi: Međunarodna nedelja novca, 1. jun Dan dece, Svetski dan štednje i dodela tradicionalne nagrade „Mladi ekonomista“.

U okviru Programa Finansijskog obrazovanja, tokom godine su vršene posete sa obrazovnim aktivnostima u osnovnim školama, u nekim opštinama Kosova i organizovana su predavanja na fakultetima ili u CBK sa studentima univerzitetskog nivoa. Takođe je povećan broj edukativnih materijala koji se objavljuju na platformi finansijskog obrazovanja na sva tri jezika.

Ostali projekti realizovani tokom 2021. godine su: Greenback projekat u kome je CBK saradivala sa Svetskom bankom kroz Program doznaka i plaćanja (RPP), program koji finansira Švajcarski državni sekretarijat za ekonomska pitanja (SECO). Ovaj projekat je imao za cilj povećanje efikasnosti doznaka i koristi koje one donose pojedincima, porodicama i ekonomiji uopšte, uglavnom kroz finansijsko obrazovanje, izgradnju kapaciteta i koordinaciju relevantnih strana. Shodno tome, organizovano je 5 sastanaka sa pripadnicima kosovske dijaspore iz Nemačke, Austrije, Švajcarske, Ujedinjenog Kraljevstva i Sjedinjenih Američkih Država. Kao deo ove saradnje, organizovane su i dve sesije obuke sa predstavnicima različitih departmana u CBK-u

kako bi se procenio prostor i potrebe za razvoj i sprovođenje Nacionalne strategije finansijskog obrazovanja (NFIS) i Nacionalne strategije za finansijsko uključivanje (NFIS) .

Drugi projekat na kojem se radilo tokom 2021. godine je Projekat izgradnje online platforme za poređenje kamatnih stopa. Svrha projekta je kreiranje online platforme/aplikacije za javnost koja će moći da pristupi i uporedi informacije o cenama finansijskih proizvoda koje nude bankarske institucije. Projekat je podržao Departman za razvoj Evropskog fonda za Jugoistočnu Evropu (EFSE – kancelarija na Kosovu) i omogućena je realizacija prve faza koja sadrži: Koncept razvoja projekta, model prikupljanja podataka (Excel), podatke konsolidovane od strane finansijskih institucija (Excel), Priručnik ili vodič o tome kako da se koristi i dovrši model prikupljanja podataka (albanski i engleski), rečnik sa objašnjenjima sa terminologijom uključenom u vodič, konačni izveštaj i preporuke.

CBK je tokom 2021. godine bila fokusirana na informisanje javnosti u realnom vremenu, organizovanjem konferencija za štampu, objavljivanjem saopštenja za javnost, izjavama, odgovaranjem na pitanja novinara i građana, kao i učešćem u televizijskim emisijama i debatama i predstavljanjima na radiju, itd.

Tokom 2021. godine realizirani su video snimci iz aktivnosti raspodele knjiga finansijskog obrazovanja, takođe, pripremljeni su video snimci govora guvernera sa titlovima na engleskom i srpskom jeziku, uz striktno poštovanje Zakona o upotrebi jezika. Svi video snimci se objavljuju na kanalu CBK-a na YouTube i Facebook. U cilju boljeg informisanja javnosti o aktivnostima CBK-a, govori, intervjui za vizuelne i pisane medije se stalno objavljuju na linku Aktivnosti guvernera. CBK je nastavila da održava dobru i korektnu saradnju sa svim medijima i novinarima. U cilju povećanja informisanosti, CBK je nastavila sa izdavanjem knjige Bilten aktivnosti CBK-a (period januar-jun i jul-decembar) koja izlazi dva puta godišnje. Takođe je objavljena i knjiga „Govori guvernera u BIS-u” (Bank for International Settlements), zatim knjiga „Makroekonomski pokazatelji” i knjiga „CBK u očima javnosti”. Nastavljena je dobra saradnja sa Bank for International Settlements - BIS u kojoj su objavljeni svi govori guvernera. CBK se takođe pobrinula za zahteve za pristup javnim dokumentima, obezbeđujući dokumente stranama koje su tražile, uvek na osnovu važećih zakona. CBK objavljuje sva dešavanja u vezi sa svojim aktivnostima, zakonskom regulativom i merama preduzetim u okviru svog mandata na svom službenoj internet stranici www.bqk-kos.org, koja je dobro posećena od strane građana. Službena stranica takođe sadrži publikacije, izveštaje i stalno ažurirane podatke o kretanjima u finansijskom sektoru.

8.3. Tehnička pomoć

CBK je nastavila da saraduje sa međunarodnim finansijskim institucijama, kao i sa centralnim bankama i regulatornim agencijama, kako na regionalnom, tako i na međunarodnom nivou. Uglavnom tokom 2021. godine ostvarena je saradnja u novim okolnostima kao rezultat pandemije sa međunarodnim institucijama kao što su: MMF, SB, ECB, Američko ministarstvo finansija (trezor), EBRD, EFSE, SECO, itd.

Međunarodni monetarni fond (MMF)

U okviru stalne podrške iz MMF-a, CBK je tokom 2021. godine dobila tehničku pomoć za sledeće projekte:

- Procena zaštitnih mera (Safeguard assesment), koja je obuhvatila oblasti i funkcije CBK-a, kao što su: spoljna revizija, interna revizija, zakonski okvir, finansijsko izveštavanje i unutrašnje kontrole.

- Revidiranje investicione politike CBK-a, uključujući: investiciju u vreme krize, alokaciju i diversifikaciju investicija, procenu učinka portfelja CBK-a tokom prethodnih godina, procenu tehničkih i operacionalnih kapaciteta, procenu upravljanja rizikom itd.
- Sastanci sa osobljem MMF-a za tehničku pomoć održani su 2020. godine, a prvi nacrt preporuka je primljen od strane MMF-a u januaru 2022. godine, koje trenutno komentarišu i razmatraju CBK i MMF. Do ovog perioda DMM nije prošao obuku ili radionice za povećanje svojih kapaciteta. U nacrtu dokumenta preporuke, DMM je komentarisao potrebu da osoblje bude podržano kroz obuku kako bi bilo u stanju da sprovede promene koje je preporučio MMF.

Tehnička pomoć u vezi ažuriranja postojećeg priručnika / razvoja priručnika prema SREP pristupu. Ovaj priručnik obuhvata proces procene adekvatnosti kapitala u odnosu na profil rizika banke i strategiju održavanja nivoa kapitala, unutrašnju procenu nivoa kapitala u cilju održavanja usklađenosti sa regulatorom, kao i zahteve regulatora za nivo dodatnog kapitala za banke, kada se tako proceni.

Supervisory Capacity Building: Training On-site Inspection. Tehnička pomoć od MFI. Prva faza je bila obuka koja je ponuđena početkom 2021. godine. Očekuje se da 2022. godine počnemo sa drugom fazom.

8.4. Evropska integracija

U cilju ostvarivanja perspektive zemlje za članstvo u Evropskoj uniji (EU), Centralna banka Republike Kosovo nastavila je i ove godine da ispunjava svoje obaveze u okviru procesa evropskih integracija. Nadgledanje ključnih zakonskih dešavanja i nadzornih praksi, odnosno usklađivanje zakonodavstva CBK-a sa ACQUIS-om, kao i nedavni makroekonomski razvoj neprekidno se izveštavaju kroz izveštavajuće dokumente, kao i sastanci sa lokalnim i međunarodnim akterima uključenim u proces evropskih integracija na Kosovu.

Centralna banka Republike Kosovo tokom 2021. godine saradivala je sa relevantnim institucijama pružajući kontinuiranu podršku za unapređenje procesa evropskih integracija u Republici Kosovo.

Važnu ulogu u ovoj oblasti ima saradnja sa Kancelarijom premijera Kosova (KP), koja je glavni koordinator procesa evropskih integracija u Republici Kosovo. CBK je takođe saradivao sa drugim ministarstvima i institucijama koje deluju na Kosovu, kao što su: Ministarstvo inostranih poslova, Ministarstvo za finansije, rad i transfere, Ministarstvo industrije, preduzetništva i trgovine, kao i Kancelarija EU-a u Prištini. Tokom 2021. godine, CBK je nastavila redovno izveštavanje kako bi donela zaključke unutar struktura za stabilizaciju i pridruživanje. CBK je izveštavala o sastanku Saveta za stabilizaciju i pridruživanje, izveštavajući o inputima koje je zatražila Vlada Republike Kosovo. Ovi inputi su deo zvaničnog državnog stava (Position Paper), koji predstavlja napredak i dostignuća u određenim oblastima (uključujući finansijski sektor). Tokom 2021. godine, CBK je takođe izveštavala u okviru Pododbora za unutrašnje tržište i zaštitu potrošača, kao i Pododbora za ekonomiju, finansijska pitanja i statistiku, kao i Podkomitet za unutrašnju trgovinu, konkurenciju, zaštitu potrošača i javnog zdravlja.

Pored zajedničkih struktura sa Evropskom komisijom, CBK je redovno izveštavala u okviru Nacionalnog plana za sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (NPSSSP). U tom kontekstu, CBK je izvestila o sastavnim poglavljima NPSSSP-a, koja imaju za cilj sprovođenje reformi koje zahteva Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP): poglavlje o slobodnom kretanju kapitala i poglavlje o finansijskim uslugama. Prema SSP-u postoje obaveze za Centralnu banku Kosova (CBK) u oblasti finansijskih usluga, kao što su:

- pravo na odlučivanje i sloboda pružanja bankarskih usluga;
- slobodu pružanja osiguranja i drugih usluga u finansijskom polju, i

- usklađivanje i primena zakonskog i regulatornog okvira sa zakonodavstvom Evropske unije, Statutom Evropske centralne banke i Evropskim sistemom centralnih banaka.

Ostali zahtevi uključuju razvoje od slobodnog kretanja kapitala:

- Zakonodavstvo EU-a uključuje i pravila za prekogranično plaćanje i izvršenje naloga za prenos koji se odnose na hartije od vrednosti.
- Obaveze koje nastaju u vezi sa bilo kojim plaćanjem ili prenosom na platni bilans /kapitala između EU-a i Kosova.
- Slobodno kretanje kapitala vezano za trgovinske transakcije između Kosova i EU-a;
- U oblasti banaka i finansijskih konglomerata: (ovlašćenja, funkcionisanje i pažljiv nadzor kreditnih institucija, zahtevi za izračunavanje kapitala kreditnih institucija i investicionih društava, međunarodni standardi Bazel III;
- U oblasti osiguranja od zaposlenja i penzija: Evropske direktive koje utvrđuju pravila o odobravanju, radu i nadzoru životnog i neživotnog osiguranja i poslovnog reosiguranja;
- U oblasti tržišta hartija od vrednosti i investicionih usluga: Direktiva 2004/39/EZ o tržištima finansijskih instrumenata (MiFID).

U oblasti evropskih integracija, na sastancima sa Evropskom komisijom, CBK je redovno izveštavala o glavnim dešavanjima u gore pomenutim oblastima. Ostala poglavlja u kojima CBK neprekidno daje svoj doprinos su sledeća: Poglavlje o pravu na osnivanje kompanija i slobodi pružanja usluga, Poglavlje o ekonomskoj i monetarnoj politici, oglavlje o statistici, poglavlje o slobodi, sigurnosti i pravdi (član 89. Pranje novca i finansiranje terorizma), kao i poglavlje o finansijskoj kontroli. CBK je pripremila inpute za izveštaj Evropske komisije (EK), a inputi koje zahteva EK pruženi su u skladu sa rokovima. Inputi su jedinstveni format izveštavanja za sve zemlje kandidate i potencijalne kandidate, pokrivajući specifična kretanja tokom godine. O glavnim pravnim događanjima izveštava se putem upitnika koji je izradila Evropska komisija o svim područjima političkih i ACQUIS-om.

Krajem 2021. godine, pripremljen je konsolidovani nacrt NPSSSP-a, u kome je nacrt, CBK napravila rezime primarnog zakonodavstva i podzakonskih akata, za koje se očekuje da budu usvojeni tokom 2022. godine. Zakonodavni predlozi proizilaze iz zahteva sastanaka sa članovima Evropske komisije, kao i potrebe koje je identifikovala CBK. Na osnovu ovoga, nacrt NPSSSP-a sadrži zakonodavstvo koje transponuje direktive ili koje sadrži određene sugestije Evropske komisije.

Tokom 2021. godine, CBK je takođe izveštavala u okviru Regionalnog akcionog plana zajedničkog tržišta. Oblasti koje CBK izveštava u okviru ovog akcionog plana su finansijske usluge i razvoj modernog sistema plaćanja.

CBK ostaje posvećena adresiranju nalaza iz Izveštaja o zemlji (bivši izveštaj o napretku), kao rezultat čega je postojao značajan broj nalaza Izveštaja EK-e za 2021. godinu, koji su adresirani da budu sprovedeni tokom 2022. godine. Izveštaji o zemlji EK-e su ocenili doprinos Centralne banke Republike Kosovo u pogledu konsolidacije makroekonomske stabilnosti, održavanja finansijske stabilnosti, poboljšanja nadzornih praksi i poboljšanja platnog sistema u Republici Kosovo. CBK ostaje posvećena sprovođenju prioritarnih strukturnih reformi, koje će dodatno doprineti postizanju standarda koje zahteva Evropska unija.

CBK je tokom 2021. godine nastavila da koristi programe pomoći donatora iz Velikog Vojvodstva Luksemburga i Kraljevine Norveške, koji podržavaju napore Vlade Republike Kosovo i institucija Kosova da ispune zahteve Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) između Evropske unije (EU) i Republike Kosovo. U tom cilju, uspostavljen je Mehanizam za razvoj ljudskih kapaciteta

(HCDF) kao podrška sprovođenju SSP-a. U okviru saradnje sa drugim centralnim bankama, prema važećim memorandumima o razumevanju, CBK je sprovela obuke iz različitih oblasti u oblasti evropskih integracija, kao što su Banka Austrije, Turske, Slovenije. Shodno identifikovanim potrebama, očekuje se nastavak saradnje u narednim godinama. U okviru unapređenja svoje regulatorne i nadzorne funkcije, tokom 2021. godine CBK je započela tehničke pregovore sa Jedinstvenim odborom za rešavanje (Single Resolution Board) kao centralnim organom za donošenje odluka u okviru Bankarske unije, čiji je glavni cilj smanjenje negativnog uticaja eventualnog propadanja banaka u ekonomiji i očuvanju finansijske stabilnosti. CBK nastavlja da igra važnu ulogu u doprinosu realizaciji agende evropskih integracija Republike Kosovo.

9. Finansijski izveštaji

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Centralna banka Republike Kosovo

Finansijski izveštaji

na dan i za godinu koja se završila 31. decembra 2021.

uz Izveštaj nezavisnog revizora

Sadržaj	Strana
Izveštaj nezavisnog revizora	1-2
Izveštaj o finansijskoj poziciji	3
Izveštaj o dobiti ili gubitku i sveobuhvatnih prihoda	4
Izveštaj o promenama u kapitalu	5
Izveštaj o tokovima gotovine	6
Napomene uz finansijske izveštaje	7 - 48

Izveštaj nezavisnog revizora

Grant Thornton LLC
Rexhep Mala 18
10000 Pristina
Kosovo
T +383 (0)38 247 801
F +383 (0)38 247 802
E Contact@ks.gt.com
VAT No. 330086000

Za Odbor Centralne Banke Republike Kosovo

Mišljenje

Obavili smo reviziju priloženih finansijskih izveštaja Centralne Banke Republike Kosovo (u daljem tekstu "Centralna banka"), koji obuhvataju izveštaj o finansijskoj poziciji na dan 31. decembar 2021. godine i izveštaj o sveobuhvatnoj dobiti, izveštaj o promenama na kapitalu i izveštaj o novčanim tokovima za godinu koja se završava na navedeni datum, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i napomena uz finansijske izveštaje.

Prema našem mišljenju, priloženi finansijski izveštaji fer prikazuju, u svim materijalnim značajnim aspektima, finansijski položaj Centralne banke na dan 31. decembar 2021. godine, rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za godinu koja se završava na navedeni datum, u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja ("MSFI").

Osnova za mišljenje

Obavili smo reviziju u skladu sa Međunarodnim revizijskim standardima (MRS). Naše odgovornosti, u skladu sa navedenim standardima su opisane u ovom izveštaju u odjeljku o revizorskim odgovornostima za reviziju finansijskih izveštaja. Mi smo nezavisni od Centralne banke u skladu sa Kodeksom etike za profesionalne računovođe Odbora za međunarodne standarde etike za računovođe (IESBA Kodeksom) kao i u skladu sa etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju finansijskih izveštaja Centralne banke u Kosovo i ispunili smo naše ostale etičke odgovornosti u skladu sa tim zahtjevima. Vjerujemo da su revizijski dokazi koje smo dobili dovoljni i primjereni da osiguraju osnovu za naše mišljenje.

Odgovornosti rukovodstva i onih koji su zaduženi za upravljanje za finansijske izveštaje

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i fer prezentaciju finansijskih izveštaja u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja i za one interne kontrole za koje rukovodstvo odredi da su potrebne za omogućavanje sastavljanja finansijskih izveštaja, a koji su bez značajnog pogrešnog prikaza usljed prevare ili greške.

U sastavljanju finansijskih izveštaja, rukovodstvo je odgovorno za procjenjivanje sposobnosti Centralne banke da nastavi s poslovanjem po vremenski neograničenom poslovanju i objavljivanje, ako je primjenjivo, pitanja povezanih s vremenski neograničenim poslovanjem i korištenjem računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja.

Lica zadužena za upravljanje Centralne Banke Republike Kosovo su odgovorna za nadzor procesa finansijskog izveštavanja Centralne banke.

Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih izveštaja

Naši ciljevi su steći razumno uvjerenje o tome jesu li finansijski izveštaji kao cjelina bez značajnog pogrešnog prikaza usljed prevare ili greške i izdati revizorski izveštaj koji uključuje naše mišljenje. Razumno uvjerenje je viši nivo uvjerenja, ali nije garancija da će revizija obavljena u skladu s MRS uvijek otkriti značajno pogrešno prikazivanje kada ono postoji. Pogrešni prikazi mogu nastati usljed prevare ili greške i smatraju se značajnim ako se razumno može očekivati da, pojedinačno ili u zbiru, utiču na ekonomske odluke korisnika donijete na osnovu tih finansijskih izveštaja.

Kao sastavni dio revizije, u skladu sa MRS, stvaramo profesionalno prosuđivanje i odražavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Mi takođe:

- Prepoznavamo i procenjujemo rizike značajnog pogrešnog prikaza finansijskih izveštaja, zbog prevare ili greške, oblikujemo i obavljammo revizijske postupke kao reakciju na te rizike i pribavljamo revizijske dokaze koji su dostatni i primjereni da osiguraju osnovu za naše mišljenje. Rizik neotkrivanja značajnog pogrešnog prikaza nastalog usljed prevare je veći od rizika nastalog usljed greške, jer prevara može uključiti tajne sporazume, krivotvorenje, namjerno ispuštanje, pogrešno prikazivanje ili zaobilaženje internih kontrola.
- Stičemo razumijevanje internih kontrola relevantnih za reviziju kako bismo oblikovali revizijske postupke koji su primjereni u datim okolnostima, ali ne i za svrhu izražavanja mišljenja o učinkovitosti internih kontrola Centralne banke.
- Ocjenjujemo primjerenost korištenih računovodstvenih politika, razumnost računovodstvenih procjena i povezanih objava koje je stvorilo rukovodstvo.
- Zaključujemo o primjerenosti korištenja računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja koju koristi rukovodstvo i, temeljno na pribavljenim revizijskim dokazima, zaključujemo o tome postoji li značajna neizvjesnost u vezi s događajima ili okolnostima koji mogu stvarati značajnu sumnju u sposobnost Centralne banke da nastavi s poslovanjem po vremenski neograničenom poslovanju. Ako zaključimo da postoji značajna neizvjesnost, od nas se zahtijeva da skrenemo pažnju u našem revizorskom izveštaju na povezane objave u finansijskim izveštajima ili, ako takve objave nisu odgovarajuće, da modifikujemo naše mišljenje. Naši zaključci se temelje na revizijskim dokazima pribavljenim sve do datuma našeg revizorskog izveštaja. Međutim, budući događaji ili uslovi mogu uzrokovati da Centralna banka prekine s nastavljanjem poslovanja po vremenski neograničenom poslovanju.
- Ocjenjujemo ukupnu prezentaciju, strukturu i sadržaj finansijskih izveštaja, uključujući i objave, kao i odražavaju li finansijski izveštaji, osnovne transakcije i događaje na način kojim se postiže fer prezentacija.

Ostvarili smo komunikaciju sa licima zaduženim za upravljanje Centralne Banke Republike Kosovo u vezi sa, između ostalog, planiranim obimom i vremenom obavljanja revizije i značajnih rezultata revizije, uključujući bilo koje značajne nedostatke interne kontrole koje smo identifikovali tokom naše revizije.

Grant Thornton LLC
Prishtina

Suzana Stavrik
Pravni revizor

27 april 2022. godine

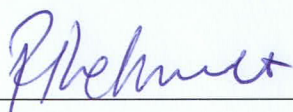
Centralna banka Republike Kosovo

Izveštaj o finansijskoj poziciji

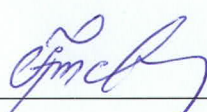
Na dan 31. decembra 2021.

<i>U hiljadama evra</i>	<i>Napomena</i>	2021	2020
Aktiva			
Gotovina	7	537,818	308,090
Tekući računi kod nerezidentnih banaka	8	151,880	313,343
Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i obveznice)	9	632,602	587,794
Plasmani na tržištu novca	10	14,053	58,324
Sredstva povezana sa MMF-om	11	323,793	268,199
Nekretnine i oprema	12	4,562	4,888
Nematerijalna sredstva	13	1,341	1,700
Ostala sredstva	14	2,187	1,883
Ukupna aktiva		1,668,236	1,544,221
Pasiva			
Obaveze prema domaćim komercijalnim bankama	15	589,099	566,426
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	16	325,853	269,138
Obaveze prema vladinim institucijama	17	608,362	508,446
Obaveze prema javnim i komercijalnim institucijama	18	77,392	138,661
Zaduživanje/a	19	2,139	2,154
Ostala pasiva	20	2,418	2,539
Ukupna pasiva		1,605,263	1,487,364
Kapital i rezerve			
Odobreni kapital	21	30,000	30,000
Rezervni fond	21a	26,857	23,903
Revalorizaciona rezerva	21a, 29	-	792
Zadržana zarada		6,116	2,162
Ukupni kapital i rezerve		62,973	56,857
Ukupna pasiva, kapital i rezerve		1,668,236	1,544,221

Ovi finansijski izveštaji su odobreni od strane organa za donošenje odluka¹ Centralne banke Republike Kosovo dana 08 april 2022 godine i u njegovo ime potpisali su ih:

Fehmi Mehmeti
Guverner

Faton Ahmetaj
Direktor finansijskog
planiranja i izveštavanja

Priložene napomene 1 do 33 sastavni su deo ovih finansijskih izveštaja

¹ Prema članu 34 i 59 Zakona br.03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo.

Centralna banka Republike Kosovo
Izveštaj o dobiti ili gubitku i sveobuhvatnih prihoda
Na dan 31. decembra 2021.

<i>U hiljadama EUR</i>	Napomena	2021	2020
Prihodi od kamata			
Prihodi od kamata		4,142	3,829
Rashodi od kamata		(1,493)	(965)
Neto prihodi od kamata	22	2,649	2,864
Prihodi od naknada i provizija			
Prihodi od naknada i provizija		3,388	2,719
Rashodi od naknada i provizija		(577)	(387)
Neto prihodi od naknada i provizija	23	2,811	2,332
Prihodi od regulatornih aktivnosti i ostali poslovni prihodi			
Prihodi od regulatorne aktivnosti	24	6,335	5,382
Prihodi od grantova	20, 25	126	119
Ostali poslovni prihodi	26	22	11
Dobitak / gubitak od razmene valute	29	536	(663)
Operativni prihodi		12,479	10,045
Administrativni (operativni) troškovi			
Troškovi osoblja	27	(4,908)	(4,833)
Deprecijacija i amortizacij a	12,13	(1,028)	(1,040)
Opšti i administrativni troškovi	28	(1,420)	(1,346)
Administrativni (operativni) troškovi		(7,356)	(7,219)
Finansijski rezultat pre očekivane za kreditne gubitke		5,123	2,826
Rezerve za očekivane kreditne gubitke, neto smanjenje/(povećanje)	4	993	(664)
Godišnja dobit / (gubitak)		6,116	2,162
Ostali sveobuhvatni dobit		-	-
Ukupni sveobuhvatni prihodi za godinu		6,116	2,162

Priložene napomene 1 do 33 sastavni su deo ovih finansijskih izveštaja

Centralna banka Republike Kosovo

Izveštaj o promenama u kapitalu

Za godinu koja se završila dan 31. decembra 2021.

	Kapital	Rezervni i fond	Revaloriza- cione rezerve	Zadržane zarade	Ukupno
<i>U hiljadama EUR</i>					
Stanje na dan 1. januara 2020. (kako je navedeno)	30,000	22,622	527	2,109	55,258
Prilagođavanje za dugoročna primanja zaposlenih i za deviznu revalorizaciju (EUR / SDR) za kreditiranje Svetske banke	-	(580)	17	-	(563)
Stanje na dan 1. januara 2020. (prepravljeno)	30,000	22,042	544	2,109	54,695
Transfer u rezervni fond	-	1,861	248	(2,109)	-
Ukupne transakcije propisane zakonom	-	1,861	248	(2,109)	-
Dobit za godinu	-	-	-	2,162	2,162
Ostali sveobuhvatni dobit	-	-	-	-	-
Ukupni sveobuhvatni prihodi za godinu	-	-	-	2,162	2,162
Stanje na dan 31. decembra 2020	30,000	23,903	792	2,162	56,857
Stanje na dan 1. januara 2021	30,000	23,903	792	2,162	56,857
Transfer u rezervni fond	-	2,954	(792)	(2,162)	-
Ukupne transakcije propisane zakonom	-	2,954	(792)	(2,162)	-
Dobit za godinu	-	-	-	6,116	6,116
Ostali sveobuhvatni prihodi	-	-	-	-	-
Ukupni sveobuhvatni prihodi za godinu	-	-	-	6,116	6,116
Stanje na dan 31. decembra 2021	30,000	26,857	-	6,116	62,973

Prateće napomene 1 do 33 sastavni su deo ovih finansijskih izveštaja

Centralna banka Republike Kosovo

Izveštaj o tokovima gotovine

Za godinu koja se završila dan 31. decembra 2021.

<i>U hiljadama evra</i>	Napomena	2021	2020
Novčani tokovi iz operativnih aktivnosti			
Dobit za godinu		6,116	2,162
<i>Prilagođavanja za:</i>			
Deprecijacija	12	646	628
Amortizacija	13	382	412
Prihodi od grantova	25	(126)	(119)
Rezerve za očekivane kreditne gubitke		(993)	664
Prihodi od kamata	22	(4,142)	(3,829)
Rashodi od kamata	22	1,493	965
		3,376	883
Promene u trezorskim zapisima i vladinim obveznicama		(44,728)	(11,435)
Promene na plasmanima na tržištu novca		49,999	190,000
Promene aktive povezane sa MMF-om		(55,693)	29,854
Promene u ostaloj aktivi		(283)	(184)
Promene pasive prema komercijalnim bankama		22,673	151,484
Promene u pasivi prema računima povezanim sa MMF-om		56,815	(27,800)
Promene u pasivi prema vladinim institucijama		99,916	(211,373)
Promene u pasivi prema javnim i komercijalnim institucijama		(61,269)	86,495
Promene od zaduživanja		95	(95)
Promene ostale pasive		(23)	279
		70,878	208,108
Primljena kamata		4,758	3,932
Plaćena kamata		(1,592)	(1,263)
Neto novac ostvaren iz/(korišćen u) operativnim aktivnostima		74,044	210,777
Novčani tokovi od investicionih aktivnosti			
Kupovina opreme	12	(320)	(549)
Kupovina nematerijalne imovine	13	(43)	(167)
Neto novac koji se koristi u investicionim aktivnostima		(363)	(716)
Novčani tokovi od aktivnosti finansiranja			
Prihodi /(Otplate) od/za zaduživanje	19	(110)	-
Prihodi od grantova	20	28	20
Neto gotovina ostvaren finansijskim aktivnostima		(82)	20
Neto povećanje/(smanjenje) gotovine i gotovinskih ekvivalenata		73,599	210,081
Novac i novčani ekvivalenti na dan 1. januara		630,190	420,109
Novac i novčani ekvivalenti na dan 31. decembra	30	703,789	630,190

Priložene napomene 1 do 33 sastavni su deo ovih finansijskih izveštaja

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine
(u hiljadama EUR, osim ako nije drugačije naznačeno)

1. Subjekt koji izveštava

Centralna banka Republike Kosovo (u daljem tekstu „CBK“ ili „Centralna banka“), naslednik Centralne bankarske vlasti Kosova, je nezavisno pravno lice sa punim ovlašćenjima kao pravno lice prema zakonu koji se primenjuje u Republici Kosovo. CBK je zasebno javno telo koje ima ovlašćenje da izdaje dozvole, nadgleda i reguliše finansijske institucije u Republici Kosovo. Banka posluje u skladu sa Zakonom br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon o CBK). Prema ovom zakonu, glavni ciljevi CBK-a su:

- podsticati i održavati stabilan finansijski sistem, uključujući siguran, zdrav i efikasan sistem plaćanja.
- doprineti postizanju i održavanju stabilnosti domaćih cena.
- podržati opštu ekonomsku politiku vlade.

Kao što je opisano u zakonu, CBK mora da deluje u skladu sa načelima otvorenog tržišta sa slobodnom konkurencijom, favorizujući efikasnu alokaciju resursa.

CBK posluje iz svojih kancelarija lociranih u Prištini. Registrovana adresa kancelarije CBK je sledeća:

Ul. Garibaldi, br. 33
Priština, Kosovo.

Odbor Centralne banke, Izvršni odbor i Guverner

Organi CBK-a koji donose odluke su Odbor Centralne banke, Izvršni odbor i Guverner. U skladu sa članom 34. stav 2., kao i privremenom odredbom člana 79. stav 2. Zakona o CBK, Odbor Centralne banke sastoji se od **četiri² neizvršna člana i guvernera** i zadužen je za nadzor nad sprovođenjem politika i nadzor administracije i poslovanja CBK-a.

Na dan 31. decembra 2021. godine, Odbor Centralne banke sastojao se od sledećih članova:

- Flamur Mrasori – Predsednik odbora (neizvršni)
- Fehmi Mehmeti – Guverner
- Nora Latifi Jashari - Član (neizvršni)
- Bashkim Nurboja - Član (neizvršni)

Dok se 31. decembra 2020. godine Odbor Centralne banke sastojao od sledećih članova:

- Flamur Mrasori – Predsednik odbora (neizvršni)
- Fehmi Mehmeti – Guverner

Izvršni odbor je odgovoran za sprovođenje politika i operacija CBK-a. Izvršni odbor na dan 31. decembra 2021. godine sastoji se od guvernera, koji je predsedavajući i jednog zamenika guvernera, dok su 31. decembra 2020. godine Izvršni odbor činili guverner i dva zamenika guvernera. Tokom 2021. godine prestao je mandat jednom od zamenika guvernera, usled čega je, na osnovu organizacione strukture, 31. decembra 2021. godine upražnjeno mesto za jednog člana Izvršnog odbora.

² Na dan 31. decembra 2021. upražnjeno je mesto za jednog neizvršnog člana, dok su na dan 31. decembra 2020. godine ostala tri slobodna mesta za neizvršne članove (zapravo nije bilo kvoruma za odlučivanje).

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine
(u hiljadama EUR, osim ako nije drugačije naznačeno)

2. Osnova pripreme

a) Izjava o usklađenosti

Finansijski izveštaji pripremljeni su u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja (MSFI).

b) Osnova merenja

Finansijski izveštaji pripremljeni su na osnovu merenja utvrđenih MSFI-jem za svaku aktivu, pasivu, prihod i rashod. Osnove za merenje detaljnije su otkrivene u računovodstvenim politikama u Napomeni 3 u nastavku.

c) Funkcionalna valuta i valuta prezentacije

Ovi finansijski izveštaji su predstavljeni u evrima („EUR“), koji su funkcionalna valuta CBK, osim ako nije drugačije navedeno. Ako nije drugačije navedeno, predstavljeni finansijski podaci zaokruženi su na najbližu hiljadu.

d) Upotreba procena i rasuđivanja

Priprema finansijskih izveštaja zahteva od uprave da donosi procene i pretpostavke koje utiču na primenu politika i prijavljene iznose aktive, pasive, prihoda i rashoda. Stvarni rezultati mogu se razlikovati od onih koji su procenjeni.

Procene i osnovne pretpostavke pregledavaju se kontinuirano. Izmene računovodstvenih procena priznaju se u periodu u kojem se revidira i u budućim periodima ako na njih utiču. Informacije o važnim oblastima neizvesnosti procene i kritičnim odlukama u primeni računovodstvenih politika sa najznačajnijim uticajem na iznose priznate u finansijskim izveštajima opisane su u Napomeni 5 u nastavku.

Računovodstvene politike navedene u nastavku dosledno su primenjene na sve periode predstavljene u ovim finansijskim izveštajima.

2. Značajne računovodstvene politike

a) Transakcije u stranoj valuti

Transakcije u stranoj valuti preračunavaju se u funkcionalnu valutu po kursu važećem na datum transakcija. Monetarna aktiva i pasiva denominirane u stranim valutama na datum izveštavanja preračunavaju se u funkcionalnu valutu po kursu tog datuma. Devizni dobitak ili gubitak na novčanim stavkama je razlika između amortizovanih troškova u funkcionalnoj valuti na početku perioda, usklađenih sa efektivnim kamatama i plaćanjima tokom perioda, i amortizovanih troškova u stranoj valuti preračunatih po kursu na dan završetka perioda. Nenovčana aktiva i pasiva denominirane u stranim valutama koje se mere po fer vrednosti preračunavaju se u funkcionalnu valutu po kursu na dan utvrđivanja fer vrednosti. Devizne razlike nastale preračunavanjem priznaju se kao dobitak ili gubitak.

b) Prihodi i rashodi od kamata

Prihodi i rashodi od kamata priznaju se u bilansu uspeha primenom metode efektivne kamate. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskontuje procenjene buduće gotovinske isplate i primanja tokom očekivanog veka trajanja finansijske aktive ili pasive (ili, gde je to prikladno, na kraći period) na knjigovodstvenu vrednost finansijske aktive ili pasive. Efektivna kamatna stopa utvrđuje se prilikom početnog priznavanja finansijske aktive ili pasive i ne revidira se naknadno.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine
(u hiljadama EUR, osim ako nije drugačije naznačeno)

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

b) Prihodi i rashodi od kamata (nastavak)

Obračun efektivne kamatne stope uključuje sve provizije i plaćene iznose ili primljene troškove transakcije, te popuste ili premije koji su sastavni deo efektivne kamatne stope.

Transakcioni troškovi uključuju dodatne troškove koji se mogu direktno pripisati akviziciji, izdavanju ili otuđenju finansijske aktive ili finansijske pasive. Prihodi i rashodi od kamata prikazani u računu dobiti i gubitka uključuju kamatu na finansijsku aktivu ili pasivu po amortizovanom trošku na osnovu efektivne kamatne stope.

c) Naknade i provizije

Prihodi i rashodi od naknada i provizija koji su sastavni deo efektivne kamatne stope na finansijsku aktivu ili pasivu uključuju se u merenje efektivne kamatne stope.

Ostali prihodi od provizija i naknada, uključujući naknade za transakcije za operativne račune, transfere sredstava i naknade za licenciranje, priznaju se tokom obavljanja povezanih usluga. Ostali troškovi naknada i provizija odnose se prvenstveno na transakcione naknade i naknade za usluge koje predstavljaju troškove prilikom primanja usluga.

d) Beneficije zaposlenih

CBK primenjuje obavezne doprinose za socijalno osiguranje, koji su definisani kao doprinosi za penzije zaposlenih kada se penzionišu. Ovi doprinosi su klasifikovani prema definisanim planovima doprinosa, na osnovu kosovskog zakonodavstva. Doprinosi CBK naplaćuju se kao trošak kada nastanu.

CBK takođe distribuira beneficije zaposlenima na jubilarni način i u obliku unapred određenog iznosa u vreme penzionisanja. CBK priznaje ove troškove prilikom nastanka ovih događaja prema dugoročnim planovima naknada.

e) Oporezivanje i raspodela dobiti

CBK je izuzeta od poreza na dohodak na osnovu zakona br. 03/L-209 usvojenog 22. jula 2010. godine. Videti napomenu 4 (f) o tome kako CBK raspoređuje svoj profit.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine
(u hiljadama EUR, osim ako nije drugačije naznačeno)

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

f) Finansijska aktiva i pasiva

Finansijska aktiva CBK uključena u ove finansijske izveštaje klasifikovana je kao finansijski instrument po amortizovanom trošku (model zadržavanja za naplatu) u sastavu gotovine i gotovinskih ekvivalenata, hartija od vrednosti, depozitnih računa kod nerezidentnih banaka, aktive povezane sa MMF-om i ostala aktiva.

Finansijska imovina se meri po amortizovanom trošku ako ispunjava oba sledeća uslova i nije označeno kao FVTPL (fer vrednost kroz dobitak ili gubitak):

- aktiva se drži u okviru poslovnog modela čija je svrha zadržavanje aktive radi naplate ugovornih novčanih tokova; i

- ugovorni uslovi finansijske aktive na određene datume dovode do novčanih tokova koji su isključivo isplate glavnice i kamata (SPPI) na neizmireni iznos glavnice.

CBK klasifikuje svu svoju finansijsku pasivu mereno po amortizovanom trošku primenom metode efektivne kamatne stope. Prihodi od kamata ili rashodi od kamata od finansijske pasive mereni po amortizovanom trošku priznaju se u računu dobiti i gubitka.

Finansijska pasiva merena po amortizovanom trošku uključuju depozite domaćih banaka, vladinih institucija, javnih i komercijalnih entiteta, zaduživanje kod MMF-a, pozajmice i ostale finansijske pasive.

i. Priznavanje

Pri početnom priznavanju, finansijska aktiva klasifikuje se kao merena po: amortizovanom trošku (AC), fer vrednosti kroz drugi sveobuhvatni prihod (FVOCI) ili fer vrednosti kroz račun dobiti i gubitka (FVTPL).

Finansijska aktiva ili finansijska pasiva inicijalno se mere po fer vrednosti za stavku koja nije po fer vrednosti kroz bilans uspeha, transakcijske troškove koji se mogu direktno pripisati njenoj akviziciji ili emisiji.

Kao što je gore pomenuto, CBK u svojim knjigama ima samo finansijske instrumente po amortizovanom trošku, koji ispunjavaju kriterijume modela zadržavanja za naplatu.

ii. Reklasifikacija

Finansijska aktiva banke može se, zavisno od okolnosti, tj. promeni njenog poslovnog modela za upravljanje finansijskom aktivom, reklasifikovati čak i nakon njihovog početnog priznavanja.

Ako banka prekvalifikuje finansijsku pasivu ili grupu finansijske aktive iz kategorije merenja po amortizovanom trošku u kategoriju merenja po fer vrednosti kroz bilans uspeha, njihova fer vrednost će se meriti na datum reklasifikacije. Bilo koja neto dobit ili gubitak koja proizlazi iz razlike između amortizovanog troška i fer vrednosti finansijske aktive priznaje se u računu dobiti i gubitka.

iii. Prestanak priznavanja

CBK prestaje prepoznavati finansijsku aktivu kada joj isteknu ugovorna prava na novčane tokove iz finansijske aktive ili prenosi prava na primanje ugovornih novčanih tokova u transakciji u kojoj se prenose u osnovi svi rizici i koristi od vlasništva nad finansijskom aktivom u kojoj CBK niti prenosi niti zadržava suštinski sve rizike i koristi od vlasništva i ne zadržava kontrolu nad finansijskom aktivom.

Pri prestanku priznavanja finansijske aktive, razlika između knjigovodstvene vrednosti aktive (ili knjigovodstvene vrednosti raspoređene na deo aktive koja se prestala priznavati) i zbira (i) primljene naknade (uključujući bilo koju novu aktivu stečenu umanjenu za bilo koju novu pasivu) i (ii) bilo koji kumulativni dobitak ili gubitak koji je priznat u drugom sveobuhvatnom prihodu („OCI“) priznaje se u dobiti ili gubitku. Bilo koji udeo u prenesenoj finansijskoj aktivu koji ispunjava uslove za prestanak priznavanja koji je stvorila ili održava CBK priznaje se kao posebna aktiva ili pasiva.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama EUR, osim ako nije drugačije naznačeno)

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

f) Finansijska aktiva i pasiva (nastavak)

CBK ulazi u transakcije kojima prenosi aktivu priznatu u njenom izveštaju o finansijskoj poziciji, ali zadržava u osnovi sve rizike i koristi od prenesene aktive ili njihovog dela. U takvim slučajevima prenesena aktiva se ne prestaje priznavati. Primeri takvih transakcija su procene hartija od vrednosti i transakcije prodaje i otkupa.

U transakcijama u kojima CBK niti zadržava niti prenosi suštinski sve rizike i koristi od vlasništva nad finansijskom aktivom, zadržavajući kontrolu nad aktivom, CBK nastavlja da priznaje aktivu do stepena njenog kontinuiranog učešća, određenog stepenom do kojeg je izložena promenama u vrednosti prenesene aktive.

CBK prestaje da priznaje finansijsku pasivu kada su njene ugovorne obaveze ispunjene ili otkazane ili ističu.

iv. *Modifikacije finansijske aktive i pasive*

Ako su uslovi finansijske aktive izmenjeni, CBK procenjuje da li su novčani tokovi modifikovane aktive bitno različiti. Ako su novčani tokovi bitno različiti, tada se smatra da su ugovorna prava na novčane tokove iz izvorne finansijske aktive istekla. U ovom se slučaju prestaje priznavati izvorna finansijska aktiva (videti (iii)), a nova finansijska aktiva priznaje se po fer vrednosti.

Ako se novčani tokovi modifikovane aktive koji se vode po amortizovanom trošku bitno ne razlikuju, tada modifikacija neće rezultirati prestankom priznavanja finansijske aktive. U ovom slučaju, CBK preračunava bruto knjigovodstveni iznos finansijske aktive i priznaje iznos koji proizlazi iz prilagođavanja bruto knjigovodstvene vrednosti kao modifikacioni dobitak ili gubitak u dobiti ili gubitku. Ako se takva modifikacija sprovodi zbog finansijskih poteškoća zajmoprimca, tada se dobitak ili gubitak prikazuje zajedno sa gubicima od umanjenja vrednosti. U ostalim se slučajevima prikazuje kao prihod od kamata.

CBK prestaje priznavati finansijsku pasivu kada su njeni uslovi modifikovani, a novčani tokovi modifikovane pasive su bitno različiti. U ovom slučaju, nova finansijska pasiva zasnovana na modifikovanim uslovima priznaje se po fer vrednosti. Razlika između knjigovodstvene vrednosti ugašene finansijske pasive i nove finansijske pasive sa modifikovanim uslovima priznaje se u računu dobiti i gubitka. Ako se promjena finansijske pasive ne obračunava kao prestanak priznavanja, tada se amortizovani trošak pasive preračunava diskontovanjem modifikovanih novčanih tokova po prvobitnoj efektivnoj kamatnoj stopi, a rezultirajući dobitak ili gubitak priznaju se u računu dobiti i gubitka.

v. *Kompenzacija*

Finansijska aktiva i pasiva se kompenzuju, a neto iznos se prikazuje u izveštaju o finansijskoj poziciji kada i samo kada CBK ima zakonsko pravo da izvrši poravnanje tih iznosa i namerava ili da ih namiri na neto osnovi ili da realizuje aktivu i podmiri pasivu istovremeno.

Prihodi i rashodi iskazuju se na neto osnovi samo kada je to dozvoljeno računovodstvenim standardima ili za dobit i gubitak koji proizlaze iz grupe sličnih transakcija.

vi. *Merenje amortizovanog troška*

Amortizovani trošak finansijske finansijske aktive ili pasive je iznos po kojem se finansijska aktiva ili finansijska pasiva meri pri početnom priznavanju, umanjeno za isplate glavnice, plus ili minus kumulativna amortizacija primenom metode efektivne kamate bilo koje razlike između početnog priznatog iznosa i iznosa dospeća, minus bilo koji odbitak za efekat amortizacije.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine
(u hiljadama EUR, osim ako nije drugačije naznačeno)

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

f) Finansijska aktiva i pasiva (nastavak)

vii. *Merenje fer vrednosti*

Fer vrednost je cena koja bi se prikupila od prodaje aktive ili platila za transfer pasive u urednoj transakciji između učesnika na tržištu na datum merenja.

Kada je dostupno, CBK meri fer vrednost instrumenta koristeći kotirane cene na aktivnom tržištu za taj instrument. Tržište se smatra aktivnim ako su kotirane cene lako i redovno dostupne i predstavljaju stvarne i redovne tržišne transakcije na dohvata ruke.

Ako tržište za finansijski instrument nije aktivno, CBK postavlja fer vrednost koristeći tehniku procene. Tehnike vrednovanja uključuju upotrebu nedavnih transakcija van dohvata ruke između upućenih, voljnih strana (ako su dostupne), pozivanje na trenutnu fer vrednost drugih instrumenata koji su u osnovi isti, analize diskontovanog novčanog toka i modele određivanja cena opcija. Odabrana tehnika vrednovanja maksimalno koristi tržišne ulaze, oslanja se što je manje moguće na procene specifične za CBK, uključuje sve faktore koje bi učesnici na tržištu uzeli u obzir pri određivanju cene i u skladu je sa prihvaćenim ekonomskim metodologijama za određivanje cena finansijskih instrumenata. Ulazi u tehnike vrednovanja razumno predstavljaju tržišna očekivanja i mere faktora povrata rizika svojstvenih finansijskom instrumentu. CBK kalibriše tehnike vrednovanja i testira ih na valjanost koristeći cene iz uočljivih tekućih tržišnih transakcija u istom instrumentu ili na osnovu drugih dostupnih vidljivih tržišnih podataka.

viii. *Naknade za gubitak*

CBK priznaje rezerve za gubitke za očekivane kreditne gubitke "ECL" za finansijsku aktivu koja se meri po amortizovanom trošku, a ne po FVTPL. CBK procenjuje nadoknade za gubitak u iznosu jednakom ECL ya vreme trajanja instrumenta, osim u sledećim slučajevima za koje se meri kao 12-mesečni ECL:

- hartije od vrednosti za dužničke investicije za koje je utvrđeno da imaju nizak kreditni rizik na datum izveštavanja; i
- ostali finansijski instrumenti za koje se kreditni rizik nije značajno povećao od početnog priznavanja.

Za finansijske instrumente koji se smatraju izloženim niskim ili srednjim rizikom, CBK će proceniti 12-mesečni ECL koji rezultira od unapred određenog događaja u finansijskom instrumentu koji je verovatan u roku od 12 meseci nakon datuma izveštavanja. Finansijski instrumenti za koje se priznaje 12-mesečni ECL biće predstavljeni u „Fazi 1 – Performanse finansijskih instrumenata“.

ECL-i tokom životnog veka finansijskog instrumenta su ECL koji su rezultat svih mogućih događaja tokom očekivanog životnog veka finansijskog instrumenta. Finansijski instrumenti za koje se priznaje doživotni ECL, ali koji nisu pogođeni kreditnim gubitkom, klasifikovani su u "Fazi – Nedovoljna performansa finansijskih instrumenata".

Merenje ECL-a

ECL model umanjenja vrednosti merenje je zasnovano na verovatnoći i uključuje uticaj različitih mogućih ishoda. To operativno može biti teško sprovodljivo, a odabir relevantnih ekonomskih scenarija može biti izazov.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama EUR, osim ako nije drugačije naznačeno)

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

f) Finansijska aktiva i pasiva (nastavak)

Za detaljnu primenu ECL-a koristili smo jednostavnu metodu koja koristi eksplicitni pristup verovatnoće neispunjavanja obaveze koji je:

Očekivani kreditni gubici (ECL) = Izloženost prema neispunjavanju obaveze (EAD) x Gubitak usled neispunjenja obaveza (LGD) x Verovatnoća neispunjenja obaveza (PD).

EAD - Izloženost prema neispunjavanju obaveza je bruto knjigovodstvena vrednost finansijske aktive koja spada u model.

LGD - Gubitak s obzirom na neispunjavanje obaveza, koristili smo na osnovu naše interne procene i percepcije ove vrednosti, takođe zasnovane na Bazelskim pristupima riziku za neplaćanje zajmoprimaca.

PD - Verovatnoća neispunjavanja obaveza je najosetljivija varijabla i predstavlja verovatnoću neizvršenja obaveza druge strane u posmatranom periodu (12 meseci ili tokom veka trajanja instrumenta).

Model očekivanog kreditnog gubitka (ECL) je verovatnoća ponderisana procena kreditnih gubitaka i meri se na sledeći način:

- finansijska aktiva koja nije umanjena za kredit na datum izveštavanja: kao sadašnja vrednost svih novčanih nedostataka (tj. razlika između novčanog toka koji je dospeo za CBK, u skladu sa ugovorom i novčanih tokova koje CBK očekuje da će dobiti);
- finansijska aktiva koja je na datum izveštavanja umanjena za kredit: kao razlika između njihove bruto vrednosti i očekivanog kreditnog gubitka za isti.

g) Novac i njegovi ekvivalenti

U svrhu izveštaja o novčanom toku, novac i novčani ekvivalenti uključuju gotovinsko stanje na računu, depozite po viđenju kod banaka i visoko likvidnu finansijsku imovinu sa originalnim dospećem kraćim od tri meseca, koja su podložna beznačajnom riziku od promene njihove fer vrednosti i koje CBK koristi u upravljanju svojim kratkoročnim obavezama.

Novac i novčani ekvivalenti iskazuju se po amortizovanom trošku u izveštaju o finansijskoj poziciji.

h) Investicione hartije od vrednosti

Investicione hartije od vrednosti, koje se sastoje od državnih zapisa i obveznica, u početku se mere po fer vrednosti uvećanoj za povećane direktne transakcione troškove i naknadno se obračunavaju kao amortizovani trošak / zadržavanje radi naplate investicija metodom efektivne kamatne stope. Sve kupovine i prodaje investicionih hartija od vrednosti priznaju se na datum poravnanja, tj. na datum kada je sredstvo primljeno ili isporučeno drugoj strani.

Amortizovani trošak / zadržavanje za prikupljanje investicija su nederivativna imovina sa fiksnim ili odredivim plaćanjima i fiksnim dospećem kada CBK ima pozitivne izume i sposobnost zadržavanja do dospeća, a koja nisu određena po fer vrednosti kroz bilans uspeha.

i) Depoziti i pozajmice

Depoziti i pozajmice se inicijalno mere po fer vrednosti umanjenoj za inkrementalne direktne troškove transakcije, a zatim se mere po amortizovanom trošku primenom metode efektivne kamate.

j) Imovina i obaveze u vezi sa MMF-om

Finansijska pozicija sa MMF-om se obično u potpunosti prikazuje u bilansu stanja centralne banke članice. Imovina i obaveze u vezi sa MMF-om se inicijalno vrednuju po fer vrednosti, a naknadno po amortizovanoj vrednosti. Dobici i gubici od revalorizacije kursnih razlika nastali po osnovu revalorizacije imovine i obaveza MMF-a priznaju se u izveštaju o sveobuhvatnoj dobiti.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama EUR, osim ako nije drugačije naznačeno)

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

k) Imovina i oprema

i. Priznavanje i merenje

Nekretnine i oprema mere se po trošku nabavke umanjenom za akumuliranu amortizaciju i gubitke od umanjenja vrednosti zbog promene vrednosti.

Trošak uključuje troškove koji se mogu direktno pripisati sticanju aktive. Troškovi aktive koju je sama CBK izgradila uključuju troškove materijala i direktne radne snage, sve ostale troškove koji se mogu direktno pripisati dovođenju aktive u radno stanje za predviđenu upotrebu i troškove rastavljanja i uklanjanja predmeta i obnavljanja lokacija na kojoj su se nalazili.

Kupljeni softver koji je integralni deo povezane opreme kapitalizuje se kao deo te opreme.

Kada delovi aktive ili opreme imaju različit vek trajanja, oni se knjiže kao zasebni predmeti (glavni delovi) imovine i opreme.

ii. Naknadni troškovi

Troškovi zamene dela predmeta imovine ili opreme priznaju se u knjigovodstvenoj vrednosti predmeta ako je verovatno da će buduće ekonomske koristi sadržane u delu prilivati CBK-u i njegov trošak može biti pouzdano izmeren. Troškovi svakodnevnog servisiranja imovine i opreme (dugotrajna materijalna sredstva) priznaju se u računu dobiti i gubitka po nastanku.

iii. Deprecijacija

Deprecijacija se priznaje u izveštaju o prihodima i rashodima linearnom metodom tokom procenjenog veka upotrebe svakog dela stavke dugoročnih materijalnih sredstava.

Procenjeni vek upotrebe za tekući i uporedni period je kako sledi:

	2021	2020
Poboljšanja zakupa	20 godina	20 godina
Oprema	5 godina	5 godina
Računari	3 godine	3 godine
Vozila	5 godina	5 godina

Korisni vek ostale opreme procenjuje se od slučaja do slučaja. Metode depreciacije, vek trajanja i preostale vrednosti ponovno se procenjuju na datum izveštavanja.

l) Nematerijalna imovina

Softver koji je nabavio CBK iskazan je po trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja ako postoje.

Naknadni izdaci za softver kapitalizuju se samo kada povećaju buduću ekonomsku korist od te imovine. Svi ostali izdaci priznaju se kao nastali.

Amortizacija se priznaje u računu dobiti i gubitka linearnom metodom tokom procenjenog veka upotrebe softvera, od datuma kada je dostupan za upotrebu. Procenjeni vek upotrebe svakog softvera zasniva se na proceni upotrebe tog softvera bez velike potrebe za nadogradnjom, trenutno od 3 do 10 godina.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

m) Umanjenje vrednosti nefinansijske imovine

Knjigovodstveni iznosi nefinansijske imovine CBK preispituju se na svaki datum izveštavanja kako bi se utvrdilo da li postoje indikacije umanjenja vrednosti. Ako postoji bilo kakva takva indikacija, tada se procenjuje nadoknadivi iznos imovine.

Gubitak zbog umanjenja vrednosti priznaje se ako knjigovodstvena vrednost sredstva ili njegove jedinice koja generiše novac premašuje njegovu nadoknadivu vrednost. Jedinica koja generiše novac je najmanja prepoznatljiva grupa imovine koja generiše novčane tokove koji su u velikoj meri nezavisni od druge imovine i grupa. Gubici od umanjenja vrednosti priznaju se u računu dobiti i gubitka. Gubici zbog umanjenja vrednosti jedinica koje generišu novac raspoređuju se kako bi se proporcionalno smanjila knjigovodstvena vrednost ostale imovine jedinice (grupe jedinica). Nadoknadivi iznos imovine ili jedinice koja generiše novac najveća je vrednost u upotrebi i fer vrednost umanjena za troškove prodaje. Prilikom procene vrednosti u upotrebi, procenjeni budući novčani tokovi diskontuju se na njihovu sadašnju vrednost koristeći diskontnu stopu pre opozivanja koja odražava trenutne tržišne procene vremenske vrednosti novca i rizika specifičnih za sredstvo. Gubici zbog umanjenja vrednosti priznati u prethodnim periodima procenjuju se na svaki datum izveštavanja radi bilo kakvih naznaka da se gubitak smanjio ili više ne postoji.

Gubitak zbog umanjenja vrednosti poništava se ako je došlo do promene procena korišćenih za određivanje nadoknadivog iznosa. Gubitak zbog umanjenja vrednosti ukida se do te mere da knjigovodstvena vrednost sredstva ne prelazi knjigovodstvenu vrednost koja bi bila utvrđena, umanjenu za amortizaciju, da nije priznat gubitak od umanjenja vrednosti.

n) Finansijska pasiva

Izvori finansiranja CBK su depoziti međunarodnih, vladinih, javnih, bankarskih i drugih finansijskih institucija. Finansijske obaveze mere se po trošku amortizacije primenom metode efektivne kamatne stope.

o) Prihod od granta

Državni grantovi se inicijalno priznaju kao odloženi prihodi kada postoji razumna sigurnost da će biti primljeni i da će CBK poštovati uslove za dodelu granta. Grantovi koje CBK nadoknađuju nastale troškove priznaju se u dobiti ili gubitku sistematski u istim periodima u kojima se priznaju troškovi. Grantovi koji nadoknađuju CBK trošak aktive priznaju se u dobiti ili gubitku sistematski tokom korisnog veka trajanja aktive.

p) Plate koje finansiraju donatori

Određeni pojedinci angažovani u CBK su međunarodni stručnjaci koje su međunarodne organizacije imenovala i kratkoročno finansiraju. Finansiranje ovih međunarodnih organizacija uključuje, ali nije ograničeno na, isplatu plata tim međunarodnim stručnjacima. Kako međunarodne organizacije ovu pomoć plaćaju direktno imenovanom, obim isplate nije poznat niti je uključen u ove finansijske izveštaje.

q) Rezerve

Rezerve se priznaju ako, kao rezultat prošlih događaja, CBK ima sadašnju zakonsku ili konstruktivnu obavezu koja se može pouzdano proceniti, a verovatno je da će biti potreban odliv gotovine ili ekonomske koristi za podmirivanje obaveze. Rezerve se utvrđuju diskontovanjem očekivanih budućih novčanih tokova po stopi pre opozivanja koja odražava trenutne tržišne procene vremenske vrednosti novca i, prema potrebi, rizika specifičnog za obaveze.

Rezerve za teške ugovore priznaju se kada su očekivane koristi koje će CBK izvući iz ugovora niže od neizbežnih troškova ispunjavanja obaveze po ugovoru. Rezerve se mere po sadašnjoj vrednosti po nižem od očekivanog troška raskida ugovora i očekivanog neto troška nastavka ugovora. Pre nego što se rezerve uspostave, CBK priznaje svaki gubitak zbog umanjenja vrednosti imovine povezane sa tim ugovorom.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine
(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

r) Promene u računovodstvenim politikama i otkrivanjima podataka

(i) Efektivni standardi i tumačenja za tekući period

Sledeće izmene postojećih standarda koje je izdao Odbor za međunarodne računovodstvene standarde i koji su stupili na snagu za izveštajni period:

- **Reforma standardne kamatne stope – Faza 2 (izmene MSFI 9, MRS 39, MSFI 7, MSFI 4 i MSFI 16)** (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2021. godine).
- **Izmene MSFI 16 „Zakupi“** - Koncesije zakupnina povezane sa Covid-19 na snazi su za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. juna 2020. godine, ali je dozvoljena prethodna primena, uključujući u finansijskim izveštajima koji još nisu odobreni za izdavanje 28. maja 2020. godine (izmena je takođe dostupna za privremene izveštaje).

Primena ovih standarda, izmena i tumačenja nije imala značajniji uticaj na finansijske izveštaje CBK u izveštajnom periodu.

ii) Standardi i tumačenja nemaju datum stupanja na snagu u izveštajnom periodu

Na datum odobrenja ovih finansijskih izveštaja, IASB je objavio sledeće standarde, revizije i tumačenja, ali još uvek nisu na snazi za izveštajni period i kao takve još uvek nije primenila Centralna banka:

- **Izmene MSFI 10 „Konsolidovani finansijski izveštaji“ i MRS 28 „Investicije u kompanije i zajednička ulaganja“** - Prodaja ili doprinos aktive između investitora i njegovog partnera ili zajedničkog ulaganja i dalje promene (datum stupanja na snagu odložen na neodređeno vreme do završetka metode kapitala),
- **MSFI 17 „Ugovori o osiguranju“** (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine),
- **Izmene MRS 1 - „Prezentacija finansijskih izveštaja“** - Klasifikacija pasive kao tekuće ili dugoročne (na snazi za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine)
- **Izmene MSFI 3 „Poslovne kombinacije“** – Odnosi se na konceptualni okvir (na snazi za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2022. godine).
- **Izmene MRS 37 - „Rezervisanja, potencijalna pasiva i potencijalna aktiva“** - Teški ugovori. Troškovi ispunjenja ugovora (na snazi za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2022. godine),
- **Izmene MRS 16 - Nekretnine, postrojenja i oprema** - Prihodi pre predviđene upotrebe (na snazi za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2022. godine).
- **Godišnja poboljšanja ciklusa MSFI-a 2018-2020**, što je rezime izmena MSFI-ja 1, MSFI 9, MRS 41 (na snazi za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2022. godine),

Centralna banka je odlučila da neće primenjivati ove standarde, revizije i tumačenja pre njihovog stupanja na snagu. Centralna banka predviđa da primena ovih standarda, revizija i tumačenja neće imati materijalni uticaj na finansijske izveštaje Centralne banke.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine
(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom

a) Uvod i pregled

CBK je izložena sledećim rizicima zbog upotrebe finansijskih instrumenata:

- Kreditni rizik
- Operativni rizik
- Rizik likvidnosti
- Tržišni rizik

Ova napomena predstavlja informacije u vezi sa izloženošću CBK navedenim rizicima, ciljevima, politikama i postupcima CBK za merenje i upravljanje rizikom, kao i upravljanjem kapitalom od strane CBK-a. Ostale kvantitativne i kvalitativne napomene uključene su u sve ove finansijske izveštaje.

Struktura upravljanja rizikom

Uspostavljanje i nadzor upravljanja aktivnostima CBK-a (uključujući i rizik) je odgovornost odbora Centralne banke. Uprava CBK redovno podnosi izveštaje preko Izvršnog odbora CBK Odboru Centralne banke o praksama upravljanja rizicima. Izvršni odbor, Investicioni odbor i Odeljenje za upravljanje rizicima odgovorni su za izradu i praćenje politika upravljanja rizikom CBK-a. Te politike zatim sprovede odgovarajuće organizacione jedinice.

Politike upravljanja rizikom CBK-a su dizajnirane da identifikuju i analiziraju rizike sa kojima se suočava CBK, kao i da uspostave odgovarajuća ograničenja i kontrole rizika, kao i da nadgledaju rizike i poštovanje utvrđenih ograničenja. Politike i sistemi upravljanja rizikom redovno se pregledaju kako bi odrazili promene u tržišnim uslovima, proizvodima i ponuđenim uslugama. CBK, kroz obuku, standarde i procedure upravljanja, ima za cilj da razvije efikasno i disciplinovano kontrolno okruženje, u kojem su svi zaposleni svesni svoje uloge i odgovornosti.

Komisija za reviziju CBK-a je takođe odgovorna je za nadgledanje i pregled usklađenosti sa politikama i procedurama upravljanja rizikom, kao i za pregled adekvatnosti strukture upravljanja rizikom u odnosu na rizike sa kojima se suočava CBK. Revizorskom odboru CBK pomaže u obavljanju svojih dužnosti Odeljenje interne revizije. Interna revizija podrazumeva redovne i ad-hoc revizije kontrola i postupaka upravljanja rizikom, čiji se rezultati putem šefa interne revizije izveštavaju Komisiji za reviziju, onda kod Odbora CBK-a.

b) Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik od finansijskog gubitka za CBK ako ugovorna strana finansijskog instrumenta ne ispuni svoje ugovorne obaveze, a može proizaći prvenstveno iz investiranja CBK u hartije od vrednosti i depozite (na tržištima novca ili tekućim računima) u drugim bankama. U svrhu izveštavanja o upravljanju kreditnim rizikom, CBK razmatra i objedinjuje sve elemente izloženosti kreditnom riziku (kao što su rizik neizvršenja obaveza pojedinačnog dužnika, rizik zemlje i sektora).

Upravljanje kreditnim rizikom

i. Investicije i izloženost kreditnom riziku u CBK-u

CBK ograničava svoju izloženost kreditnom riziku investirajući samo u hartije od vrednosti koje izdaju vlade zemalja EU i imajući depozite kod nerezidentnih banaka, kratkoročne obaveze koje su međunarodno priznate agencije za kreditni rejting procenile u jednu od dve najviše kategorije. S obzirom na visoku kreditnu sposobnost, uprava ne očekuje da bilo koja ugovorna strana ne ispuni svoje obaveze.

Upravljanje rizikom se vrši kroz:

- Ograničavanje opsega i trajanja finansijskih instrumenata,
- Ograničavanje izdavalaca ugovornih strana, prihvatljivim kreditnim rejtingom na višem nivou,
- Ograničavanje maksimalne količine i koncentracije sa strankama.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine
(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

Upravljanje kreditnim rizikom (nastavak)

ii. Izloženost kreditnom riziku

Najveću izloženost kreditnom riziku na dan 31. decembra 2020. i 31. decembra 2021. godine predstavlja knjigovodstvena vrednost tekućih računa kod nerezidentnih banaka, trezorskih zapisa, obveznica i plasmana na tržištu novca (uključujući rezidente i nerezidente). Za detalje u vezi sa izloženostima, pogledajte napomene 8, 9 i 10.

Kreditni rejting za finansijske instrumente kojima je CBK izložena za period završen 31. decembra 2021. godine je od AAA do BBB +/-Aaa do Baa3.

Knjigovodstvene vrednosti izloženosti kreditnom riziku podeljene po kreditnom rejtingu i izražene u procentima od ukupnog iznosa su kako sledi:

2021						
Kreditni rejting (S&P / Moody's)	Tekući računi kod nerezidentnih banaka	Plasmani na tržištu novca	Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i vladine obveznice)	Računi povezani sa MMF-om (SDR i upotreba sredstava)	Ukupna knjigovodstvena vrednost	% ukupnog pondera
AAA/Aaa	109,931	4,415	113,844	-	228,190	22.36%
AA+/Aa1	-	-	134,241	-	134,241	13.15%
AA/Aa2	-	-	10,011	-	10,011	0.98%
A+/A1	441	-	-	-	441	0.04%
A/A2	9,944	-	118,191	-	128,135	12.56%
BBB+/A3	31,596	9,644	216,576	-	257,816	25.26%
BBB-/Baa3	-	-	40,107	-	40,107	3.93%
N/A (bez rejtinga / IFI ³)	-	-	-	158,218	158,218	15.50%
N/A (bez rejtinga) ⁴	-	-	-	63,359	63,359	6.21%
Ukupno	151,912	14,059	632,970	221,577	1,020,518	100.00%

2020						
Kreditni rejting (S&P / Moody's)	Tekući računi kod nerezidentnih banaka	Plasmani na tržištu novca	Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i vladine obveznice)	Računi povezani sa MMF-om (SDR i upotreba sredstava)	Ukupna knjigovodstvena vrednost	% ukupnog pondera
AAA/Aaa	128,168	8,394	105,714	-	242,276	21.42%
AA+/Aa1	86,666	-	147,567	-	234,233	20.71%
AA/Aa2	-	-	10,017	-	10,017	0.89%
A+/A1	460	-	-	-	460	0.04%
A/A2	-	-	103,282	-	103,282	9.13%
BBB+/A3	98,412	50,000	222,180	-	370,592	32.76%
BBB-/Baa3	-	-	-	-	-	0.00%
N/A (bez rejtinga / MFI)	-	-	-	58,761	58,761	5.19%
N/A (bez rejtinga)	-	-	-	111,652	111,652	9.87%
Ukupno	313,706	58,394	588,760	170,413	1,131,273	100.00%

Nijedna izloženost CBK-a nije dospela. CBK ne poseduje nikakva sredstva obezbeđenja ili bilo koja druga kreditna poboljšanja protiv svoje izloženosti kreditnom riziku.

Osnovni kriterij za utvrđivanje izloženosti je kreditna sposobnost. Kreditni rejting dobija se od agencija za kreditni rejting. Minimalni kreditni rejting dozvoljen za kratkoročna investiranja je P-2 (Moody's) ili A-2 (Standard & Poor's), dok je dugoročni Baa2 (Moody's) ili BBB (Standard & Poor's). U izuzetnim slučajevima u nemogućnosti ostvarivanja pozitivnih povraćaja, izloženost investicija je dozvoljena kroz kratkoročni kreditni rejting emitenta P-3 (Moody's) ili A-3 (Standard & Poor's) i dugoročni kreditni rejting emitenta Baa3 (Moody's) ili BBB- (Standard & Poor's).

³ MFI - Međunarodne finansijske institucije.

⁴ Ne postoji kreditni rejting (ni spoljni ni interni) za predmetnu imovinu.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

Upravljanje kreditnim rizikom (nastavak)

Model umanjenja vrednosti finansijske imovine zasnovan na zajedničkim karakteristikama kreditnog rizika, odnosno promenama kreditnog rizika od početnog priznavanja finansijske imovine, definiše tri faze u modelu procene očekivanih kreditnih gubitaka. Ove faze se mogu sažeti kao u nastavku:

1. Faza 1 (Izvođenje) raspodele izloženosti - finansijska imovina koja se tretira kao izloženost niskog ili srednjeg rizika, sva ona koja su u nju uključena, podeljena je u fazu 1 pri početnom priznavanju. Prema našoj internoj proceduri, ne smemo ulagati u izloženost većem kreditnom riziku. Na osnovu toga svako investiranje pri početnom priznavanju raspoređuje se na fazu 1 izloženosti.
2. Faza 2 (slab performans) raspodele izloženosti - ako imamo značajan porast kreditnog rizika od početnog priznavanja, finansijsko sredstvo koje se nalazi u fazi 1 prenosi se u fazu 2.
3. Faza 3 (neizvršenje) distribucije izloženosti - prelazak u fazu 3 vrši se samo kada postoje objektivni dokazi da klijent neće ispuniti svoje obaveze.

Procena se vrši na početnom priznavanju i na datum izveštajnog perioda. U fazi 1, Banka će izmeriti rezervu za gubitak tog finansijskog instrumenta ECL u iznosu jednakom očekivanom 12-mesečnom kreditnom gubitku. Ako imamo značajan porast kreditnog rizika od početnog priznavanja, finansijski instrument će se preneti u fazu 2 (nedovoljno uspešno). U fazi 2, Banka će izmeriti rezervu za gubitak tog finansijskog instrumenta ECL u iznosu jednakom očekivanom kreditnom gubitku tokom svog životnog veka. Kriterijumi za utvrđivanje da li imamo značajno povećanje kreditnog rizika su: pogoršanja kreditnog rejtinga obaveza i pogoršanje procene mogućnosti neizvršenja plaćanja (PD).

Kriterijumi za neispunjavanje obaveza, odnosno prelaska u Fazu 3, trebali bi se zasnivati na objektivnim dokazima kako sledi:

- dužnici, imaju značajne finansijske poteškoće,
- kada je u pitanju kršenje ugovornih obaveza, u pogledu glavnice i kamata,
- kada se dogodi bilo kakvo restrukturisanje postojećih uslova servisiranja obaveze iz finansijskog instrumenta,
- jasni dokazi / verovatnoća da dužnik bankrotira i / ili likvidira,
- Znakovi neaktivnosti u trgovanju (na finansijskim tržištima).

Sledeća tabela prikazuje vrednosti izloženosti na nivou faze. Na datum izveštavanja nemamo značajnih promena u kreditnom riziku od početnog priznavanja, stoga su sva finansijska sredstva u fazi 1.

	2021 ⁵			2020		
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Faza 1	Faza 2	Faza 3
Tekući računi kod nerezidentnih banaka	151,912	-	-	313,706	-	-
Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i vladine obveznice)	632,970	-	-	588,760	-	-
Plasmani na tržištu novca	14,059	-	-	58,394	-	-
Bruto knjigovodstvena vrednost	798,941	-	-	960,860	-	-
Očekivani kreditni gubici (ECL)	(406)	-	-	(1,399)	-	-
Neto knjigovodstvena vrednost	798,535	-	-	959,461	-	-

⁵ Ni u 2021. ni u uporednoj godini nisu uključeni finansijski instrumenti za račune vezane sa MMF-om (MFI), jer je procena da ova grupa nije izloženost koja sadrži ispravke vrednosti za očekivane kreditne gubitke (ECL)

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine
(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak) Upravljanje kreditnim rizikom (nastavak)

Kretanja odgovarajuće ECL za finansijska sredstva kojima CBK ima izloženost su sledeća:

	2021			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
ECL na dan 1. januara 2021	1,339	-	-	1,339
Transferi do faze 1	-	-	-	-
Transferi do faze 2	-	-	-	-
Transferi do faze 3	-	-	-	-
ECL (izdanje) / naplata godine	(933)	-	-	(933)
Uticao na ECL na kraju godine izloženosti prebačenih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje odbitka (priznaje se u prihodu od kamata)	-	-	-	-
Promene zbog izmena koje nisu rezultirale prestankom prepoznavanja	-	-	-	-
Promene u modelima i ulazima koji se koriste za ECL proračune	-	-	-	-
Korekcije deviznog kursa	-	-	-	-
Dana 31. decembra 2021.	406	-	-	406

	2020			
	faza 1	faza 2	faza 3	Ukupno
ECL 1. januara 2020.	735	-	-	735
Transferi u fazi 1	-	-	-	-
Transferi u fazi 2	-	-	-	-
Transferi u fazi 3	-	-	-	-
ECL (izdanje) / naplata godine	664	-	-	664
Uticao na ECL na kraju godine izloženosti prebačenih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje odbitka (priznaje se u prihodu od kamata)	-	-	-	-
Promene zbog izmena koje nisu rezultirale prestankom prepoznavanja	-	-	-	-
Promene u modelima i ulazima koji se koriste za ECL proračune	-	-	-	-
Korekcije deviznog kursa	-	-	-	-
Dana 31. decembra 2020.	1,399	-	-	1,399

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

c) Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti je rizik da će CBK imati poteškoća u pravovremenom ispunjavanju svojih finansijskih obaveza.

Upravljanje rizikom likvidnosti

Pristup CBK-a upravljanju likvidnošću je osigurati, koliko je to moguće, da ima dovoljno likvidnosti da pravovremeno podmiri svoje obaveze, kako u normalnim, tako i u nepovoljnim uslovima, bez stvaranja neprihvatljivih gubitaka ili rizika da naruši ugled CBK-a.

Politike za nadgledanje i adresiranje rizika likvidnosti utvrđuje Izvršni odbor CBK. CBK upravlja rizikom likvidnosti investirajući u kratkoročne depozite kod nerezidentnih banaka i držeći odgovarajuće iznose gotovine u svojim trezorima. Politike upravljanja likvidnošću postavljene su tako da osiguraju da čak i pod lošim uslovima CBK može da ispuni svoje obaveze. Nadgleda se dnevna pozicija likvidnosti i sprovodi se redovno testiranje otpornosti na likvidnost u raznim scenarijima koji pokrivaju i normalne i ozbiljnije tržišne uslove. Sve politike i postupci likvidnosti podležu pregledu i odobrenju od strane uprave CBK. Mesečni izveštaji koji pokrivaju likvidnosnu poziciju CBK redovno se dostavljaju članovima Odbora za investicije od strane Odeljenja za upravljanje aktivom.

Izloženosť riziku likvidnosti

Preostalo ugovorno dospeće za finansijsku aktivu i pasivu, isključujući buduće isplate kamata:

31. decembar 2021	Napomena	Prenesena neto vrednost	Manje od 1 meseca	1-3 meseca	3 meseca do 1 godine	1 do 5 godina	preko 5 godina
<i>Nederivativna aktiva</i>							
Gotovina		537,818	537,818	-	-	-	-
Tekući računi u stranim bankama	8	151,880	151,880	-	-	-	-
Hartije od vrednosti	9	632,602	-	27,849	346,143	224,592	34,018
Plasmani na tržištu novca	10	14,053	14,053	-	-	-	-
Račun kod MMF-a	11	239,903	176,544	12,251	-	51,108	-
		1,576,256	880,295	40,100	346,143	275,700	34,018
<i>Nederivativna pasiva</i>							
Obaveze prema domaćim bankama	15	(589,099)	(589,099)	-	-	-	-
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	16	(248,584)	(268)	(12,251)	-	(51,108)	(184,957)
Obaveze prema vladinim institucijama	17	(608,362)	(608,362)	-	-	-	-
Obaveze prema javnim i komercijalnim institucijama	18	(77,392)	(77,392)	-	-	-	-
Zaduživanja	19	(2,139)	-	-	(225)	(901)	(1,013)
Ostala domaća pasiva	20	(756)	(756)	-	-	-	-
		(1,526,332)	(1,275,877)	(12,251)	(225)	(52,009)	(185,970)
		49,924	(395,582)	27,849	345,918	223,691	(151,952)

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

c. Rizik likvidnosti

31. decembar 2020	Napomena	Neto knjigovodstvena vrednost	Manje od 1 meseca	1 do 3 meseca	3 meseca do godinu dana	1-5 godina	preko 5 godina
<i>Nederivativna aktiva</i>							
Gotovina		308,090	308,090	-	-	-	-
Tekući računi u stranim bankama	8	313,343	313,343	-	-	-	-
Hartije od vrednosti	9	587,794	15,690	4,021	49,613	518,470	-
Plasmani na tržištu novca	10	58,324	8,388	-	49,936	-	-
Račun kod MMF-a	11	187,828	80,335	11,720	35,160	60,613	-
		1,455,379	725,846	15,741	134,709	579,083	-
<i>Nederivativna pasiva</i>							
Obaveze prema domaćim bankama	15	(566,426)	(566,426)	-	-	-	-
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	16	(195,113)	(4,415)	(11,720)	(35,160)	(60,613)	(83,205)
Obaveze prema vladinim institucijama	17	(508,446)	(508,446)	-	-	-	-
Obaveze prema javnim i komercijalnim institucijama	18	(138,661)	(138,661)	-	-	-	-
Zaduživanja	19	(2,154)	-	-	-	(1,077)	(1,077)
Ostala domaća pasiva	20	(756)	(756)	-	-	-	-
		(1,411,556)	(1,218,704)	(11,720)	(35,160)	(61,690)	(84,282)
		43,823	(492,858)	4,021	99,549	517,393	(84,282)

Da bi upravljala rizikom likvidnosti koji proizlazi iz finansijskih obaveza, CBK drži likvidnu imovinu koja se sastoji od gotovine i gotovinskih ekvivalenata i hartija od vrednosti za koje postoji aktivno i likvidno tržište.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine
(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

d) Tržišni rizik

Tržišni rizik je rizik da će promene tržišnih cena, poput kamatne stope, cena dionica, deviznih kurseva i kredita (koje se ne odnose na promene kreditnog statusa zajmoprimca / izdavaoca) uticati na prihod CBK ili vrednost finansijskih instrumenata koje poseduje. Cilj upravljanja tržišnim rizikom je upravljanje i kontrola izloženosti tržišnom riziku u okviru prihvatljivih parametara, uz istovremeno optimizovanje povrata investicija.

Upravljanje tržišnim rizikom

Poslovanje CBK podložno je riziku od kolebanja kamatnih stopa do te mere da kamatonosna imovina i obaveze dospevaju ili se ponavljaju u različito vreme ili iznosima. Aktiva i pasiva sa promenljivim stopama izloženi su osnovnim rizicima, što je razlika u ponovnim karakteristikama različitih indeksa sa promenljivom stopom.

Aktivnosti upravljanja rizikom usmerene su na optimizaciju neto prihoda od kamata, na osnovu nivoa tržišnih kamatnih stopa u skladu sa operativnim strategijama CBK-a. Izloženost CBK-a tržišnom riziku povezana je samo sa netrgovinskim portfeljima.

Izloženost riziku od kamatnih stopa - netrgovinski portfelji

Glavni rizik, kojem su izloženi netrgovinski portfelji, je rizik od gubitka, uzrokovanog fluktuacijom budućih novčanih tokova ili fer vrednosti finansijskih instrumenata usled promene tržišnih stopa. Rizikom kamatnih stopa upravlja se uglavnom praćenjem razlika u kamatnim stopama i unapred odobrenim limitima za ponovljene intervale. Investicioni odbor je nadzorno telo za sprovođenje ovih ograničenja.

Sažetak pozicije CBK-a u vezi sa razlikom između kamatnih stopa na netrgovinski portfelj je predstavljen u tabeli ispod:

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine
(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

d) Tržišni rizik

Izloženost riziku od kamatnih stopa - netrgovinski portfelji

31. decembar 2021	Napomena	Neto knjigovodstvena vrednost	Manje od 3 meseca	3-6 meseca	6-12 meseca	1-5 godina	Preko 5 godina
Tekući računi kod nerezidentnih banaka	8	151,880	151,880	-	-	-	-
Hartije od vrednosti (obveznice i trezorski zapisi)	9	632,602	-	-	6,635	518,894	107,073
Plasmani na tržištu novca	10	14,053	14,053	-	-	-	-
Sredstva na računima povezanim sa MMF-om	11	239,903	176,544	-	-	63,359	-
Ukupno		1,038,438	342,477	-	6,635	582,253	107,073
Obaveze prema domaćim bankama	15	(589,099)	(589,099)	-	-	-	-
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	16	(248,584)	(268)	-	-	(63,359)	(184,957)
Obaveze prema vladinim institucijama	17	(608,362)	(608,362)	-	-	-	-
Obaveze prema javnim i komercijalnim subjektima	18	(77,392)	(77,392)	-	-	-	-
Zaduživanja	19	(2,139)	-	-	-	-	(2,139)
Ostale obaveze	20	(756)	(756)	-	-	-	-
Ukupno		(1,526,332)	(1,275,877)	-	-	(63,359)	(187,096)
Razlika		(487,894)	(933,400)	-	6,635	518,894	(80,023)

31. decembar 2020	Napomena	Neto knjigovodstvena vrednost	Manje od 3 meseca	3-6 meseca	6-12 meseca	1-5 godina	Preko 5 godina
Tekući računi kod nerezidentnih banaka	8	313,343	313,343	-	-	-	-
Hartije od vrednosti (obveznice i trezorski zapisi)	9	587,794	-	-	-	501,505	86,289
Plasmani na tržištu novca	10	58,324	8,388	-	49,936	-	-
Sredstva na računima povezanim sa MMF-om	11	187,828	76,176	-	-	111,652	-
Ukupno		1,147,289	397,907	-	49,936	613,157	86,289
Obaveze prema domaćim bankama	15	(566,426)	(566,426)	-	-	-	-
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	16	(195,113)	(16,135)	-	-	(95,773)	(83,205)
Obaveze prema vladinim institucijama	17	(508,446)	(508,446)	-	-	-	-
Obaveze prema javnim i komercijalnim subjektima	18	(138,661)	(138,661)	-	-	-	-
Zaduživanja	19	(2,154)	-	-	-	-	(2,154)
Ostale obaveze	20	(756)	(756)	-	-	-	-
Ukupno		(1,411,556)	(1,230,424)	-	-	(95,773)	(85,359)
Razlika		(264,267)	(832,517)	-	49,936	517,384	930

Nekamatonosna finansijska aktiva i pasiva nisu uključena u prethodnu tabelu.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

(d) Tržišni rizici (nastavak)

Sveukupnim rizikom kamatnih stopa koji ne trguje upravlja Odeljenje za upravljanje imovinom, koji koristi investicione vrednosne papire i depozite kod banaka za upravljanje ukupnim rizikom koji proizlazi iz ne-aktivnosti CBK-a da trguje.

Upravljanje rizikom kamatnih stopa u odnosu na ograničenja kamatnih stopa dopunjeno je praćenjem osetljivosti finansijske imovine i obaveza CBK u odnosu na različite standardne i nestandardne scenarije kamatnih stopa. Standardni scenariji koji se redovno procenjuju uključuju paralelni pad ili porast svih kriva prinosa od 100 baznih bodova („bps“). Analiza osetljivosti CBK na povećanje ili smanjenje tržišnih kamatnih stopa (pod pretpostavkom da nema asimetričnog kretanja krive prinosa i konstantne finansijske pozicije) je sledeća:

2021

	100 pbs povećanje	100 pbs smanjenje
Procenjeni efekat dobiti (gubitka)	(4,879)	4,879

2020

	100 pbs povećanje	100 pbs smanjenje
Procenjeni efekat dobiti (gubitka)	(2,643)	2,643

Izloženost ostalim tržišnim / deviznim rizicima nerazmenjivih portfelja

CBK je izložena SDR-u u odnosu na svoju imovinu i obaveze prema MMF-u, koje kontinuirano nadgleda. Izloženost CBK deviznom riziku je kako sledi:

2021

	100 pbs povećanje	100 pbs smanjenje
Procenjeni efekat dobiti (gubitka)	(87)	87

2020

	100 pbs povećanje	100 pbs smanjenje
Procenjeni efekat dobiti (gubitka)	(73)	73

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine
(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

(d) Tržišni rizici (nastavak)

31. decembar 2021	EUR	USD (ekvivalent u EVRIMA)	SDR (ekvivalent u EVRIMA)	Ukupna neto vrednost prenesena
Aktiva				
Gotovina	537,818	-	-	537,818
Tekući računi kod nerezidentnih banaka	151,552	328	-	151,880
Hartije od vrednosti (obveznice i trezorski zapisi)	628,188	4,414	-	632,602
Plasmani na tržištu novca	9,638	4,415	-	14,053
Sredstva na računima povezanim sa MMF-om	144	-	323,649	323,793
Ostala sredstva	2,187	-	-	2,187
Ukupno	1,329,527	9,157	323,649	1,662,333
Pasiva				
Obaveze prema domaćim bankama	589,099	-	-	589,099
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	145	-	325,708	325,853
Obaveze prema vladinim institucijama	608,362	-	-	608,362
Obaveze prema javnim i komercijalnim subjektima	77,392	-	-	77,392
Zaduživanja	-	-	2,139	2,139
Ostale obaveze	2,418	-	-	2,418
Ukupno	1,277,416	-	327,847	1,605,263
Neto devizna pozicija	52,111	9,157	(4,198)	57,070

31. decembar 2020	EUR	USD (ekvivalent u EVRIMA)	SDR (ekvivalent u EVRIMA)	Ukupna neto vrednost prenesena
Aktiva				
Gotovina	308,090	-	-	308,090
Tekući računi kod nerezidentnih banaka	313,170	173	-	313,343
Hartije od vrednosti (obveznice i trezorski zapisi)	587,794	-	-	587,794
Plasmani na tržištu novca	49,930	8,394	-	58,324
Sredstva na računima povezanim sa MMF-om	242	-	267,957	268,199
Ostala sredstva	1,883	-	-	1,883
Ukupno	1,261,109	8,567	267,957	1,537,633
Pasiva				
Obaveze prema domaćim bankama	566,426	-	-	566,426
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	244	-	268,894	269,138
Obaveze prema vladinim institucijama	508,446	-	-	508,446
Obaveze prema javnim i komercijalnim subjektima	138,661	-	-	138,661
Zaduživanja	-	-	2,154	2,154
Ostale obaveze	2,539	-	-	2,539
Ukupno	1,216,316	-	271,048	1,487,364
Neto devizna pozicija	44,793	8,567	(3,091)	50,269

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

(d) Tržišni rizici (nastavak)

CBK uglavnom obavlja operacije sa evrom, dok su strane valute kojima CBK trguje uglavnom „Specijalna prava vučenja“ („SDR“). Kursevi korišćeni za prevođenje na dan 31. decembra 2021. i 2020. bili su sledeći:

	2021	2020
	EUR	EUR
1 SDR	1.23748	1.18385
1 USD	0.88292	0.81493

SDR-ovi su dopunska devizna / transakciona rezervna imovina koju definira i održava Međunarodni monetarni fond (MMF). Iako SDR sam po sebi nije valuta, on predstavlja potencijalni zahtev za valutama država članica MMF-a za koje se mogu razmeniti. SDR-ovi su stvoreni 1969. godine kako bi ublažili nedostatak preferirane devizne rezervne imovine, naime američkog dolara i zlata, a vrednost SDR-a definisana je kao srednja valutna korpa pet glavnih valuta, evra, američkog dolara, britanske funte, Japanski jen i kineski renminbi.

Američki dolar su sredstva tekućeg računa i depozita preko noći (kao što je repo) kod Federalne rezerve Njujork.

(e) Operativni rizik

Operativni rizik je rizik od direktnog ili indirektnog gubitka koji proizlazi iz širokog spektra uzroka povezanih sa procesima CBK-a, osoblja, tehnologije i infrastrukture, kao i od spoljnih faktora koji nisu kreditni, tržišni i likvidnosni rizici poput onih koji proizilaze iz zakonskih i regulatornih propisa i opšteprihvaćenim standardima korporativnog ponašanja. Operativni rizik proizlazi iz svih operacija CBK-a i utiče na sve organizacione jedinice.

Cilj CBK-a je upravljanje operativnim rizikom, kao i uravnoteženje izbegavanja finansijskih gubitaka i štete po reputaciju CBK efikasnim upravljanjem troškovima.

Glavna odgovornost za razvoj i primenu kontrola u cilju praćenja operativnog rizika dodeljena je rukovodećem osoblju unutar svake organizacione jedinice. Ova odgovornost je podržana poštovanjem opštih standarda CBK za upravljanje operativnim rizikom u sledećim oblastima:

- zahtevi za raspodelu dužnosti i odgovornosti, uključujući nezavisno odobrenje transakcija;
- zahtevi za procenu i praćenje transakcija;
- poštovanje regulatornih i drugih zakonskih zahteva;
- dokumentacija kontrola i procedura;
- zahtevi za periodičnom procenom operativnih rizika s kojima se suočava i adekvatnost kontrola i postupaka za rešavanje utvrđenih rizika;
- zahtevi za izveštavanje o operativnim gubicima i predložene korektivne mere;
- izrada planova za nepredviđene slučajeve;
- obuka i profesionalni razvoj;
- etički i kodeksi ponašanja;
- ublažavanje rizika, uključujući osiguranje, tamo gde je to efikasno.

Usklađenost sa standardima CBK podržana je programom periodičnih pregleda koje sprovodi Interna revizija. O nalazima pregleda interne revizije razgovara se sa rukovodstvom organizacione jedinice na koju se odnose, sa sažecima koji se dostavljaju Odboru za reviziju i rukovodstvu CBK.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

(f) Upravljanje kapitalom

U skladu sa Zakonom, CBK će uspostaviti i održavati opštu rezervu. Opšta rezerva se ne može koristiti, osim za potrebe pokrivanja gubitaka koje je pretrpela CBK. Pored toga, CBK će uspostaviti nerealizovane račune revalorizacionih rezervi radi obračuna nerealizovane dobiti i gubitaka zbog svojih pozicija sa stranim valutama, zlatom, finansijskim instrumentima i drugom imovinom.

U skladu sa Zakonom br. 03 / L-209, neto dobit ili gubitak Centralne banke utvrdiće se u skladu s Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja (MSFI).

Zarada raspoloživa za raspodelu utvrđuje se na sledeći način:

- oduzimanjem od neto dobiti ukupnog iznosa nerealizovane revalorizacijske dobiti i dodelom ekvivalentnog iznosa na odgovarajući račun nerealizovane revalorizacijske rezerve; i
- odbijanjem sa odgovarajućeg računa nerealizovane revalorizacijske rezerve i dodavanju raspodeljive zarade iznosa bilo koje nerealizovane dobiti koja je oduzeta od neto dobiti za jednu ili više prethodnih godina i ostvarena je tokom tekuće finansijske godine.

Nerealizovani revalorizacioni gubici će se preneti na odgovarajuće račune nerealizovane revalorizacijske rezerve sve dok ti računi revalorizacijske rezerve nemaju nulti saldo, nakon čega će se ti gubici pokriti dobiti tekuće godine, zatim računom opšte rezerve i naknadno ovlašćeni račun kapitala.

U skladu sa članom 56, stav 1.1. Zakona br. 03 / L-209, sva raspoređena zarada prvo će se primeniti na fond opšte rezerve sve dok ukupni iznos početnog kapitala i opštih rezervi ne bude jednak pet posto (5%) novčanih obaveza Centralne banke.

50% raspoređene zarade preostale nakon ispunjavanja gore pomenutih kriterijuma potrebno je preneti Ministarstvu finansija. Preostalih 50% biće dodeljeno opštem fondu rezerve Centralne banke.

Alokacija distributivnih zarada

Opis	2021	2020
Ukupni sveobuhvatni prihod za godinu	6,116	2,162
Od čega su nerealizovani revalorizacioni dobiti (profit) napomena (napomena 29)	1,529	-
Od čega su nerealizovani revalorizacioni gubici koji su ostvareni u tekućoj godini	-	-
Alokacija distributivnih zarada	4,587	2,162

Kapital, račun opšte rezerve i alokacija distributivnih zarada

	2021	2020
Ovlašćeni kapital	30,000	30,000
Rezervni fond	26,857	23,903
Alokacija distributivnih zarada	4,587	2,162
Ukupni Kapital, račun opšte rezerve i alokacija distributivnih zarada	61,444	56,065

Ukupne novčane obaveze

	2021	2020
Obaveze prema komercijalnih domaćih banaka	589,099	566,426
Obaveze prema vladinih institucija	608,362	508,446
Obaveze u odnosu na račune povezane sa MMF-om ⁶	185,225	83,461
Obaveze prema javnih i komercijalnih preduzećima	77,392	138,661
Zaduživanje	2,139	2,154
Ostalih novčane obaveze	756	756
Ukupne novčane obaveze	1,462,973	1,299,904
Odnos prema članu 56. stav 1.1.	4.20%	4.31%

⁶ Isključene su račune hartija od vrednosti i razgraničenja.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

(g) Upravljanje aktivom

U skladu sa Zakonom br. 03 / L-209 i Zakonom br. 03 / L-048, CBK je dodeljena odgovornost za vršenje i upravljanje ovlašćenim ulaganjima u ime Ministarstva finansija.

5. Upotreba procena i odluka

Sastavljanje finansijskih izveštaja uključuje korišćenje neizvesnih procena i pretpostavki o budućim događajima koji utiču na iznose priznate za aktivu, pasivu, prihode i rashode. Uprava razgovara sa odborom Centralne banke o razvoju, odabiru i objavljivanju kritičnih računovodstvenih politika i procena CBK-a i primeni ovih politika i procena. Procene i odluke se kontinuirano preispituju i temelje se na istorijskom iskustvu i drugim faktorima, uključujući očekivanja od budućih događaja za koja se veruje da su razumna u datim okolnostima. Stvarni rezultati se mogu razlikovati od procenjenih. Procene i pretpostavke se revidiraju na stalnoj osnovi. Pregledi procena se priznaju prospektivno.

Ključni izvori procene nesigurnosti

Naknade za kreditne gubitke

Imovina koja se obračunava po amortizovanom trošku procenjuje se na stalnoj osnovi radi identifikacije mogućeg umanjenja vrednosti aktive. Neizvesnost u proceni koja može rezultirati materijalnim prilagođavanjem u izveštajnom periodu, pojavljuju se u slučaju: utvrđivanja podataka za ECL model merenja, uključujući informacije o budućnosti i ključne pretpostavke koje se koriste u proceni nadoknadivih monetarnih tokova. Specifična komponenta ukupnih ispravki vrednosti umanjuje se za finansijsku imovinu koja se procenjuje pojedinačno za umanjenje vrednosti i temelji se na najboljoj proceni menadžmenta o sadašnjoj vrednosti novčanih tokova za koje se očekuje da će biti primljeni. Pri proceni ovih novčanih tokova, uprava donosi odluku o finansijskoj situaciji druge ugovorne strane i neto ostvarivoj vrednosti bilo kog kolaterala.

Pandemija COVID 19

Na finansijskim izveštajima za 2020. godinu međunarodne rezerve banke, koje se sastoje od visoko vrednih hartija od vrednosti i kratkoročnih bankarskih depozita (u valuti evra), nisu materijalno pogođene globalnim ekonomskim padom, tj. pogoršanjem tržišnih uslova.

Takođe, socijalni i ekonomski uticaj virusa COVID-19 i njegovo globalno širenje od marta 2020. godine, nije rezultiralo povećanom nesigurnošću u procenama i presudama tokom 2021, a takođe ne procenjujemo da će to imati uticaja u narednoj godini nakon izveštajne godine.

Tokom 2021. godine, bilo je nove emisije od strane MMF-a koja je povećala međunarodne rezerve u SDR za svoje članice, povećanje od koje je takođe imalo koristi i Kosovu, povećavajući se međunarodne rezerve Kosova kod MMF-a za oko 100 miliona evra [ili oko 79 miliona SDR]. Prema informacijama kojima raspoložemo, takvo povećanje se ne očekuje u 2022. godini.

Kritične računovodstvene odluke u primeni računovodstvenih politika CBK-a

Kritične računovodstvene odluke donesene u primeni računovodstvenih politika CBK uključuju:

Klasifikacija finansijske aktive i pasive

Računovodstvene politike CBK predviđaju da se aktiva i pasiva na početku odrede u različite računovodstvene kategorije u određenim okolnostima.

Klasifikujući finansijsku imovinu koja se drži radi naplate, CBK je utvrdila da ima i pozitivnu nameru i sposobnost da drži imovinu do datuma njihovog dospeća kako se zahteva računovodstvenom politikom. Takođe, prosuđivanja u primeni računovodstvenih politika, koje imaju značajan uticaj na iznose priznate u finansijskim izveštajima su: postavljanje kriterijuma za procenu da li je kreditni rizik finansijske aktive značajno porastao od početnog priznavanja, postavljanje metodologije za uključivanje informacije o budućnosti u merenju očekivanih kreditnih gubitaka (ECL) i odabiru i odobravanju modela koji se koriste za merenje ECL-a.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine
(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

6. Finansijska aktiva i pasiva (Računovodstvene klasifikacije i fer vrednosti)

Tabela u nastavku daje klasifikaciju CBK-a za svaku klasu finansijske aktive i pasive i njihove fer vrednosti.

31. decembar	Napomena	2021		2020	
		Amortizovani troškovi	Fer vrednosti	Amortizovani troškovi	Fer vrednosti
Gotovina	7	537,818	537,818	308,090	308,090
Tekući računi kod nerezidentnih banaka	8	151,880	151,880	313,343	313,343
Hartije od vrednosti	9	632,602	631,621	587,794	590,010
Plasmani na tržištu novca	10	14,053	14,053	58,324	58,324
Sredstva povezana sa MMF-om	11	323,793	323,793	268,199	268,199
Ostala sredstva	14	129	129	99	99
		1,660,275	1,659,294	1,535,849	1,538,065
Obaveze prema domaćim bankama	15	589,099	589,099	566,426	566,426
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	16	325,853	325,853	269,138	269,138
Obaveze prema vladinim institucijama	17	608,362	608,362	508,446	508,446
Obaveze prema javnim i komercijalnim subjektima	18	77,392	77,392	138,661	138,661
Od zaduživanja	19	2,139	2,139	2,154	2,154
Ostale obaveze	20	756	756	756	756
		1,603,601	1,603,601	1,485,581	1,485,581

7. Gotovina

Gotovina	2021	2020
Gotovina	537,818	308,090
Ukupna vrednost	537,818	308,090

8. Tekući računi kod nerezidentnih banaka

Ovi računi se vode u sledećim bankama:

	2021	2020
Deutsche Bundesbank	64,669	127,998
Raiffeisen Zentralbank	9,944	9,903
Deutsche Bank	31,596	88,509
Central Bank of Luxembourg	44,985	86,666
Commerzbank AG	441	460
Federal Reserve Bank (FED-NY)	277	170
Ukupna knjigovodstvena vrednost	151,912	313,706
Očekivani kreditni gubici (ECL)	(32)	(363)
Ukupna neto vrednost	151,880	313,343

Smanjenje u odnosu na 2020. godinu predstavlja normalan tok dnevnih aktivnosti, istovremeno se to smanjenje tekućih računa odražava gotovo u uravnoteženom obliku sa porastima napomena 7 i 9 (gotovina i hartije od vrednosti).

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

8. Tekući računi kod nerezidentnih banaka (nastavak)

Odgovarajuća kretanja ECL za tekuće račune kod nerezidentnih banaka su kako sledi:

	2021			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
ECL 1. januara 2021.	363	-	-	363
Transferi u fazi 1	-	-	-	-
Transferi u fazi 2	-	-	-	-
Transferi u fazi 3	-	-	-	-
Naknada za ECL u godini	(331)	-	-	(331)
Uticaj ECL-a na kraju godine izloženosti prenesenih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje odbitka (priznato u prihodima od kamata)	-	-	-	-
Promene zbog izmena koje ne rezultiraju prestankom priznavanja	-	-	-	-
Promene u modelima i ulazima koji se koriste za ECL proračune	-	-	-	-
Korekcije deviznog kursa	-	-	-	-
Dana 31. decembra 2021.	32	-	-	32

	2020			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
ECL 1. januara 2020.	-	-	-	-
Transferi u fazi 1	-	-	-	-
Transferi u fazi 2	-	-	-	-
Transferi u fazi 3	-	-	-	-
Naknada za ECL u godini	363	-	-	363
Uticaj ECL-a na kraju godine izloženosti prenesenih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje odbitka (priznato u prihodima od kamata)	-	-	-	-
Promene zbog izmena koje ne rezultiraju prestankom priznavanja	-	-	-	-
Promene u modelima i ulazima koji se koriste za ECL proračune	-	-	-	-
Korekcije deviznog kursa	-	-	-	-
Dana 31. decembra 2020.	363	-	-	363

9. Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i obveznice)

Obe kategorije koje su deo ove grupacije su dužničke hartije od vrednosti koje su izdale države Evropske unije, Amerika i Kosovo. Državni zapisi dolje otkriveni imaju rok dospeća do jedne godine, dok obveznice do 7 godina. Efektivna kamatna stopa varira u rasponu od -0,014% do 3,023% godišnje u 2021. (2020: 0,019% do 3,023% godišnje).

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

9. Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i vladine obveznice) (nastavak)

Analitički prikaz hartija od vrednosti prema vrsti i državama koje su emitovale iste:

Država	2021			2020		
	Knjigovodstvena vrednost	Očekivani i kreditni gubitak	Neto vrednost	Knjigovodstvena vrednost	Očekivani i kreditni gubitak	Neto vrednost
Nemačka	65,703	(32)	65,671	66,177	(157)	66,020
Francuska	10,011	(16)	9,995	10,017	(104)	9,913
Holandija	12,122	(4)	12,118	12,339	(27)	12,312
Slovenija	-	-	-	20,732	(67)	20,665
Luksemburg	87,452	(17)	87,435	88,382	(93)	88,289
Švajcarska	-	-	-	5,614	(3)	5,611
Danska	6,027	(3)	6,024	6,039	(8)	6,031
Austrija	72,366	(21)	72,345	74,729	(248)	74,481
Irska	102,229	(11)	102,218	103,282	(97)	103,185
Amerika	4,414	(1)	4,413	-	-	-
Italija	40,107	(63)	40,044	-	-	-
Poljska	15,962	(35)	15,927	-	-	-
Kosovo	216,577	(165)	216,412	201,449	(162)	201,287
Ukupno	632,970	(368)	632,602	588,760	(966)	587,794

Prema vrsti:

	2020			2020		
	Knjigovodstvena vrednost	Očekivani kreditni gubitak	Neto vrednost	Knjigovodstvena vrednost	Očekivani kreditni gubitak	Neto vrednost
Trezorski zapisi	4,414	(1)	4,413	-	-	-
Vladine obveznice	628,556	(367)	628,189	588,760	(966)	587,794
Ukupno	632,970	(368)	632,602	588,760	(966)	587,794

Kretanje odgovarajućih ECL-a za amortizovani trošak dužničkih hartija od vrednosti je kako sledi:

	2021			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
ECL 1. januara 2021	966	-	-	966
Transferi u Fazi 1	-	-	-	-
Transferi u Fazi 2	-	-	-	-
Transferi u Fazi 3	-	-	-	-
ECL (otpuštanje) / naplata za godinu	(598)	-	-	(598)
Uticaj ECL-a na kraju godine izloženosti prenesenih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje odbitka (priznato u prihodima od kamata)	-	-	-	-
Promene zbog izmena koje ne rezultiraju prestankom priznavanja	-	-	-	-
Promene u modelima i ulazima koji se koriste za ECL proračune	-	-	-	-
Korekcije deviznog kursa	-	-	-	-
31. decembra 2021	368	-	-	368

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine
(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

9. Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i vladine obveznice) (nastavak)

Kretanje odgovarajućih ECL-a za dužničke hartije od vrednosti po amortizovanom trošku (nastavak)

	2020			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
ECL 1. januara 2020	519	-	-	519
Transferi u Fazi 1	-	-	-	-
Transferi u Fazi 2	-	-	-	-
Transferi u Fazi 3	-	-	-	-
ECL (otpuštanje) / naplata za godinu	447	-	-	447
Uticaj ECL-a na kraju godine izloženosti prenesenih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje odbitka (priznato u prihodima od kamata)	-	-	-	-
Promene zbog izmena koje ne rezultiraju prestankom priznavanja	-	-	-	-
Promene u modelima i ulazima koji se koriste za ECL proračune	-	-	-	-
Korekcije deviznog kursa	-	-	-	-
31. decembra 2020	966	-	-	966

Sledeća tabela prikazuje geografsku raspodelu investicija u hartije od vrednosti, uključujući minimalnu, maksimalnu i prosečnu efektivnu kamatnu stopu. Takođe i procenat koncentracije i dospeća na državnom nivou.

2021						
Država	Minimalni prinos	Maksimalni prinos	Prosečan prinos	Knjigovodstvena vrednost	% pondera ukupno	Dospeće
Nemačka	0.081030%	0.116846%	0.093827%	65,703	10.38%	2022 - 2023
Francuska	0.054809%	0.074934%	0.064997%	10,011	1.58%	2022
Holandija	0.103064%	0.153385%	0.128224%	12,122	1.92%	2022
Slovenija	-	-	-	-	-	-
Luksemburg	0.103429%	0.167596%	0.134248%	87,452	13.82%	2022
Švajcarska	-	-	-	-	-	-
Danska	0.039471%	0.039471%	0.039471%	6,027	0.95%	2023
Austrija	0.018695%	0.020095%	0.019492%	72,366	11.43%	2022
Irska	0.082635%	0.128851%	0.111529%	102,229	16.15%	2022 - 2023
Amerika	0.078061%	0.078061%	0.078061%	4,414	0.70%	2022
Italija	-0.014030%	0.052825%	0.019397%	40,107	6.34%	2026
Poljska	0.057678%	0.072308%	0.066451%	15,962	2.52%	2027 - 2028
Kosovo	0.191021%	3.022899%	1.409325%	216,577	34.22%	2022 - 2028
Ukupno				632,970	100%	

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine
(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

9. Hartije od vrednosti (Trezorski zapisi i Vladine obveznice) (Nastavak)

2020

Država	Minimalna kuponska kamata	Maksimalna kuponska kamata	Prosečna kuponska kamata	Knjigovodstvena vrednost	% pondera ukupno	Dospeće
Nemačka	0.081030%	0.116846%	0.093827%	66,177	11.24%	2022 - 2023
Francuska	0.054809%	0.074934%	0.064997%	10,017	1.70%	2022
Holandija	0.103064%	0.153385%	0.128224%	12,339	2.10%	2022
Slovenija	0.154661%	0.176338%	0.165499%	20,732	3.52%	2021
Luksemburg	0.103429%	0.167596%	0.134248%	88,382	15.01%	2022
Švajcarska	0.049391%	0.049391%	0.049391%	5,614	0.95%	2021
Danska	0.039471%	0.039471%	0.039471%	6,039	1.03%	2023
Austrija	0.018695%	0.020095%	0.019492%	74,729	12.69%	2022
Irski	0.082635%	0.128851%	0.111529%	103,282	17.54%	2022 - 2023
Amerika	-	-	-	-	-	-
Italija	-	-	-	-	-	-
Poljska	-	-	-	-	-	-
Kosovo	0.302847%	3.022899%	1.337371%	201,449	34.22%	2021 - 2025
Ukupno				588,760	100%	

10. Plasmani na tržištu novca

Plasmani na tržištu novca sastoje se od:

	2021			2020		
	Knjigovodstvena vrednost	Očekivani kreditni gubitak	Neto vrednost	Knjigovodstvena vrednost	Očekivani kreditni gubitak	Neto vrednost
Oročeni depoziti						
Raiffeisen Bank International AG	-	-	-	50,000	(64)	49,936
Federal Reserve Bank (FED-NY)	4,415	(1)	4,414	8,394	(6)	8,388
Banka Kombëtare Tregtare Kosovë	9,644	(5)	9,639	-	-	-
	14,059	(6)	14,053	58,394	(70)	58,324
Kamata obračunata na oročene depozite	-	-	-	-	-	-
Ukupno	14,059	(6)	14,053	58,394	(70)	58,324

Aktivni plasmani u evrima na datum izveštavanja su 9,6 miliona i obavljani su kod banaka drugog nivoa (BKT) u vidu kratkoročnih kredita, podržanih kolateralom hartija od vrednosti Vlade Kosova kroz izvršenje repo ugovora sa Centralnom bankom Republike Kosovo. Kao i imamo plasman od 5 miliona USD sa FED-om koji oročen na datum izveštavanja.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

10. Plasmani na tržištu novca (nastavak)

Kretanje odgovarajućih ECL za depozite kod nerezidentnih banaka po amortizovanim troškovima je kako sledi:

	2021			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
ECL 1. januar 2021.	70	-	-	70
Transferi u Fazi 1	-	-	-	-
Transferi u Fazi 2	-	-	-	-
Transferi u Fazi 3	-	-	-	-
ECL naknada godine	(64)	-	-	(64)
Uticaj ECL-a na kraju godine izloženosti prenesenih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje odbitka (priznato u prihodima od kamata)	-	-	-	-
Promene zbog izmena koje ne rezultiraju prestankom priznavanja	-	-	-	-
Promene u modelima i ulazima koji se koriste za ECL proračune	-	-	-	-
Korekcije deviznog kursa	-	-	-	-
31. decembra 2021.	6	-	-	6
	2020			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
ECL 1. januar 2020.	216	-	-	216
Transferi u Fazi 1	-	-	-	-
Transferi u Fazi 2	-	-	-	-
Transferi u Fazi 3	-	-	-	-
ECL / naknada godine	(146)	-	-	(146)
Uticaj ECL-a na kraju godine izloženosti prenesenih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje odbitka (priznato u prihodima od kamata)	-	-	-	-
Promene zbog izmena koje ne rezultiraju prestankom priznavanja	-	-	-	-
Promene u modelima i ulazima koji se koriste za ECL proračune	-	-	-	-
Korekcije deviznog kursa	-	-	-	-
31. decembra 2020.	70	-	-	70

Plasmani na tržištu novca denominirani su u evrima i dolarima, efektivna kamatna stopa tokom 2021. godine kreće se od -0,60% do 0,25% godišnje (2020: -0,59% do 1,50% godišnje) i imaju početno dospeće od 1 do 365 dana (2020.: od 1 u 365 dana). Depoziti imaju minimalni kreditni rejting od AAA/Aaa do A3/BBB +, prema ocenama Standard & Poors/Moody's za 2021. godinu.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

11. Sredstva povezana sa MMF-om (Međunarodni monetarni fond)

	2021	2020
Kvota MMF-a	102,216	97,786
Sredstva u SDR-u	158,074	58,519
Obračunata kamata	144	242
MMF	260,434	156,547
Vlada		
Zahtev vlade za korišćenje fondova MMF-a (SBA i RFI)	63,359	111,652
Ukupno	323,793	268,199

Gore navedena sredstva odnose se na prijem Kosova u MMF, juna 2009. godine. U vezi sa članstvom Kosova u MMF, CBK deluje kao depozitni i fiskalni agent.

To je u skladu sa Zakonom br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosova i Zakonom br. 03-L-152 o članstvu Republike Kosovo u Međunarodnom monetarnom fondu i Organizacijama grupe Svetske banke.

Kvota MMF-a predstavlja kvotu registracije koja je utvrđena za vreme prijema i koja je izražena u SDR-u. Porast prikazuje porast kvote od 59 miliona SDR u 82.6 miliona (gore prikazana u napomeni 11 su u evrima) i vrednost se utvrđuje na osnovu pravila, uredbi i odluka MMF-a.

Sredstva u SDR-u predstavljaju aktive odobrene od strane Odbora guvernera MMF-a prema alokaciji SDR u zemljama članicama MMF-a (odluke donete 28. avgusta 2009. godine i 9. septembra 2009. godine), kao i nova alokacija/distribucija 2021. (prema definicijama MMF-a) u iznosu od 79.168.385 SDR koju je odobrio Odbor guvernera MMF-a 2. avgusta 2021. i stupio na snagu 23. avgusta 2021. Kao rezultat toga stavka sredstva u SDRu u MMF-u u ime Republike Kosovo je povećana za predmetnu vrednost od stupanja na snagu transakcije. Sredstva u SDR-u imaju godišnje kamatne stope u 2021. godini koje variraju od 0,050% do 0,11% godišnje (2020: 0,050% do 0,748% godišnje).

Zahtevi Vlade za korišćenje sredstava MMF-a predstavljaju iznos koji Vlada duguje prema MMF-u i Stand-by aranžmanu Kosova potpisanom u julu 2010., aprilu 2012. i julu 2018. godine, putem kojeg je Vlada Kosova od MMF-a dobila liniju za korišćenje sredstva u skladu sa dotičnim stand-by aranžmanima, kao i Sporazumom o hitnoj pomoći u okviru Instrumenta za brzo finansiranje (RFI) u iznosu od 41,3 miliona SDR 10 u aprilu 2020. Ova pozicija na dan 31. decembra 2021. godine iznosi 51,2 miliona SRD (ili 63,36 miliona EUR). Kamatne stope ovih sporazuma povezane su sa kamatnom stopom u skladu sa tržišnim uslovima ključne kamatne stope koju je odredio MMF, a koja je sama povezana sa kamatnom stopom SRD-a. Kamatna stopa za 2021. godinu varira od 1,050% do 1,115% godišnje (u 2020. godini je fluktuirala od 1,050% do 1,754% godišnje).

CBK deluje kao depozitna institucija (Banka) za Vladu Kosova. Radi upravljanja aktivnostima koje proističu iz sporazuma sa MMF-om, CBK i Vlada Kosova su postigle sporazum o razumevanju za svaki Stand-by sporazum „o procedurama za zahtev, prijem, usluživanje i otkup fondova od MMF-a prema uslovima Stand-by sporazuma. Na osnovu ovog sporazuma, CBK povlači SDR-e od MMF-a u ime Vlade i kreditira ove fondove na račun Vlade (napomena 3 (j)).

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

12. Imovina i oprema

Imovinu i opremu čine sledeće:

	Investicije u objekte pod zakupom	Oprema	Kompjuteri	Vozila	Aktiva u izgradnji	Ukupno
Troškovi						
1. januara 2020.	5,314	2,524	2,274	389	213	10,714
Nabavka	273	140	136	-	-	549
Transfer od/do	208	-	-	-	(208)	-
Transfer od/do (ispravka)	-	-	-	-	-	-
Stavljanje van upotrebe	-	-	(2)	-	-	(2)
31. decembra 2020.	5,795	2,664	2,408	389	5	11,261
1. januara 2021.	5,795	2,664	2,408	389	5	11,261
Nabavka	313	1	6	-	-	320
Transfer od/do	5	-	-	-	(5)	-
Transfer od/do (ispravka)	-	-	-	-	-	-
Stavljanje van upotrebe	-	(171)	(610)	-	-	(781)
31. decembra 2021.	6,113	2,494	1,804	389	-	10,800
Deprecijacija						
1. januara 2020.	1,418	2,069	1,936	324	-	5,747
Godišnja deprecijacija	271	171	172	14	-	628
Transfer od/do (ispravka)	-	-	-	-	-	-
Stavljanje van upotrebe	-	-	(2)	-	-	(2)
31. decembra 2020.	1,689	2,240	2,106	338	-	6,373
1. januara 2021.	1,689	2,240	2,106	338	-	6,373
Godišnja deprecijacija	299	158	175	14	-	646
Transfer od/do (ispravka)	-	-	-	-	-	-
Stavljanje van upotrebe	-	(171)	(610)	-	-	(781)
31. decembra 2021.	1,988	2,227	1,671	352	-	6,238
Neto knjigovodstvena vrednost						
1. januara 2020.	3,896	455	338	65	213	4,967
31. decembra 2020.	4,106	424	302	51	5	4,888
31. decembra 2021.	4,125	267	133	37	-	4,562

Nema blokiranih sredstava kao kolaterala do 31. decembra 2021. (31. decembra 2020: nema). Prema Zakonu o CBK, Centralna banka će za obavljanje službene delatnosti koristiti i upravljati imovinom i objektima, uključujući pokretnu i nepokretnu imovinu, koja se nalazi u ulici Garibaldi br. 33 u Prištini.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine
(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

13. Nematerijalna sredstva

Nematerijalna sredstva čine sledeće:

	Softver u razvoju	Softver	Ukupno
Troškovi			
Stanje na dan 1. januara 2020	508	4,014	4,522
Nabavka	31	136	167
Transferi (od)/za	(508)	508	-
Transferi (od)/za (ispravka)			-
Stavljanje van upotrebe			-
Stanje na dan 31. decembra 2020.	31	4,658	4,689
Stanje na dan 1. januara 2021.	31	4,658	4,689
Ispravka za prethodnu godinu	(20)	-	(20)
Stanje na dan 1. januara 2021. (preračunato)	11	4,658	4,669
Nabavka	-	43	43
Transferi (od)/za	(11)	11	-
Transferi (od)/za (ispravka)	-	-	-
Stavljanje van upotrebe	-	(1,548)	(1,548)
Stanje na dan 31. decembra, 2021	-	3,164	3,164
Amortizacija			
Stanje na dan 1. januara 2020.	-	2,577	2,577
Godišnja amortizacija	-	412	412
Stavljanje van upotrebe	-		-
Stanje na dan 31. decembra, 2020	-	2,989	2,989
Stanje na dan 1. januara 2021	-	2,989	2,989
Godišnja amortizacija	-	382	382
Stavljanje van upotrebe	-	(1,548)	(1,548)
Stanje na dan 31. decembra, 2021	-	1,823	1,823
Knjigovodstvena vrednost			
Stanje na dan 1. januara, 2020	508	1,437	1,945
Stanje na dan 31. decembra, 2020	31	1,669	1,700
Stanje na dan 31. decembra, 2021	-	1,341	1,341

Tokom godine koja se završila 31. decembra 2021. godine, CBK je otpisala amortizovanu nematerijalnu imovinu koja nije u upotrebi na osnovu Odluke Izvršnog odbora, br. 04/2021.

14. Ostala sredstva

Ostala sredstva čine sledeće:

	2021	2020
Prihodi (akruali) obračunati od nadoknada	2,047	1,774
Potraživanja i avansi, isplate u toku	140	109
Ukupno	2,187	1,883

Obračunati prihodi od nadoknada predstavljaju procenjenju nadoknadu za obnovu licenci i ostalih naknada za domaće finansijske institucije za poslednje tromesečje.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

15. Obaveze prema domaćim bankama

Prema Pravilu XVII CBK-a za bankarski nadzor, komercijalne banke koje posluju na Kosovu su obavezne da drže rezerve likvidnosti u iznosu od 10% kvalifikovanih depozita njihovih klijenata. Najmanje polovina ovih rezervi treba da se drži na računu CBK-a.

Obaveze prema domaćim bankama	2021	2020
ProCredit Bank Kosovo	36,713	33,453
Raiffeisen Bank Kosovo	50,313	44,734
NLB Prishtina	35,149	32,142
Banka Ekonomike	13,983	12,416
Banka për Biznes	13,555	12,346
Banka Kombëtare Tregtare (Kosovo)	21,139	17,534
Turska Ekonomska Banka (TEB)	27,763	24,781
Komercijalna Banka – Ogranak u Mitrovici	5,039	4,447
Turkiye is Bankasi a.s.	3,250	2,942
T.C. Ziraat Bankasi A.S. – Ogranak na Kosovu	2,521	2,621
Banka Kredins Kosovo	440	-
Banka Kreditore e Prishtinë	-	-
Ukupno zahtevane rezerve	209,865	187,416
Dodatni iznos iznad zahtevane rezerve		
ProCredit Bank Kosovo	32,074	29,850
Raiffeisen Bank Kosovo	31,007	36,494
NLB Prishtina	51,193	91,536
Banka Ekonomike	64,559	45,114
Banka për Biznes	47,980	40,166
Banka Kombëtare Tregtare (ogranak u Prištini)	65,527	56,986
Turska Ekonomska Banka (TEB)	57,410	44,667
Komercijalna Banka – Ogranak u Mitrovici	5,051	4,219
Turkiye is Bankasi a.s.	17,120	16,556
T.C. Ziraat Bankasi A.S. – Ogranak na Kosovu	4,613	5,530
Banka Kredins Kosovo	2,687	7,887
Banka Kreditore e Prishtinë	13	5
Ukupno dodatak na tekućim računima	379,234	379,010
Ukupan iznos na tekućim računima	589,099	566,426

Primenjena kamatna stopa na dan 31. decembra 2021. godine iznosila je -0,70% (-0,60% za 31. decembar 2020.) za depozite iznad zahtevane obavezne rezerve. Obavezna rezerva se izračunava po pravilu obavezne rezerve.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

16. Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om

	2021	2020
MMF račun br. 1	262	250
MMF račun br. 2	6	6
MMF račun hartija od vrednosti	140,483	185,433
MMF SDR raspodela	166,487	65,548
Obračunata kamata	145	244
Ukupno obaveza prema MMF-u	307,383	251,481

Obaveza prema Vladi

MMF- Deo kvote plaćen od strane Vlade	18,470	17,657
Ukupno obaveza prema Vladi	18,470	17,657
Ukupno	325,853	269,138

Gore pomenute vrednosti se povezuju sa prijemom Kosova u MMF, juna 2009. godine.

Računi br. 1 i br. 2 su računi MMF-a u CBK-u, otvoreni u skladu sa pravilima i propisima MMF-a.

Račun hartija od vrednosti MMF-a predstavlja jednu vrstu menice izdate od strane Vlade Kosova koja treba da se plati na zahtev MMF-a. Ovaj iznos predstavlja obaveze CBK-a prema MMF-u i to je u saglasnosti sa odgovarajućim zahtevom CBK-a Vladi Kosova.

Isplaćeni deo kvote MMF-a od strane Vlade Kosova predstavlja iznos koji je Vlada Kosova isplatila MMF-u u ime kvote MMF-a.

Raspodela (emitovanje) SDR-a predstavlja raspodelu (emitovanje) SDR-a od strane MMF-a državama članicama MMF-a, koje je emitovanje odobrio Odbor guvernera MMF-a 28. avgusta 2009. i 9. septembra 2009. Kao i raspodela (emitovanje/dodeljivanje) 2021. godine (prema definicijama MMF-a) u iznosu od 79.168.385 SDR koje je odobrio Odbor guvernera MMF-a 2. avgusta 2021. godine i sa danom stupanja na snagu 23. avgusta 2021. godine. Shodno tome, ova stavka u ime Republike Kosovo je porasla za predmetnu vrednost od datuma stupanja na snagu transakcije.

Raspodela SDR-a i isplaćeni deo kvote su kamate koje čine prosečne godišnje kamatne stope koje variraju od 0,050% - 0,115% za 2021. godinu (2020: 0,050% - 0,750% godišnje).

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

17. Obaveze prema vladinim institucijama

Obaveze prema vladinim institucijama čine sledeći tekući računi:

Tekući računi	2021	2020
Trezor – Ministarstvo finansija	423,322	316,897
Kosovska agencija za privatizaciju	184,737	191,457
Privremene institucije samouprave	303	92
Ukupno	608,362	508,446

Godišnja efektivna kamatna stopa za tekuće račune za završenu godinu 31. decembra 2021. godine je nula (za godinu završenu 31. decembra 2020. godine: nula).

18. Obaveze prema javnim i komercijalnim institucijama

	2021	2020
Tekući računi		
Osiguravajuća društva	4,811	4,688
Druge javne institucije	72,559	133,971
Licencirani penzionirani fondovi	-	-
Ostalo	2	2
Ukupno	77,392	138,661

Efektivna kamatna stopa za tekuće račune dana 31. decembra 2021. godine i 2020. godine je nula.

19. Zaduživanja

	2021	2020
Stanje na dan 1. januara	2,154	2,266
Korekcije deviznih dobitaka po obavezama u vezi sa zaduživanjem svetske banke	-	(17)
Stanje na dan 1. januara (preračunato)	2,154	2,249
Otplata kredita (rata)	(110)	-
Devizne korekcije	95	(95)
Ukupno	2,139	2,154

Gore navedeni iznosi predstavljaju zaduživanje u Svetskoj Banci. Svetska Banka je iskoristila mogućnost zaduživanja pod povoljnim uslovima (niskim kamatnim stopama i period neplaćanja glavnice od oko 10 godina). Otplata kamata je započela od početka isplate 2014. godine, ali otplata glavnice je počela od oktobra 2021. Konačni rok dospeća biće 15. aprila 2031. Zaduzivanje se uglavnom odnosi na projekat za izvršenje isplata u zemlji omogućujući njihovu obradu u realnom vremenu i projekat centra za kontinuitet rada. Promena je posledica kretawa kursa EUR/SDR na datum izveštavanja.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

20. Ostale obaveze	2021	2020
Osigurani računi	756	756
Prihodi od odloženih grantova	197	295
Ostali odloženi prihodi	15	11
Rezervacije za sudske sporove	261	242
Razni kreditori	574	606
Beneficije dugoročnih zaposlenih	615	629
	2,418	2,539

Dana 31. decembra 2021. godine u okviru osiguranih računa je iznos od 756 hiljada evra, koji se odnosi na tekuće-operativne račune Osiguravajućeg društva Kosova, koja je likvidirana u aprilu 2010. godine. Prema pomenutom procesu, ovaj iznos je ostao pod osiguranjem i dana 31. decembra 2021. godine i 2020. godine ima saldo koji je gore prikazan.

Kretanja rezervacije za sudske sporove tokom godine su sledeća:

	2021	2020
Knjigovodstvena vrednost na dan 1. januara	242	162
Troškovi rezervisanja za moguće obaveze (napomena 28)	20	80
Smanjenje rezervisanja tokom godine	(1)	-
	261	242

Kretanja u odloženim prihodima od grantova su sledeća:

	Ministarstvo Finansija	Svetska Banka	Evropska Centralna Banka	Ukupno
Prihodi od odloženih grantova 1. januara 2020	138	256	-	394
Grantovi primljeni tokom godine	-	-	20	20
Prihodi od grantova za godinu (napomena: 25)	(60)	(39)	(20)	(119)
Prihodi od odloženih grantova 31. decembra 2020	79	217	-	295
Prihod od odloženih grantova 1. januara 2021	79	218	-	295
Grantovi primljeni tokom godine	-	-	28	28
Grantovi priznati kao inputi za godinu	(60)	(38)	(28)	(126)
Prihodi od odloženih grantova 31. decembra 2021	19	180	-	197

Grant Ministarstva finansija bio je njihov projekat za uspostavljanje prijave depozita Vlade Kosova, nakon što je projekat završen, odobrili su nam aplikaciju kao grant. Globalni grant CBK-a namenjen je primeni terenskog nadzora, a grant ECB-a je regionalni projekt za obuku centralnog regionalnog CBK-a, deo ovog programa bio je i CBK.

21. Ovlašćeni kapital

Ovlašćeni kapital CBK-a, 31. decembra 2021. godine i 2020. godine je 30,000 evra prema Zakonu br. 03/L- 209, usvojenog 22. jula 2010. godine.

CBK podnosi izveštaj direktno Skupštini Kosova. Kapital CBK-a ne podleže nikakvim obavezama.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

21a. Rezervni fond i rezerva revalorizacije

Rezervni fond i revalorizaciona rezerva su regulisani članom 54. Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo. Dobit svake finansijske godine se raspoređuje kako je opisano u Napomeni 4 (f) upravljanje kapitalom u skladu sa članom 54. i 55. ovog zakona.

22. Neto prihodi od kamate

Neto prihode od kamate čine sledeće:

	2021	2020
Prihodi od kamate		
Prihodi od depozita	3	27
Od trezorskih zapisa	2,976	2,607
Od račun sa MMF-om	50	126
Od negativnih stopa na depozite	1,113	1,069
	4,142	3,829
Rashodi od kamate		
Na računima nebankarskih subjekata (MMF)	56	138
Negativne stope prema nostro računima kod korespondentnih banaka	1,341	808
Na oročene depozite	80	2
Zaduživanja	16	17
	1,493	965
Neto prihodi od kamate	2,649	2,864

CBK plaća negativne stope na nostro stanja na tekućim računima kod korespondentnih banaka (prema nekim ograničenjima koje su one postavile), shodno tome primenjujući negativne stope na obaveznu rezervu za komercijalne banke i iznad određene granice na Kosovski fond za penzionu štednju.

23. Neto prihodi od naknada i provizija

Neto prihode od naknada i provizija čine sledeći:

	2021	2020
Prihodi od naknada		
Od depozita novca	1,190	954
Od stranih ulaznih transfera	87	77
Od stranih izlaznih transfera	366	308
Od međubankarskog kliring sistema	1,564	1,231
Od sistema kreditnog registra	162	132
Ostale naknade	19	17
Ukupni prihodi od naknada	3,388	2,719
Rashodi od naknada		
Za transport novca	536	346
Za transakcije sa korespondentnim bankama	41	41
Ukupni rashodi od naknada	577	387
Neto prihodi od naknada i provizija	2,811	2,332

Ova grupa prihoda proizilazi od usluga pružanih prema klijentima banke, za plaćanja, depozite, za platformu kreditnog registra kao i za održavanje računa i stavki u čuvanju.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

24. Prihodi od regulatorne aktivnosti

Prihodi od regulativne aktivnosti, uglavnom obuhvataju naknade uspostavljane prema finansijskim institucijama na Kosovu kao i deo izdavanja ili obnavljanja licenci, isto tako i ostale primenjive naknade koje se odnose na njihove aktivnosti i za koje aktivnosti CBK ima pravnu nadležnost za regulisanje.

Prihodi od regulativne aktivnosti:

	2021	2020
Naknada uspostavljena za komercijalne banke	4,133	3,567
Naknada uspostavljena za osiguravajuća društva	1,818	1,535
Naknada od nebankarskih finansijskih institucija	355	251
Naknada od obnavljanja penzija	29	29
Ukupno	6,335	5,382

25. Prihodi od grantova

Prihodi od grantova čine sledeće:

	2021	2020
Trezor – Ministarstvo finansija (Aplikacija za DepoX)	60	60
Svetska Banka	38	39
Evropska centralna banka	28	20
Ukupno	126	119

26. Ostali operativni prihodi

Ostali prihodi:

	2021	2020
Ostali prihodi	22	11
Ukupno	22	11

U okviru ostalih prihoda su prihodi koji se ne nadovezuju sa redovnim aktivnostima ili na bilo koju drugu specifičnu stavku prikazanu kao posebnu napomenu.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine
(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

27. Troškovi osoblja

Troškove osoblja čini sledeće:

	2021	2020
Primanja zaposlenih		
Plate	3,924	3,902
Penzijski doprinosi	628	606
Troškovi zdravstvenog osiguranja	282	195
	4,834	4,703
Troškovi ostalog osoblja		
Obuke osoblja	9	26
Troškovi Odbora Centralne Banke	51	86
Ostalo	14	18
	74	130
Ukupno	4,908	4,833

Prosečan broj zaposlenih koji je aktivno uticao na prikazanim troškovima za 2021 je 233 (2020. godine 229).

28. Opšti i administrativni troškovi

Opšte i administrativne troškove čini sledeće:

	2021	2020
Troškovi osiguranja	486	331
Održavanje i popravke	91	73
Održavanje računarskih programa	361	385
Troškova komuniciranja (telefon, teleks, i internet)	32	37
Komunalne usluge	83	81
Troškovi revizije i konsultacije	10	13
Troškovi bezbednosti i obezbeđenja	112	112
Putovanja i prevoz	15	15
Operativni troškovi vozila	17	14
Kancelarijski materijal	7	4
Troškovi zastupanja*	19	31
Troškovi reprezentacije *	7	4
Troškovi za kafeteriju	44	36
Potrošni materijal za računare i drugi srodni artikli	5	11
Potrošni materijal za opremu	8	5
Troškovi publikacije i literature	10	8
Tehnička- profesionalna pomoć i ostale spoljne usluge	12	11
Članstva u profesionalnim udruženjima**	31	43
Troškovi od provizija (Napomena 20)	20	80
Ostalo	50	52
Ukupno	1,420	1,346

* Troškovi reprezentacije sastoje se od: konferencija i sličnih aktivnosti, programa finansijskog obrazovanja, poklona za decu na kraju godine, ceremonija i poklona za penzionisano osoblje, poklona za 8. mart i slično.

** Članstva u profesionalnim udruženjima su uglavnom članstva u udruženjima međunarodnog nivoa regulatora nadzora osiguranja, nadgledanja penzija, kreditnog registra, za internu reviziju kao i standarde finansijskog izveštavanja.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

29. Neto dobit/(gubici) od deviznog kursa (razmene)

Neto dobit od deviznog kursa iznosi 536 hiljade evra za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine (dok je 2020: gubitak od 663 hiljada) i predstavlja nerealizovanu dobit u odnosu na razlike koje proizilaze iz deviznih revalorizacija od konverzije sredstava (imovine) i obaveza USD i SDR-a u evre, ekvivalentne vrednosti prikazane u knjigama CBK-a.

U okviru valuta koja nisu u evrima, imamo sledeće relevantne pozicije:

Napomena:	31. decembar 2021		
		Sredstva	Obaveze
10	USD	10,370	-
11,16	SDR	261,538	264,931

	31. decembar 2020		
		Sredstva	Obaveze
10	USD	10,512	-
11,16	SDR	226,343	228,954

Efekat varijacije deviznog kursa proizilazi iz:

	31. decembar 2021	31. decembar 2020
od USD	706	(791)
od SDR	(170)	128
	536	(663)

Dobit/gubitak od promene „deviznog kursa“ je privremena ne-operativna pozicija izvedena iz stavki u stranoj valuti (USD i SDR objavljeni gore), koji se na datum izveštavanja moraju prijaviti u eurima u njihovim ekvivalentima prema deviznom kursu datuma izveštavanja. Sa promenom kursa takođe postoji razlika (bilo da je to dobitak ili gubitak), koji kao takav izjednačava finansijske stavke - ekvivalentne vrednosti, ali koje nisu stvarne realizacije.

Ovaj efekat u 2021. godini je negativan i smanjio je **"ukupni sveobuhvatni prihod za godinu"**. Ako izuzmemo ovaj efekat (odnosno iznose 536 hiljada dobit u 2021 i 663 hiljada evra (gubitak) kao ne činjenično u 2020), kao i neto efekat za korekciju vrednosti finansijskih instrumenata, onda finansijski rezultat poslovanja za 2021. godinu je oko **4.587 hiljada evra**, a za 2020. je oko **3.489 hiljada evra**.

Aktivne pozicije u USD (američkim dolarima) prikazana u Napomeni 4 (d) i SDR su prikazana u Napomenama 11 i 16.

Nerealizovani dobitak/gubitak	2021	2020
Sa devizne pozicije	536	(663)
Iz pozicije finansijskih instrumenata (napomena 4)	993	(664)
Iz pozicije finansijskih instrumenata (napomena 4)	1,529	(1,327)

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

30. Novac i njegovi ekvivalenti

Novac i njegove ekvivalente čine sledeće:

	Napomena	2021	2020
Gotovina	7	537,818	308,090
Tekući računi kod nerezidentnih banaka	8	151,912	313,706
Depoziti kod nerezidentnih banaka sa rokom dospeća do tri meseca	10	14,059	8,394
Ukupno		703,789	630,190

Novac i njegovi ekvivalenti se drže u cilju ispunjavanja obaveza likvidnosti, uglavnom kratkoročnih. Investicija se kvalifikuje kao ekvivalent gotovine kada ima kratak rok dospeća, tri meseca ili manje, od dana nabavke.

31. Ugovorene i potencijalne obaveze

Pravni slučajevi

CBK ima nekoliko otvorenih sudskih procesa protiv nje na dan izveštavanja o ovim finansijskim izveštajima. Mišljenje je rukovodstva da krajnji ishod ovih sudskih sporova neće materijalno uticati na finansijske izveštaje CBK-a na godinu koja se završila 31. decembra 2021. godine, međutim, želeći da budemo pažljivi, za neke od njih smo procenili i evidentirali rezervacije koji je prikazan kao stavka kod ostalih obaveza, iako tokom 2021. godine ova obaveza nije povećana u poređenju sa prethodnom godinom.

Potencijalne (buduće) obaveze

Potencijalne obaveze čine:

	2021	2020
Ugovori o uslugama	-	-
Ugovor o renoviranju i popravkama u objektu	-	58
Ugovor o opremi	-	46
Zahtevi u toku	-	19
Ukupno	-	123

U 2009. godini, Kosovo je postala članica organizacija grupe Svetske banke – Međunarodna banke za obnovu i razvoj (IBRD), Međunarodno udruženje za razvoj (IDA) i Multilateralna agencija za garantovanje investicija (MIGA). U vezi sa ovim članstvom, CBK deluje kao depozitni organ. To je u skladu sa Zakonom br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo i Zakonom br. 03-L-152 o učlanjenju Republike Kosovo u Međunarodnom monetarnom fondu i Organizacijama grupe Svetske banke.

U junu 2009. godine, Vlada Kosova je izdala menice za isplate u vezi članstva u gore navedenim agencijama Svetske banke, na njihov zahtev i prema instrukcijama za plaćanje. Ukupno stanje na dan 31. decembar 2020. godine bilo je 645 hiljada i u 20120 godini iznos ovih menica je bio 645 hiljada evra.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2021. godine

(u hiljadama evra, ako nije drugačije navedeno)

32. Transakcije sa povezanim stranama

Povezane strane čine glavno rukovodstvo i Odbor Centralne Banke. Njihove kompenzacije su sledeće:

	2021	2020
Kompenzacija za članove Odbora CBK-a	46	68
Kompenzacija za Revizorsku komisiju	-	7
Kompenzacije za više rukovodstvo	158	155
Ukupno	204	230

33. Naknadni događaji

Nema značajnog naknadnog događaja nakon datuma izveštavanja, koji bi zahtevali ili prilagođavanja ili dodatna otkrivanja u ovim finansijskim izveštajima. To uključuje i našu procenu o proceni finansijskog uticaja u finansijskim izveštajima CBK-a i za pandemijsku situaciju Covid-19.

Poseban tretman je dat oceni novonastale situacije na globalnom nivou nakon početka rata u Istočnoj Evropi (Ukrajina) i pooštavanja sankcija zapadnih zemalja prema Ruskoj Federaciji (kao što su SAD i Evropska unija, inicijativu na koju se odazvala i Kosovo). Još je prerano govoriti o ekonomskim uticajima koji mogu proizaći iz ove situacije. Ali da li postoje indicije da može biti, svakako postoje. Cenimo i ističemo da smo preduzeli konkretne inicijative (uspostavljanje savetodavnog tela za Guvernera i Izvršni odbor) da se bavimo i procenimo događaje koji mogu uticati na ekonomiju Kosova i posledično i na aktivnost naše institucije i posvećeni smo da budemo veoma budni u ovom pogledu, da pratimo događaje i budemo spremni za njih.

10. Statistički dodatak

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

1.1. Finansijska izjava preduzeća - imovina

(U milionima euro: Kraj perioda)

Opis	Spoljna Imovna - Neto								Unutrsnji zahtevi							
	Potraživanja od nerezidenata					Od kojih:			Obaveze prema nerezidentima	Zahtevi prema centralnoj vladi			Zahtevi od drugih sektora	Od kojih:		
	Monetarno zlato i DST	Depozit	Vrednosni Papiri Osim akcija	Kvote u MMF	Akcije i drugi kapital	Zahtevi od centralne vlade	Obaveze prema centralnoj vladi	Kredit		Od kojih:						
									Druge nefinansijske korporacije	Porodna ekon.						
2010	1,935.4	2,365.6	64.0	1,235.7	525.2	68.5	269.3	430.2	788.9	-802.7	22.1	824.8	1,591.6	1,568.3	1,127.7	434.2
2011	2,047.3	2,425.6	65.1	1,338.9	230.2	70.1	533.1	378.2	998.8	-778.0	20.5	798.4	1,776.8	1,750.8	1,233.1	514.6
2012	2,224.1	2,660.4	63.3	1,147.7	486.0	68.8	666.5	436.3	1,195.5	-651.7	186.8	838.5	1,847.2	1,819.4	1,271.3	546.3
2013	2,452.7	2,908.3	59.6	1,037.9	818.7	65.9	651.2	455.6	1,369.1	-515.0	258.9	774.0	1,884.2	1,859.9	1,291.1	567.7
2014	2,546.6	3,011.6	62.5	1,313.0	315.7	70.4	1,024.4	465.0	1,609.0	-386.7	349.2	735.9	1,995.8	1,971.5	1,345.5	625.3
2015	2,610.3	3,133.4	65.1	1,271.6	351.3	75.1	1,086.3	523.2	1,864.8	-278.4	481.2	759.6	2,143.2	2,114.8	1,416.3	697.7
2016	2,705.6	3,249.5	56.0	648.0	712.5	105.3	1,307.4	543.9	2,221.0	-160.1	582.2	742.3	2,381.1	2,354.7	1,552.3	799.1
2017	2,784.8	3,441.8	66.3	715.9	639.2	98.1	1,483.0	657.0	2,561.2	-123.4	714.7	838.1	2,684.6	2,650.8	1,747.6	900.4
2018	2,610.2	3,288.1	64.9	602.2	739.8	100.3	1,231.8	677.9	3,049.2	48.5	839.5	791.0	3,000.8	2,970.2	1,965.0	1,000.8
2019	2,867.1	3,574.0	63.7	723.6	633.4	102.1	1,485.3	706.9	3,511.9	181.0	931.6	750.6	3,330.9	3,296.6	2,187.8	1,104.7
2020	2,976.9	3,701.5	58.8	831.3	717.8	97.8	1,356.7	724.6	4,051.2	515.6	1,055.8	540.2	3,535.6	3,499.5	2,312.7	1,182.2
2021	3,511.4	4,296.1	158.2	546.2	789.7	102.2	1,815.1	784.7	4,575.8	485.7	1,127.0	641.3	4,090.2	4,041.7	2,639.8	1,401.2

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli dostupne su na linku: http://www.bkg-kos.org/repository/docs/time_series/01%20Financial%20Corporations%20Survey.xls

1.2. Izjava Finansijska Korporacija - Obaveze

(U milionima euro: Kraj perioda)

Opis	Depoziti									Kredit	Tehničke sigurnosne rezerve			Akcioni kapital i drugi	Druge nule (neto)
	Prenosivi depoziti	Od kojih:			Drugi depoziti	Od kojih:			Neto kapital domaćinstava u penzijskim fondovima.		Plaćanje Premija i rezervi				
		Javne nefinansijske korporacije	Druge finan. korporacije	Porodna ekon.		Javne nefinansijske korporacije	Javne nefinansijske korporacije	Porodna ekon.							
2010	1,744.2	621.2	83.8	218.6	303.5	1,123.1	42.8	83.4	995.9	...	540.5	493.7	46.8	361.0	74.0
2011	1,933.6	658.4	68.1	208.1	360.9	1,275.1	60.8	79.7	1,129.6	...	647.8	593.3	54.5	389.7	76.5
2012	2,076.6	700.2	13.8	257.5	407.2	1,376.5	61.8	78.2	1,232.9	...	814.9	745.1	69.8	399.2	128.9
2013	2,275.3	848.0	16.4	299.6	506.6	1,427.3	55.7	98.2	1,268.4	...	990.3	919.0	71.3	403.9	152.4
2014	2,353.7	1,133.9	21.1	338.4	743.5	1,219.8	51.6	58.0	1,104.8	...	1,173.8	1,094.1	79.7	452.3	175.8
2015	2,514.6	1,378.4	11.1	413.8	919.0	1,136.3	20.6	68.3	1,046.8	...	1,329.6	1,237.3	92.3	530.5	100.4
2016	2,739.7	1,630.1	24.7	456.0	1,116.0	1,109.6	32.2	70.8	1,006.2	...	1,546.0	1,425.4	120.6	542.4	98.4
2017	2,888.4	1,780.2	59.2	491.6	1,191.8	1,108.2	35.1	89.9	978.7	...	1,766.5	1,652.8	113.8	621.0	70.0
2018	3,118.2	1,962.6	80.5	527.0	1,316.1	1,155.6	30.2	98.4	1,018.2	...	1,807.2	1,689.0	118.2	658.6	75.4
2019	3,490.5	2,261.8	61.5	657.3	1,496.9	1,228.7	29.0	90.3	1,105.0	...	2,107.6	1,976.5	131.1	693.8	87.1
2020	3,999.1	2,683.3	126.9	719.8	1,784.1	1,315.8	44.8	107.7	1,153.3	...	2,138.0	1,999.2	138.8	808.1	82.9
2021	4,580.3	3,216.3	153.1	882.9	2,136.0	1,364.0	26.7	104.3	1,230.1	...	2,516.4	2,363.4	153.0	863.0	127.6

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli dostupne su na linku: http://www.bkg-kos.org/repository/docs/time_series/01%20Financial%20Corporations%20Survey.xls

2.1. Izveštaj depozitnih korporacija – Neto devizna aktiva i unutrašnji zahtevi

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto strana aktiva							Domaći zahtevi							
	Zahtevi prema nerezidenta						Manje: Obaveze prema nerezidentima.	Neto potraživanja od centralne vlade			Potraživanja prema drugim sektorima				
	Gotovina	Depoziti	Hartije od vrednosti osim akcija	Kvota MMF-a	Potraživanja od centralne vlade	Manje: obaveze prema centralnoj vladi		Zajmovi	Od kojih:		Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva			
									Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva					
2010	1,594.1	1,935.0	164.3	1,235.7	372.7	68.5	340.9	654.9	-802.7	22.1	824.8	1,453.3	1,452.9	1,006.6	434.2
2011	1,583.3	1,879.9	124.9	1,338.8	227.0	70.1	296.6	888.2	-777.9	20.5	798.4	1,666.1	1,665.6	1,130.6	514.6
2012	1,616.7	1,989.7	141.4	1,147.6	482.7	68.8	373.1	1,075.9	-665.7	172.9	838.5	1,741.6	1,740.9	1,172.9	546.3
2013	1,859.7	2,252.6	157.9	1,037.8	815.3	65.9	392.9	1,219.0	-568.2	205.8	774.0	1,787.2	1,786.0	1,196.7	567.7
2014	1,579.0	1,982.2	160.4	1,312.9	311.6	70.4	403.2	1,441.6	-441.4	294.5	735.9	1,883.0	1,881.9	1,248.7	625.3
2015	1,581.8	2,042.3	190.6	1,271.5	347.4	75.1	460.5	1,641.4	-378.9	380.7	759.6	2,020.3	2,019.2	1,312.0	697.7
2016	1,493.1	1,936.8	316.7	647.9	709.5	105.3	443.7	1,971.5	-259.4	482.9	742.3	2,230.9	2,229.6	1,419.2	799.1
2017	1,419.6	1,945.7	357.2	707.6	637.6	98.1	526.1	2,254.7	-240.2	597.9	838.1	2,495.0	2,485.1	1,577.1	900.4
2018	1,421.7	1,931.4	483.8	482.2	738.3	100.3	509.7	2,572.8	-184.6	606.4	791.0	2,757.4	2,755.1	1,743.2	1,000.8
2019	1,576.3	2,085.0	509.8	722.9	632.0	102.1	508.7	2,885.8	-146.9	603.7	750.6	3,032.6	3,030.9	1,915.2	1,104.7
2020	1,812.4	2,339.7	540.5	830.5	716.8	97.8	527.3	3,274.2	26.7	567.0	540.2	3,247.5	3,245.6	2,051.0	1,182.2
2021	1,896.9	2,477.3	788.7	545.2	789.1	102.2	580.3	3,709.4	-49.4	591.9	641.3	3,758.8	3,747.0	2,335.1	1,401.2

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/02%20Depository%20Corporations%20Survey.xls

2.2. Izveštaj depozitnih korporacija – Obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Depoziti uključeni u novčanu masu											Depozit isključeni iz novčan e mase	Akciji ki i drugi kapital	Ostale stavke (neto)
	Prenosivi depoziti						Drugi depoziti							
	Druge finansijske korporacije	Javne nefinansijske korporacije	Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva	Druge finansijske korporacije	Javne nefinansijske korporacije	Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva	Od kojih:					
Druge finansijske korporacije									Druge nefinansijske korporacije					
2010	1,747.9	674.3	53.1	83.8	218.6	305.1	1,073.6	85.2	30.2	73.5	883.7	138.2	278.5	84.4
2011	1,902.2	705.3	37.8	77.2	208.1	363.3	1,196.9	91.0	49.2	71.7	979.9	175.8	302.9	90.6
2012	2,036.8	759.5	41.9	31.2	257.5	408.9	1,277.3	100.4	49.8	70.5	1,053.1	206.2	321.1	128.5
2013	2,389.2	1,097.1	226.5	39.1	299.6	509.0	1,292.1	62.2	43.7	92.3	1,088.9	209.7	329.0	151.5
2014	2,287.4	1,194.7	60.8	21.1	338.4	745.2	1,092.7	67.2	39.4	50.2	930.6	208.7	373.8	150.6
2015	2,415.6	1,476.0	97.6	11.1	413.8	919.7	939.6	37.4	7.8	55.0	838.9	252.2	444.4	111.7
2016	2,639.1	1,700.3	70.9	24.7	456.0	1,116.0	938.7	50.5	20.1	56.4	811.3	243.3	474.1	108.3
2017	2,806.9	1,869.2	89.8	59.2	491.6	1,191.8	937.7	68.2	22.9	66.3	775.8	261.6	523.3	82.5
2018	3,030.0	2,047.4	84.9	80.5	527.0	1,316.1	982.6	126.7	17.5	60.8	768.9	329.3	552.2	83.0
2019	3,393.4	2,338.2	76.4	61.5	657.3	1,496.9	1,055.2	201.0	16.0	56.5	777.3	438.9	575.8	54.0
2020	3,913.5	2,835.0	152.0	126.9	719.7	1,783.9	1,078.5	152.9	32.2	74.7	808.5	459.7	675.2	38.0
2021	4,388.3	3,311.3	95.1	153.1	882.9	2,136.0	1,077.0	110.9	12.4	75.2	875.4	457.4	706.3	54.4

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/02%20Depository%20Corporations%20Survey.xls

Tabela 3.1. Izveštaj CBK-a – Neto spoljni aktivni i unutrašnji zahtevi

(U milionima evra:Kraj perioda)

Opis	Neto spoljnih aktiva										Zahtevi prema centralnoj vladi	Zahtevi prema drugim sektorima
	Zahtevi prema nerezidentima							Manje obaveze prema nerezidentima	Od kojih:			
	SPT-i	Gotovina	Depozitai	Hartije od vrednosti osim akcija	Kvota MMF-a	Izdvajanje SPT-a i MMF-a	Korišćenje sredstva MMF-a					
2010	1,085.9	1,224.8	64.0	60.2	832.3	199.2	68.5	138.9	64.2	73.0	-791.0	0.5
2011	1,074.1	1,214.2	65.1	13.5	1,038.8	25.0	70.1	140.1	65.7	73.7	-776.7	0.5
2012	1,125.7	1,356.0	63.3	16.8	921.0	286.0	68.8	230.3	64.6	165.3	-724.8	0.7
2013	1,286.3	1,504.3	59.6	27.4	790.5	560.8	65.9	218.0	61.9	155.8	-667.5	1.2
2014	1,044.7	1,266.4	62.5	29.2	983.5	120.5	70.4	221.6	66.1	155.2	-628.8	1.1
2015	1,046.4	1,302.6	65.1	15.3	1,046.3	100.2	75.1	256.1	70.5	184.8	-599.4	1.1
2016	895.2	1,161.7	56.0	154.8	402.7	438.4	105.3	266.5	70.6	193.7	-493.1	1.4
2017	939.4	1,242.6	66.3	188.5	491.0	394.3	98.1	303.2	65.7	235.0	-473.6	9.7
2018	933.9	1,239.6	64.9	285.4	219.0	565.5	100.3	305.7	67.2	236.1	-431.6	2.1
2019	937.1	1,218.6	63.7	302.2	357.7	392.9	102.1	281.5	69.0	209.9	-421.5	1.7
2020	969.1	1,222.8	58.8	308.1	371.7	386.5	97.8	253.7	65.8	185.7	-213.1	1.9
2021	1,060.9	1,370.7	158.2	537.8	156.3	416.2	102.2	309.8	166.6	140.8	-346.8	11.8

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/03%20CBK%20Survey.xls

Tabela 3.2. Izveštaj CBK-a - Obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Depoziti uključeni u monetarnu bazu							Depoziti koji su isključeni iz monetarne baze			Kapital i ostalo			Ostale stavke (neto)
	Prenosivi depoziti				Drugi depoziti			Druge nefinansijske korporacije	Lokalna vlast	Kapital	Godišnji profit/gubitak			
	Druge finansijske korporacije	Lokalna vlast	Javne nefinansijske korporacije	Druge finansijske korporacije	Druge finansijske korporacije									
2010	45.6	45.6	43.9	...	0.0	48.0	30.0	3.1	-1.8	
2011	39.5	39.5	36.8	...	0.2	50.0	30.0	1.5	-1.3	
2012	51.5	51.5	49.8	...	0.0	50.4	30.0	0.3	-2.4	
2013	239.0	239.0	236.6	...	0.0	50.5	30.0	0.2	-2.7	
2014	53.0	53.0	40.5	...	10.9	50.8	30.0	0.4	-2.7	
2015	83.4	83.4	82.3	...	0.3	51.6	30.0	0.7	-3.3	
2016	59.6	59.6	51.2	...	7.7	53.3	30.0	1.6	-5.8	
2017	96.6	96.6	52.7	...	43.1	52.4	30.0	-0.9	-5.3	
2018	111.6	111.6	49.3	...	61.6	54.5	30.0	2.2	-5.1	
2019	52.9	52.9	51.0	...	1.1	55.7	30.0	2.1	-6.3	
2020	139.4	139.4	110.3	...	28.3	57.2	30.0	2.2	-5.1	
2021	78.1	78.1	67.8	...	9.6	63.2	30.0	6.1	-4.4	

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/03%20CBK%20Survey.xls

Tabela 4.1. Izveštaj DDK-a (drugih depozitnih korporacija) – Neto spoljni aktivni i unutrašnji zahtevi

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto spoljni aktivni								Zahtev prema CBK-u	Neto zahtev prema centralnoj vladi	Zahtevi prema drugim sektorima				
	Nerezidentni zahtevi					Manje: obaveze prema nerezidentima					Zajmovi	Javna nefinansijska korporacija	Druge nefinansijske korporacije		Domaćinstva
	Gotovina	Od kojih:		Hartije od vrednosti osim akcija	Manje: obaveze prema nerezidentima	Od kojih:		Zajmovi					Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva	
2010		507.6	709.8			103.5	403.5		173.4	202.2	85.5	116.7			203.4
2011	509.2	665.7	111.5	300.0	202.0	156.5	64.8	90.5	220.0	-1.2	1,666.1	1,664.1	1.5	1,130.6	514.6
2012	490.9	633.7	124.6	226.6	196.7	142.8	87.6	50.3	301.1	59.2	1,741.6	1,740.5	1.4	1,172.9	546.3
2013	573.4	748.3	130.6	247.3	254.4	174.9	90.4	82.4	332.8	99.4	1,786.0	1,786.0	0.2	1,196.7	568.6
2014	534.3	715.8	131.2	329.4	191.1	181.5	90.6	87.8	315.9	187.3	1,881.9	1,881.8	0.6	1,248.7	625.3
2015	535.7	740.0	175.5	225.2	247.2	204.3	116.0	85.9	315.7	220.7	2,019.0	2,019.0	0.6	1,324.1	685.6
2016	597.9	775.1	161.9	245.2	271.1	177.2	74.1	95.9	295.4	233.7	2,229.6	2,229.6	2.9	1,419.2	799.5
2017	480.2	703.1	168.7	216.6	243.4	222.9	117.9	102.5	330.7	233.4	2,485.10	2,485.1	2.4	1,577.1	900.8
2018	487.8	691.8	198.5	263.2	172.8	204.0	108.6	91.9	343.3	247.0	2,755.2	2,755.2	4.0	1,743.2	1,001.2
2019	639.2	866.5	207.6	365.1	239.1	227.2	119.4	106.0	414.9	274.7	3,030.9	3,030.9	3.4	1,915.2	1,105.4
2020	845.4	1,116.8	232.2	458.8	330.3	271.4	152.8	116.9	558.4	239.8	3,245.6	3,245.6	3.7	2,051.0	1,183.1
2021	836.0	1,106.5	250.9	388.9	372.9	270.5	138.3	128.9	589.0	297.3	3,747.0	3,747.0	0.0	2,335.1	1,401.9

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/03%20CBK%20Survey.xls

Tabela 4.2. Izveštaj DDK-a-Obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Depoziti uključeni u širem novcu											Depoziti isključeni iz širog novca	Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva	Akciji i drugi kapital	Ostale stavke (neto)
	Prenosivi depoziti						Drugi depoziti									
	Od kojih:			Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva	Drugi depoziti	Od kojih:									
2010	1,702.7	628.6	9.2				83.8	218.6	303.5	1,074.1	85.2	30.2	73.5	884.2	138.2	9.9
2011	1,863.3	665.9	10.1	67.9	208.1	360.9	1,197.4	91.0	49.2	71.7	980.4	175.8	8.0	149.7	252.8	102.2
2012	1,986.0	708.0	9.6	13.8	257.5	407.2	1,278.0	100.4	49.8	70.5	1,053.8	206.2	7.8	179.8	270.7	129.8
2013	2,149.5	857.3	11.8	16.4	299.6	506.6	1,292.2	62.2	43.7	92.3	1,088.9	209.7	5.9	179.4	277.8	154.4
2014	2,234.4	1,141.7	20.4	10.2	338.4	743.5	1,092.7	67.2	39.4	50.2	930.6	208.7	7.8	174.2	323.0	153.3
2015	2,349.6	1,392.0	14.5	10.9	413.8	919.1	957.5	37.6	12.8	54.3	852.3	232.7	13.9	193.1	393.8	115.0
2016	2,579.4	1,640.7	19.0	17.0	456.0	1,116.0	938.7	50.5	20.1	56.4	811.2	243.3	14.3	195.0	420.8	113.3
2017	2,710.3	1,772.7	36.3	16.0	491.6	1,191.8	937.7	68.2	22.9	66.3	775.8	261.6	23.6	202.9	471.0	86.7
2018	2,918.4	1,935.8	34.8	18.9	527.0	1,316.1	982.6	126.7	17.5	60.8	768.9	329.3	37.6	249.3	497.7	88.0
2019	3,340.5	2,285.3	24.6	60.4	657.3	1,496.9	1,055.2	201.0	16.0	56.5	777.3	438.9	33.8	327.7	520.1	60.2
2020	3,774.1	2,695.6	40.9	98.5	719.7	1,783.9	1,078.5	152.9	32.2	74.7	808.5	459.7	32.9	344.8	610.2	45.1
2021	4,310.1	3,233.1	26.5	143.5	882.9	2,136.0	1,077.0	110.9	12.4	75.2	875.4	457.4	29.1	354.6	643.1	58.8

Napomene: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/04%20Other%20Depository%20Corporations%20Survey.xls

Tabela 5.1. Izveštaj DFK-a – Neto spoljni aktivi i unutrašnji zahtevi

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto spoljni aktivi						Zahtevi prema depozitnim korporacijama						Neto zahte vi prema centra lnoj vladi	Zahtevi prema drugim sektori ma	Zajmovi	
	Zahtev prema nerezid entnim a	Od kojih:			Manje. Obaveze prema nerezide ntima	Zajmovi	CBK	Druge depozitne korporacije								
		Hartije od vrednosti osim akcija	Akcijski kapital i drugo					Prenosivi depoziti	Drugi depoziti		Prenosivi depoziti	Drugi depoziti				
2010	341.3	430.5	152.5	269.3	89.2	89.2	142.8	43.9	43.9	...	98.8	8.2	90.6	_	139.7	116.9
2011	464.0	545.7	3.2	533.1	81.7	81.7	138.1	27.7	27.7	...	110.4	7.3	103.1	_	128.1	102.5
2012	607.6	670.8	3.3	666.5	63.2	63.2	154.0	32.4	32.4	...	121.6	9.7	111.9	13.9	125.5	98.3
2013	593.0	655.8	3.5	651.2	62.7	62.7	313.0	213.9	213.9	...	99.1	14.6	84.5	53.1	117.5	94.4
2014	967.6	1,029.4	4.0	1,024.4	61.8	61.8	119.5	15.7	15.7	...	103.7	13.6	90.1	54.7	119.9	96.8
2015	1,028.4	1,091.1	3.9	1,086.3	62.7	62.7	162.8	55.4	55.4	...	107.3	21.8	85.6	100.5	131.6	104.2
2016	1,212.5	1,312.7	3.0	1,307.4	100.2	100.2	136.6	20.6	20.6	...	116.0	26.3	89.7	99.3	158.1	133.1
2017	1,365.1	1,496.0	1.5	1,483.0	130.9	130.9	178.4	18.6	18.6	...	159.8	47.7	112.1	116.8	194.5	170.5
2018	1,188.4	1,356.7	1.5	1,231.8	168.3	168.3	235.4	10.8	10.8	...	224.6	73.8	150.8	233.1	250.2	221.9
2019	1,290.8	1,489.0	1.4	1,485.3	198.1	198.1	309.0	7.7	7.7	...	301.3	81.8	219.5	327.9	305.2	272.6
2020	1,164.5	1,361.7	1.0	1,356.7	197.3	197.3	335.4	62.1	62.1	...	273.2	156.0	117.3	488.9	295.9	261.6
2021	1,614.5	1,818.9	0.6	1,815.1	204.4	204.4	192.3	13.6	13.6	...	178.7	58.3	120.4	535.1	341.3	304.7

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na internet stranici:

http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/05a%20Other%20Financial%20Intermediaries%20Survey.xls

Tabela 5.2. Izveštaj DFK-a – obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Zajmovi	Tehničke rezerve osiguranja				Akcijski kapital i drugo					Druge stavke			
		Neto kapital domaćinstava u rez. Životnog osiguranja	Neto kapital domaćinstava u penzijskim fondovima	Preplata premija i rezervi prema kumulativnim zahtevima		Fondovi dati od vlasnika	Neraspoređena dobit	Opšte i posebne rezerve	Godišnji profit/gubitak	Druga obaveze	Manje: drugi aktivi	Plus: prilagodavan je konsolidacije		
2010	2.9	540.5	...	493.7	46.8	82.5	59.7	13.6	7.2	2.0	-2.1	20.9	23.1	...
2011	3.3	647.8	...	593.3	54.5	85.4	60.4	13.3	10.8	0.9	-6.3	16.1	22.4	...
2012	7.2	814.9	...	745.1	69.8	78.1	63.5	9.8	10.7	-6.4	0.7	29.0	28.4	...
2013	6.8	990.3	...	919.0	71.3	75.6	64.2	1.3	11.1	-1.0	3.9	29.8	25.9	...
2014	3.2	1,173.8	...	1,094.1	79.7	78.5	64.3	-0.5	14.4	0.3	6.1	30.9	24.8	...
2015	1.0	1,329.5	...	1,237.3	92.1	86.1	76.9	-2.7	17.3	-5.4	6.4	31.2	24.8	...
2016	2.1	1,546.0	...	1,425.4	120.6	68.3	94.9	-9.5	3.8	-20.9	-10.0	21.0	31.0	...
2017	5.8	1,766.5	...	1,652.8	113.8	97.7	107.3	-27.0	3.8	13.6	-15.1	21.8	36.9	...
2018	3.0	1,807.2	...	1,689.0	118.2	106.4	106.0	-16.1	5.0	11.5	-9.5	30.6	40.1	...
2019	10.1	2,107.6	...	1,976.5	131.1	118.1	114.9	-7.2	6.5	3.9	-2.8	49.6	52.3	...
2020	9.4	2,138.0	...	1,999.2	138.8	133.0	124.7	-3.1	7.2	4.2	4.1	56.4	52.3	...
2021	13.1	2,516.4	...	2,363.4	153.0	156.7	127.8	-0.5	7.6	21.9	-2.9	51.5	54.4	...

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na ovom linku:

http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/05a%20Other%20Financial%20Intermediaries%20Survey.xls

Tabela 6.1. Depoziti klijenata u evro u DDK-u – Prema početnom dospeću, ključni sektori

(Umilionima evra: Kraj perioda)

Opis	Ukupno depozita u evrima														
	Vlada		Finansijske korporacije					Nefinansijske korporacije			Drugi domaći sektori			Nerezidenti	
			Druge depozitne korporacije	Drugi finansijski posrednici	Osiguravajuća društva	Penzijski fondovi	Finansijska pomoć	Javne nefinansijske korporacije	Druge nefinansijske korporacije		Domaćinstva	OJSHEF			
2010	1,827.7	11.7	102.0	7.2	7.8	47.6	38.6	0.6	414.9	122.3	292.5	1,220.0	1,206.1	14.0	79.1
2011	1,982.4	2.7	117.5	9.9	6.8	57.2	43.1	0.5	406.6	128.5	278.1	1,395.6	1,373.4	22.1	60.0
2012	2,162.7	0.7	120.0	3.8	6.2	64.3	45.3	0.4	401.7	75.6	326.1	1,558.6	1,535.4	23.2	81.7
2013	2,314.0	1.8	88.1	2.5	7.4	72.3	5.7	0.3	455.6	72.1	383.5	1,685.1	1,658.7	26.4	83.4
2014	2,426.6	8.8	104.4	2.6	5.1	79.3	17.1	0.3	449.7	61.8	388.0	1,781.6	1,751.1	30.6	82.1
2015	2,579.9	5.9	96.7	3.3	5.0	82.5	4.8	1.1	476.4	31.4	445.0	1,895.5	1,862.3	33.2	105.3
2016	2,779.6	5.6	120.4	5.6	6.9	82.8	23.7	1.1	536.4	49.0	487.5	2,053.4	2,021.5	31.9	63.7
2017	2,960.4	11.7	164.6	6.7	10.9	90.7	52.6	3.7	584.1	51.0	533.1	2,087.0	2,047.9	39.0	113.0
2018	3,221.6	15.6	234.0	14.0	8.4	85.0	124.9	1.7	629.4	49.1	580.3	2,236.0	2,193.8	42.1	106.5
2019	3,759.9	14.9	301.2	9.3	21.2	91.9	176.5	2.3	819.1	89.4	729.7	2,511.2	2,463.5	47.7	113.6
2020	4,226.0	14.0	275.3	12.8	36.1	98.6	123.5	4.2	944.8	143.3	801.5	2,843.8	2,781.8	62.0	148.1
2021	4,710.6	14.7	205	8.9	40.3	106.0	46.7	3.1	1,129.0	170.2	958.8	3,236.7	3,190.0	46.7	125.2

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku :

http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/08%20Deposits%20at%20ODC%20-%20deposits%20in%20euro.xls

Tabela 6.2. Depoziti klijenata u ne-evro valuti u DDK-u – Prema početnom dospeću, ključni sektori

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Depoziti ne u evrima															
	Finansijske korporacije		od kojih:				Nefinansijske korporacije		od kojih:			Drugi domaći sektori				Nerezidenti
	CBK	Druge depozitne korporacije	Druga finansijska preduzeća	Osiguravajuća društva	Nefinansijske javne korporacije	Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva			NOSD						
							Prenosi vi depoziti	Depoziti štednje	Drugi depoziti							
2010	113.7	3.1	...	2.9	13.6	4.3	9.3	93.8	93.3	33.1	25.9	34.3	0.5	3.1
2011	131.4	0.3	...	0.3	9.8	0.1	9.7	117.5	117.0	46.5	31.7	38.9	0.4	3.8
2012	120.9	1.6	...	1.2	0.2	...	9.6	...	9.6	104.9	104.7	45.7	27.0	32.0	0.2	4.8
2013	136.9	0.7	0.4	...	14.2	...	14.2	116.7	116.2	59.6	29.6	27.0	0.5	5.2
2014	113.0	0.3	0.3	...	8.5	...	8.5	97.8	97.2	63.2	21.5	12.6	0.6	6.5
2015	124.3	0.2	...	0.2	13.5	...	13.5	102.8	102.2	76.6	19.3	6.2	0.6	7.8
2016	128.9	0.8	0.7	...	15.9	0.2	15.7	101.9	100.8	78.3	17.4	5.1	1.1	10.4
2017	148.1	0.6	0.5	...	17.6	0.1	17.5	122.9	122.6	99.3	17.0	6.2	0.3	7.0
2018	170.9	6.1	...	5.5	0.5	...	15.7	...	15.6	140.8	140.4	116.9	17.1	6.4	0.4	8.3
2019	166.0	6.0	—	5.0	0.6	—	15.0	-	15.0	138.9	138.5	115.2	16.0	7.2	0.5	5.9
2020	191.1	4.3	—	3.4	0.6	—	25.9	-	25.9	156.0	155.4	132.9	16.5	6.0	0.7	4.6
2021	223.7	5.5	...	4.8	0.3	...	28.4	...	28.4	176.6	176.1	153.3	16.7	6.1	0.5	13.1

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku :

http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/09%20Deposits%20at%20ODC%20-%20deposits%20in%20non-euro.xls

Tabela 6.3. Krediti DDK-a – glavni institucionalni sektori

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Ukupno kredita																Krediti u ne evro valuti
	Finansijske korporacije	od kojih:			Nefinansijske korporacije	od kojih:					Druge domaće korporacije	od kojih:				Nerezidentni	
		Drugo finansijsko posredovanje	Osiguravajuća društva	Javne nefinansijske korporacije		Druge finansijske korporacije			Domaćinstva								
						Do 1 godine	Preko 1 godine i do 5 godine	Preko 5 godine	Do 1 godine	Preko 1 godine i do 5 godina		Preko 5 godina					
2010	1,458.6	9.9	6.8	3.0	1,010.3	6.2	1,004.1	255.2	493.8	255.1	434.3	434.2	26.5	232.5	175.1	1.6	2.5
2011	1,698.1	16.4	14.7	1.7	1,129.7	1.5	1,128.2	298.8	563.7	265.7	512.4	510.9	44.0	256.7	210.2	32.3	7.3
2012	1,763.4	19.8	16.3	3.5	1,171.2	1.4	1,169.8	313.4	586.5	269.9	542.9	542.6	52.2	256.2	234.2	22.5	6.9
2013	1,805.8	20.4	17.3	3.1	1,194.7	0.2	1,194.5	378.0	569.0	247.5	564.7	563.9	65.4	253.6	244.9	19.8	6.1
2014	1,882.2	7.1	5.8	1.3	1,247.0	0.6	1,246.4	380.7	590.5	275.2	621.8	621.6	55.9	285.0	280.7	0.4	6.0
2015	2,019.3	8.7	7.4	1.1	1,322.2	0.6	1,321.6	306.9	671.5	343.2	682.2	682.0	58.2	280.7	343.1	0.3	5.9
2016	2,230.0	7.9	7.5	0.3	1,420.8	2.9	1,417.9	405.9	638.2	373.8	796.5	796.2	56.1	307.2	432.8	0.4	4.2
2017	2,485.5	4.9	4.5	0.1	1,577.2	2.4	1,574.8	339.8	724.4	510.6	897.8	897.4	48.9	319.3	529.1	0.4	5.3
2018	2,755.5	6.9	5.4	0.1	1,745.7	4.0	1,741.7	311.1	817.8	612.8	998.5	998.2	50.2	326.9	621.1	0.3	4.1
2019	3,031.9	7.0	6.8	0.1	1,916.9	3.4	1,913.5	294.5	921.7	697.3	1,102.8	1,102.0	49.8	331.9	720.3	1.0	4.3
2020	3,246.6	7.7	7.5	0.1	2,054.8	3.7	2,051.0	334.7	941.9	774.5	1,180.8	1,179.9	40.1	306.1	833.7	1.0	2.3
2021	3,748.6	10.0	9.9	0.1	2,324.4	0.0	2,324.4	374.6	1,043.1	906.8	1,399.7	1,399.1	44.3	324.9	1,029.9	1.6	12.8

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/12%20ODC%20loans%20-%20by%20economic%20sectors.xls

Tabela 6.4. Krediti preduzeća od DDK-a- glavni privredni sektori

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Ukupno									
	Poljoprivreda			Industrija, energija i građevinarstvo				Usluge		
		Do 1 godine	Preko 1 godine		Do 1 godine	Preko 1 godine		Do 1 godine	Preko 1 godine	
2010	1,022.8	38.2	1.7	36.5	269.3	76.21	193.12	715.3	192.8	522.4
2011	1,149.5	40.5	0.8	39.7	284.7	75.07	209.61	824.4	235.7	588.6
2012	1,194.2	43.6	3.0	40.6	290.4	66.56	223.80	860.2	262.4	597.8
2013	1,217.4	45.8	3.3	42.5	291.4	85.15	206.21	880.2	321.2	559.0
2014	1,256.4	49.8	4.1	45.7	300.0	88.81	211.18	906.6	319.1	587.5
2015	1,333.4	59.9	4.6	55.3	300.6	75.97	224.67	972.9	285.6	687.2
2016	1,410.1	59.7	9.1	50.6	324.8	75.50	249.33	1,025.5	322.2	703.4
2017	1,563.7	67.7	10.7	57.1	371.5	82.94	288.61	1,124.4	296.7	827.7
2018	1,734.3	67.7	18.4	49.3	428.5	88.06	357.08	1,238.1	298.6	939.4
2019	1,904.1	70.6	10.6	60.0	493.0	77.21	415.76	1,340.6	266.0	1,074.6
2020	2,040.6	55.0	4.7	50.3	633.6	100.59	533.05	1,352.0	311.6	1,040.5
2021	2,326.30	51.2	5.4	45.9	760.9	121.0	639.9	1,514.10	360.4	1,153.70

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/12%20ODC%20loans%20-%20by%20economic%20sectors.xls

Tabela 6.5. Efektivne kamatne stope u depozitima DDK-a

(Godišnji prosek, u procentima)

Opis	Novi depoziti							Prenosivi depoziti	Štedni depoziti
	Do 1 meseca	Preko 1 meseca do 3 meseci	Preko 3 meseci do 6 meseci	Preko 6 meseci do 1 godine	Preko 1 godine do 2 godine	Preko 2 godine			
NEFINANSIJSKE KORPORACIJE I DOMAĆINSTVA									
2010	3.8	2.8	3.0	3.6	4.5	4.7	5.3	0.5	2.3
2011	3.5	2.5	3.1	3.1	4.2	4.6	5.1	0.7	2.1
2012	3.6	2.3	3.2	3.0	4.3	4.5	5.2	0.7	2.0
2013	3.4	2.0	2.7	2.7	3.7	4.4	4.8	0.6	1.7
2014	1.1	0.5	0.6	0.5	1.2	1.4	1.9	0.1	0.7
2015	0.9	0.4	0.8	0.4	0.7	1.0	1.9	0.0	0.3
2016	1.0	0.5	0.5	0.4	0.9	1.0	2.0	0.0	0.3
2017	1.0	0.8	0.4	0.4	1.0	1.1	1.6	0.0	0.3
2018	1.3	0.6	0.5	0.4	1.2	1.4	1.9	0.0	0.3
2019	1.5	0.5	0.6	0.6	1.3	1.5	1.8	0.0	0.4
2020	1.5	0.2	0.2	0.8	1.4	1.5	2.0	0.0	0.3
2021	1.3	0.4	0.1	0.5	1.2	1.4	1.5	0.0	0.3
Nefinansijske korporacije									
2010	3.9	2.9	3.2	4.3	5.2	4.6	5.2	0.9	2.4
2011	3.5	2.4	3.7	3.8	5.0	5.0	5.3	1.0	2.2
2012	3.5	2.1	3.8	3.7	5.0	4.9	5.3	0.9	2.1
2013	3.5	1.5	2.8	2.7	3.7	4.6	4.8	0.7	2.0
2014	1.3	0.6	0.8	0.5	1.4	1.2	1.9	0.2	0.8
2015	1.1	0.7	1.0	0.3	1.0	1.0	1.9	0.1	0.1
2016	1.4	0.6	0.5	0.4	1.4	1.4	1.8	0.0	0.1
2017	1.4	0.9	0.9	0.8	1.3	1.5	1.9	0.0	0.3
2018	1.6	1.0	1.1	1.2	1.6	1.7	2.4	0.0	0.5
2019	1.8	1.0	1.8	0.9	1.6	1.8	1.8	0.0	0.5
2020	1.7	0.5	..	0.8	1.5	1.7	1.8	0.0	0.2
2021	1.8	0.6	..	1.1	1.6	1.8	1.9	0.0	0.2
Domaćinstva									
2010	3.7	2.8	2.8	3.4	4.4	4.6	5.3	0.3	2.3
2011	3.6	2.5	2.6	2.9	4.2	4.5	5.1	0.4	2.1
2012	3.6	2.4	2.5	2.8	4.2	4.5	5.2	0.5	2.0
2013	3.5	2.1	2.3	2.6	3.7	4.3	4.8	0.6	1.6
2014	1.1	0.5	0.6	0.4	1.0	1.3	1.9	0.1	0.7
2015	0.9	0.4	0.6	0.4	0.7	0.9	1.9	0.0	0.3
2016	0.9	0.5	0.5	0.4	0.7	1.0	2.0	0.0	0.3
2017	0.9	0.7	0.4	0.4	0.8	1.1	1.6	0.0	0.3
2018	1.2	0.3	0.4	0.4	1.1	1.2	1.8	0.0	0.3
2019	1.4	0.2	0.3	0.6	1.2	1.3	1.8	0.0	0.4
2020	1.4	0.2	0.2	0.8	1.3	1.4	2.0	0.0	0.4
2021	1.2	0.1	0.1	0.4	1.1	1.3	1.4	0.0	0.3

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku:

http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/13a%20ODC%20effective%20interest%20rates%20on%20deposits.xls

Tabela 6.6. Efektivne kamatne stope kredita DDK-a

(Godišnji prosek, u procentima)

Opis	Novi krediti									Prekoračenja	Kreditne linije
	Potrošački krediti	Hipotekarni krediti	Krediti sa povoljnijim uslovima	Drugi krediti							
					Poljoprivredni	Industrijski	Uslužni	Drugi sektori			
NEFINANSIJSKE KORPORACIJE I DOMAĆINSTVA											
2010	14.4	13.9	11.8	6.6	16.5	25.7	15.2	15.5	15.3	12.9	13.5
2011	13.8	13.9	11.5	7.9	14.5	23.7	13.9	13.9	16.1	12.1	13.2
2012	12.7	12.4	10.6	7.4	13.2	20.7	12.5	13.2	16.0	10.7	11.6
2013	11.8	11.6	10.1	7.6	12.3	17.4	12.3	11.9	13.7	9.3	11.4
2014	10.6	10.9	9.1	4.6	10.6	13.2	10.4	10.7	10.9	9.5	11.3
2015	8.3	9.0	7.4	4.7	8.2	9.8	8.0	8.1	8.9	8.2	9.6
2016	7.5	8.3	6.5	3.7	7.0	8.3	7.0	7.1	6.8	7.1	8.6
2017	6.8	7.8	5.9	3.6	6.5	7.7	6.4	6.5	6.6	6.7	7.9
2018	6.7	7.5	6.0	2.9	6.4	9.2	6.2	6.4	6.3	6.7	6.8
2019	6.5	7.0	5.7	2.9	6.4	9.1	6.4	6.3	6.3	7.1	6.8
2020	6.2	6.8	5.7	2.8	6.1	9.3	6.0	6.0	6.3	7.4	5.9
2021	6.0	6.4	5.0	2.8	5.9	8.0	5.9	5.9	6.3	7.6	5.9
Nefinansijske korporacije											
2010	16.5	.	.	6.9	16.5	25.7	15.2	15.5	15.3	12.5	13.50
2011	14.4	.	.	7.6	14.4	24.2	13.9	13.9	16.1	11.8	13.2
2012	13.2	.	.	7.5	13.2	21.1	12.5	13.2	16.0	10.5	11.6
2013	12.3	.	.	7.0	12.3	17.6	12.3	11.9	13.7	9.1	11.4
2014	10.6	.	.	5.5	10.6	13.2	10.4	10.7	10.9	9.3	11.3
2015	8.1	.	.	2.9	8.1	9.3	8.0	8.1	8.9	7.9	9.6
2016	7.0	.	.	3.0	7.0	7.7	7.0	7.1	6.8	6.8	8.6
2017	6.4	.	.	3.6	6.4	7.2	6.4	6.5	6.6	6.5	7.9
2018	6.3	.	.	2.9	6.3	7.7	6.2	6.4	6.3	6.5	6.8
2019	6.3	.	.	2.9	6.3	7.2	6.4	6.3	6.3	6.7	6.8
2020	6.0	.	.	2.7	6.0	7.1	6.0	6.0	6.3	7.0	5.9
2021	5.9	.	.	2.9	5.9	6.9	5.9	5.9	6.3	7.0	5.9
Domaćinstva											
2010	13.5	13.9	11.8	6.4	25.0	25.0	.	.	.	22.3	.
2011	13.4	13.9	11.5	8.2	22.4	22.4	.	.	.	18.9	.
2012	12.2	12.4	10.6	7.0	19.8	19.8	.	.	.	15.2	.
2013	11.3	11.6	10.1	6.8	16.4	16.4	.	.	.	14.7	.
2014	10.6	10.9	9.1	3.9	15.4	15.4	.	.	.	13.6	.
2015	8.7	9.0	7.4	5.1	13.3	13.3	.	.	.	13.1	.
2016	8.0	8.3	6.5	3.9	12.0	12.0	.	.	.	12.8	.
2017	7.4	7.8	5.9	2.9	12.5	12.5	.	.	.	13.7	.
2018	7.2	7.5	6.0	2.9	11.0	11.0	.	.	9.2	16.4	.
2019	6.8	7.0	5.7	2.9	10.6	10.6	.	.	5.7	16.4	.
2020	6.5	6.8	5.7	2.9	10.7	10.7	.	.	.	16.1	.
2021	6.1	6.4	5.0	2.6	9.0	9.9	.	.	5.9	16.1	.

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku:

http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/13%20ODC%20effective%20interest%20rates%20on%20loans.xls

Tabela 7.1 Platni bilans Kosova – Ključne komponente

(U milionima evra)

Opis	Bilans tekućeg računa i računa kapitala							Bilans finansijskog računa					Greške i propusti
	Tekući račun						Kapitalni račun	Direktna ulaganja	Portfelji ulaganja	Druga ulaganja	Rezervna aktiva		
		Roba	Usluge	Primarni prihodi	Sekundarni prihodi								
2010	-494.8	-516.1	-1,741.6	176.0	67.0	982.5	21.3	-297.2	-331.1	48.6	-57.4	42.7	197.6
2011	-569.4	-611.4	-2,047.1	395.7	111.2	928.8	42.0	-377.5	-378.9	57.8	4.8	-61.2	191.8
2012	-280.2	-293.1	-2,050.1	499.6	153.6	1,103.7	13.0	-232.4	-213.3	185.7	-420.5	215.8	47.8
2013	-144.3	-179.0	-1,995.6	520.0	121.5	1,175.0	34.7	-132.2	-250.2	139.3	14.4	-35.7	12.1
2014	-363.4	-384.6	-2,058.6	459.9	113.8	1,100.3	21.2	-145.0	-123.8	13.3	22.6	-57.0	218.4
2015	-471.4	-497.3	-2,109.3	457.1	92.6	1,062.4	25.8	-312.3	-271.8	18.6	-132.8	73.6	159.1
2016	-467.2	-481.4	-2,290.8	638.8	74.5	1,096.1	14.2	-199.1	-177.2	343.6	-264.0	-101.5	268.1
2017	-360.4	-348.6	-2,464.2	827.3	127.4	1,161.0	-11.8	-276.2	-212.0	14.7	-148.8	69.8	84.2
2018	-519.9	-508.8	-2,737.7	855.8	113.1	1,260.0	-11.1	-335.5	-225.8	-199.9	3.4	86.8	184.4
2019	-408.3	-399.5	-2,840.2	926.0	160.6	1,354.1	-8.9	-163.0	-188.4	59.0	-128.8	95.2	245.3
2020	-454.7	-472.2	-2,573.2	391.6	164.0	1,545.4	17.5	-560.9	-286.6	-81.7	-238.9	46.3	-106.1
2021	-610.8	-673.0	-3,567.0	1,083.7	173.1	1,637.3	62.2	-362.5	-315.6	283.6	-492.8	168.7	248.3

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku:

http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/26%20Balance%20of%20payments%20-%20main%20components.xls

7.2. Tekući račun

(U milionima evra)

Opis	Bilans				Kredit					Zaduženja					
		Robe	Usluge	Primarni prihodi	Sekundarni prihodi		Robe	Usluge	Primarni prihodi	Sekundarni prihodi		Robe	Usluge	Primarni prihodi	Sekundarni prihodi
2010	-515.7	-1,741.6	176.0	67.4	982.5	2,147.2	299.2	574.3	186.7	1,087.4	2,663.3	2,040.8	398.3	119.2	105.0
2011	-611.4	-2,047.1	395.7	111.2	928.8	2,417.0	316.5	820.3	239.0	1,041.3	3,028.4	2,363.7	424.5	127.8	112.5
2012	-293.1	-2,050.1	499.6	153.6	1,103.7	2,614.1	281.9	894.5	230.0	1,207.7	2,907.2	2,332.0	394.8	76.4	104.0
2013	-179.0	-1,995.6	520.0	121.5	1,175.0	2,678.4	291.5	875.1	227.5	1,284.3	2,857.4	2,287.0	355.1	106.0	109.3
2014	-384.6	-2,058.6	459.9	113.8	1,100.3	2,667.3	324.3	928.6	215.8	1,198.7	3,052.0	2,382.9	468.7	102.0	98.4
2015	-497.3	-2,109.3	457.1	92.6	1,062.4	2,628.2	322.5	951.5	221.7	1,132.5	3,125.5	2,431.8	494.4	129.1	70.2
2016	-481.4	-2,290.8	638.8	74.5	1,096.1	2,822.9	307.9	1,130.6	212.8	1,171.6	3,304.3	2,598.7	491.8	138.3	75.4
2017	-348.6	-2,464.2	827.3	127.4	1,161.0	3,195.3	378.4	1,358.8	230.0	1,228.2	3,543.9	2,842.6	531.5	102.6	67.2
2018	-508.8	-2,737.7	855.8	113.1	1,260.0	3,531.3	376.7	1,561.6	264.2	1,328.8	4,040.1	3,114.5	705.8	151.1	68.8
2019	-399.5	-2,840.2	926.0	160.6	1,354.1	3,753.2	393.2	1,675.1	277.7	1,407.2	4,152.7	3,233.5	749.1	117.1	53.1
2020	-480.7	-2,573.2	391.5	164.3	1,536.6	3,353.7	475.1	994.0	290.2	1,594.4	3,834.4	3,048.3	602.5	125.9	57.8
2021	-673.0	-3,567.0	1,083.7	173.1	1,637.3	4,704.2	752.7	1,954.4	290.6	1,706.5	5,377.2	4,319.7	870.7	117.6	69.2

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku : http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/26a%20Current%20account.xls

7.3.1 Primarni prihodi

(U milionima evra)

Opis	Bilans			Kredit				Zaduženja				
	Kompenzacija radnika	Prihodi od ulaganja	Drugi primarni prihodi	Kompenzacija radnika	Prihodi od ulaganja	Drugi primarni prihodi	Kompenzacija radnika	Prihodi od ulaganja	Drugi primarni prihodi			
2010	67.0	171.6	-104.6	-	186.3	176.1	10.1	0.0	119.2	4.5	114.7	-
2011	111.3	208.2	-96.9	0.0	239.1	221.3	17.8	0.0	127.8	13.1	114.7	0.0
2012	153.6	214.3	-60.6	0.0	230.0	219.9	10.1	0.0	76.4	5.6	70.8	0.0
2013	121.5	218.9	-97.4	0.0	227.5	223.2	4.3	0.0	106.0	4.3	101.6	0.0
2014	113.8	200.4	-85.9	-0.7	215.8	206.5	8.0	1.3	102.0	6.1	93.9	2.0
2015	92.6	205.7	-112.0	-1.0	221.7	210.3	9.6	1.8	129.1	4.6	121.6	2.8
2016	74.5	194.2	-116.7	-3.0	212.8	199.9	11.3	1.6	138.3	5.7	128.0	4.6
2017	127.4	217.3	-86.0	-3.9	230.0	222.6	5.7	1.7	102.6	5.3	91.7	5.6
2018	113.1	237.0	-121.4	-2.5	264.2	247.6	14.1	2.5	151.1	10.6	135.5	5.0
2019	160.6	257.1	-92.4	-4.1	277.7	264.5	10.3	2.9	117.1	7.3	102.8	7.0
2020	164.3	262.4	-94.3	-3.8	290.2	274.1	13.7	2.5	125.9	11.7	108.0	6.2
2021	161.9	258.3	-94.7	-1.7	290.4	274.8	12.6	3.1	128.5	16.5	107.3	4.7

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/28%20Primary%20Income.xls

7.3.2 Sekundarni prihodi

(U milionima evra)

Opis	Sekundarni prihodi			Kredit			Zaduženja		
	Vlada	Finansijske korporacije, nefinansijske korporacije, domaćinstva, i NOSD -i		Vlada	Finansijske korporacije, nefinansijske korporacije, domaćinstva, i NOSD -i		Vlada	Finansijske korporacije, nefinansijske korporacije, domaćinstva, i NOSD -i	
2010	982.5	319.5	662.9	1,087.4	319.5	767.9	105.0	-	105.0
2011	928.8	322.2	606.6	1,041.3	322.2	719.1	112.5	-	112.5
2012	1,103.7	401.6	702.2	1,207.7	401.6	806.1	103.9	-	103.9
2013	1,175.0	369.7	805.3	1,284.3	369.7	914.6	109.3	-	109.3
2014	1,100.3	291.9	808.4	1,198.7	291.9	906.8	98.4	-	98.4
2015	1,062.4	202.9	859.5	1,132.5	202.9	929.6	70.2	-	70.2
2016	1,096.1	207.2	888.9	1,171.6	207.2	964.3	75.4	-	75.4
2017	1,161.0	199.7	961.3	1,228.2	199.7	1,028.5	67.2	-	67.2
2018	1,260.0	226.1	1,033.9	1,328.8	226.1	1,102.7	68.8	-	68.8
2019	1,354.2	236.6	1,117.6	1,407.2	236.6	1,170.6	53.1	-	53.1
2020	1,536.6	276.6	1,260.0	1,594.4	276.6	1,317.8	57.8	-	57.8
2021	1,637.3	233.6	1,403.6	1,706.5	233.6	1,472.9	69.2	-	69.2

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/29%20Secondary%20Income.xls

7.4 Doznake migranata – prema državama

(U procentima)

Opis	Nemačka	Švajcarska	Italija	Austrija	Belgija	SAD	Švedska	Francuska	Norveška	Kanada	Engleska	Danska	Finska	Holandija	Slovenija	Druge zemlje
2011 K1	32.7	23.7	7.5	5.6	2.8	4.6	3.9	3.8	2.8	1.5	1.5	0.7	0.8	1.2	3.9	3
2012 K1	30.9	23.7	4.8	6	1.1	6.3	3.6	2.8	4.9	0.7	3.2	0.8	0.7	0.5	5	5
K2	37.4	26.3	8.4	6.4	6.6	3.9	0.8	0.4	1.3	0.1	1.9	0.1	0.1	0.1	5.4	0.8
K3	34.6	22.6	7.9	5.9	3.2	3.9	3.1	3.2	2.8	1.5	1.8	0.7	0.8	0.8	3.6	3.7
K4	34.5	21	8.5	6.2	2.6	3.8	3.3	3.3	2.3	1.9	1.8	0.5	0.8	...	3.7	5.9
2013 K1	33.6	22.5	7.5	5.8	2.7	4.2	3.4	3.5	3	1.6	1.8	0.7	0.9	1	3.7	4.3
K2	33.3	25.5	5.9	5.7	2.5	4.6	2.5	1.4	2.3	1.3	4	0.8	0.9	1	5.3	3.1
K3	33.6	24.4	6.6	7.8	2.5	4.3	3.5	4.5	2.3	0.4	1.9	0.7	0.8	0.9	4.9	1.1
K4	35.3	22.7	10.6	4.6	1.6	4.4	2.1	5	2.7	1.8	1.7	0.5	0.6	1.5	0.5	4.2
2014 K1	36.7	21.4	5.9	3.8	2.3	6	3.1	4.1	2.3	1.5	3.1	0.4	0.6	1.1	0.8	7
K2	36.6	23.7	5.4	4.5	2.1	6.4	2.7	3.2	2.4	1.3	3.3	0.4	0.6	0.6	1.5	5.5
K3	35.5	23.9	4.6	3.6	2.1	6.5	3.4	3.5	2.6	1.9	3	0.5	0.7	0.7	1.1	6.5
K4	36.8	21.1	3.8	3.1	4	6.1	2.4	2.4	5.5	0.7	3.1	1	0.3	0.1	2.2	7.3
2015 K1	35.2	21.8	5	3.9	3.3	8.1	2.9	3.6	3.1	1.6	1.6	0.4	0.7	0.9	0.8	7.2
K2	36.9	21.6	3.6	3.5	2.3	8.2	2.5	1.6	4	3.5	3.7	0.2	0.6	0.7	0.5	6.6
K3	35.9	23.8	5.6	3.4	2.1	7.4	3.2	3.7	2.1	1.5	3.3	0.3	0.6	0.6	0.7	5.8
K4	38.8	22.2	5.1	3.3	2.2	8.4	2.9	3.3	1.8	1.5	3	0.4	0.6	0.7	1.3	4.4
2016 K1	37.8	21.3	5.9	3.8	2.4	7.6	3.2	3.7	1.7	1.5	3.3	0.4	0.7	0.8	0.7	5.2
K2	37.6	21.8	5.2	3.7	2.2	6.4	3	3.5	1.8	1.4	3.1	0.5	0.6	0.8	1.7	6.5
K3	35.1	24	5.6	3.3	2.2	6.6	4.2	3.9	2.5	1.8	2.5	0.3	0.7	0.5	1.5	5.2
K4	38.0	23.5	4.3	3.6	2.4	6.9	3.1	4.0	2.1	1.5	2.8	0.3	0.7	0.7	0.5	5.9
2017 K1	38.5	22.8	4.5	3.9	2.5	7.7	3.3	3.9	1.9	1.5	3.0	0.4	0.9	0.6	0.5	4.3
K2	39.9	22.5	4.2	3.8	2.8	6.9	3.3	3.8	1.9	1.5	3.1	0.4	0.7	0.6	0.4	4.2
K3	39.3	22.8	4.5	3.8	2.7	6.1	3.6	4.3	2.0	1.7	2.4	0.4	0.7	0.5	0.5	4.7
K4	39.4	21.8	4.5	3.7	2.6	7.1	3.5	4.3	1.7	1.6	2.5	0.4	0.9	0.6	0.6	4.9
2018 K1	39.8	21.5	5.0	4.0	2.6	6.4	3.2	4.4	1.6	1.5	2.6	0.3	0.8	0.6	0.4	5.2
K2	41.1	20.5	4.6	4.1	2.5	6.5	3.5	4.2	2.1	1.4	2.4	0.3	0.6	0.5	0.5	5.0
K3	38.8	21.9	5.0	4.0	2.3	6.7	3.5	4.3	2.1	1.2	2.1	0.4	0.8	0.5	0.5	5.9
K4	42.1	22.8	4.9	4.2	2.5	7.4	3.3	4.4	1.8	1.4	2.2	0.3	0.8	0.6	0.6	0.7
2019 K1	40.7	20.4	5.3	4.1	2.4	7.1	3.0	4.2	1.6	1.3	2.2	0.3	1.0	0.5	0.5	5.3
K2	41.8	19.3	4.9	3.9	2.6	7.1	3.1	4.3	1.7	1.4	2.1	0.4	0.8	0.5	0.5	5.6
K3	39.2	20.8	4.8	4.1	2.2	6.8	3.1	4.4	1.9	1.5	2.0	0.4	0.9	0.5	0.6	6.9
K4	41.2	20.4	4.7	3.9	2.4	7.3	2.6	4.3	1.5	1.3	2.2	0.3	0.8	0.6	0.6	5.9
2020 K1	42.4	20.8	4.4	4.1	2.2	7.3	2.7	3.9	1.3	1.0	2.0	0.3	0.9	0.4	0.6	5.7
K2	43.1	24.3	3.5	4.8	2.1	5.4	2.5	3.5	1.1	1.1	1.5	0.3	0.8	0.5	0.9	4.8
K3	40.8	24.4	4.0	4.8	1.9	6.2	2.3	3.7	1.4	1.2	1.8	0.3	0.9	0.5	0.6	5.0
K4	42.9	20.0	4.3	4.7	2.2	6.7	2.6	4.2	1.4	1.3	2.2	0.3	0.9	0.5	0.6	5.2
2021 K1	41.3	18.9	4.1	4.5	2.5	6.9	2.8	3.9	1.5	1.3	2.2	0.3	0.9	0.5	0.6	7.7
K2	39.5	17.3	4.0	4.2	2.4	7.0	2.7	3.9	1.7	1.3	2.2	0.3	0.9	0.5	0.5	11.5
K3	39.2	19.7	4.3	4.5	2.2	7.9	3.1	4.2	2.0	1.5	2.3	0.3	1.0	0.6	0.7	6.4
K4	36.9	19.7	4.4	4.6	2.8	7.1	2.6	3.7	1.9	1.4	1.7	0.3	1.0	0.5	0.8	10.8

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/32%20Remittances-by%20country.xls

8.1. Direktna ulaganja – prema geografskom kriterijumu

(U milionima evra: Stanje od 31. Decembra 2021)

Država	Ukupno direktnih ulaznih ulaganja			Ukupno direktnih izlaznih ulaganja		
		Ekuiteti	Druge kapitalne transakcije		Ekuiteti	Druge kapitalne transakcije
Evropska unija	1,728.9	1,442.6	286.3	172.7	154.3	18.4
AT Austrija	286.7	261.9	24.9	10.1	9.1	1.0
BE Belgija	59.0	52.1	7.0	5.1	5.0	0.2
BG Bugarska	37.4	7.4	30.0	0.8	0.8	0.0
CY Kipar	13.9	3.5	10.3	19.7	19.7	0.1
FR Francuska	46.4	42.6	3.8	6.5	6.5	0.0
DE Nemačka	704.3	645.4	58.8	68.7	63.1	5.6
GR Grčka	7.9	6.6	1.4	2.7	2.7	...
HR Hrvatska	11.0	12.1	-1.1	10.4	10.0	0.4
IT Italija	63.6	51.9	11.7	8.2	8.2	...
NL Holandija	46.0	38.8	7.2	14.7	3.7	11.0
RO Rumunija	0.2	1.8	-1.6	0.6	0.6	...
SI Slovenija	219.2	151.7	67.5	13.1	13.0	0.1
SE Švedska	89.3	88.8	0.4	3.5	3.5	...
Ostale države EU-a	144.0	78.1	65.9	8.5	8.4	0.1
Ostale evropske države	1,597.4	1,334.1	263.3	373.4	345.5	27.9
AL Albanija	271.5	188.4	83.0	194.3	178.2	16.1
MK Severna Makedonija	22.8	16.5	6.4	35.1	30.4	4.7
ME Crna Gora	19.2	9.1	10.1	42.0	39.2	2.8
NO Norveska	46.5	45.3	1.3	2.4	2.4	...
RS Srbija	22.2	20.0	2.3	12.5	12.4	0.0
GB Velika Britanija	133.0	121.9	11.1	14.1	14.0	0.1
CH Švajcarska	645.2	587.7	57.5	29.5	28.9	0.6
TR Turska	413.2	325.6	87.5	16.9	13.4	3.6
Ostale evropske države	23.7	19.6	4.1	26.5	26.5	0.0
Ostale države	397.2	329.2	68.0	33.0	31.3	1.6
US Sjedinjene Američke Države	287.9	233.1	54.8	21.4	19.9	1.5
AE Ujedinjeni Arapski Emirati	28.5	28.3	0.1	2.5	2.5	...
Ostale države	80.9	67.8	13.0	9.0	8.9	0.1
Ostale države (ne izdvojene)	932.2	932.2
ZZ Nespecifickovane	932.2	932.2
Ukupno	4,655.7	4,038.2	617.5	579.1	531.1	48.0

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku:

http://www.bak-kos.org/repository/docs/time_series/34a%20Direct%20investment%20in%20Kosovo%20by%20geographical%20breakdown.xls

9.1. Aktivi u obliku ulaganja, portfelja prema državama

(U milionima evra: Stanje 31-decembra 2021)

Opis	Kapital i investicioni fond u akcijama	Total Instrumenti duga	Instrumenti duga		Ukupno
			Kratkoročno Instrumenti duga	Dugoročno Instrumenti duga	
AE Arapski Emirati	...	0.1	0.1	...	0.1
AL Albanija	...	6.9	6.9	...	6.9
AT Austrija	...	45.2	45.2	...	45.2
BE Belgija	...	10.0	0.0	10.0	10.0
BR Brazil
CH Švajcarska
CI Obala Slonovače	...	1.9	1.9	...	1.9
DE Nemačka	0.2	57.5	47.5	10.0	57.8
DK Danska	...	1.1	1.1	...	1.1
EG Egipat	...	8.2	8.2	...	8.2
FR Francuska	364.8	22.9	11.4	11.5	387.7
GB Velika Britanija	...	2.6	2.6	...	2.6
GR Grčka	...	0.2	0.2	...	0.2
JP Japan	...	1.9	1.9	...	1.9
IE Irska	465.8	17.9	17.9	...	483.7
LU Luksemburg	721.0	26.9	12.5	14.3	747.8
ME Crna Gora	...	11.4	11.4	...	11.4
MX Meksiko	...	5.3	5.3	...	5.3
NG Nigerija	...	5.3	5.3	...	5.3
NL Nizozemska	...	2.1	2.1	...	2.1
PL Poljska	...	21.5	21.5	...	21.5
RO Rumunija
SE Švedska	...	0.1	0.1	...	0.1
SI Slovenija	...	0.2	0.2	...	0.2
SK Slovakia	...	4.9	4.9	...	4.9
SN Senegal	...	3.8	3.8	...	3.8
TG Togo	...	1.4	1.4	...	1.4
TN Tunisija	...	1.0	1.0	...	1.0
TR Turska	...	74.7	74.7	...	74.7
US Sjedinjene Američke Države	263.1	65.2	54.2	10.9	328.3
UA Ukraine	...	8.7	8.7	...	8.7
UZ Uzbekistan
ZA Južna Afrika	...	9.7	9.7	...	9.7
ZZ Ostalo	...	27.3	27.3	...	27.3
Ukupna vrednost investicija	1,815.0	445.8	389.1	56.8	2,260.8

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqkkos.org/repository/docs/time_series/34f%20Portfolio%20Investments%20Position.xls

10.1. Pozicija međunarodnih ulaganja – glavne komponente

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto	Aktivi					Obaveze			
		Direktna ulaganja	Portfelj ulaganja	Druga ulaganja	Rezervne aktive	Direktna ulaganja	Portfelj ulaganja	Druga ulaganja		
2010	406.8	3,234.8	96.6	693.8	1,832.0	612.5	2,828.0	1,971.0	0.0	857.0
2011	113.6	3,304.8	102.0	740.2	1,908.2	554.4	3,191.2	2,326.1	0.0	865.1
2012	135.8	3,592.0	117.8	986.6	1,760.6	726.9	3,456.3	2,524.3	0.0	931.9
2013	258.6	3,997.4	147.5	1,192.6	1,963.2	694.1	3,738.8	2,816.4	0.0	922.4
2014	196.5	4,175.8	174.6	1,274.7	2,081.5	645.0	3,979.3	2,961.4	0.0	1,017.9
2015	-43.0	4,366.0	211.5	1,383.3	2,063.5	707.8	4,409.0	3,254.4	0.0	1,154.6
2016	-81.0	4,547.7	261.2	1,789.3	1,892.2	605.1	4,628.7	3,405.4	0.0	1,223.3
2017	-99.9	4,837.9	304.5	1,904.8	1,945.2	683.4	4,937.9	3,518.9	0.0	1,418.9
2018	-409.4	4,766.2	348.4	1,613.3	2,035.2	769.3	5,175.6	3,691.5	0.0	1,484.1
2019	-410.1	5,163.3	415.2	1,829.3	2,055.1	863.7	5,573.4	3,968.8	0.0	1,604.6
2020	-829.6	5,315.6	477.2	1,779.2	2,158.4	900.8	6,145.2	4,229.4	0.0	1,915.8
2021	-935.6	6,082.2	579.1	2,260.8	2,142.3	1,100.1	7,017.9	4,655.7	6.4	2,355.8

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqkkos.org/repository/docs/time_series/34f%20Portfolio%20Investments%20Position.xls

10.2. Pozicija međunarodnih ulaganja – Prema sektorima

(U milionima evra:Kraj perioda)

Opis	Pozicija međunarodnih ulaganja NETO												
	Ukupno	Centralna banka Republike Kosovo			Banke			Vlada			Ostali sektori		
		Aktivi	Obaveze		Aktivi	Obaveze		Aktivi	Obaveze		Aktivi	Obaveze	
2010	406.8	1,106.9	1,172.8	65.9	488.0	709.8	221.8	-260.0	0.0	260.0	-928.1	1,352.2	2,280.3
2011	113.6	1,094.5	1,161.0	66.4	479.1	675.5	196.4	-253.6	0.0	253.6	-1,206.4	1,468.4	2,674.8
2012	135.8	1,238.8	1,303.7	65.0	458.0	633.6	175.6	-336.5	0.0	336.5	-1,224.5	1,654.7	2,879.3
2013	258.6	1,392.1	1,454.2	62.1	540.2	748.3	208.1	-321.8	0.0	321.8	-1,351.9	1,794.9	3,146.9
2014	196.5	1,146.5	1,212.9	66.3	481.6	715.8	234.2	-326.4	0.0	326.4	-1,105.2	2,247.1	3,352.3
2015	-43.0	1,174.9	1,245.5	70.6	480.9	740.0	259.1	-371.2	0.0	371.2	-1,327.6	2,380.5	3,708.1
2016	-81.0	1,011.1	1,082.0	70.9	539.2	775.1	235.9	-373.8	0.0	373.8	-1,257.6	2,690.6	3,948.2
2017	-99.9	1,102.5	1,168.4	65.9	429.7	710.1	280.3	-422.2	0.0	422.2	-1,210.0	2,959.5	4,169.5
2018	-409.4	1,096.3	1,163.7	67.4	426.2	691.9	265.6	-416.4	0.0	416.4	-1,515.6	2,910.6	4,426.2
2019	-410.1	1,072.5	1,141.8	69.3	568.1	866.5	298.4	-409.1	0.0	409.1	-1,641.5	3,155.0	4,796.6
2020	-829.6	1,083.6	1,149.5	65.9	765.8	1,116.8	350.9	-525.8	0.0	525.8	-2,153.2	3,049.4	5,202.5
2021	-935.6	1,126.2	1,293.1	166.9	735.3	1,106.6	371.3	-576.4	0.0	576.4	-2,214.3	3,682.5	5,896.8

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqkkos.org/repository/docs/time_series/34f%20Portfolio%20Investments%20Position.xls

10.3.1 Pozicija međunarodnih ulaganja - aktivi

(U milionima evra: Kraj perioda)

	PIN Neto	Međunarodni aktivi Kosova								
		Ekuitet				Dug				
			Ulaganja van zemlje	Hartije od vrednosti kapitala		Ulaganja van zemlje	Hartije od vrednosti duga	Druga ulaganja	Rezervna sredstva	
2010	406.8	3,234.8	280.6	86.4	194.2	2,954.3	10.2	499.6	1,832.0	612.5
2011	113.6	3,304.8	398.0	102.0	296.0	2,906.8	0.0	444.3	1,908.2	554.4
2012	135.8	3,592.0	784.2	117.8	666.3	2,807.9	0.0	320.3	1,760.6	726.9
2013	258.6	3,997.4	786.2	135.4	650.8	3,211.2	12.1	541.7	1,963.2	694.1
2014	196.5	4,175.8	1,186.3	161.9	1,024.4	2,989.5	12.6	250.3	2,081.5	645.0
2015	-43.0	4,366.0	1,284.9	198.6	1,086.3	3,081.1	13.0	296.9	2,063.5	707.8
2016	-81.0	4,547.7	1,550.4	243.1	1,307.4	2,997.3	18.1	481.9	1,892.2	605.1
2017	-99.9	4,837.9	1,762.3	279.3	1,483.0	3,075.6	25.2	421.8	1,945.2	683.4
2018	-409.4	4,766.2	1,546.6	314.8	1,231.8	3,219.5	33.6	381.5	2,035.2	769.3
2019	-410.1	5,163.3	1,864.5	379.2	1,485.3	3,298.8	35.9	344.0	2,055.1	863.7
2020	-829.6	5,315.6	1,787.0	429.3	1,357.7	3,528.7	47.9	421.5	2,158.4	900.8
2021	-935.6	6,082.2	2,346.0	531.1	1,815.0	3,736.2	48.0	445.8	2,142.3	1,100.1

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/34e%20IIP%20Assets%20and%20Liabilities.xls

10.3.2 Pozicija međunarodnih ulaganja – obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	PIN Neto	Obaveze							
		Međunarodni kapital			Međunarodni dug				
			Direktna ulaganja	Kapital i akcije sredstava ulaganja		Direktna ulaganja	Instrumenti duga	Druga ulaganja	
2010	406.8	2,828.0	1,455.3	1,455.3	0.0	1,372.8	515.8	0.0	857.0
2011	113.6	3,191.2	1,760.7	1,760.7	0.0	1,430.5	565.4	0.0	865.1
2012	135.8	3,456.3	1,938.4	1,938.4	0.0	1,517.8	585.9	0.0	931.9
2013	258.6	3,738.8	2,129.9	2,129.9	0.0	1,608.9	686.5	0.0	922.4
2014	196.5	3,979.3	2,241.4	2,241.4	0.0	1,737.9	720.0	0.0	1,017.9
2015	-43.0	4,409.0	2,476.3	2,476.3	0.0	1,932.7	778.2	0.0	1,154.6
2016	-81.0	4,628.7	2,612.7	2,612.7	0.0	2,016.0	792.7	0.0	1,223.3
2017	-99.9	4,937.9	2,848.2	2,848.2	0.0	2,089.6	670.7	0.0	1,418.9
2018	-409.4	5,175.6	3,138.4	3,138.4	0.0	2,037.2	553.1	0.0	1,484.1
2019	-410.1	5,573.4	3,371.0	3,371.0	0.0	2,202.4	597.8	0.0	1,604.6
2020	-829.6	6,145.2	3,626.0	3,626.0	...	2,519.2	603.4	...	1,915.8
2021	-935.6	7,017.9	4,038.2	4,038.2	...	2,979.7	617.5	6.4	2,355.8

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/34e%20IIP%20Assets%20and%20Liabilities.xls

11.1. Spoljni dug – bruto pozicija

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Ukupan javni dug bruto																		Direktna ulaganja: kreditiranje između kompanija
	Javni dug i garantovani javni dug											Dug negarantovanog privatnog sektora							
	Vlada				Centralna banka Republike Kosovo				Korporatni finansiari			Depozitna izuzev Centralne Banke		korporacija, Centralne Banke		Ostali sektori			
	Kratko-ročni	Dugo-ročni	Kratko-ročni	Dugo-ročni	Kratko-ročni	Dugo-ročni	Kratko-ročni	Dugo-ročni	Kratko-ročni	Dugo-ročni	Kratko-ročni	Dugo-ročni	Kratko-ročni	Dugo-ročni	Kratko-ročni	Dugo-ročni			
2010	1,371.5	325.9	260	-	260	65.9	1.7	64.2	-	-	-	1,045.6	221.8	221.8	-	308	232.7	75.4	515.8
2011	1,428.4	320	253.6	-	253.6	66.4	0.7	65.7	-	-	-	1,108.4	196.4	196.4	-	346.6	259.8	86.8	565.4
2012	1,517.3	401.4	336.5	-	336.5	65	0.4	64.6	-	-	-	1,115.9	175.6	175.6	-	354.4	321	33.5	585.9
2013	1,608.2	383.9	321.8	-	321.8	62.1	0.3	61.9	-	-	-	1,224.3	208.1	208.1	-	329.7	281.1	48.5	686.5
2014	1,737.1	392.8	326.4	-	326.4	66.3	0.3	66.1	-	-	-	1,344.3	234.2	234.2	-	390.1	294.8	95.3	720
2015	1,931.8	441.8	371.2	-	371.2	70.6	0.1	70.5	-	-	-	1,490.0	259.1	259.1	-	452.8	313.8	139	778.2
2016	2,015.1	444.6	373.8	-	373.8	70.9	0.1	70.8	-	-	-	1,570.5	235.9	235.9	-	541.9	353.1	188.8	792.7
2017	2,088.5	499.3	422.2	-	422.2	65.9	0.1	65.8	11.3	-	11.3	1,589.2	280.3	280.3	-	638.1	416.6	221.5	670.7
2018	2,035.7	498.4	416.4	-	416.4	67.4	0.1	67.2	14.6	-	14.6	1,537.3	265.6	217.5	48.1	718.6	480.8	237.8	553.1
2019	2,200.7	499.0	409.1	-	409.1	69.3	0.4	69.0	20.6	-	20.6	1,701.7	298.4	206.8	91.6	805.4	536.3	269.1	597.8
2020	2,517.0	615.8	525.8	0.0	525.8	65.9	0.1	65.8	24.1	0.0	24.1	1,901.3	350.9	258.1	92.8	946.9	525.5	421.4	603.4
	2,977.2	770.9	582.8	0.0	582.8	166.9	0.3	166.6	21.2	0.0	21.2	2,206.3	371.3	289.9	81.4	1,217.4	684.0	533.5	617.5

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bak-kos.org/repository/docs/time_series/34i%20Gross%20External%20Debt%20Position.xls

11.2. Plan vraćanja spoljnog javnog duga

(U milionima evra: Stanje 31. decembra 2021)

Opis	Godinu dana ili manje (nekoliko meseci)						Preko 1 do 2 godine				Treća godina	Četvrta godina	Peta godina	Preko 5 do 10 godina	Preko 10 godina do 15 godina	znad 15 godina
	Neposredan	0 - 3	4-6	7 - 9	10 - 12	13 - 18	19 - 24									
Spoljni dug javnog sektora	39.0	-	19.5	6.1	7.2	6.1	44.2	16.4	27.8	56.2	43.8	36.0	160.5	189.7	227.1	
Glavnica	34.1	-	17.2	6.0	5.0	6.0	39.8	14.1	25.7	52.5	40.7	33.4	153.7	189.6	227.1	
Kamata	4.9	-	2.4	0.1	2.2	0.1	4.4	2.3	2.1	3.7	3.1	2.6	6.8	0.1	-	
Spoljni dug javnog sektora zagarantovan od strane Vlade	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Glavnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kamata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ukupno	39.0	-	19.5	6.1	7.2	6.1	44.2	16.4	27.8	56.2	43.8	36.0	160.5	189.7	227.1	
Glavnica	34.1	-	17.2	6.0	5.0	6.0	39.8	14.1	25.7	52.5	40.7	33.4	153.7	189.6	227.1	
Kamata	4.9	-	2.4	0.1	2.2	0.1	4.4	2.3	2.1	3.7	3.1	2.6	6.8	0.1	-	

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se u linku: http://www.bak-kos.org/repository/docs/time_series/34i%20Public%20Sector%20Debt%20Service%20Payment.xls

11.3. Bruto spoljni dug- Prema kreditorima

(U milionima evra: Stanje 31.decembra 2021)

Opis	Ukupno bruto spoljnog duga						
	Bruto spoljni dug izuzimajući direktna ulaganja						Direktna ulaganja: Kreditiranje između kompanija
		Vlada	Centralna banka Republike Kosovo	Depozitna korporacija, osim Centralne banke	Drugi sektori		
Međunarodni Monetarni Fond	229.7	229.7	63.1	166.6	-	-	-
Svetska Banka	276.3	276.3	276.3	-	-	-	-
IBRD	113.0	113.0	113.0	-	-	-	-
IDA	163.4	163.4	163.4	-	-	-	-
EU	100.0	100.0	100.0	-	-	-	-
KFW	29.9	29.9	29.9	-	-	-	-
CEB	35.0	35.0	35.0	-	-	-	-
Ostali kreditori	2,306.2	1,688.7	78.5	0.3	371.3	1,238.6	617.5
Ukupan dug	2,977.2	2,359.7	582.8	166.9	371.3	1,238.6	617.5

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku :

http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/34h%20Gross%20External%20Debt%20Statistics%20-%20by%20creditors.xls

11.4. Neto pozicija spoljnog duga

(U milionima evra: Stanje 31. Decembra 2021)

Opis	Bruto spoljni dug (1)	Spoljne aktive u dužničkim instrumentima (2)	Neto spoljni dug (3)=(1)-(2)
Vlada	582.8	0.0	582.8
Kratkoročno	-	-	-
Dugoročno	582.8	0.0	582.8
Izdvajanja specijalnog prava tiraža (DST-i)	-	-	-
Valuta i depoziti	-	-	-
Hartije od vrednosti duga	6.4	0.0	6.4
Kreditni	576.4	0.0	576.4
Komerijalni krediti i avansi	-	-	-
Ostali dužnički instrumenti	-	-	-
Centralna Banka	166.9	1,293.1	-1,126.2
Kratkoročno	0.3	698.3	-698.0
Valuta i depoziti	0.3	693.9	-693.6
Hartije od vrednosti duga	-	4.4	-4.4
Kreditni	-	-	-
Komerijalni krediti i avansi	-	-	-
Ostali dužnički instrumenti	-	-	-
Dugoročno	166.6	594.7	-428.1
Izdvajanja prava tiraža (DST-i)	166.6	183.0	-16.4
Valuta i depoziti	-	-	-
Hartije od vrednosti duga	-	411.7	-411.7
Kreditni	-	-	-
Komerijalni krediti i avansi	-	-	-
Ostali dužnički instrumenti	-	-	-
Depozitna korporacija, izuzev Centralne Banke	371.3	1,106.6	-735.3
Kratkoročno	289.9	789.7	-499.9
Valuta i depoziti	239.1	639.9	-400.8
Hartije od vrednosti duga	-	56.0	-56.0
Kreditni	47.5	81.6	-34.1
Komerijalni krediti i avansi	-	-	-
Ostali dužnički instrumenti	3.3	12.3	-9.0
Dugoročno	81.4	316.9	-235.5
Drugi sektori	1,238.6	1,288.5	-49.9
Kratkoročno	684.0	1,271.5	-587.5
Valuta i depoziti	-	1,213.2	-1,213.2
Hartije od vrednosti duga	-	-	-
Kreditni	306.0	7.3	298.7
Komerijalni krediti i avansi	378.0	49.9	328.1
Ostali dužnički instrumenti	-	1.0	-1.0
Dugoročni od kojih su:	554.6	17.0	537.6
Valuta i depoziti	-	-	-
Hartije od vrednosti duga	-	0.6	-0.6
Kreditni	554.6	16.5	538.2
Direktna ulaganja: Kreditiranje između kompanija	617.5	48.0	569.5
Dužničke obaveze preduzeća direktnih ulaganja prema direktnim ulagačima	0.1	18.4	-18.3
Dužničke obaveze ulagača prema preduzećima direktnih ulaganja	619.2	27.7	591.6
Dužničke obaveze prema srdonim preduzećima	-1.8	1.9	-3.7
NETO Spoljni dug (3)	2,977.2	3,736.2	-759.0

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/34q%20Net%20External%20Debt%20Position.xls.

Katalogimi në botim – (CIP)
Biblioteka Kombëtare e Kosovës “Pjetër Bogdani”

336.71(496.51)(047)

Godišnji Izveštaj 2021 / Banka Qendrore e Republikës së Kosovës. - Prishtinë : Banka Qendrore e Republikës së Kosovës, 2022. - 179 f. : ilustr. ; 28 cm.

Bankat dhe veprimtaria bankare -- Raporte -- 2021 – Kosovë

ISBN 978-9951-821-16-2

Aleph [000102897]

ISBN 978-9951-821-16-2

Ulica Garibaldi, Br.33, Priština, Republika Kosovo
Tel: +383 38 222 055; Fax: +383 38 243 763
web: www.bqk-kos.org